Universitätsbibliothek Paderborn

Sacerdotale Ad consuetudinem S. Romanæ Ecclesiæ aliarumque ecclesiarum ex Apostolic[a]e bibliothec[a]e ac Sanctorum Patrum iurium sanctionibus, & ecclesiasticorum doctorum scriptis ...

Venetiis, 1579

Tertia pars libri Sacerdotalis in quatuor Tractatus diuisa:

urn:nbn:de:hbz:466:1-40307

Visual Library

¶ Tertia pars libri Sacerdotalis in quatuor Tractatus diuiſa: in quorum primo agitur de Proceſſionibus ordinarijs ⁊ extraordinarijs faciendis.
¶ In Secundo, de Computo Eccleſiaſtico.
¶ In Tertio, de Sūmaria Muſicę eccleſiaſticę inſtructione.
¶ In Quarto, de Exorciſmis demoniacorum.

¶ Tractatus Primus tertię partis libri Sacerdotalis de proceſſionibus faciendis. Proemium.

PRoceſſiones faciēdas ob diuerſas cauſas ⁊ neceſſitates ſctā mr̄ eccl̄ia catholica ab antiquo inſtituit. De quibus in hac vltima parte huius codicis tractaturi, quatuor principaliter videbimus. Primo vnde ortū habuit proceſſionum celebratio. Secundo, quot proceſſiones fiant ꝑ anni circulū. Tertio, quibus ex cauſis fiāt ꝓceſſiones. Quarto, quis modus ⁊ ritus obſeruādus eſt in ꝓceſſionū celebratione.

¶ Unde ortum habuerit proceſſionum celebratio. Cap. 1.

PRoceſſionū celebratio, ſm Clariſſimū doctorem dn̄m Guill. Duran. in ſuo diuinorū officiorum Rationali, ortum habuit a ſanctis patribus, qn̄ egreſſi de terra ⁊ ſeruitute Aegyptiaca proceſſerunt per deſertū annis quadragita ⁊ tādē ad terrā ꝓmiſſionis ꝑuenerunt, vt hr̄ in Exodi, Leuitici, ⁊ Numerorū libris, per totū vſqz ad librum Joſue incluſiue. ¶ Rurſus Dauid rex ⁊ propheta vir Deo acceptiſſimus, ⁊ Salomon filius eius diuerſis tp̄ibus arcam fęderis dn̄i portantes fecerunt ſolenniſſimas proceſſiones, vt habetur 2. Reg. 6. ⁊ 3. Reg. 8. capitulis. Nam cum hymnis ⁊ canticis ⁊ multarum victimarum oblationibus deportauerūt arcam ipſam ad loca ei deputata. ¶ In ſuper in proceſſionibus memoramus qualiter dominus noſter Jeſus Chriſtus de cęlo proceſſit in vterum virginis Marię ſacratiſſimę: ⁊ ex vtero eiuſdē virginis matris proceſſit in mundum tanq̄ ſponſus procedēs de thalamo ſuo. Pſa. 18. ¶ Iſta ergo conſiderantes ſancti patres proceſſiones inſtituerunt: quę ſunt ad memoriam rerum

 antiqua-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

antiquarũ, ⁊ ad grarum actiones deo agendas. ¶ Rurſus legi
mus .2. Mach. 3. q tpe quo Heliodorus volebat tẽpli theſauru
expoliare, qua de re ingẽs detrimentũ imminebat ciuitati Jeruſ
ſacerdotes induti ſtolis iactauerunt ſe corã altari: ⁊ inuocabant
dñm: ⁊ alij congregati de domibus ſuis cõfluebant, publica ſup
plicatione dñm obſecrantes. ¶ Romani et antiq licet eſſent ſi
ne vera fide ⁊ cognitione veri dei, diuerſis tñ calamitatib9 op
preſſi decernebãt publicas fieri ſupplicationes. Hac igit rõne ⁊
cauſa eccl'a inſtituit litanias maiores ⁊ minores, ⁊ ceteras ſup
plicatiões, ſeu pceſſiões pp diuerſos caſus ⁊ neceſſitates occur
rẽtes fieri. Ab his igit ⁊ ſilib9 ortũ habuit pceſſionũ celebratio.

¶ Quot ſint proceſſiones, que ordinarie fiunt per anni circulum: ⁊ que ſint proceſſiones extraordinarie. Cap. 2.

PRoceſſionũ autẽ quas eccl'a celebrat quedã ſunt ordina
rie, ⁊ qdã extraordinarie, ex diuerſis neceſſitatibus occur
rẽtibus inſtitute, vt pdictum eſt. Et ordinarie qdem, ſm ſcom
dñm Guillel. vt ſupra ſunt quatuor ſolenniores, vz. Purifica
tionis B. virginis Marie, In ramis palmarum, In feſto Pa
ſche, ⁊ in feſto aſcẽſionis: qr in eis recenſent glorioſa opera dei,
⁊ ſalutis nre veneranda ⁊ rememorãda bñficia. Alie aũt, vt in
die cinerũ, qñ penitentes excluduntur a tpe ab eccl'a, de quo in
libro Pontificali hr, in feſto S. Marci, ⁊ in rogationibus, non
ſunt ita ſolennes, ſed potius lugubres: qr inſtitute fuerũt ab va
rias calamitates populos opprimẽtes. ¶ Extraordinarie aũt
ſunt, vt i feſto pẽtecoſtes, Corporis Chri, dedicationis eccl'arũ
ſeu earũ anniuerſarij, ⁊ patronorũ eccl'arum: q debẽt ſolenniſſi
me celebrari. Relique vero extraordinarie pceſſiones p diuer
ſis neceſſitatibus indicte, q multe ſunt, vt inferi9 patebit, cũ ma
gna deuotione ⁊ humilitate pagende ſunt: ſm exẽplũ niniuita
rũ. Jone 3. c. vt deus ops. ſua ſolita pietate cõuertat ab ira ſua.

¶ Quibus ex cauſis fiant proceſſiones. Cap. 3.

CAuſe vero, quare fiant pceſſiones (licet in genere ſupra ta
ctũ ſit) hic ſpecialius exprimẽt. ¶ In purificatione bea
te virginis fit proceſſio, ad repñtandum pceſſionẽ B. Marie
virg. qñ qdrageſimo die poſt partũ ſuũ virgineũ, ſacratiſſimus
dei ⁊ ſuũ filiũ Hieroſolymã pcedendo, pñtauit in tẽplo. ¶ In
dñica in ramis palmarũ fit proceſſio: que repñtat qualiter dñs

nr̄ Jeſus Chr̄s ſedens ſuper aſinaȝ ⁊ pullū eius, aſcendit hiero=
ſolymā: ⁊ pueri hebreorū cum ramis arborū, ⁊ turbe ꝓſternen
tes veſtimenta ſua in via ꝓceſſerūt ei obuiā clamātes, hoſanna
filio Dauid: Bn̄dictus qui venit in noīe dn̄i. ¶ In die paraſce
ues fit lugubris proceſſio: qua repreſentatur meſtiſſima ⁊ dolo
roſa aſſociatio ſacratiſſimi corporis dn̄i nr̄i Jeſu Chr̄i pro pec=
catis nr̄is mortui, per piiſſimā matrem virginē, Joānē euāgeli
ſtā, Mariā magdalenā ⁊ reliquas Marias, ⁊ alias deuotas ꝑ=
ſonas ad ſepulturā. ¶ In feſto paſche, ſm̄ quaſdā eccl̄as, fit tri
plex proceſſio. Prima fit ante matutinas, in qua repreſentatur
glorioſa Chr̄i reſurrectio, ⁊ ꝓceſſio eiuſdem cū comitiua ſancto
rum patrum ex limbo ad viſitādum matrē ſuaȝ dilectiſſimam,
Magdalenaȝ, ⁊ reliquas Marias. ¶ Hora tertiarū fit ſecūda
ꝓceſſio, q̄ repreſentat ꝓceſſionē Marie magdalene ad apoſto
los, eis reſurrectionem Chr̄i nunciādo, ⁊ apoſtolorū ad monu=
mentū proceſſionem, ⁊ apparitionē multiplicem, quā eadē die
Petro, Jacob, duobus euntibus in Emaus, ⁊ nouiſſime decē
apoſtolis fecit. ¶ Fit ⁊ tertia proceſſio poſt veſperas eadē die
ad ſacros fontes, ꝓꝑ deuotionem nouiter baptizatorum: qui cū
Chriſto cōmortui ⁊ cōſepulti fuerunt pctō: ⁊ cum eodem ad vi=
tam gratie reſurrexerunt ꝑ baptiſmi ſacri ſuſceptionem. ¶ In
feſto aſcenſionis in quibuſdam eccleſijs fit ꝓceſſio ad repñtan=
dum ꝓceſſionem, quam Chriſtus fecit cum diſcipulis ad mon=
tem Oliueti, ex quo in celum aſcendit. ¶ In feſto Pentecoſtes
fit ꝓceſſio in cōmemorationeȝ ſpiritus ſcti, qui in apoſtolos ve
nit, ⁊ in memoriam Judeorum recurrentium ad audienduȝ no
uum genus, immo noua genera linguarum data apoſtolis per
ſpiritum ſanctum. ¶ In feſto ſacratiſſimi corporis Chriſti faci
mus ſolenniſſimam proceſſionem ad honorem eiuſdem Dei ⁊
dn̄i noſtri Jeſu Chr̄i, ſue maieſtati grās referentes, ꝙ dignatus
eſt nobis taȝ ſuauiſſimum ſacrm̄ in ſue memoriam paſſionis re
cenſendam relinquere. ¶ In litanijs maioribus, ⁊ in rogatio=
nibus, q̄ ſunt litanie minores, fiunt ꝓceſſiones ad placandā irā
dei, ne nos tribulationibus ꝑmat, ſicut alias fecit: ⁊ ēt vt cōſer
uet agros ⁊ vineas a grandine: ⁊ vt det populo ſuo cibum ⁊ po
tum ſufficientem. ¶ Fit etiam ꝓceſſio pro impetranda pluuia
tpe ſiccitatis. ¶ Item pro impetrāda ſerenitate, tempore im=
brium,

briuin ⁊ tpe tempeſtatum. ¶ Fit ēt proceſſio pro propulſanda
pe ſte ⁊ mortalitate. ¶ Item tempore bellorum ⁊ obſidionum.
¶ Item tempore diuerſarum tribulationum ingruentium.
¶ Fit ēt tpe victorię conſecutę pro gratiarum actione. ¶ Fit
ēt pro diuerſis alijs cauſis ad arbitriū epozuz vel dñorum tpa-
lium, ſicut pro filijs regum vel principum de nouo natis, proli
gis ⁊ fęderibus initis, ⁊ etiam pro alijs caſibus occurrētibus.

¶ De ritu ⁊ modo proceſſionum faciendarum. Cap. 4.

IN oībus ꝓceſſionibus ordinarię pri⁹ incipiēda ſunt ea ꝗ
in eis cātanda ſunt in eccl'a, ſm qḋ in ſingulis ꝓceſſionib⁹
notatū eſt. Et dū egredit̄ proceſſio, ſm dñm Gull. ꝑdictum, pri-
mo ꝑcedat clericus cū aqua bñdicta, aquā aſpergat ꝑ viā, qua
ꝓceſſio trāſitura eſt, hinc ⁊ inde, ⁊ ſuper oēs obuientes. Poſtea
ſequunt̄ vexilla, ſi portāda ſunt: deinde portent̄ ſerpētes ⁊ dra-
cones ſuper perticā, ⁊ maxime in rogationibus: dehinc acolyti
cū cereis duobus vel quatuor: poſtea crux, deinde clerici, mino-
ribus ꝑcedentibus: inter quos ſint aliqui apparati ſacris veſti-
bus cuꝫ reliquijs ⁊ vaſis ſacris. Ultimo aliqua imago dñi Jeſu
Chri, vel beatiſſimę virginis, vel alicuius ſancti, vel aliqua inſi-
gnis reliquia, vt portio crucis Chriſti, vel ſacrꝫ eucharíſtię: que
oīa ſunt portanda a quatuor clericis ſacris veſtib⁹ indutis ſup
ſpatulas: ⁊ ſup dicta figura, vel reliquia, vel ſacro, portandū eſt
baldachinū a quatuor de principalioribus illius terrę. Deinde
ſequit̄ principalis ſacerdos apparatus cū pluuiali, medius inter
diaconū, ⁊ ſubdiaconū. Poſtea ſequant̄ viri, dignioribus prece-
dentibus: deinde mulieres eodē ordine. Qui oēs tā clerici ꝙ lai-
ci in dictis ꝓceſſionibus mature ⁊ deuote oculiſqꝫ ad terrā de-
miſſis ꝓcedere debēt, cogitātes qm̄ miam dei requirunt, ꝗ hu-
militer eſt petenda, ſicut dicit pſal. Humiliatus ſum ⁊ liberauit
me. ¶ Aduertendū tn̄ eſt, ꝙ in feſto corporis Chri nulla alia re-
liquia portāda eſt, ſed ſolū corpus Chriſti ſacratiſſimū. Et oēs,
qui pñt, debent hr̄e candelam accenſam in manibus per totam
proceſſionē. Et dum fiunt proceſſiones, pulſandę ſunt cāpanę
oēs loci vel terrę illius, ad deuotionē excitandaꝫ. In ꝓceſſioni-
bus aūt cantent̄ ea, ꝗ in ſingulis proceſſionibus aſſignabūtur.
¶ Solent ēt fieri altaria per vias, vnde tranſit proceſſio: ⁊ ibi-
dē cantanda ſunt aliqua deuota, omnibus corā altari genuflecten-
tis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ris. Completa proceſſione, cum omnes redierint ad eccleſiam, expectent ſacerdotem, nec aliquis recedat ante eius aduentū. Qui faciat ſicut inferius in proceſſionibus ſingulis eſt notatū.

De proceſſione in feſto purificationis B. Marię. Cap. 5.

In feſto purificationis B. Marię finita tertia ſacerdos in- dutus ſine caſula cū pluuiali, cū miniſtris indutis pcedit ad benedicendum candelas in medio ante altare, dicendo ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oratio.

Domine ſctē, pr̄ ōps, ęterne deus, qui oīa ex nihilo creaſti: ⁊ iuſſu tuo per opera apū, hunc liquorē ad perfectionē cerei venire feciſti: ⁊ qui hodierna die petitionem iuſti Simeonis impleſti: te humiliter deprecamur: vt has candelas in vſus hominū, ⁊ ſanitatē corporū ⁊ animarū, ſiue in terra, ſiue in aquis, per inuocationem tui ſanctiſſimi nominis, ⁊ per interceſſionē beatę Marię ſemper virginis, cuius hodie feſta deuote celebrātur, ⁊ per preces omnium ſanctorum tuorum, bene ✠ dicere, ⁊ ſancti ✠ ficare digneris: huiuſqȝ plebis tuę, quę illas honorifice i manibus portare deſiderat, teqȝ cantando laudare, exaudias voces de cęlo ſctō tuo: ⁊ de ſede maieſtatis tuę propitius ſis omnibus clamantibus ad te, quos redemiſti precioſo ſanguine filij tui. Qui tecum viuit ⁊ regnas. ℟. Amen. Oremus.

Omnipotens ſempiterne deus: qui hodierna die vnigenitū filiū tuū, in vlnis ſci Simeonis in tēplo ſcō tuo, ſuſcipiēdū pn̄taſti: tuā ſupplices deprecamur clemētiā: vt has cādelas, quas nos tui famuli in tui nominis magnificētia ſuſcipiētes, geſtare cupimus luce accēſas, bn̄ ✠ dicere ⁊ ſcti ✠ ficare, atqȝ lumine supernę bn̄dictionis accēdere digneris quatenus eas tibi dn̄o deo nr̄o offerēdo, digni, ⁊ ſcō igne tuę dulciſſimę charitatis ſuccēſi, in tēplo ſcō glorię tuę repn̄tari mereamur. Per. Oremus.

Domine Jeſu Chr̄e lux vera: qui illuminas oēm hoīem venientē in hunc mundū, effunde bene ✠ dictionē tuā ſup hos cereos: ⁊ ſci ✠ fica eos lumine grē tuę: ⁊ ↄcede propitius, vt ſicut hęc luminaria igne viſibili accēſa, nocturnas depellūt tenebras, ita corda nr̄a inuiſibili igni .i. ſci ſpūs ſplendore illuſtrata, omniū vitioꝝ cęcitate careant: vt purgato mētis oculo, ea ſemper cernere poſſimus, q̄ tibi ſunt placita, ⁊ nr̄ę ſaluti ſunt vtilia: quatenus poſt huius ſeculi caliginoſa diſcrimina, ad lu-

cem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cem indeficientem peruenire mereamur, per te Ieſu Chriſte ſal-
uator mūdi: qui in trinitate perfecta viuit ꝛ regnas. ꝛc. Oremꝰ.

Omnipotens ſempiterne deus, qui per Moyſen famulum tuum,
puriſſimum olei liquore ad luminaria ante ꝯſpectum tuū
iugiter concremanda, pręparari iuſſiſti, bene ✠ dictionis tuę
gratiam ſuper hos cereos benignus infunde: quatenus ſic ad-
miniſtrent lumen exterius: vt, te donante, lumen ſpiritus tui no-
ſtris non deſit mentibus interius. Per. ℟. Amen. Oremus.

Domine Ieſu Chriſte, qui hodierna die in noſtrę carnis
ſubſtantia inter homines apparens, a parentibus in tem-
plo es pñtatus: quem Simeon venerabilis ſenex lumine ſpiri-
tus tui irradiatus agnouit, ſuſcepit, ꝛ benedixit: pręſta propi-
tius, vt eiuſdem ſpiritus ſancti gratia illuminati atqꝫ edocti, te
veraciter agnoſcamus, ꝛ fideliter diligamus. Qui cum deo pa-
tre in vnitate eiuſdem ſpiritus ſancti deus viuis, ꝛ regnas ꝛc.

Benedictione completa, aſpergantur cādelę aqua benedicta,
ꝛ adoleantur incenſo. Deinde duo clerici eas accenſas ſacer-
dotibus in ſuis locis manentibus diſtribuant. Et cum incepe-
rint diſtribuere, a choro cantatur antiphona. Lumen ad reue-
latio. ita ꝙ poſt quęlibet verſum pſalmi Nunc dimittis ꝛ poſt
Gloria, ꝛ poſt Sicut erat, reiteratur tota antiphona.

Lumen ad reuela ti o nē gen ti ū, ꝛ gloriaꝫ plebis

tuę Iſrael. Ps. Nūc dimittis ſeruū tuuꝫ dñe: ſecūdū verbū

tuuꝫ in pace. Aña. Lumen. Quia viderūt oculi mei ſalutare
tuuꝫ. Añ. Lumē. Qđ paraſti ante faciem oīum
populorum. Aña. Lumen. Gloria patri, ꝛ filio,
ꝛ ſpiritui ſancto. Aña. Lumen. Sicut erat in
principio, ꝛ nunc, ꝛ ſemper, ꝛ in ſecula ſeculo-
rum. Amen. Antiph. Lumen ad reuelationem.

Exur ge domi ne adiu ua nos:

His ex-pletis cā-tatur ſe-quens Aña.

ꝛ libera nos propter nomen tu um. Ps. De us au ri bus

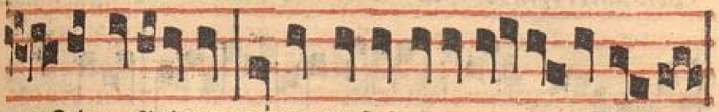

noſtris audiuimus, patres noſtri annunci a ue runt no bis.

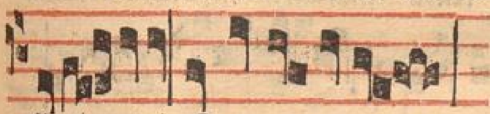

Gloria patri. E v o v a e.

Repetita, aña dicit ſacerdos Oremus, ꝛ diaconus, Flectamꝰ genua. ℟. Leuate. Oio.

Exaudi quęſumus domine, plebem tuā: ꝛ quę extrinſecus annua tribuis deuotione venerari, interius aſſequi gratię tuę lucę concede. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſponſorium. Amen. Deinde fit proceſſio more ſolito. Et cantatur hę antiphonę ſequentes per ordinem. Antiphona.

Ave gra ti a ple na

de i ge ni trix vir go: ex te eniȝ or tus eſt

ſol

ſol iu ſti ti ę illu mi nans q̄ in tene-
bris ſunt: lętare tu ſe ni or iuſte ſuſcipiens in vl-
nis li be ra to rem a ni marum no ſtra ruz donantem
no bis vi tam ⁊ reſurre cti o nē. Añ.
A Dor na thalamū tuum Si on: ⁊ ſu ſcipe
regē Chri ſtuz: amplectere Mari am, q̄ eſt cę-
le ſtis porta: ipſa enim porta re gez glo ri ę: no-
uo lu-

uo lu mi ne ſub ſiſtit virgo, addu cēs manibus fi liū
ante lu ci fe ruz: quē accipiēs Simeon in vlnis ſu=
is p̄ di ca uit po pu lis, do minū e um eſ ſe
vitę ⁊ mor tis, ⁊ ſaluato rem mun di. Aña.
R Eſpon ſum ac ce pit Simeon a
Spiri tu ſan cto, non viſuruz ſe mortez ni ſi
vi de ret Chriſtum domi ni: ⁊ cum in du=
cerent

In introitu eccleſie cātatur ſequens reſponſoriū.

¶ In die palmarū, cōpleta tertia, ⁊ aſperſiōne aquę more ſolito facta, ſacerdos procedit indutus pluuiali, cū miniſtris indutis, ⁊ ramis i medio ante altare poſitis: ⁊ a choro cātat̄ Aña. c.6.

Deinde dicit ſacerdos
Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.
Jn tono orationis miſſę. Oratio.

 D cus

Deus, quem diligere ⁊ amare iuſtitia eſt, ineffabilis gra-
tię tuę in nobis dona multiplica: ⁊ qui feciſti nos in mor
te filij tui ſperare quę credimus, fac nos eodem reſurgente, per-
uenire quo tendimus. Qui tecum viuit ⁊ regnat in vnitate ꝛc.
Supraſcripta lectio cātaꝛ in tono epłę ferialis. Lcō libri Exodi.

In diebus illis, Venerunt filij Iſrael in Elim, vbi erāt duo
decim fontes aquarum ſeptuaginta palmę. Et caſtrame-
ti ſunt iuxta aquas. Profectiq; ſunt de Elim: ⁊ venit omnis mul
titudo filiorum Iſrael in deſertum ſina, quod eſt inter Elim, ⁊
Sinai, quintodecimo die menſis ſecundi, poſtquam egreſſi ſunt
de terra Aegypti. Et murmurauit omnis congregatio filiorum
Iſrael contra Moyſen ⁊ Aaron in ſolitudine. Dixeruntque ad
eos filij Iſrael. Vtinam mortui eſſemus per manum Domini
in terra Aegypti: quando ſedebamus ſuper ollas carniū: ⁊ co-
medebamus panem in ſaturitate. Cur induxiſtis nos in deſer-
tum iſtum, vt occideretis omnem multitudinē fame? Dixit au-
tem Dominus ad Moyſen: ecce ego pluam vobis panem de
cęlo. Egrediatur populus: ⁊ colligat quę ſufficiūt per ſingulos
dies: vt tentē eū, vtrum ambulet in lege mea, an non. Diē aūt
ſexto parent quod inferant: ⁊ ſit duplum quā colligere ſolebāt
per ſingulos dies. Dixerūt Moyſes ⁊ Aaron ad omnes filios
Iſrael: Veſpere ſcietis, q dn̄s eduxerit vos de terra Aegypti:
⁊ mane videbitis gloriā eius. Deinde cātat pro gradua. R̄.

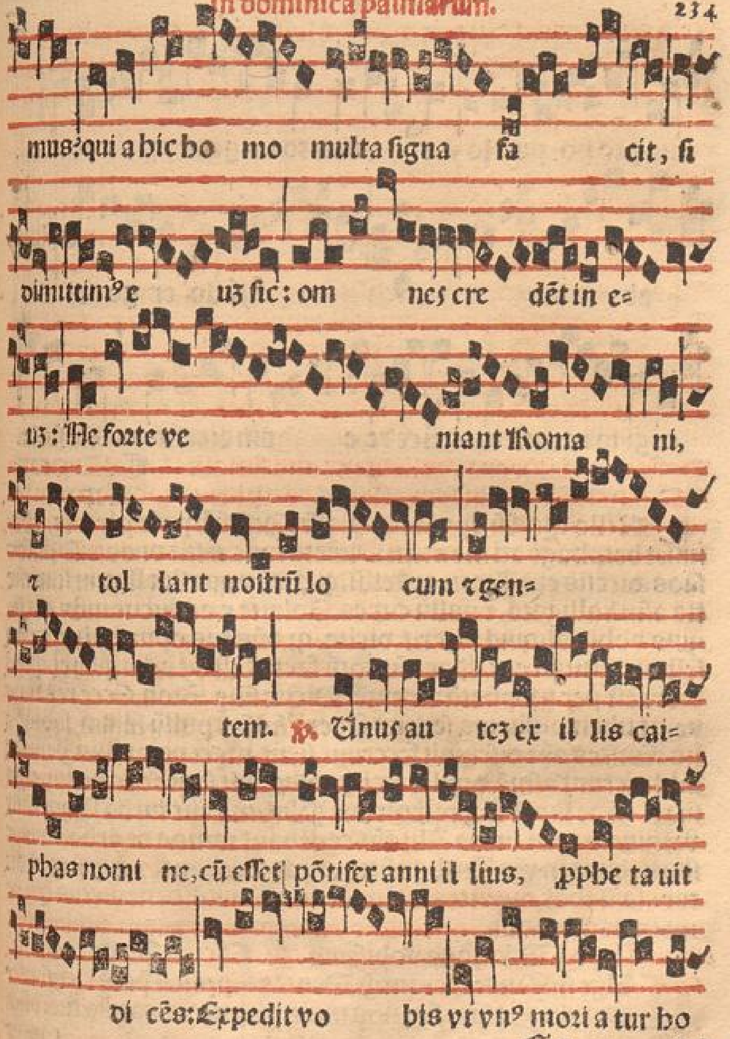
mus: qui a hic ho mo multa ſigna fa cit, ſi
dimittimꝰ e uz ſic: om nes cre dēt in e=
uz: Ne forte ve niant Roma ni,
& tol lant noſtrū lo cum & gen=
tem. R. Unus au tez ex il lis cai=
phas nomi ne, cū eſſet pōtifex anni il lius, ꝓphe ta uit
di cēs: Expedit vo bis vt vnꝰ mori a tur ho

Poſtea cantatur euangelium in tono feriali. ¶ Sequentia ſancti euangelij ſecundum Mattheum. Cap. 21.

In illo tpe. Cũ appropinquaſſet Jeſus hyeroſolymis, ꝛ veniſſet bethphage ad montem Oliueti: tunc miſit duos diſcipulos ſuos, dicens eis. Jte in caſtellũ, q̃ ↄtra vos eſt: ꝛ ſtatim inuenietis aſinã alligatã, ꝛ pullũ cuꝫ ea. Soluite ꝛ adducite mihi. Et ſi quis vobis aliquid dixerit, dicite, qꝛ dñs his opus habet: ꝛ confeſtim dimittet eos. Hoc aũt totũ factuꝫ eſt: vt adimpleret quod dictũ eſt per prophetã dicentẽ: Dicite filię Sion. Ecce rex tuus venit tibi manſuetus ſedens ſuper aſinã, ꝛ pullũ filium ſubiugalis. Euntes aũt diſcipuli fecerunt ſicut pręceperat illis Jeſus: ꝛ adduxerunt aſinã ꝛ pullũ: ꝛ impoſuerunt ſuper eos veſtimenta ſua, ꝛ eũ de ſuper ſedere fecerunt. Plurima aũt turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via. Alij aũt cędebant ramos de arboribus, ꝛ ſternebant in via. Turbę aũt: quę pręcedebant, ꝛ quę ſequebantur clamabãt, dicentes: Oſanna filio Dauid: benedictus qui venit in nomine dñi. Poſt hęc benedicuntur rami: ꝛ tunc dicat ſacerdos. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oratio.

Auge fidẽ in te ſperantiũ Deus: ꝛ ſupplicũ ꝑces clementer exaudi: ꝛ veniat ſuꝑ nos multiplex miſericordia tua: benedicantur

cantur ꝛ hi plantites oliuarū: ꝛ ſicut in figura eccleſię multiplicaſti Noe egredientē de arca, ꝛ Moyſen exeuntē de Aegypto cū filijs Iſrael, ita nos portantes palmas ꝛ ramos oliuarū bonis actibus occuramus obuiā Chr̄o: ꝛ per ipſum in gaudiū introeam⁹ ęternū. Qui tecū viuit ꝛ regnat i vnitate ſpūs ſcti de⁹.

P Er om ni a ſe cu la ſe cu lo rum. ℟. Amen. ℣. Do-

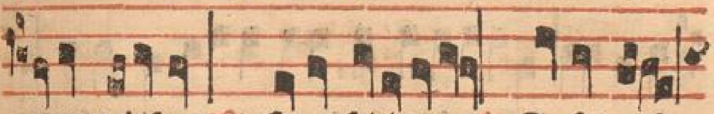

minus vobiſcum. ℟. Et cuȝ ſpiri tu tu o. ℣. Surſuȝ corda.

℟. Habemus ad dominuȝ. ℣. Gratias agamus domino

De o noſtro. ℟. Dignum ꝛ iuſtum eſt. Pręfatio.

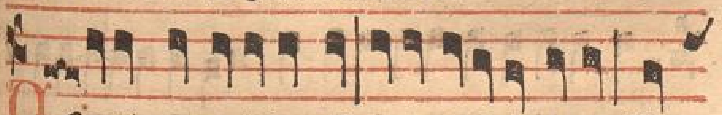

V Ere di gnum ꝛ iuſtum eſt, ęquuȝ ꝛ ſa lu ta re, Nos

ti bi ſem per ꝛ vbi que gra ti as a ge re, domine ſancte,

 pater

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sequitur verſus Dn̄s vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Orō

PEtimus dn̄e ſancte, pr̄ ops, ęterne Deus, vt hanc creaturā oliuę, quā ex ligni materia prodire iuſſiſti, quāqꝫ colūba rediens ad arcā ꝓprio ꝓtulit oꝛe, bn̄ ✠ dicere ⁊ ſancti ✠ ficare digneris: vt quicunqꝫ ex ea acceperint, accipiant ſibi ad ꝓtectionē aię ⁊ coꝛpoꝛis: fiatqꝫ dn̄e noſtrę ſalutis remediū, tuęqꝫ gratię ſacramentū, Per Chm̄ dn̄m nr̄m. ℟. Amen. Oremus.

DEus, qui diſperſa ↄgregas, ⁊ congregata conſeruas: qui
populis obuiã Jeſu ramos portãtibus bñdixiſti: bñ ✠ dic
etiã ⁊ hos ramos palme ⁊ oliue: quos tui famuli ad honorem
nominis tui fideliter ſuſcipiunt: vt in quẽcunqȝ locũ introducti fue
rint, tuã bñdictionẽ habitatores loci illius cõſequant: ⁊ oĩ ad
uerſitate effugata, dextera tua ꝓtegat, quos redemit Jeſ⁹ Chꝛiſ
filius tuus dñs nr̃. Qui tecũ viuit ⁊ regnat in vnitate ſpũs ſan
cti Deus, Per omnia ſecula ſeculorum. ℟ Amen. Oremus.

DEus qui miro diſpoſitionis ordine ex rebus etiaȝ inſenſi
bilibus diſpẽſationẽ nr̃e ſalutis oſtendere voluiſti: da, qſ,
vt deuota tuoꝝ turma fideliũ ſalubꝛiter itelligat quicquid my
ſtice deſignat in facto: q̃ hodie celeſti lumine afflata redẽptori
obuiã procedens, palmarũ atque oliuarũ ramos veſtigijs eius
ſubſtrauit. Palmaruȝ igitur rami de mortis principe triũphos
expectãt: ſurculi vero oliuaꝝ ſpũalẽ vnctionẽ aduenisse quodã
modo clamãt. Jntellexit eniȝ iã tũc illa beata hoiuȝ multitudo
pfigurari, qꝛ redẽptoꝛ nr̃ humanis condolens miſerijs, pro to
tius mũdi vita cũ mortis principe eſſet pugnaturus, ac morien
do triũphatur⁹. Et ideo talia obſequẽs adminiſtrauit, q̃ in illo,
⁊ triũphos victorie, ⁊ miſericordie pinguedinẽ declararẽt. Vñ
nos quoqȝ plena fide, ⁊ factũ, ⁊ ſignificatum retinentes, te dñe
ſancte, pater oĩps, eterne Deus, per eundem dñm nr̃m Jeſum
Chꝛm ſuppliciter exoramus, vt in ipſo, atqȝ per ipſum, cui⁹ nos
membrum fieri voluiſti, de mortis imperio victoriam reportan
tes, ipſius glorioſe reſurrectionis participes eſſe mereamur.
Qui tecum viuit ⁊ regnat in vnitate ſpiritus ſancti Deus. Per
omnia ſecula ſeculorum. Reſponſorium. Amen. Oremus.

DEus, q per oliue ramum pacẽ terris columbam nunciare
iuſſiſti, pſta, qs: vt hos oliue, ceterarũqȝ arboꝛuȝ ramos celeſti
bene ✠ dictione ſanctifices: vt cuncto populo tuo proficiãt ad
ſalutem. Per Chꝛiſtum dominum nr̃m. ℟ Amen. Oremus.

BEne ✠ dic, qs domine, hos palmarum, ſeu oliuarum ra
mos: ⁊ preſta, vt quod populus tuus veneratione hodier
na die corporaliter agit, hoc ſpiritualiter ſumma deuotione ꝑ
ficiat, de hoſte victoriaȝ reportando: ⁊ opus miſericordie ſum
mopere diligendo. Per dominũ noſtrum. ℟ Amen. Hic rami
aſperguntur aqua benedicta, dicẽdo Añam. Aſperges me, ſine
canta

cantu ⁊ fine pſalmo: ⁊ incēſantur oliue. Deinde dicat ſacerdos Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

Deus, qui filiū tuū Dñm nr̄m Jeſum Chr̄m, pro ſalute nr̄a in hunc mundū miſiſti, vt ſe humiliaret ad nos, ⁊ nos reuocaret ad te: cui etiā dū Hieruſalē veniret, vt adimpleret ſcripturas, credentiū populorum turba, fideliſſimo deuotione veſtimenta ſua cū ramis palmarū in via ſternebat, p̄ſta, q̄s: vt illi fidei viā preparemus, de qua remoto lapide offenſionis, ⁊ petra ſcādali, frōdeāt apud te opa nr̄a iuſtitie ramis: vt eius veſtigia ſeq mereamur. Qui tecum viuit ⁊ regnat in vnitate eiuſdem ſpi.

Poſtea duo clerici ramos diſtribuūt clericis in locis ſuis manentibus. Et interim a choro cantantur ſequentes añe. Aña.

Antiphona.

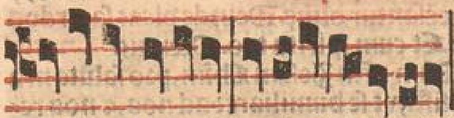

ne dictus q venit in nomine domini.

Que si non sufficiunt, repetantur, quousque ramorum distributio finiatur. Et deinde dicit sacerdos Versus.

Dominus vobiscum. Responsorium. Et cum spiritu tuo. Oratio.

OMnipotēs sempiterne de⁹, q dñz nr̄z Jesuz Chr̄z die azymorū sup pullū asine sedere fecisti ꝛ a pueris regē appellari, ꝛ turbas ꝑ ꝑſoꝝ veſtimēta, vel ramos arborū in via ſternere, ꝛ hoſanna decātare in laudē ipſius docuiſti: da, q̄s, vt illorū innocētiā imitari poſſimus, ꝛ eorū meritum conſequi mereamur. Per Chriſtum. ℟. Amē. Poſtea fit proceſſio: ꝛ cantantur antiphone ſubſcripte, vel omnes, vel alique pro diſpoſitione cantoris. Antiphona.

CUm ap ꝓpinq̄ret do minꝰ Hie ro ſo-

ly mā, mi ſit du os ex diſcipulis ſu is di cens.

I te in caſtellū qđ eſt ꝯtra vos: ꝛ inuenie tis

pullum a ſi ne al li ga tū, ſu ꝑ quē nullus ho mi num

ſedit: ſolui te ꝛ addu cite mihi: ſi quis vos

inter-

in ter ro ga ue rit, di ci te: o pus do mi-
ni eſt: ſol uen tes ad du xe runt ad Jeſuz: ꝛ
impo ſu e runt il li ve ſti menta: ꝛ ſe dit ſu per eum.
Ali i expãdebãt veſtimẽta ſu a in vi a: a-
li i ramos de arboribꝰ ſterne bãt: ꝛ qui ſequebã-
tur clamabãt: hoſanna, benedictus q venit in nomine domi
ni: benedictũ regnũ patris noſtri Da uid: hoſãna in
excel-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Iſra el. Quã tus eſt i ſte cu i throni
⁊ dominati o nes occurrũt: no li timere fi li a Sion
ecce rex tu us ve nit ti bi ſe dens ſuper pulluꝫ
a ſi nę: ſicut ſcriptum eſt. Sal ue rex fabri=
cator mundi: q veniſti redi mere nos. Aña.
A Nte ſex di es ſo len nis
pa ſchę: quan do ve nit dominus in ci
uitatem

ui ta tem Hie ru ſa lem , oc cur re runt e i pu e ri:
⁊ in manibus porta bant ramos palmarum: ⁊ clamabant
voce magna di cẽtes: hoſanna
in ex cel ſis: be ne di ctus qui ve ni ſti in mul ti tu di-
ne mi ſe ri coꝛ di ę tu ę: ho ſan na
in ex cel ſis.
Antiphona
Occurrunt tur bę cum flo ri bus ⁊ pal mis
redem-

redempto ri ob uiam: ⁊ vi cto ri tri umphan ti digna
dant obse qui a: fi li um de i ore gẽtes predicant: ⁊ in
lau de Chri sti voces tonãt ꝑ nubila hosanna. Antiphona.
Cum ange lis ⁊ pu e ris fi de les in ue ni a-
mur, tri ũphatori mortis clamãtes, hosanna in excel sis. Aña.
Turba multa quę conuenerat ad di ez festum
cla ma bat Do mi no: be ne di ctus
qui

¶ In reuerſione pceſſionis ad eccleſiaz, aliq clerici intrāt duo ad minus, vel quatuor ad plus: ꝛ clauſo oſtio ſtantes verſa facie ad pceſſionē incipiūt verſum. **Gloria laus.** ꝛ cātāt totū vſqz ad **Iſrael es tu rex.** Sacerdos vero cū reliqs ſtātibus extra, repe tit illud idē. Deinde ſtātes intus cātāt verſus ſequētes, vel oēs, vel partem pro diſpoſitione cātoris. Et ſtantes extra rñdent ad quoſlibet duos verſus. **Gloria laus ꝛ honor.** ſicut a pricipio.

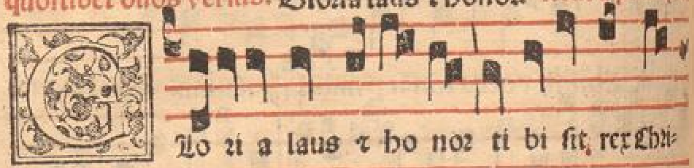

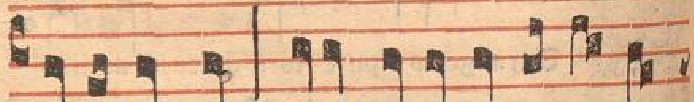

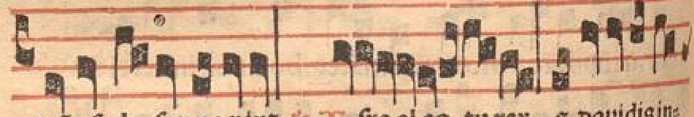

te lau-

Hh cui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cui bona cuncta placent. G lo ri a laus ꝛ. ℣. R e ce rat
he brę os hos glo ri a ſan gui nis al mi ℣. N os fa cit
he brę os tran ſi tus ec ce pius. G lo ri a laus ꝛ honoꝛ.
℣. S is pi us a ſcen ſoꝛ tu, ꝛ nos ſi mus a ſel lus.
℣. T e cū nos ca pi at vrbs ve ne randa de i. G lo ri a
laus ꝛ ho noꝛ. ℣. V e ſtis a po ſto li cę ru ti lo
ful go re te gamur. ℣. T e be ne do cta vt e a noſtra

caterv

ca ter ua vehat. Glo ri a laus ⁊ ho nor. ℣. Reg mi ne

ſic a ni mę ſter na mus cor po ra noſtra. ℣. Q uo per

nos ſemper ſit vi a tu ta ti bi. Glo ri a. ℣. Sit pi a pro

pal mę no bis victo ri a ra mis. ℣. Et ti bi vi ctri ci

for te ca na mus i ta. G lo ri a laus ⁊ hon.

Poſtea intrat proceſſio in eccleſiam, cantando Reſponſorium.

I ngre di ente domi no in ſanctaz ci-

ui ta tem, he bręo rum pu e ri

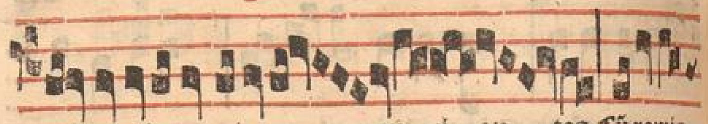

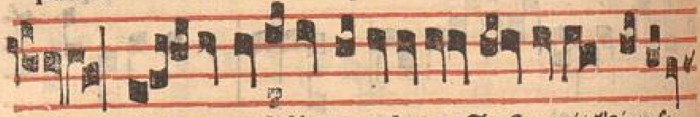

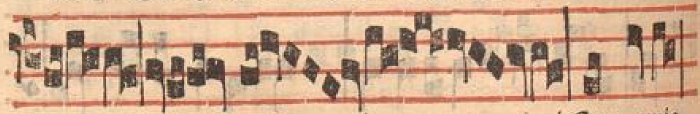

Et non dicitur Gloria patri.

¶ Adoratio Crucis ī paraſceue cū officio ſuo. Ca.

F Eria ſexta in paraſceue, completis orationibus, quę dicuntur poſt lectam paſſionez, ſacerdos depoſita tantum caſula, procedit ad cornu epiſtolę: et ibi in poſteriori parte anguli altaris accipit crucem a miniſtris ſibi paratā: quā verſa facie ad chorū, a ſummitate parū diſcoopit, incipiēs ſolus āñam. Ecce lignū crucis. Et ab illo loco ī antea iuuat in cātu a miniſtris vſqz ad Venite adorem⁹. Choro vero cantante Venite adoremus. oēs ſe proſternunt. Aña.

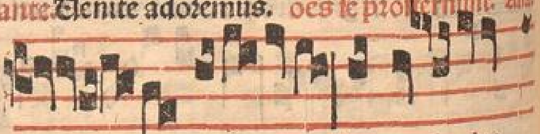

mun-

mun di pe pen dit. Ve ni te

Chorus cantat.

a do re mus.

Poſtea procedit ſacerdos ad anteriorem partem anguli eiuſdem cornu epiſtole: et diſcooperiens amplius crucem, eleuans eam paulisper altius quam primo incipit **Ecce.** alijs cantantibus, et adorantibus: vt ſupra. Deinde ſacerdos procedit ad medium altaris: et diſcooperiens crucem totaliter, ac eleuando eã, tertio altius incipit **Ecce.** cantantibus alijs et adorantibus, vt ſupra: poſtea ſacerdos deponit crucẽ in loco ad hoc preparato ante altare. Deinde deponit calceamenta: et accedit ad adorandũ, ter genua flectens ante deoſculationem crucis: hoc facto reuertitur ad ſedem ſuam: et ibi recipit depoſita calceamenta et caſulã: et poſtmodum miniſtri altari, deinde alij ter flexis genibus, vt dictum eſt, crucem adorant: et interiz cantantur improperia, et alia, que ſequuntur totaliter, vel in parte: prout multitudo adorantium vel paucitas requirit, hoc modo. Duo clerici ex parte hebdomadarij in medio chori cantant ℣. **Popule meus.** vſq; **Agyos.**

P

O pu le meus quid fe ci ti bi: aut

in quo con tri ſta ui te? re ſpon de mi hi.

P. Qui e eduxi te de ter ra Aegypti, pa-
ra ſti crucem ſaluatori tu o.
Cantet chorus ex parte hebdomadarij.
Agyos o Theos.
Alius Chorus reſpondet.
Sanctus de us.
Item primus chorus cantat.
Agyos Iſchyros.
Secundus chorus reſpondet.
Sanctus fortis.
Item primus chorus cantat.
Agyos Athanatos
eleison imas.
Secundus chorus reſpondet.
Sanctus et immor-
talis miſerere re nobis.
De ſecundo choro cantent poſtea duo clerici.
Qui

Qui e duxi te per de ſer tuz quadraginta annis,
ꝛ māna ci baui te: ꝛ introduxi in terraz ſa tis optimam.
Deinde chori alternatiz reſpōdēt Agyos. ita tamen ꝙ primus chorus ſemper reincipit.
A gy os o The os.
Poſtea duo clerici de primo choro cantant verſus ſequentes.
Quid vltra de bu i fa ce re ti bi, ꝛ non
fe ci ? e go qui dem plan ta ui te vi ne am me am
ſpe ci o ſiſ ſimam: ꝛ tu fa cta es mi hi ni mis a ma=
ra: a ce to nan ꝗ ſi tim meaz po ta ſti, ꝛ lan ce a

perforaſti la tus ſal ua to ri tu o. Agyos o The os. Iterum chori alternatim reſpondent. Agyos ꝛc. Sanctus ꝛc. vt dictum eſt. Verſus ſequentes improperii. Ego propter te flagellaui ꝛc. cum ceteris a binis alternatim cantantur: vtroque choro ſimul repetente poſt quelibet verſum. Popule meus vſque Quia eduxi te per deſertum quadraginta annis, ꝛc. Incipiunt improperia. Duo de ſecundo choro cantant verſum.

Ego propter te flagellaui ę gyptũ cũ primogeni tis ſu is: ⁊ tu me fla gel la tuꝫ tradi di ſti. Chorus repetit. Popule me us. Duo de primo choro. Ego te e du xi de ę gy pto demerſo Phara o ne in mare ru brũ: ⁊ tu me tradidiſti principibus ſacer dotuꝫ. Chorus repetit. Popule meus quid feci.

duo de ſecundo choro.
Ego an te te aperu i ma re: ꝛ tu ape ru i ſti lan-
ce a latus me um.
Chorus repetit.
Popu le me us.
duo de primo choro.
Ego ante te prę i ui in columna nu bis: ꝛ tu me de du-
xiſti ad prętorium pi la ti.
Chorus repetit.
Popu le me us.
duo de ſecundo choro.
Ego te pa ui man na per de ſer tum: ꝛ tu me
ce ci diſti a la pis ꝛ flagel lis.
Chorus repetit.
Po pu le me us.
duo de primo choro.
Ego te potaui aqua ſalutis de pe tra: ꝛ tu me po-

taſti

taſti fel le ⁊ a ce to. Chorus repetit. Po pu le. duo de ſecũdo choro.
Er go propter te Cananeo rum reges percuſ ſi: ⁊ tu per-
cuſ ſi ſti a rundi ne caput me um. Chorus repetit. Popule.
duo de primo choro. Ego de diti bi ſceptrum rega le: ⁊ tu me o ca-
piti ſpi ne am co ro nam. Chorus repetit. Po pule. duo de ſecũdo choro.
Ego te exal ta ui magna vir tu te: ⁊ tu me ſu ſpen di ſti
in pa ti bu lo cru cis. Chorus repetit. Po pu le me us.

Hec antiphona **Crucem tuam.** cum pſalmo **Deus miſercatur.** cantatur communiter, ⁊ repetitur immediate añã poſt verſus.

Deinde hymnus **Crux fidelis.** cum verſibus hymnorum ſequentium: ſcilicet, **Pange lingua,** ⁊ **Luſtris ſex,** ⁊ cũ repetitionibus, vt inferius determinatum eſt: communiter cantantur: vel ſicut cantor diſpoſuerit. Hymnus.

Crux

Crux fi de lis in ter om nes ar bor
v na no bi lis : nul la sil ua ta lem pro-
fert , fron de , flo re, ger mi ne. Dul ce li gnum,
dulces cla uos , dul ce pon dus su sti net.
Hymnus.
Pange lin gua glo ri o si pręli um cer ta-
mi nis : ⁊ su per cru cis tro phę um dic tri um-
phum no bi lem : qua li ter re demptor or bis im mo-
latus

Repetitur Crux fidelis, vſque Dulce lignum. Et ſic fit quoties repetitur. Crux fidelis.

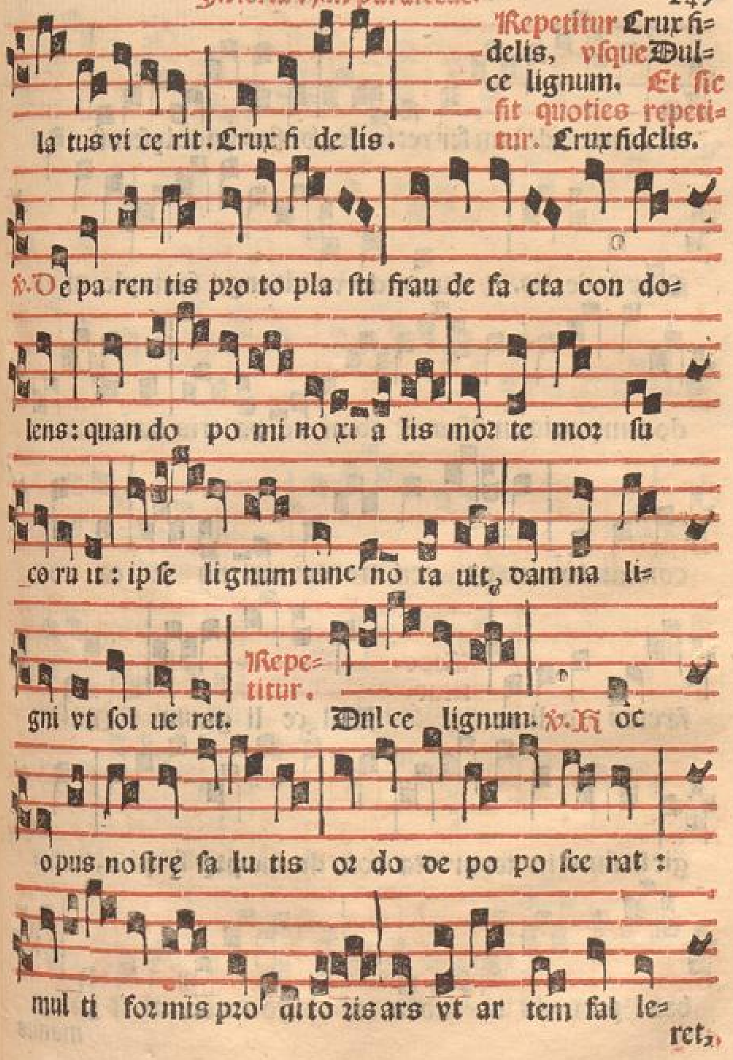

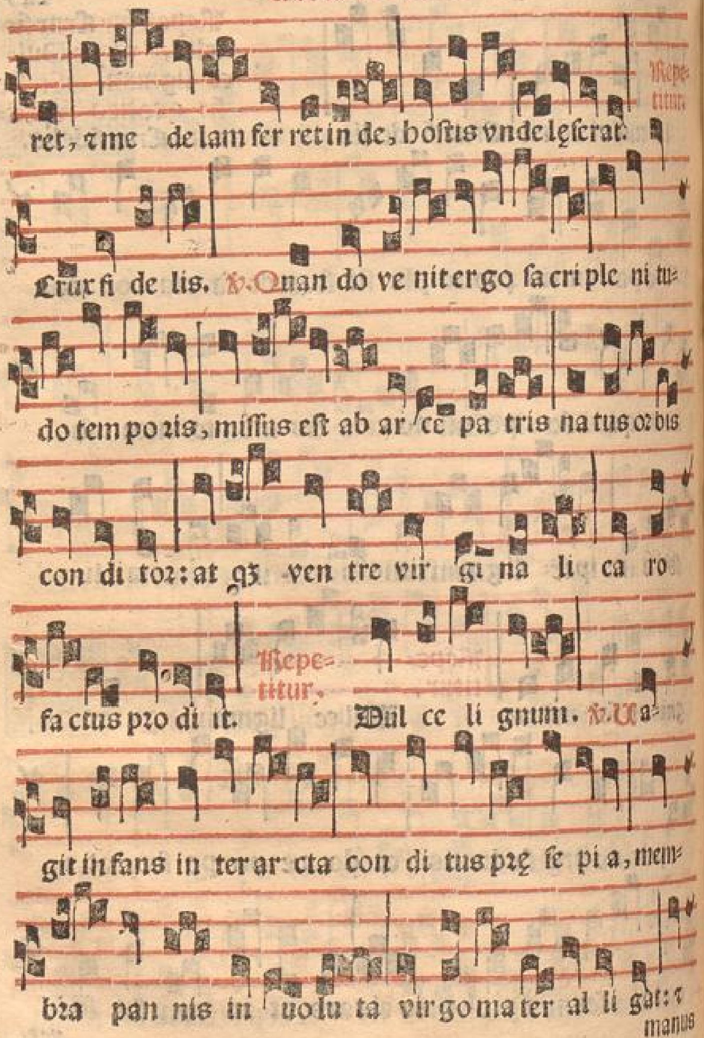
ret, & me de lam fer ret in de, hoſtis vnde leſerat.
Repe-titur.
Crux fi de lis. ℣. Quan do ve nit ergo ſa cri ple ni tu-
do tem po ris, miſſus eſt ab ar ce pa tris na tus orbis
con di tor: at q; ven tre vir gi na li ca ro
fa ctus pro di it.
Repe-titur.
Dul ce li gnum. ℣. Va-
git in fans in ter ar cta con di tus pre ſe pi a, mem-
bra pan nis in uolu ta vir go ma ter al li gat: &

Repe-titur.
ma nus pe deſq; ⁊ crura ſtri cta cin git fa ſci a.
Crux fi de lis. ℣. L uſtris ſex qui iam per a ctis tem-
pus im plens cor po ris, ſe vo len te natus ad hac
paſſi o ni de di tus, agnus in cru ce le uatur im-
Repe-titur.
molandus ſti pi te. Dul ce li gnum. ℣. H ic ace-
tum, fel, a run do, ſputa, cla ui, lance a: mite cor pus
perfo ra tur, ſan guis, vnda proſlu it, terra, pon tus,
aſtra

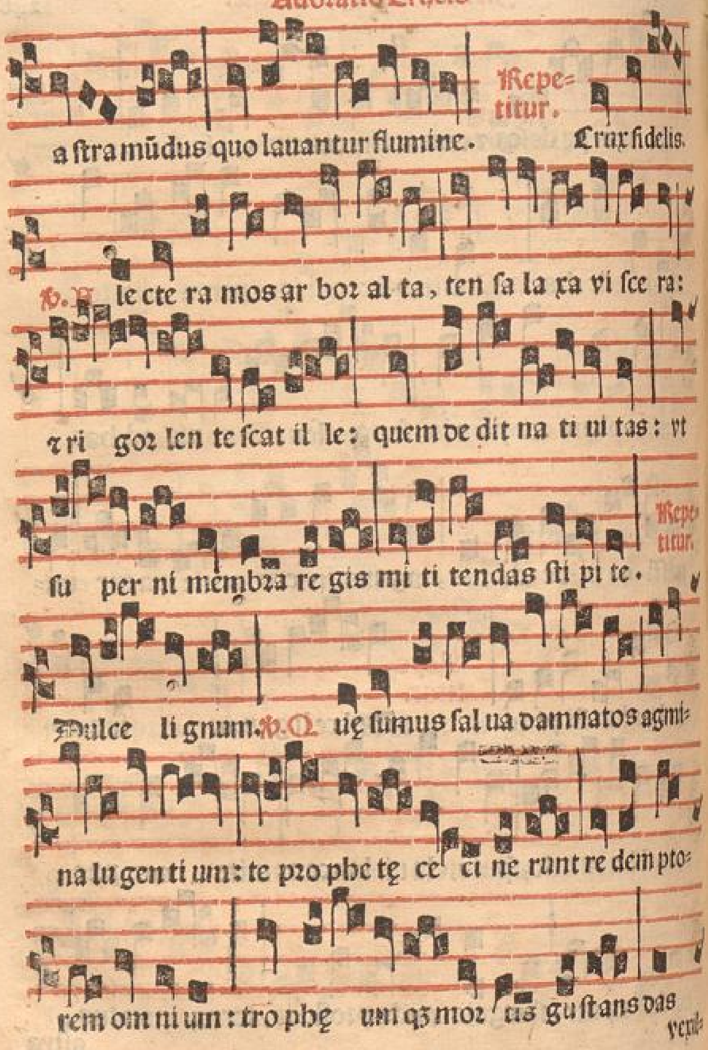
a ſtra mūdus quo lauantur flumine. Repetitur. Crux fidelis.
V. F le cte ra mos ar bor al ta, ten ſa la xa vi ſce ra:
& ri gor len te ſcat il le: quem de dit na ti ui tas: ut
ſu per ni membra re gis mi ti tendas ſti pi te. Repetitur.
Dulce li gnum. V. Q uę ſumus ſal ua damnatos agni=
na lu gen ti um: te pro phe tę ce ci ne runt re dem pto=
rem om ni um: tro phę um q3 mor tis gu ſtans das

vexil=

mun dus non capit vno ſa xo clau di tur: at que moꝛ te
iam per empta, in fer ni clauſtra am bi git: ſic de us ve=
rus ⁊ ho mo di e ſurgit terti a.
Repe titur.
Crux fi de lis.
℟. G lo ri am de o ca na mus hym ni cis con cen ti bus:
quam ſi mul ma gna nō biſcum to ta mun di ma=
chi na vo ce con ſo na ce le bret ſem pi ter na
in ſe cu la. A men.

¶ De proceſſione in feria ſexta in paraſceue: ad ponenduʒ corpus Domini in ſepulcro. **Cap. 8.**

Feria ſexta i paraſceue poſt officiũ miſſe, vel etiã poſt prandiũ ordinat̃ ſolẽnis, ſed lugubris proceſſio. Paratenī ſacerdos oībus paramẽtis ⁊ pluuiali de ſup cũ diacono ⁊ ſubdiacono cũ dalmaticis nigri coloris. Parant̃ etiã quatuor ſacerdotes, vel duo ad minus induti camiſijs nigris, cũ amictu, ⁊ cingulo eiuſdẽ coloris, ſi haberi poſſunt: alias in albis. Parant̃ etiã duo alij ſacerdotes, vel vnus tm̃, vbi paucu fuerit. Sacerdotes cũ amictu, alba, cingulo, manipulo, ⁊ ſtola: ⁊ duo thuriferarij in albis. Preparet̃ etiã feretrũ a quatuor portãdũ, cũ ſuperiori cooptura in modũ ſemicirculi: ⁊ cooperiat̃ aliquo pãno nigro de ſerico, ſi haberi poterit, ĩ quo ſacramentũ deportet̃. Parant̃ etiã luminaria. ſ. intortitia ⁊ cerei ad illuminandũ corp⁹ Chũ. Et ↄgregato pplo, ſacerdos accipit reuerẽter ſacramẽtũ de altari: ⁊ tenẽs illud in manib⁹ versus ad pplm, oībus alijs genuflexis: ipſe ſtãs incipit R. Plãge. ceteris ꝓſequẽtib⁹.

ra

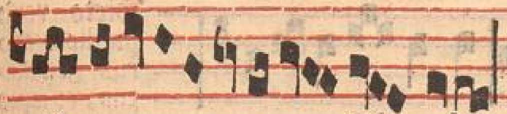

ra val de.

Duo clerici cantent verſum ſequentem ℣.

Accin gi te vos ſacer do tes, ⁊ plan gi te mini-

ſtri al ta ris: a ſper gi te vos ci ne-

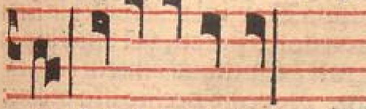

re. Qui a ve nit di.

Cõpleto rñſorio cuz verſu, ⁊ replica, duo ſacerdotes appareãt cũ ſtolis, vt ſupra, ſtãtes ante ſacramentuz verſis vultibus ad populuz cãtẽt ℣. Popule me⁹. oĩb⁹ alijs, ꝓter eũ, qui facit officiuz, genuflexis ⁊ verſis vultibus ad ſacramentum.

Po pu le me us quid fe ci ti bi? aut in quo

con tri ſta ui te? reſpon de mi hi. Qui a

e du xi te de ter ra Ae gy pti: pa ra-

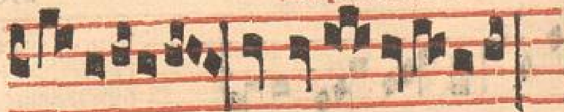

Dicto verſu predicto, chorus genuflexus, vt ſupra cantet.

Hoc dicto ſacerdos ponat corpus Domini reuerenter in feretro: quod portabũt quatuor ſacerdotes p̄dicti, vel duo vbi paucitas ſacerdotũ eſt, in albis parati, capitibus amictu coopertis: ꝛ incepto ℟ Receſſit paſtor, procedit ꝓceſſio iſto ordine: primo acolyti cum cereis accenſis, ꝛ cruce poſtea clerici, iunioribus precedentibus: vltimo duo ſacerdotes parati, qui cantauerunt Popule meus. poſt ipſos ſequitur feretrum cum corpore Domini, portatuꝫ a quatuor, vel duobus, vt ſupra: ꝛ ſuper ſacramentum baldachinum nigrum portetur ab aliquibus perſonis magis dignis. Ex latere ſint duo acolyti cũ thuribulis, qui ↄtinue ſacramentũ incenſabũt: circũcirca ſint luminaria, ꝛ intortitia. Poſt feretrũ ſequitur ſacerdos cũ pluuiali ꝛ diaconus ꝛ ſubdiaconus. Et vltimo ſeculares, maioribus precedentibus. Proceſſione iſto modo ordinata, ꝓcedunt cuꝫ deuotione, quouſqꝫ dicta fuerit replica poſt ℣. reſponſorij. Queꝫ verſum dicent duo clerici. Et idem ſeruentur in alijs r̄ſorijs ſequentibus. ℟

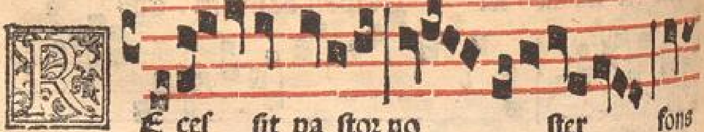

aque

a queꝫ vi ue: ad cu ius tran ſi tum
ſol ob ſcu ra tus eſt. Naz ꝛ il le
captus eſt, qui captiuuz te ne bat
primum homi nem. Ho di e por tas
mor tis ꝛ ſe ras pa ri ter Salua tor
no ſter di ru pit. ℟. Deſtru-
xit qui dem clau ſtra in fer ni: ꝛ ſub-

uer tit po tenti as di a bo li.

Naz a ri le captus eſt qui captiuuz

te ne bat pri mum ho mi nem.

Ho di e por tas.

Finita replica poſt ℣. firmetur proceſſio, ⁊ omnes flectant genua, exceptis illis, qui portant feretrum, ⁊ duobus ſacerdotib⁹ qui cantauerunt. Popule meus. qui ſtantes verſis vultibus ad populum, omnibus alijs genuflexis, habētibus vultus ſuos ad feretrum conuerſos cantent verſus. Quia eduxi te. Et hoc quidem ſeruetur in omnibus ſequentibus ſtationibus. Verſus.

Qui a e du xi te per de ſer tuz qua-

draginta annis, ⁊ mā na ci ba ui te, ⁊ in tro du xi in terram

ſatis

ſa tis optimam: pa ra ſti cru cem ſal ua to-

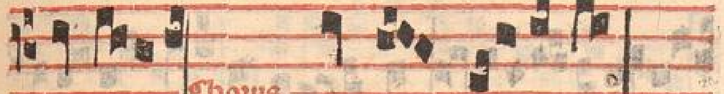

Chorus

ri tu o. Sanctus de us.

vt ſupra. Quo dicto, omnes ſurgant: ⁊ incipiatur Reſponſoriū. Ecce vidimus eum: ⁊ procedatur ad ſecundam ſtationem cātādo reſponſorium totum vſque in finem cum verſu, ⁊ replica ℟.

E ce vi dimus eum

non habentem ſpe ci em neq₃ de co-

rem: a ſpe ctus e ius in e o

non eſt: hic pec ca ta no ſtra

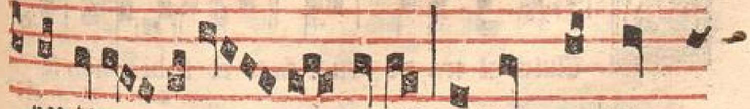

por ta uit, ⁊ pro no bis

Dibus, vt pꝛius, genuflexis: duo tm̃ ſacerdotes ſtãtes dicant fe

ci:e go qui dem plan ta ui te vi ne am me am ſpe=

ci o ſiſ ſimaꝫ: ⁊ tu fa cta es mi hi nimis ama ra.

Ace to nanqꝫ ſi tim meaꝫ po ta ſti, ⁊ lance a perforaſti la=

Chorus.

tus ſal ua to ꝛi tu o. Sanctus de us.

Totum dicitur, vt ſupra. Surgentibus oībus incipiatur Rñſo. Hieruſalem luge. ⁊ procedat ad tertiam ſtationeꝫ, vt ſupra, ℞.

Jeru ſalem lu ge, ⁊ exu e te ve=

ſti bus iucun di ta tis: in du e re

ci ne re ⁊ ci li ci a. Qu a in te eſt

occi=

oc ci ſus ſal ua tor Iſra el. ℟.

De duc quaſi torrētes lachrymas per di es:

& no cte non ta ce at pu pil la o cu li tu i.

Quia in te eſt. oc ci ſus.

Omnibus, vt prius, genuflexis: duo tantum ſacerdotes ſtantes dicant verſum ſequentem ℣.

Ego propter te flagellaui Aegyptū

cum omnibus primoge ni tis ſu is: & tu me fla gel latum

ad cru ci fi gendum cum la tro ni bus tra-

Chorus

tra di di ſti. Sanctus de us.

Totum, vt ſupra. Quo dicto omnes ſurgant: ⁊ incipiatur reſponſorium. Caligauerunt oculi mei. ⁊ procedat ꝓceſſio ad quartā ſtationē: q̄ fiat circa ingreſſum eccleſię redeundo aū ſepulcrū. ℟.

C A li ga ue runt o cu li me i a fle-

tu me o: qui a elongatus eſt a

me, qui con ſo la ba tur me: vi de te om nes po-

pu li, Si eſt dolor ſi mi lis ſi cut do-

lor me us. ℣. O vos oēs qui trā ſi tis

per vi am, at tendi te ⁊ vi de te. Si eſt.

Omni-

Omnibus, vt prius, genuflexis: duo tantum ſacerdotes ſtantes dicant verſum ſequentem ℣.

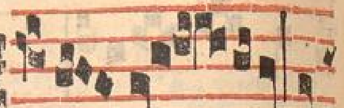

Ego dedi tibi ſce-

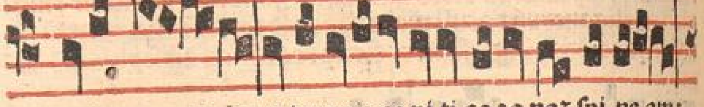

ptruȝ regale: ⁊ tu meo capiti coronaȝ ſpineam:

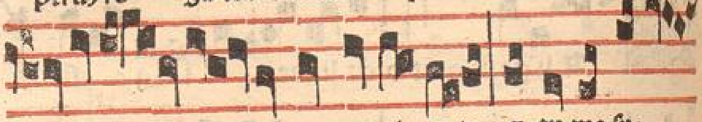

ego te exaltaui magna virtute: ⁊ tu me ſu-

ſpendiſti in patibulo crucis.

Finito verſu, immediate chorus cantet Scũs de⁹. totum, vt ſupra. Dicto miſerere nobis, ſacerdos cũ reuerẽtia accipiens corpus Dñi de feretro, tenet illud in manibus eleuatũ conuerſus ad populuȝ: ⁊ verſis renibus ad ſepulcrum: tunc duo clerici genuflexi cantent ℟us. Cum autem veniſſent ad locum. ⁊ reliquos infra notatos.

Cãtus.

℟. Cuȝ autẽ veniſſent ad locũ, vbi crucifigẽd⁹ erat fi li-

us meus, ſtatuerunt eum in medio omnis populi: ⁊

veſtibus expoliatis, nudum dimiſerunt corpus ſan- ctiſſi-

1.℣. Cum vero veniſſent ad locum vbi ſepeliendus erat filius meus, ſtatuerunt eum in medio mulierum: ⁊ ſindone inuoluentes ſepultum dimiſerunt corpus ſanctiſſimum.

2.℣. O vos omnes, qui tranſitis per viam, venite ⁊ videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus: deſolata ſum nimis, non eſt qui conſoletur me, laus mea infirmata eſt, vita occiditur, ⁊ a me tollitur.

3.℣. O nimis triſte ſpectaculum, o crudele ſupplicium impenſum filio, o infelix rex tam indecenti morte coronatus: pontifices iniquitatis tantum ne in veſtrum exardeſcitis Deum.

4.℣. Attendite vos a populi ⁊ vniuerſę plebes dolorem maximum: morte turpiſſima mactauerunt filium meum: vos optimę ſorores flete vna mecum: de filio conqueramur.

5.℣. Cum vero depoſuiſſent corpus Jeſu de cruce, ſtatuerunt illud in gremio matris ſuę, in medio mulierum amariſſime flentium, męſtiſſima matre filium nimis deplorante.

Mis cantatis ſacerdos cum corpore Chriſti populum benedicat, illudq; in ſepulcro ponat, qđ claudat, ⁊ ſigillo ſignet. ℟.

Tenor.

Tenor.
ctiſ ſi mum. O dulciſſime filie Siō o dulciſſime
videte dolorez meuz. Inſpicite nudū in medio oīs populi
filium meuz dulciſſimū: vulneratus eſt in me di o co rum
Tenor.
Sepulto domino ſignatuz eſt monumētū, voluentes
lapidem ad oſtium monumēti: ponentes milites qui cu=
ſtoſ dirent illuz: ne forte veniant diſci pu li e ius, ꝛ furen=
tur e um: ꝛ dicant ple bi, ſur rexit a mor tu is.

¶ Finito

¶ Finito Reſponſorio prędicto, duo clerici dicant Verſum.
In pace factus eſt locus eius. Reſponſorium. Et in Sion
habitatio eius. Et ſacerdos ſine Dominum vobiſcum, vel
Oremus, dicat abſolute orationem ſequentem.

Reſpice, quęſumus domine, ſuper hanc familiam tuaꝫ: pro
qua Dominus noſter Jeſus Chriſtus non dubitauit ma-
nibus tradi nocentium, ⁊ crucis ſubire tormentum. Et non di-
cat. Qui tecum viuit. nec reſpondeatur Amen. ⁊ ſic termine-
tur proceſſio. Si proceſſio debet fieri prolixior: ⁊ in ea plures
manſiones, ſeu ſtationes fieri oporteat, finito Reſponſorio. Ca-
ligauerunt oculi mei. cum verſu, ⁊ alijs quę ſequuntur, repeta-
tur aliquod Reſponſorium de prędictis cum ſuo verſu, ⁊ alijs
quę ſequuntur, ita ꝙ Reſponſoriuꝫ, Sepulto Domino. vltimo
loco reſeruetur: quando corpus dñi poſitum fuerit in ſepulcro.

¶ Supra poſita proceſſio more veneto fit infraſcripto ordine.
Paratis omnibus, vt ſupra in pręcedenti proceſſione notatuꝫ
eſt: loco Reſponſorij. Plange quaſi virgo plebs mea. incipi-
tur a duobus clericis genuflexis antiphona. Venite ⁊ plore-
mus. in cantu: vt inferius notatum eſt, Poſtmoduꝫ totus cho-
rus ſurgens dicat ℣. Populę. vt ſupra. Quo finito illi duo cle-
rici qui cantauerunt Venite ⁊ ploremus ante dominum. can-
tant ℣. Quia eduxi te per deſertum. ⁊ chorus repetit ℣. Po-
pule meus quid feci tibi. Item duo clerici dicant ℣. Et pro-
pter te. ⁊ chorus repetit ℣. Populę meuſ quid feci tibi. Et ſic
alternatim dicantur improperia, prout ſupra ſignatum eſt in
adoratione crucis. folio 246. Vel ipſa impropęria cantantur
in ſexto tono pſalmorum. Et cum in dicta proceſſione fieri de-
bet aliqua ſtatio, ſeu manſio, omnes genuflectant: ⁊ illi duo
cantent antiphonam. Venite ploremus ante dominum. vt ſu-
pra, qua dicta, ſurgant omnes ⁊ ſequantur proceſſionem can-
tando Verſus. Populę meus quid feci tibi: aut in quo contri-
ſtaui te. ⁊ improperia, vt ſupra. Cum autem peruenerit ad ſe-
pulcrum, faciat omnia, vt ſupra in pręcedenti proceſſione.

De benedictione fontis in die Sabbathi Sancti Cap. 9.

SABBATHO SANCTO, cantatis lectionibus ante miſſam, ꝛ dicta oꝛone Omnipotens ſempiterne. fit pceſſio ad bñdicendū fontes, pcedentibus acolytis cū cereis, ꝛ cruce, ꝛ alio qui defert cereū paſchalē benedictū accenſūꝫ, ſubſequētibus clericis, iunioꝛibus pcedētibus, vltimo ſacerdos cū pluuiali, ꝛ diaconus ꝛ ſubdiaconus ſacris veſtibus induti, vadūt ad fontē cātādo ſubſequētē tractū. Tract⁹.

Kk anima

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

eli de us tuus.

Deinde ſacerdos anteq̃ꝫ intret ad bñdictionẽ fontis dicãt hãc orõnẽ ibi iuxta fontẽ dicens ℣. Dñs vob. ℟. Et cuz ſpiri. Oro.

OMnipotens ſempiterne Deus, reſpice ꝓpitiꝰ ad ad deuotionẽ populi renaſcẽtis: q ſicut ceruus aquarũ expetit fontez: ꝛ concede propitius: vt fidei ipſius ſitis baptiſmatis myſterio aiam, corpuſq; ſanctificet. Per dñm noſtrum Jeſum Chřm.

In vigilia Pentecoſtes dicitur hec ſequens oratio.

COncede, qs ops Deus: vt qui ſolẽnitatẽ doni ſpũs ſci colimus, celeſtibus deſiderijs accenſi fontẽ vite ſitiamꝰ. Per dñm nr̃z Jeſum Chřz filiũ tuũ: Qui tecũ viuit ꝛ reg. in vnit. eiuſ.

Poſtea procedit ad benedictionem fontis dicẽs ℣. Dominus vobiſcum. Reſponſorium. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

OMnipotẽs ſempiterne Deus, adeſto magnis pietatis tue myſterijs: adeſto ſacramentis: ꝛ ad creandum nouos populos, quos tibi fons baptiſmatis parturit, ſpũz adoptionis emitte: vt qð nr̃e humilitatis gerenduz eſt myſterio, tue virtutis impleat effectu. Per dñm nr̃z Jeſuz Chřz filiũ tuũ: q tecum viuit ꝛ reg. in vnit. eiuſ. ſpũs ſcti Deus. Hic exaltat voce in modũ pfationis.

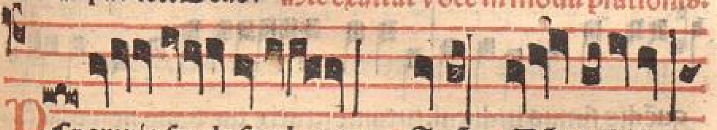

PEr omnia ſecula ſeculorum. ℟. Amẽ. ℣. Dñs vobiſcuz.

℟. Et cũ ſpũ tuo. ℣. Surſum corda. ℟. Habemꝰ ad dñm. ℣.

Gratias agamus domino Deo noſtro. ℟. Dignũ ꝛ iuſtũ eſt.

Sequens prefatio cum ſuo cantu dicitur ad benedictionez fontium die ſabbathi ſancti: ⁊ in vigilia Pentecoſtes.

vt iã tũc virtutẽ ſanctificationis aquarũ natura ↄciperet.
Deus ꝗ nocẽtis mũdi crimina ꝑ aquas abluẽs regenera=
ti o nis ſpeci eꝫ in ipſa diluuij effuſi o ne ſignaſti: vt vnius
eiuſdẽqꝫ c lemẽti myſteri o, ⁊ finis eſſet vi ti o ⁊ origo vir=
tutibꝰ: Reſpice dñe in faci eꝫ eccleſi ę tuę: ⁊ multiplica in
e a regenerati o nes tuas: ꝗ grati ę tu ę affluẽtis ipetu lęti=
ficas ciuitatẽ tuã: fõtẽqꝫ baptiſmatis aperis toto orbe terra=

ruz gētibus innouādis: vt tu ꝗ maieſtatis imperio, ſumat
Hic ſacerdos manu diuidat aq̄ꝫ in modum crucis.
vnigeniti tui gratiaz de Spiritu ſancto.
Qui hanc aquaz regenerandis hominibus p̄ꝑparatam,
arcana ſui numinis admiſtione fecūdet: vt ſctificatione
cōcepta, ab ĩmaculato diuini fōtis vtero, in nouā renatāq̄ꝫ
creaturā ꝓgenies celeſtis emergat. Et quos aut ſexꝰ in cor-
pore, aut ꝗtas diſcernit in tēpore, omnes in vnaz pariat
gratia

gra ti a ma ter in fan ti am. Procul er go hinc iuben te te
domine, oīs ſpiritus imũdus abſcedat: ꝓcul tota neq̃ ti a
di a bolicę fraudis abſiſtat. Nihil hic lo ci ha be at cōtra-
rię vir tu tis admi ſti o: nō in ſi di ando circũuolet: non
la tendo ſur re pat: non in fi ci endo corrumpat.
Hic aquam manu tangat.
Sit hęc ✠ ſctā ⁊ innocēs cre a tura, liberaq; ab omni im-
pugnatoris ingreſſu, ⁊ to ti us ne q̃ti ę purgata diſceſſu.

Sit fons ✠ viuus, aqua ✠ regenerās, vnda ✠ purificās:
vt omnes hoc la ua cro ſa lu ti fe ro diluendi, o perante in
e is ſpiritu ſctō, ꝑfecte purgati o nis indulgētiaz ꝯſequātur.
Hic faciat crucem ſupra fontem dicendo.
Unde bene ✠ dico te cre a tu ra a que, per
deum ✠ viuuz, per deuz ✠ veruz, per deū ✠ ſanctuz, ꝑ
deum qui te in prin ci pi o ver bo ſe pa ra uit ab a ri da:
Hic diuidat et effundat aquaz in quatuor partes, dicens.
cu ius ſpi ri tus ſu per te fe re ba tur.

Qui te de pa ra di ſi fonte manare fecit, ⁊ in quatuor flu=
mi ni bus di ui dens, totam ter ram ri ga re prę ce pit.
Qui te e ti am in deſerto amaram ſu a virtute inclyta fecit
eſſe potabilē, ⁊ ſi ti en ti popu lo de petra produxit. Be=
✠ nedico te per Jeſum Chriſtum fi li um e ius v nicum do=
minū noſtrū: qui te in Chana Ga li lę ę ſi gno admirabi li
ſu a potenti a conuertit in vinū: Qui pedibus ſuis ſuper te
ambu=

ambu la uit: ⁊ a Joanne in Jorda ne in te ba pti za tus

eſt. Qui te v na cum ſan gui ne de la te re ſu o pro du-

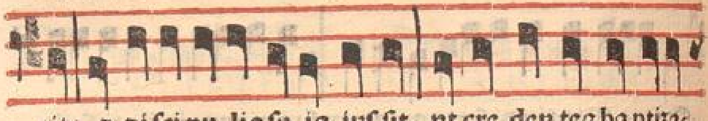

xit: ⁊ di ſci pu lis ſu is iuſ ſit, vt cre den tes ba ptiza-

ren tur in te di cens: Ite do ce te om nes gen tes, ba-

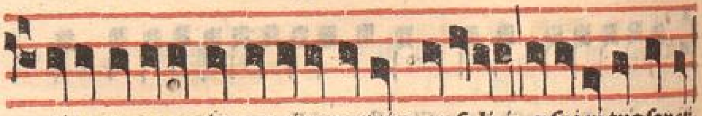

ptizantes e os in nomine patris ⁊ fi li i, ⁊ ſpi ri tus ſancti.

¶ Hic mutet vocem quaſi lectionem legens: ⁊ dicit.

Haec nobis pcepta ſeruātibus tu deus ops clemēs adeſto: tu benignus aſpira. Halet ter in aquam in modum crucis tu has ſimplices aquas tuo ore benedicito: vt pter naturalem emundationē quā lauandis poſſunt adhibere corporibus, ſint ⁊ purificandis mentibus efficaces. Hic ſacerdos ponat cereū parum intus in aquam, ⁊ reſumens tonum prefationis dicat.

Deſcēdat in hāc ple ni tu di nē fōtis virtus ſpūs ſctī.

Deinde

Deinde extractum cereum de aqua profundius mergit aliquanto altius repetens **Descendat in hanc** poſtea extractum rurſum cereum de aqua tertio immergens vſqȝ ad fundum altiori adhuc voce repetat **Descendat** vt ſupra. Et deinde Exufflans ter in aquam proſequitur.

in verg

Hec dicat legendo. Per dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium tuum, qui venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ ſeculum per ignem. ℟. Amen. Hic de ipſa aqua benedicta per ſacerdotes aſpergatur ſuper populum: ꝛ interim quiſpiam clericus hauriat de aqua illa benedicta ex fonte ad aſpergẽdas domos ꝛ quelibet loca. Poſtea ſacerdos qui benedixit fontem infundat de oleo catechumenorum in modum crucis in fonte ſuper ipſam aquam dicens intelligibili voce. Sanctificetur, ꝛ fecũdet fons iſte oleo ſalutis, renaſcentibus ex eo, in vitã eternã. ℟. Am̃. Deinde infundit de chriſmate modo quo ſupra dices. Infuſio chriſmatis Dñi noſtri Jeſu Chriſti, ꝛ ſpũs ſancti paracliti, fiat in noĩe Sancte Trinitatis. ℟. Amẽ. Poſtea accipit ambas ampullas dicti olei ſancti, ꝛ chriſmatis, ꝛ de vtroq; ſimul in modum Crucis infundens dicit. Commiſtio chriſmatis ſanctificationis, ꝛ olei vnctionis, ꝛ aque baptiſmatis pariter fiat: In noĩe Pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lij ꝛ ſpiritus ✠ ſancti. ℟. Amen. Tunc miſceat ipſum oleum cum eadem aqua, ꝛ aſpergat cum manu per totam fontem. Si aderunt baptizandi, eos baptizat more conſueto. Deinde dicuntur litanie, poſtea rediens preparat ſe pro miſſa ſolenniter celebranda.

De pceſſione in nocte paſche añ matu. ad ſepulcrũ Chri. C.10.

Die Sancto Reſurrectionis, cum fuerit pulſatum ad matutinum, antequam populus intret eccleſiam, ſacerdos cum cruce, ꝛ thuribulo apparatus ſuperpelliceo, ſtola, ꝛ pluuiali, precedentibus cereis accenſis, ꝛ ſequente toto clero: cum reuerentia aperto ſepulcro, accipiat corpus Domini: ꝛ portet illud in locum, vbi ſacroſanctum ſacramentum ſeruari conſueuit. Et interim chorus cantet ſequentes pſalmos, vel aliquem eorum. Pſalmus.

Domine quid multiplicati ſunt qui tribulãt me? multi inſurgunt aduerſum me. Multi dicunt aĩe mee: non eſt ſalus ipſi in Deo eius. Tu autem dñe ſuſceptor meus es: gloria

mea ⁊ exaltans caput meũ. Voce mea ad dñm clamaui: ⁊ exau diuit me de monte ſancto ſuo. Ego dormiui ⁊ ſoporatus ſum: ⁊ exurrexi: q2 dñs ſuſcepit me. Non timebo millia populi circun dantis me: exurge dñe, ſaluũ me fac Deus meus. Qm̃ tu per=cuſſiſti oẽs aduerſantes mihi ſine cauſa: dentes peccatorũ con=triuiſti. Dñi eſt ſalus: ⁊ ſup populũ tuuz bñdictio tua. Gloria. Aña. Dñe probaſti me, ⁊ cognouiſti me. ſup. fol. 149. Pſalmus.

Miſerere mei deus, miſerere mei: qm̃ in te cõfidit aĩa mea: Et in vmbra alarum tuarum ſperabo: donec trãſeat ini=quitas. Clamabo ad deũ altiſſimuz, deum qui benefecit mihi. Miſit de celo ⁊ liberauit me: dedit in opprobrium conculcãtes me. Miſit deus miſericordiã ſuaz, ⁊ veritatẽ ſuã: ⁊ eripuit aĩam meam de medio catulorum leonũ: dormiui conturbatus. Filij hoĩum dentes eoruz arma ⁊ ſagitte: ⁊ lingua eorũ gladius acu=tus. Exaltare ſuper celos Deus: ⁊ ſuper omnem terram gloria tua. Laqueũ parauerunt pedibus meis: ⁊ incuruauerunt ani=mam meam. Foderunt ante faciem meam foueam: ⁊ incide=runt in eam. Paratum cor meum deus, paratum cor meum: cantabo ⁊ pſalmum dicam. Exurge gloria mea, exurge pſalte rium ⁊ cithara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: ⁊ pſalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magni=ficata eſt vſque ad celos miſericordia tua, ⁊ vſque ad nubes ve=ritas tua. Exaltare ſuper celos Deus: ⁊ ſuper omnem terram gloria tua. Gloria patri, ⁊ filio, ⁊ ſpiritui. Finitis pſalmis ſacer dos precedentibus cereis ⁊ thuribulo, corpus Domini portet ad ſanctuarium ſuum, ſequente clero ⁊ cantante ℟. Surrexit paſtor bo. ⁊ ſepulcrũ patenter dimittatur apertum. ℟ium.

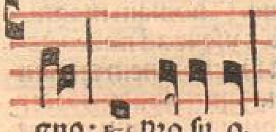

Tunc ſacerdos faciens officium ſtans cū ſacerdotibus in choro dicit verſum. Surrexit Dñs vere, all'a. ℞. Et apparuit Simoni, alleluia. Oremus. Oratio.

OMnipotēs ſempiterne Deus: q hac ſacratiſſima nocte cū potētia tuę maieſtatis reſurgēs, portas inferni ꝯfregiſti: ꝛ oībus ibi detētis dexterā tuę miſericordię porrexiſti: ſcilicet miſerando diutius pęnis ęſtuātis gehennę cruciari, quos dudum ad imaginē tuā creaſti: te q̄s nos indigni, ꝛ vltima pars creaturę tuę: vt per gratiā tuę miſerationis, ac per ſanctę reſurrectionis tuę amorē, necnō oīuz ſanctarū aīaruz, quas hac ſacratiſſima nocte de pęnis inferni ad celeſtia regna perduxiſti, ſimulq; ꝑ omne myſteriū qđ in reſurrectione tua celebraſti, nobis indignis ac fragilib⁹, oīuz pcc̄ōꝝ noſtroꝝ indulgētiā largiri digneris: atq; irā, ꝛ furorē, ꝛ indignationez tuę vindictę a nobis repellas: ꝛ auxiliū, ꝯſolationē, ac ꝓtectionē ī oīb⁹ pcīs, periculis, ac in=

ac infirmitatibus aiarũ ⁊ corporũ nobis ꝯcedas: ⁊ ſicut corpuſ tuę humanitatis, qđ ad tẽpus ꝓ nr̃a ſalute exuiſti, poſt triduuꝫ tuę maieſtatis potentia reſuſcitaſti: ita corpora ⁊ corda nr̃a ab oib⁹ vitijſ emẽdari, ⁊ aias nr̃as in futura reſurrectione btõrum ſpirituũ cętibus facias aggregari. Qui cũ Pr̃e ⁊ ſpũ ſctõ viuis.

IN memoriam ⁊ laudem glorioſę reſurrectionis tuę, hymnum dicat tibi oĩs creatura tua dñe: ⁊ nos, quãuiſ pcõreſ, ⁊ delinquentes, hymnum dicimuſ: gr̃as agimus: venerandãqꝫ crucem tuaꝫ adoramus: ſanctãqꝫ reſurrectionẽ tuaꝫ laudamuſ ⁊ glorificamus: qm̃ per te redempti ſumus: ideoque crucifixum dñm laudamus: ⁊ ſepultũ propter nos magnificamuſ: reſurgẽtemqꝫ a mortuis adoramus: ⁊ petimus, vt ꝑ te ⁊ ꝑ ſanctã reſurrectionẽ tuã, nos a morte animarũ noſtrarũ reſuſcitare digneris. Qui cũ Patre ⁊ Spũ ſancto viuis, ⁊ regnas in vnita. Oro.

DOmine Jeſu Chriſte propter hoc gaudium, quod tu cum ſanctiſſima aia tua ⁊ corpore, in tua ſctã reſurrectione voluiſti habere cũ oibus fidelibus tuis, iuſtis ⁊ pctõribus, viuentib⁹ ⁊ mortuis, miſerere nobis, ſicut vis, ⁊ ſcis neceſſitates animarũ ⁊ corporũ: ⁊ da nobis ſpatiũ pęnitentię, ⁊ verã cõpũctionẽ, ⁊ emendationẽ oiuꝫ peccatorũ noſtrorũ: ⁊ p̃ſta nobis Jeſu Chriſte, vt preciũ corporis, ⁊ ſanguiniſ tui cũ quo noſ in ſancta cruce redemiſti, ꝑcipiamus ad ſalutẽ aiarũ noſtrarũ in nouiſſima hora: ⁊ ꝙ ſpiritualẽ vnctionẽ ſpiritaliſ olei ⁊ ſalutariſ cũ oĩ affectu cordium, ⁊ corporũ percipiamus: Qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuis ac regnas in vnitate, ⁊c. Orationibus finitis, ſacerdos corpus Dñi reuerenter thurificet. Et dũ prędictę orõnes dicuntur, duo diaconi parentur cum dalmaticis albiſ, ⁊ in eccleſia remaneant. Sacerdos autem paratus, vt ſupra, cuꝫ toto clero exeat per portam eccleſię minorem, maiori porta clauſa relicta: ⁊ veniant ad portaꝫ maiorẽ eccleſię cãtando r̃ſoriũ Dũ tranſiſſet ſabbatum ⁊ cum illuc peruenerint, ſacerdos accedit ad portã clauſaꝫ, ⁊ clerus circumſtat cum Reſponſorium.

CUm tran ſiſſet ſab ba tum, Mari a Magda=

mag dale ne ⁊ Mari a Ja co bi ⁊ Sa=
lo me emerũt a roma ta. Et venientes vnge=
rent Jeſum. Alle lu ia. Al le=
lu ia. ℟. Et valde mane vna ſabbatoꝛũ veni=
unt ad monumẽ tuz oꝛ to iam ſo le. Et venientes.
℟. Gloria patri ⁊ fili o: ⁊ ſpi ri=
tu i ſan cto. Alle lu ia.
Et veni

Et dũ peruenerint ad fores eccleſię, cõpleto ℟. cũ ℣. ⁊ replica: plebanus vel ſacerdos parat⁹ pulſat ad oſtiũ manu, vel cũ cruce, dicẽs ſonora voce in tono lectionis. **Attollite portas principes veſtras:** † Et pro iſta prima pulſatione, illi deintus nihil rñdẽt. Et facto modico interuallo, ſacerdos iterũ vehemẽtius pulſat oſtiũ dicẽs voce altiori, ĩ tono lectionis. **Attollite portas pricipes veſtras, ⁊c.** Et illi, deintus nihil rñdent. Et tunc ſacerdos modico interuallo facto, iterum in eodem tono, ſed altius quã ſecundo pulſans fortiter oſtium eccleſię, dicit **Attollite portas principes.** Tunc illi diaconi deintus ſtatĩ cantando reſpõdẽt.

† & eleuamini portę æternales, & introibit rex glorię.

Quem quę ri tis in ſe pul cro Chri ſti co lę.

Et illi deforis reſpondent.

Ieſum na za re num cru ci fi xum o cę li co lę.

Et iterum illi deintus reſpondent.

Non eſt hic ſur re xit ſi cut prę di xerat: i te nun ci a-

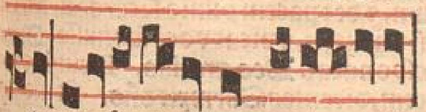

te qui a ſur re xit a mor tu is.

Hoc finito, qui deintus ſunt aperiant portaz eccleſię: ⁊ omnes ingrediantur. Et iterum dicant qui deintus erant.

Ue ni te ⁊ vi de te locum, v bi po ſi tus e rat domi- nus.

Ll

Et dum fuerint portam ingreſſi, firment ſe omnes: ⁊ diuidant ſe per choros. Tūc plebanꝰ vadat ad ſepulcrū: ⁊ ponat caput in feneſtra ſepulcri: ⁊ poſtea conuerſus ad populum dicat voce mediocri.

Quo dicto, plebanus procedat aliquantulum verſus populum: ⁊ exaltet vocem altius quam primum, ⁊ dicat.

Iterum tertio plebanus procedat verſus populum aliquantulum: ⁊ exaltata voce adhuc altius quam ſecundo fecerat, dicat.

Quo facto omnes procedant ad ſepulcrum, ⁊ faciant choros hinc ⁊ inde. Tunc plebanus vadat ad oſtium ſepulcri, ⁊ ſtatim retrocedat verſus chorum, ⁊ det pacem primo ſacerdoti, ſeu clerico, vel domino terrę, ſi ibi fuerit, ⁊ dicat voce ſubmiſſa. Surrexit dominus. ⁊ ille reſpondeat. Deo gratias. Deinde omnes ſibi mutuo dent pacem, dicentes Surrexit dñs. Et ille cui pax datur. Rñdeat. Deo gratias. Poſtmodum vadāt omnes ad altare beatę virginis proceſſionaliter: ⁊ coram altari genuflexi, ſacerdote incipiente antiphonam Regina cęli, eam totā cantent pro gaudio reſurrectionis filij ſui, domini noſtri. Aña.

Regina

V. Ora pro nobis ſancta Dei genetrix, alleluia. R. Ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti, Alleluia. Oremus. Oratio.

DEus, qui per vnigeniti filij tui Dñi noſtri Jeſu Chriſti reſurrectionē, familiā tuā lętificare dignatus es, pſta qs: vt per eius venerabilē genitricem virginē Mariam, perpetuę capiamus gaudia vitę, Per eundē Chr̄ dñz nr̄m. Oremus. Oro.

GRatiam tuaz, quęſumus domine, mentibuſ noſtris infunde: vt qui angelo nunciante Chriſti filij tui incarnationez cognouimus, per paſſionem eius & crucem, ad reſurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Chriſtum dominū noſtruz.

¶ His finitis revertantur ad chorum, et cantent matutinas.

¶ De proceſſione ad fontem in die Paſche. **Cap. ii.**

¶ In die ſancto Paſche fit proceſſio ad fontes poſt veſperas

Dicta oratione poſt Magnificat, ordinet proceſſio ad fontes cum cruce, cereis, et cereo paſchali, et thuribulo: et cantetur antiphona. **Pre timore.** et dicatur tota antiphona ante pſalmum.

mor tu i, Al le lu ia. Pſal's. **Laudate pueri dominum.** Hic pſalmus dicatur totus cum **Gloria pa.** et dum cantatur procedunt ad fontes proceſſionaliter. Completo pſalmo repetatur antiphona. Poſtea dicatur Reſponſorium. **Chriſtus reſurgens ex mortuis.** Et dum Reſponſorium cantatur, ſacerdos incenſet fontes circunquaque. Reſponſorium.

non

non do mi na bi tur. Quod e nim viuit, vi=
uit Deo. Al le lu ia: Al le lu ia.
duo clerici dicant verſum.
D i cant nunc Judę i quo modo mi li=
tes cu ſto di en tes ſe pulcrum per di de runt re gem ad
la pi dis po ſi ti o nem: qua re non ſer ua bant
pe tram iu ſti ti ę: aut ſe pul tum
reddant: aut re ſur gen tem a do rent, nobiſcum di=
centes.

Completa repetitione poſt ℣. ⁊ ℟. dicatur ℣. In reſurrectione tua Chriſte, alleluia. ℟. Celi ⁊ terra letentur, alleluia. Poſtmodum ſine Dominus vobiſcum. Sacerdos dicat Oremus. Oratio.

…centes. Quod.

P Reſta queſumus omnipotens Deus, vt qui reſurrectionis dominice ſolennia colimus, ereptionis noſtre ſuſcipere letitiam mereamur. Per eundem Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. tunc incipiat aña Reſpondens aũt angelus. Et tota dicatur ante pſalmum antiphona.

R Eſpon dens au tez an ge lus dixit mu-

li e ri bus: no li te ti me re: ſci o e niz q Jeſuz que-

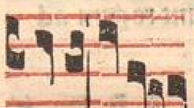

Completa aña incipiatur pſ. In exitu. ⁊ dicit cũ tot⁹ cũ

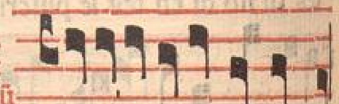

ritis, al leluia. Gl'ia pſi. pſ. In exitu Iſrael de Aegypto. Et dum pſalmus dicitur proceſſio reuertatur ad chorũ: ⁊ dicto pſalmo, aña repetit. Finita aña, dr ℣. Dicite in nationib⁹, alleluia. ℟. Quia Dominus regnauit a ligno. Alleluia. Oremus. Oratio.

D Eus, q oẽs in Chriſto renatos genus regiuz ⁊ ſacerdotale feciſti: da nobiſ ⁊ velle ⁊ poſſe q̃ precipiſ: vt populo ad eternitatem vocato, vna ſit fides mentium, ⁊ pietas actionum.

P Reſta q̃s oṗs Deuſ: vt q gr̃az dñice reſurrectioniſ agnouimus, ipſi per amorẽ ſpũs a morte aie reſurgamus. Per eundem dñz nr̃z. ℟. Amen. ℣. Dñſ vob. ℟. Et cuz ſpir.

Ubi fuerit ſepulcrum, ante ipſuz in reuerſione, poſt antiphonã Reſpondens repetitam, duo clerici cantent hymnum ſequentem.

Sur-

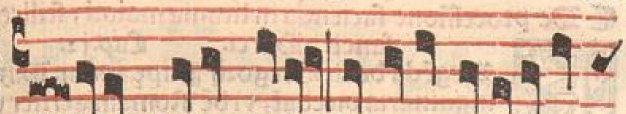

S Urre xit Chriſtus hodi e, humano pro ſola mi-

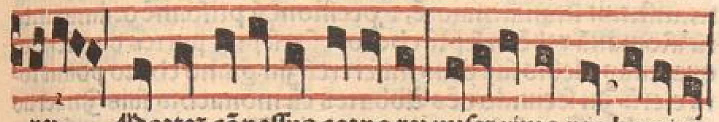

ne: Mortez cõpaſſus corpo re: miſer rimo pro homine.
Apparuit diſcipulis, expoliatis inferis: recuperatis gaudijs
patrię, quondam perditis. Nos ergo dulci modulo, cũcti canẽ
tes ꝑprio paſchali pleni gaudio, benedicamus dño. Dicto hoc
℣. ſub eodem cantu a choro cantet. Alleluia octo vicibus. Po-
ſtea a prędictis duobus dicãtur. ℣. in eodez tono ipſius hymni.
O Mulieres tremulę, ad Galilęã ꝑgite: diſcipulis ꝑdicite, ꝙ
ſurrexit rex glorię. Mulieres ad tumulũ dona ferunt aro
matũ: albũ vidẽtes angelũ, annũciãtẽ gaudium. Aeterna adſit
claritas, ſurrexit ꝙ humanitas: cęlorũ regi maximas deo dica
mus grãs. Reiterat a choro ſub eodez cãtu. All'a octo vicibus.
Poſtea duo clerici dicant ℣. Surexit dñs de ſepulcro, Alleluia.
℟. Qui pro nobis pepẽdit in ligno, alleluia. Oremus. Oratio.
O Mnipotens ſempiterne Deus, qui angelum tuum de cę-
lo miſiſti, qui ab oſtio monumẽti ſaxũ magnũ ſubleuaret,
quiqz ſedens ſup illud teſtimonium reſurrectionis Dñi noſtri
Jeſu Chri blãdo ſermone mulieribus nũciaret: noſqz huius ſa-
cratiſſimi ſepulcri hodie gaudijs illuſtrare dignatus es: pſta, q̃s,
vt q huius venerabilis ſepulcri claritatẽ agnouimus, p eiuſdez
Chri Dñi nri reſurrectionẽ ad gaudia ęterna peruenire merea
mur, Qui tecũ ⁊ cũ ſpũ ſcõ viuit ⁊ regnat Per oia ſcl'a ſcl'orum.
℟. Amen. Poſtmodum, vt in pleriſqz eccleſijs, dr antiphona
de beata virgine pro gaudio reſurrectionis. Regina cęli lęta-
re. ℣. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix. ℟. Vt digni efficia-
mur promiſſionibus Chriſti. vt ſupra folio 266. Oratio.
G Ratiã tuã, q̃s dñe, mẽtibus nřis infunde: vt q angelo nũ-
ciãte Chri filij tui incarnationẽ cognouimus, p paſſionez
eius ⁊ crucẽ ad reſurrectionis gloriaz ꝑducamur. Per eundem.

¶ De proceſſione facienda in litania maiori, ſcilicet in feſto ſancti Marci. Cap. 12.

Ex legēda beati Gregorij Papę primi. Duz peſtis, q̄ inguinaria dicebat, vrbē Romam acriter vaſtaret, btūs Gregorius Papa miſertus ppl'i ꝯtinue percuſſis, inſtituit litaniā maiorē, ꝛ pceſſionē ſeptiformē ordinauit: totā Romanā vrbē in ſeptē choros, ſeu ſeptez partes diuidendo: quatenus plebis ſuę deus miſereret. In primo choro poſuit totū clerū. In ſecundo oēs Abbates cū monachis ſuis. In tertio oēs abbatiſſas cū ſuis ꝯgregationib⁹. In quarto oēs infantes, ſeu pueros. In qnto oēs laicos. In ſexto oēs viduas. In ſeptimo oēs mulieres ꝯiugatas. Miſertus eſt aūt dn̄s ppl'i ſui: ꝛ vrbē a tali peſte liberauit. Et ex hoc ſtatutū fuit, vt ſingulis annis p vniuerſum orbē, tali die fieret pceſſio. ſ. 7. calen. Maij, in feſto vcz ſcī Marci euāgeliſtę. ¶ Ex ꝯcilio moguntinē. Cap. 6. Placuit nobis, vt litania maior ſit obſeruāda a cūctis Chr̄ianis die 7. calen. Maij (ſicut in Romana Eccleſia ꝯſtitutuz reperimus, ꝛ ſicut ſcti pr̄es ꝯſtituerunt) non equitādo, non p̄cioſis veſtibus indutis, ſed cinere reſperſis, ꝛ cilicio indutis, niſi infirmitas impedierit. ¶ Preparatis igit clericis, ꝛ ppl'o i eccleſia hora cōuenienti cū ad proceſſionē exire debuerint, oēs flectentes genua, cantent hanc ſequentem añam ex integro flexis genibus. Aña.

auſe-

au fe rat: famem depellat: a pe ri at car ce res:
vincu la diſſol uat: peregrinantibus re ditũ, infir=
man ti bus ſa ni ta tem, nauigantibus por tuʒ ſa=
lu tis indul ge at: ⁊ pacem tri bu at in di e=
bus no ſtris: inſurgẽteſqʒ depel lat in imi=
cos: ⁊ de manu in fer ni li be ret nos propter no=
men ſu um. Al le
luia:

lu ia.

Completa aña precedẽti, incipiatur aña. Exurge dñe. ⁊ omnes ſurgentes eaȝ pſequantur. Antipho.

Exur ge domine: ad iu ua nos: ⁊ li bera nos propter nomen tuuȝ. Ps. Deus auribus noſtris au diuimus: pa tres noſtri annun ci a uerunt nobis. Glo- ria patri. Aña. Exurge domine.

Repetita aña incipiat litania. fol. 186. A duobus clericis ante altare genuflexis: ⁊ chorus pſequat, oibus aſtātibus genuflexis, vſq ꝫ dū dicat. Sancte Petre, ora pro nobis. Et tūc egrediat pceſſio precedentibus acolytis cū cereis, ⁊ cruce, ⁊ ſubſequētibus clericis iunioribus pcedentibus: vltimo ſequat ſacerdos cū pluuiali, ⁊ diacono ⁊ ſubdiacono cū dalmaticis: ⁊ pcedat cātādo litaniā, quouſqꝫ ad aliquā eccleſiā peruenerint. Quam ingreſſi, dimiſſa litania, incipiant añam hanc ſequentē, ⁊ eam canent. Aña.

Go ſum de us patruȝ veſtrorū dicit do mi- nus.

Qua cantata, dicat ſacerdos ℣. Propitius eſto pctis nr̃is dñe propter nomen tuũ. ℟. Nequando dicant gentes, vbi eſt De⁹ eorũ? ℣. Dñs vobiſcũ. ℟. Et cum ſpũ tuo. Oremus. Orõ.

Deus, qui iuſte iraſceris, ⁊ clementer ignoſcis: afflicti populi lacrymas reſpice: ⁊ iram tuę indignationis, quã iuſte meremur, propitiatus auerte. Per dominum noſtrum Jeſum.

Poſtea cantetur añ cum ver. ⁊ oratione de ſancto vel ſancta in cuius honore eccleſia illa eſt titulata. Quibus finitis reſumpta litania i loco vbi dimiſſa fuerat, vel ſi fuerit completa, incepto aliquo hymno, procedant ad proceſſionem. Et cũ ad aliaz eccleſiam peruenerint omiſſa litania vel hymno, cãtent añaz.

℣. Exurge Domine adiuua nos. ℟. Et libera nos propter nomen tuum. Oremus. Oratio.

MIſerere, q̄s dñe, familię tuę: ⁊ intercedentibus oībus ſanctis tuis, munera cõpunctionis aperi: ⁊ largitate pietatis exaudi. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Poſtea dicatur antiphona, ℣. ⁊ orōnes de ſcō vel ſancta, cuius eſt eccleſia. Poſtea reſumpta litania, vel hymno, vbi fuerant pretermiſſi, proceſſionem proſequantur. Et cum peruenerint ad aliam eccleſiam, pretermiſſis litanijs, vel hymno, cantent antiphonam.

D Omi ne Deus noſter: qui cuz patribus noſtris

mirabi li a magna fe ci ſti: noſtris quoqz glo ri fi-

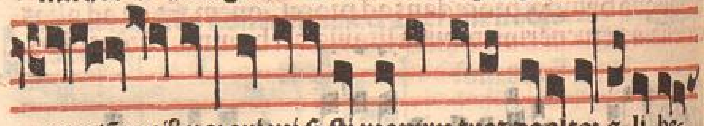

care tēporibus: qui mi ſi ſti manum tuaz de alto: ⁊ li be-

ra ſti nos ſalua tor no ſter.

℣. Si ambulauerimus in medio tribulationis, viuificabis nos dñe. ℟. Et nomē tuum inuocabimus. Oremus. Oratio.

DEus, qui culpas delinquentiū diſtricte feriēdo percutis: ⁊ fletus quoqz lugentium non recuſas: preſta, q̄s, vt qui pondus tuę animaduerſionis cognouimus, etiam pietatis gratiā ſentiamus. Per do. Poſtmodū fiat memoria de ſancto vel ſancta, in cuius nomine illa eccleſia intitulata eſt per añaz. ℣. ⁊ orationē. Et reaſſumat litania vbi fuerat dimiſſa, vel hymnus: ⁊ ad proceſſionem procedatur, vſqz ad aliam eccleſiam, ad quam proceſſio vadit: ⁊ ibi dimiſſa litania, vel hymno, cantetur. Aña.

Multa

M Ulta ſunt domine peccata noſtra, quę tibi pecca=

uimus pa ti en ti a I ſrael : li be ra nos domine in

tem po re an gu ſti ę no ſtrę de us no ſter.

℣. Dñe non ſecundum peccata noſtra facias nobis. ℟. Neqꝫ ſm iniquitates noſtras retribuas nobis. Oremus. Oratio.

DEus qui culpas nr̃as pijs verberibus flagellas, vt nos a noſtris iniquitatibꝰ emundes: da nobis, ⁊ de verbere tuo proficere, ⁊ de tua citius conſolatione gaudere. Per dñm noſt.

Poſtea de ſancto vel ſancta, in cuius honore fundata eſt eccleſia, per antiphonas, verſiculos ⁊ orationes fiat cõmemoratio. Et reſumpta litania, vel hymno, vbi fuerant dimiſſa, procedatur ad aliam eccleſiam. Quam ingreſſi cantent Antiphonam.

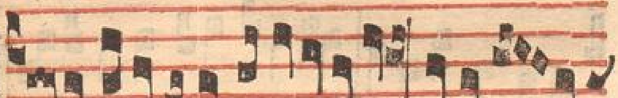

P Ar ce domine, parce populo tu o: quẽ rede mi=

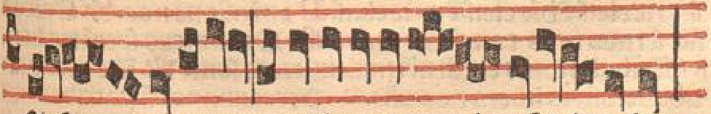

ſti ſan guine tuo: vt nõ in ęter num i raſcaris nobis.

℣. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter. ℟. Et propter gloriã nominis tui libera nos. Oremus. Oratio.

Parce

PArce domine, parce populo tuo: ⁊ nullis iam patiaris aduerſitatibꝰ fatigari: quos precioſo filij tui: Domini noſtri Jeſu Chr̄i ſanguine redemiſti. Qui tecum viuit ⁊ regnat in vni.

Poſtea fiat memoria de ſctō vel ſancta illius eccleſię per aña, ℣. ⁊ orationē. ⁊ reſumpta litania, vel hymno, procedatur ad proceſſionem verſus eccleſiam, vbi proceſſio debet terminari. Quā ingreſſi clerici ⁊ religioſi, ſi affuerint, collocent ſe hinc ⁊ inde, nec recedant, donec oīa fuerint cōpleta. Et hoc etiā in alijs proceſſionibus obſeruetur. Ingreſſi igitur eccleſiam cantēt Añam.

Kyrie eleiſ. Chr̄e eleiſ. Kyrie eleiſ. P ͛ nr̄. Et ne nos. ℣. Saluos fac ſeruos tuos ⁊ ancillas tuas. ℟. Deus meus ſperātes in te. ℣. Tribulationes cordi nr̄i multiplicatę ſunt. ℟. De neceſſitatibus noſtris libera nos dn̄e. ℣. Peccauimus cū patribus noſtris. ℟. Iniuſte egimus, iniquitatē fecimus. ℣. Miſerere nr̄i dn̄e miſerere nr̄i. ℟. Qr multū repleti ſumꝰ deſectione. ℣. Fiat miſericordia tua domine ſuper nos. ℟. Quemadmodum ſperauimus in te. ℣. Deus ne elongeris a nobis. ℟. Deus in auxilium no-

lium noſtrum reſpice. ℣. Memor eſto congregationis tuę. ℟. Quam poſſediſti ab initio. ℣. Dñe exaud. ℟. Et clamor meus. ℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

Clamātiū ad te dñe pces dignāter exaudi: vt ſicut Niniuitis in afflictione poſitis pepciſti, ita ꝛ nobis in pñti tribulatione ſuccurrere digneris. Per Chrm. ℟. Amen. Oremus.

Da nobis, q̄s dñe, de tribulatione lętitiā: vt qui diu pro noſtris peccatis affligimur, in tua miſericordia reſpiremus. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus.

Succurre, q̄s dñe, populo tuo ſupplicanti: ꝛ opē tuā tribue benignus infirmis: vt ſyncera tibi mente deuotus, ꝛ pñtis vitę remediis gaudeat, ꝛ futuris. Per Chrm. ℟. Amē. Oremus.

Deus qui peccantium aīas non vis perire, ſed culpas, contine, quam meremur iram: ꝛ quam precamur ſuper nos effunde clementiam: vt de merore gaudium tuę miſericordię conſequi mereamur. Per Chrm dominum. ℟. Amen. Oremus.

Aures tuę pietatis, q̄s dñe, pcibus nřis inclina: vt q pcōꝝ noſtroꝝ flagellis pcutimur: intercedētibus beatiſſima virgine Dei genitrice Maria cū btis Aplis Petro ꝛ Paulo, btō Marco euāgeliſta, ꝛ btō Gregorio ꝯfeſſore tuo atq3 pontifice, miſerationis tuę grā liberemur. Per Chrm. ℟. Amē. Oremus.

Adeſto ſupplicationibus noſtris oīps Deus: ꝛ ſperantes in tua miſericordia, intercedentibus oībus ſanctis tuis, cęleſti protegas benignus auxilio. Per Chriſtum dñm. ℟. Amen.

Poſtea hat memoria de patrono illius eccleſię, per aāam, ℣. ꝛ orationē. Et terminet oratio per Per dñm nřm. in fine cantetur. Benedicamus dño. ℟. Deo gratias. Et hoc modo terminantur omnes proceſſiones ſequentes. ¶ Si fuerint plures eccleſię viſitandę, repetatur de ſuprapoſitis antiphonis, ℣. ꝛ orationibus. Si fuerint pauciores dimittatur de antiphonis, ℣. ꝛ orationibus medium, ſecundum ꝙ neceſſarium fuerit. ¶ Ubi aūt tali die ſolent benedici ſata, ꝛ vineę, egrediatur pceſſio extra ciuitatem, vel opidum, aut villā: ꝛ dicant ſeu cantent bñdictiones quę ſupra poſitę ſunt in ſcđa parte huius libri pro feſto ſci Marci. f. 201. Et poſtea cōpleat proceſſio, ſicut in hoc loco notat. ¶ Ritus ſeu modus huius proceſſionis obſeruet in oībus proceſſionibus ſequētibus, niſi vbi aliud fuerit aſſignatum.

¶ Antiphonę

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Antiphonę dicendę in eccleſijs, per quas proceſſio tranſit, ſecundum earum titulos. ¶ De ſanctiſſima Trinitate. Antipho.

Duo clerici dicant ℣. Quod etiam in ſequentibus obſeruetur.
℣. Benedicamus Patrem ꝛ filium cum Sancto ſpiritu. ℟. Laudemus ꝛ ſuperexaltemus eum in ſecula. Oremus. Oratio.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis tuis in confeſſione verę fidei, ęternę trinitatis gloriam agnoſcere, ꝛ in potentia maieſtatis adorare vnitatem, quęſumus: vt eiuſdem fidei firmitate ab omnibus ſemper muniamur aduerſis. Per Chriſtum. ¶ De ſacratiſſimo corpore Chriſti Antipho.

ꝛ fu-

⁊ fu tu re glo ri ę nobis pi gnus da-

tur, Al le lu ia.

℣. Panem cęli dedit eis: Alleluia. ℟. Panem angelorum man ducauit homo, Alleluia. Oremus. Oratio.

DEus, qui nobis ſub ſacramēto mirabili paſſionis tuę memoriam reliquiſti, tribue, quęſumus, ita nos corporis ⁊ ſanguinis tui ſacra myſteria venerari: vt redemptionis tuę fructuum in nobis iugiter ſentiamus. Qui viuis ⁊ regnas per omnia ſecula ſeculorum. ℟. Amen. ¶ De Sancta Cruce. Antiphona.

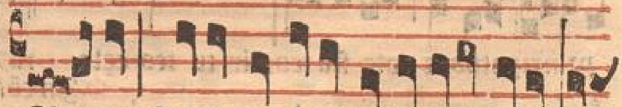

SAlua nos Chriſte Saluator per virtutē crucis: ꝗ

ſaluaſti Petrū in ma ri miſerere nobis.

℣. Adoramus te Chriſte: ⁊ benedicimus tibi. ℟. Quia per crucē tuam redemiſti mundum. Oremus. Oratio.

DEus, qui vnigeniti filij tui precioſo ſanguine viuificę crucis vexillum ſanctificare voluiſti, concede, quęſumus, eos, qui eiuſdem ſanctę crucis gaudent honore, tua quoqꝫ vbiqꝫ protectione gaudere. Per eundem Chriſtum dñm nrm. ℟. Amen.

¶ De beata Virgine. Antiphona.

AVe Ma ri a gra ti a plena: dominus te-
Mm cum:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cuz: benedicta tu in mu li e ribus, al le luia. ℣. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix. ℟. Ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti. Oremus. Oratio.

C Oncede nos famulos tuos, q̄s dñe deus, ꝑpetua mentis ꝛ corporis ſanitate gaudere: ꝛ glorioſa beatę Marię ſemꝑ virginis interceſſione a p̄ſenti liberari triſtitia, ꝛ ęterna perfrui lętitia. Per Chr̄m dominū noſtruz. ℟. Amē. ¶ De angelis. Ana.

AN ge li, archange li, throni, ꝛ dominati o nes,

principatus, ꝛ pote ſta tes, vir tu tes cęlo ruz, lauda-

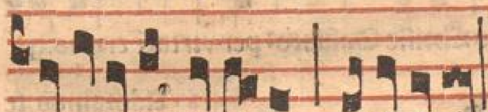

te dominum de cę lis, al le lu ia. ℣. In cōſpectu angelorum pſallaz tibi Deus meus. ℟. Adorabo ad templuz ſanctum tuuz, ꝛ confitebor nomini tuo. Oremus. Oratio.

D Eus, qui miro ordine angelorum miniſteria, hominumq; diſpenſas, concede propitius: vt quibus tibi miniſtrantibus in cęlo ſemper aſſiſtitur, ab his in terra vita noſtra muniatur. Per Chriſtum dominum noſtrum. Reſponſorium. Amen.

¶ De ſancto Joanne Baptiſta Antiphona.

I Nter na tos muli e rum non ſurrexit

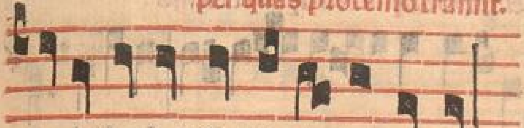

re xit ma ioꝛ Jo an ne ba pti ſta.

℣. Fuit homo miſſus a Deo. ℟. Cui nomen erat Joannes. Oꝛemus. Oro.

PReſta, q̄s op̄s Deus: vt familia tua ꝑ viā ſalutis incedat: ⁊ bti Joannis p̄curſoꝛis hoꝛtamenta ſectando, ad eū quē p̄dixit, ſecura ꝑueniat Jeſum Chr̄m dn̄ꝫ nr̄m. Qui tecū. ℟. Amē.

¶ Dū proceſſio pcedit ꝑ eccleſias, ſi habet an̄a: ⁊ oro propria de ſancto illius eccleſię patrono, a clericis ipſius eccleſię ꝑpa- rent ⁊ cantentur: alias dicantur an̄ę, ⁊ orationes de communi ſanctorum, ſecundū eorum qualitates. ¶ De Apoſtolis. An̄a.

EStote fortes in bel lo: ⁊ pu gna te cuꝫ an ti-

quo ſer pente: ⁊ ac ci pie tis regnuꝫ ę ternuꝫ, al le lu ia.

℣. In oēm terram exiuit ſonus eoꝝ. ℟. Et in fines oꝛbis ter- rę verba eoꝝ. Si fuerit vnius apoſtoli eccleſia Oꝛemus. Oro.

BEati N. apoſtoli tui dn̄e p̄cibus adiuuemur: vt qđ poſſibi- litas nr̄a nō obtinet, eius nobis interceſſione donet. Per Chr̄m dn̄m nr̄m. ℟. Amen. Si fuerint plures apoſtoli. Oratio.

DEus qui nos per beatos apoſtolos tuos N. ⁊ N. ad agni- tionē tui nōis venire tribuiſti: da nobis eoꝝ gloriā ſempi- ternā ⁊ proficiendo celebrare, ⁊ celebrādo proficere. Per Chꝛꝫ dominū noſtrum. ℟. Amen. ¶ De vno martyre. Antiphona.

IStе ſanctus pro lege de i ſui cer ta uit vſque

 ad moꝛ-

℣. Gloria ⁊ honore coronaſti euꝫ domine. ℟. Et conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.

Si fuerit pontifex. Oremus. Oratio.

Infirmitatẽ nr̃am reſpice ops Deus: ⁊ q꜠ pondus proprie actionis grauat, beati N. martyris tui atque põtificis interceſſio glorioſa nos protegat. Per Chr̃m dñm noſtrum. ℟. Amen.

Si fuerit ſolum martyr. Oremus. Oratio.

Preſta, q̃s ops Deus, vt interueniẽte beato N. martyre tuo, ⁊ a cũctis aduerſitatib⁹ liberemur in corpore, ⁊ a prauis cogitationibus mũdemur in mente. Per Chriſtum dominũ noſtrum. ℟. Amen. ¶ De pluribus martyribus. Antiphona.

exul-

e xul tant ſi ne ſi ne.

℣. Letamini in domino, ⁊ exultate iuſti ℟. Et gloriamini omnes recti corde. Oremus.

Oratio.

Beatorum martyrum, pariterque pontificum N. ⁊ N. nos, queſumus, domine merita tueantur, ⁊ eorum commendet oratio veneranda: Per Chriſtũ Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Si fuerint martyres non pontifices. Oremus. Oratio.

Preſta, queſumus omnipotẽs Deus, vt qui glorioſos martyres N. ⁊ N. fortes in ſua confeſſione cognouimus, pios apud te in noſtra interceſſione ſentiamus. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. ¶ De vno confeſſore, Antiphona.

Simi la bo e um vi ro ſa pi en ti,

qui e di fi ca uit do mum ſu am ſu pra pe tram.

℣. Amauit eum. Dominus, ⁊ ornauit eum. ℟. Stolam glorię induit eum. Oremus. Oratio.

Exaudi, q̃s dñe, p̃ces noſtras: quas in beati N. cõfeſſoris tui atque pontificis cõmemoratione deferimus: ⁊ qui tibi digne meruit famulari, eius intercedentibus meritis, ab oĩbus nos abſolue peccatis: Per Chriſtum dominum noſt. ℟. Amẽ.

Si non fuerit pontifex. Oremus. Oratio.

Adeſto dñe ſupplicationibus nr̃is: quas in beati N. cõfeſſoris tui veneratione deferimus: vt qui nr̃ę iuſtitię fiduciã non habemus, eius qui tibi placuit, p̃cibus adiuuemur: Per Chr̃m.

Si fuerit abbas. Oremus. Oratio.

Interceſſio nos, queſumus domine, beati N. Abbatis cõmendet: vt quod noſtris meritis nõ valemus, eius patrocinio aſſequamur: Per Chriſtum dominum noſtrum. Reſpon. Amen.

De vna Virgine Aña:

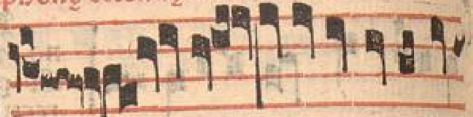

V Eni electa mea: ⁊ ponaz in te thro-

Ꝟ. Diffuſa eſt gratia in labijs tuis. ℟. Propterea benedixit te deus in eternum.

num me um, Al le lu ia.

Si fuerit virgo martyr. Oremus. Oratio.

I Ndulgentiaz nobis domine beata N. virgo ⁊ martyr imploret: que tibi grata ſemꝑ extitit, ⁊ merito caſtitatis ⁊ tue profeſſione virtutis: Per Chriſtū dominum noſtrum. ℟. Amen.

Si fuerit virgo ⁊ non martyr, vel nec virgo nec martyr. Oremus. Oratio.

E Xaudi nos De⁹ ſalutaris nr̄: vt ſicut btē de N. commemoratione gaudemus, ita pie deuotionis erudiamur affectu. Per Chr̄m dn̄z nr̄uz. ℟. Amē. ¶ De pluribus virginibus. Aña.

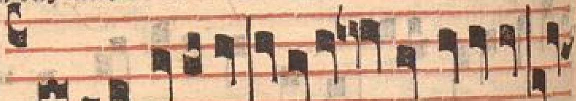

P Rudētes virgines apta te veſtras lāpades: ecce

Ꝟ. Adducentur regi virgines poſt eam. ℟. Proxime eius offerentur tibi.

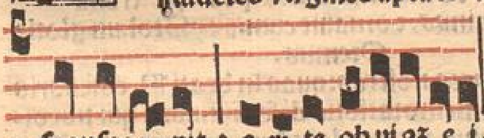

ſponſus ve nit: e xi te ob ui az e i. Oremus. Oratio.

D A nobis, q̄s dn̄e Deus nr̄, ſanctarū virginum ⁊ martyrū tuaruz N. ⁊ N. palmas inceſſabili veneratione venerari: vt quas digna mente non poſſumus celebrare, humilibus ſaltē frequentemus obſequijs. Per Chriſtuz dn̄m noſtrum. ℟. Amen.

¶ De proceſſionib. faciē. in trib. dieb. Rog. Ex cōc. Aurel. Ca. 6.

C Um exigentibus peccatis galliarum, plurimi luporum rabie acriter interimerentur, nec huius flagelli aliquod remedium inueniri poſſet: congregati traduntur galliarum epiſcopi apud Viennam vrbem,

atque

atque in commune ſtatuiſſe, vt triduanum ieiunium facerent. Cumq; dñs peſtem miſericorditer abſtuliſſet, hi dies in conſuetudinē annuę celebritatis venerūt: vt per Galliarum ꝓuincias ante aſcenſionis dñi diez celebrarent. Agamus ⁊ nos hos dies cū ſumma reuerentia ⁊ deuotione cū abſtinētia carnis, ⁊ humilitate cordis, vt inuiſibiliū luporū, ideſt ſpirituū immūdoꝝ tētamenta vincere valeamus. Nullus aūt his diebus veſtimētis p̄cioſis induat, q: in ſacco ⁊ cinere lugere debemus. Prohibeātur ebrietates ⁊ commeſſationes, q̄ ſunt in vulgari plebe. Nemo ibi equitare p̄ſumat, ſed diſcalciatis pedibus oēs incidāt. Nequaq̄ muliercule choros ducāt: ſed oēs in cōmune Kyrie eleiſon decantent: ⁊ co cūtritione cordis, Dei miſericordiam exorēt, Pro peccatis, pro pace, pro peſte, pro ꝯſeruatione frugū, ⁊ ꝓ ceteris neceſſitatibus. Dies enim ſunt abſtinētię, nō lętitię.

¶ Ex concilio Aurelianenſi. de conſec. diſt. 3. cap. Rogationes.

Rogationes, ideſt litanias ante aſcēſionē Dñi placuit celebrari: ita vt p̄miſſum triduanū ieiuniū dñicę aſcenſionis ſolēnitate ſoluat: Per hoc triduū ſerui ⁊ ancillę ab opere relaxentur, quo magis plebis vniuerſa conueniat. Quo triduo oēs abſtineant, etiam quadrageſimalibus cibis vtantur.

¶ De proceſſione in tribus diebus rogationū, in qbus fiūt litanię minores. Cap. 13.

Feria 2. 3. ⁊ 4. in rogationibus conueniētes clerici ad eccleſiā hora cōuenietī oib⁹ ꝑparatis incipiāt añaz. Oremus. f. 266. qua cantata, incipiatur aña. Exurge dñe. f. 268. ⁊ cātēt litaniā, ⁊ ꝓcedāt: ⁊ oia cātētur ſicut notatū eſt in litanijs maiorib⁹. ſ. in feſto ſci Marci euāgeliſtę. In aliquib⁹ eccleſijs ſolēt portari dracones ⁊ lupi ſup perticas ad denotādū cauſam, quare inſtituta fuerit hec ꝓceſſio in trib⁹ dieb⁹ rogationū. Ubi aūt cōſueuit q ꝓceſſio egrediat ad cāpos ⁊ agros, ſacerdos aſpgat aquā bñdictā ꝑ agros ⁊ vineas: ⁊ interī clerici cātēt Añam. Rigans montes. ⁊ ps. Benedic aia mea. ⁊ q̄ aña tota dicat ante pſalmū, ⁊ tota poſt pſal. repetatur. Aña.

R I gans mon tes de ſu pe ri o ri bus ſu is do-

 mnus

nis. ps. Bñdic anima. ev. E v o v a e. Pſal.

BEnedic aĩa mea dño: dñe deus meus magnificatus es ve hementer. Confeſſionē ꝛ decoꝛē induiſti: amict⁹ lumine ſicut veſtimēto. Extēdēs celū ſicut pellē: qui tegis aquis ſuperioꝛa eius. Qui ponis nubem aſcenſum tuum: qui ambulas ſup pennas vētoꝝ. Qui facis angelos tuos ſpūs: ꝛ miniſtros tuos ignē vrentē. Qui fundaſti terrā ſup ſtabilitatē ſuā: nō inclinabit in ſeculū ſeculi. Abiſſus ſicut veſtimētū amictus eius: ſuper mōtes ſtabūt aque. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui foꝛmidabūt. Aſcēdūt mōtes, ꝛ deſcendūt cāpi: in locuz quē fundaſti eis. Terminū poſuiſti, quez non tranſgredientur, neqꝫ ꝯuertentur operire terram. Qui emittis fontes in ꝯuallibus: inter mediū montiū ptranſibūt aque. Potabūt oēs beſtie agri expectabūt onagri in ſiti ſua. Sup ea volucres celi habitabūt: de medio petrarū dabūt voces. Rigās mōtes de ſuperioꝛibus ſuis, de fructu operū tuoꝝ ſatiabit terra. Pꝛoducens fenū iumētis: ꝛ herbā ſeruituti hoīum. Vt educas panē de terra: ꝛ vinū letificet coꝛ hoīs. Vt exhilaret faciē in oleo: ꝛ panis coꝛ ho-

coꝛ hoīſ ꝯfirmet. Saturabunt ligna cāpi, ⁊ cedri libani, quaſ
plātauit, illic paſſeres nidificabūt. Herodij domus dux eſt eo-
rū: mōteſ excelſi ceruis: petra refugiū herinatijs. Fecit lunam
in tp̄e: ſol cognouit occaſum ſuuz. Poſuiſti tenebras ⁊ facta eſt
nox: in ipſa ptranſibunt oēſ beſtię ſyluę. Catuli leonū rugien-
tes, vt rapiāt: ⁊ q̄rant a Deo eſcā ſibi. Ortus eſt ſol ⁊ ꝯgrega-
ti ſunt ⁊ in cubilibus ſuis collocabunt. Exibit homo ad opus
ſuū: ⁊ ad operationē ſuā vſq3 ad veſperam. Quaz magnificata
ſunt opera tua dñe: oīa in ſapiētia feciſti: impleta eſt terra poſ-
ſeſſione tua. Hoc mare magnū ⁊ ſpatioſuz manibus: illic repti
lia quoꝝ nō eſt numeruſ. Aialia puſilla cum magnis: illic na-
ues ptranſibūt. Draco iſte quē foꝛmaſti ad illudenduz ei: oīa a
te expectāt, vt des illis eſcā in tp̄e. Dante te illis colligēt ape-
riente te manū tuā oīa implebunt bonitate. Auertente autē te
faciē turbabunt: auferes ſpūz eoꝛū ⁊ deficiēt, ⁊ in pulueręz ſuum
reuertent. Emitte ſpuz tuū ⁊ creabunt: ⁊ renouabis faciez ter-
rę. Sit gloꝛia dñi in ſeculū: lętabit dñs in operibus ſuis. Qui
reſpicit terrā, ⁊ facit eā tremere: qui tangit montes ⁊ fumigant.
Cantabo dño in vita mea: pſallā Deo meo quandiu ſum. Iu
cūdū ſit ei eloquiū meuz: ego vero delectaboꝛ in dño. Deficiāt
pctōꝛes a terra: ⁊ iniqui ita vt non ſint: bñdic anima mea dño.
Repetita poſt pſalmū aña, dicat Kyrie elei. Chꝛe ele. Kyrie eleiſ.
P̄r nr̄. Et ne nos. Sed libe. ℣. Dñs dabit benignitatem. ℟. Et
terra nr̄a dabit fructū ſuū. ℣. Emitte ſpūz tuuz ⁊ creabūtur. ℟.
Et renouabis faciē terrę. ℣. Dñe exaudi oꝛationez. ℟. Et clā.
℣. Dominus vobiſcū. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oꝛemus. Oꝛatio.
Bene ✠ dicat nos deus deus noſter, ⁊ terrę noſtrę fructuſ
vbereſ multiplicet: vt ſeminātes in gaudio ſeminēt, ⁊ me-
tentes in exultatione colligant manipulos, ⁊ te ſemper benedi
cant, Per Chꝛiſtum dñm noſtruz. ℟. Amen. Oꝛemus, Oꝛatio.
Quęſumus op̄s Deus miſericoꝛdiā tuam, vt benedicere ⁊
multiplicare digneris fines ⁊ fruges famuloꝛū tuoꝛuz, ſi-
cut multiplicaſti fruges patriarcharum Abraham, Iſaac, ⁊ Ia
cob: vt ſit ſeruis tuis abundantia, ⁊ egenus ⁊ pauper laudēt no
mē gloꝛię tuę: Per Chꝛm̄ dñm nr̄m. ℟. Amen. Oꝛemus. Oꝛo.
Clementiam tuam omnipotens Deus ſupplices depreca
mur: vt benedicere ⁊ viſitare ⁊ irrigare digneris fruges ⁊
fines

fines ſeruorum tuorum: ⁊ vt defendas ab omni infeſtatione inimici: abundantia benedictionis tuę repleas eoꝝ inopiam: vt tibi ſemꝑ laudes referant, qui das eſcas omni carni, Per Chriſtum dn̄m noſtrum. Reſponſorium. Amen. Oremus Oratio.

Deus qui cęli terręqꝫ dn̄ator, te ſupplices exoramus, vt angelū tuū mittere digneris, q cuſtodiat ⁊ defendat fines ⁊ fruges famuloꝝ tuoꝝ ab oī incurſione inimici: vt abundantia bn̄dictiones tuę repleas eoꝝ inopiā: ⁊ tibi ſemꝑ laudes referant: vt hic ⁊ in ęternū ꝑ te ſalui eſſe mereant. Per dn̄m nr̄um. Finitis prędictis orationibus in agris, procedant ad eccleſiā vbi fieri debet proceſſio: ⁊ cantent omnia, ſicut ſupra ſignatum eſt in litanijs maioribus. Completa proceſſione, ⁊ dicto Benedicamus domino, ⁊ Deo gratias, Sacerdos depoſito pluuiali accipiat planetam, ⁊ cantet Miſſam ferialem vt in miſſali.

¶ Proceſſio in feſto Aſcenſionis Domini. Cap. 14.

In feſto Aſcenſionis Dn̄i fit proceſſio in aliquibus eccleſijs circa eccleſiā, vel plateam ipſius hoc ordine: Dicta tertia, ſacerdos cum pluuiali, ⁊ miniſtri ſacris veſtibus ſuoꝝ ordinū induti, ꝓcedētibꝰ acolytis, cū cruce: cereis, ⁊ thuribulo, ⁊ aqua bn̄dicta, ⁊ clericis ſequētibus, iunioribus ꝓcedentibus veniant ad chorū: Et ſacerdos ad inchoationē proceſſionis genuflexus incipiat hymnū de Aſcenſione Dn̄i, Jeſu nr̄a redēptio, vt infra in hymnis notatus eſt: ⁊ clericis proſequentibus procedant circa eccleſiā, vel plateā ipſius. Cōpleto primo hymno incipiat ſecundum, Aeterne rex altiſſime. Ad portā vero eccleſię ſacerdos incipiat an̄aȝ. O rex glorię. ⁊ oēs eam proſequantur procedendo ad chorum. An̄a.

nos orphanos: ſed mitte promiſſuz patris in nos ſpi-

ri tum ve ri ta tis, al le lu ia.

Finita antiphona, duo clerici cantent ℣. Aſcendit deꝰ in iubilatione, Alleluia, ℟. Et dominus in voce tubę. Alla. Et ſacerdos. Oremus. Oro.

Deus, cuius vnigenitus in alta celoꝝ potenter aſcendēs, captiuitatem noſtram ſua duxit virtute captiuaz, tribue, queſumus, vt dona, que ſuis participibus contulit, largiatur ꝛ nobis Jeſus Chriſtus filius tuus Dominus noſter: Qui tecum viuit ꝛ regnat per omnia ſecula ſeculoꝝ. Reſponſoꝝ. Amen.

¶ De proceſſione in feſto Pentecoſtes. Cap. 15.

In die ſctō Pētecoſtes in aliquibus eccleſijs fit talis ꝓceſſio. Finita tertia, ſacerdos cū miniſtris paratus accedit ante altare mediū: ꝛ genuflexis oībus, ſacerdos incipit hymnū. Veni creator ſpūs. ꝛ reliq proſequunt. Et dicto primo verſu, ſurgūnt oēs, ꝑcedentibus acolytis cū cereis, cruce, ꝛ thuribulo, iunioribus ꝑcedētibus: ꝛ proſequentes hymnū ꝑdictū. Circuēunt plateā eccleſię. Et facta proceſſione intrant eccleſiā ꝛ firmāt ſe clerici hinc ꝛ inde, ꝛ ſacerdos in medio, donec terminet hymnus. Tunc incipitur introitus miſſę, ꝛ cantat vſque ad Gloria patri. Interim aliq clerici in eminēti loco poſiti ꝓijciunt folia roſaꝝ ꝛ alioꝝ florum paulatī ſuper ſacerdotē. Dicto ℣. poſt introitū, ſacerdos dicit in cantu Gloria pa. ꝛ clerici proſequētes vadūt ad choꝝ, ꝛ ſacerdos cū miniſtris ad altare: ꝛ miſſam proſequūtur. Et alicubi fit talis ꝓceſſio etiā duobus diebus ſequentibus.

¶ De proceſſione in feſto corporis Chriſti. Cap. 16.

In feſto ſacratiſſimi corporis Chri fit vbique generalis proceſſio ſolenniſſima: ꝛ induūtur clerici ꝛ religioſi ſacris veſtibus: ꝛ cādelas in manibꝰ deferūt accēſas. In hac ꝓceſſione cātant hymni de feſto corpis Chri. Itē

hymni

hymni de paſſione dñi. ſ. **Vexilla. Pange lingua. Luſtris ſex.**
Itē hymni de aſcenſione dñi. ſ. **Jeſu noſtra redemptio. ⁊ Aeter-
ne rex altiſſime.** ¶ Hoc vnū aūt obſeruanduz, ꝙ cuz clerici vel re-
ligioſi proceſſionaliter procedentes tranſeūt ante ſacratiſſimū
ſacramentū, debēt genuflectere, ⁊ incipere alta voce hymnuz.
Pāge lingua glorioſi corporis myſte. ⁊ totus chorus debet ip-
ſum ꝓſequi: ⁊ ſic cantādo ꝓcedere ad proceſſionē. Hymno ꝑdi-
cto cōpleto, cantent alios hymnos de feſto. ſ. **Sacris ſolennijs.**
⁊ hymnuz. **Verbū supernū prodiens: nec pñs.** Et poſtmodum
alios hymnos ſuprapoſitas: quos require infra i hoc libro. f. 293.
In reditu ad eccleſiaz ad quā finiēda eſt ꝓceſſio, oēs religioſi ⁊
clerici debēt ordinare ſe in eccleſia hinc ⁊ inde, ⁊ expectare ſa-
cramētū. Delato ſacramēto in eccleſiā, ſacerdos illud deferens
ꝓcedit ad maius altare, vel ad portā chori: ⁊ vertit ſe ad cleruz
⁊ ppl'm: q oēs ſint genuflexi verſis vultibus ad ſacramentū: Et
tunc cantant ſequētes ℣. ſ. **Verbū caro panē veruz.** ℣. **Tantum
ergo ſacramentū.** ℣. **Genitori.** Quibus cōpletis dicit. ℣. **Pa-
nē de cęlo ꝑſtitiſti eis.** ℟. **Omne delectamentum in ſe habētez.**
℣. **Dominus vobiſcum.** ℟. **Et cum ſpiritu tuo. Oremus.** Oro.

**Deus qui nobis ſub ſacramento mirabili paſſionis tuę me-
moriaz reliquiſti, tribue, q̄s, ita nos corporis ⁊ ſanguinis
tui ſacra myſteria venerari: vt redēptionis tuę fructū in nobis
iugiter ſentiamus. Qui viuis.** ℣. **Dñs vob.** ℟. **Et cum ſpū tuo.**
℣. **Bñdicamꝰ dño.** ℟. **Deo grās.** Tūc ſacerdos eleuās ſacrm-
tū ipſo populū bñdicit: ⁊ poſtmoduz illud reuerenter reponit.

¶ De ꝓceſſione faciēda in feſto ſci, vel ſcē ꝑtoni eccl'ę. **Cap. 17.**

In feſto ſancti, vel ſanctę patroni eccleſię, pōt fieri ſe-
quens proceſſio. Congregato clero ⁊ ppl'o ⁊ ꝑpara-
tis oībus ſm eccleſię facultatē, qbus ſcūs vel ſancta
honorandi ſunt, vz paramentis, religijs, ⁊ cereis, cā-
tata tertia incipiat aña. **Exurge dñe.** vt ſupra in ꝓceſſione lita-
nię maioris in feſto ſancti Marci. **fol. 267.** Et repetita aña can-
tantur litanię: ⁊ egreditur proceſſio, vt ibi notatū eſt: et addun-
tur etiaz hymni proprij ſi ſunt, alioquin cantent hymni de cōi,
ſm qualitatem illius ſancti, vel ſanctę, videlicet ſi fuerit apoſto-
lus, de apoſtolis: ſi martyr, de martyribus: ſi confeſſor, de cōfeſ-
ſoribus: ſi virgo, de virginibus. Completa proceſſione eccleſiaz
intrantes

intrantes cantent antiphonam de ſancto, vel ſancta ꝓpria, vel de cõi, ſi nõ habet propꝛium officium. Qua completa dicatur ℣. Oꝛa pro nobis beate vel beata N. ℟. Ut digni efficiamur ꝓmiſſionibꝰ Chꝛi. ℣. Dñs vob. ℟. Et cuz. Oremus. Oꝛo.

BEnedic dñe plebem tuã, ⁊ btí vel btẽ N. ꝓcibus tribue ↄſe qui defenſionis auxiliũ. Per Chꝛm. ℟. Am̃. Oremus. Oratio.

PRotectoꝛ in te ſperantium Deus, reſpice populum ſupplicantem: ⁊ beati vel beate N. interueniẽte ſuffragio: perfice miſeratus pia deſideria ſingulozum. Per Chꝛiſtum dominum noſtrum. Reſponſorium. Amen. Oremus. Oratio.

PAſce nos dñe tuoꝝ gaudijs vbiqꝫ ſcõꝝ: qꝛ nrẽ ſalutis augmẽta ſunt, quotiens illis honoꝛ impedit, ĩ qbus tu mirabilis ꝓdicaris. Per Chꝛm. ℟. Amẽ. Oremus. Sequat oõ ꝓpria illius ſci. ⁊ terminet Per dñm. ⁊ Bñdicamꝰ dño. ℟. Deo grãs. Poſtea ſacerdos depoſito pluuiali, ⁊ accepta planeta: ad altare cuz miniſtris accedat: ⁊ icipiatur miſſa de ſancto, vel ſancta.

¶ Ordo pceſſionis ꝓ defunctis in caſtrino oiuz ſcõꝝ. Cap. 18.

CAntata miſſa hora tertia, ⁊ inchoato a cãtantibus ℟. Credo qꝙ redemptoꝛ meus. vt ſup. fol. 169. de choro hoc ordine proceſſio egrediatur. Precedant duo ceroferarij cũ cereis, induti ſuperpellicijs: quos ſequatur crucifer ſuperpelliceo indutus: deinde ceteri clerici, vt moris eſt in proceſſionibus: vltimo plebanus vel hebdomadarius nigro pluuiali indutus: a dextera cuius procedat diaconus cuz aqua benedicta, ⁊ a ſiniſtra ſubdiaconus cum thuribulo ⁊ incẽſo. Peruentis autem ad primam manſionem, crucifer ⁊ ceroferarij, facies ſuas ⁊ crucem vertant ad venientem proceſſionez: ceteri clerici a dextris ⁊ a ſiniſtris dicte manſionis in modum corone ſe collocent, plebanus vero vel hebdomadarius contra crucem. Interim omnibus dictũ Reſponſorium cantantibus; diaconus tumulos aqua bñdicta aſpergat, ⁊ ſubdiaconus thure incenſet. Finito vero Reſponſorio, dicat Kyrie eleiſon.

Deinde

Deinde hebdomadarius alta voce dicit 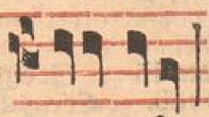 Pater noſter. Et cętera in ſilentio: ⁊ denique clara voce explicat ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorum. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationē meā. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiſ. ℟. Et cũ ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

O Mnipotens ſempiterne Deus, cui nunquam ſine ſpe miſericordię ſupplicatur propitiare animabus famulorū famularumque tuarum: vt qui de hac vita in tui nominis confeſſione deceſſerunt, ſanctorum tuorum numero facias aggregari. Per Chriſtum dominum noſtrum. Reſponſorium. Amen.

¶ Deinde intonato a cantoribus ℟. Qui lazarũ. fo. 169. proceſſio ordine pnotato ad ſcdaʒ māſionē pcedat. vbi finito ℟. ſacerdos dicat vt ſupra Kyrie eleiſon. Pr̃ noſter. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libe. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine animas eorũ. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. Reſponſorium. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

D Eꝰ venię largitor ⁊ humanę ſalutis amator, q̃s clemētiā tuā: vt nr̃ę ꝯgregationis fratres, ſorores, ꝓpinquos, amicos, ⁊ bñfactores, qui ex hoc ſeculo tranſierũt, btā Maria ſemꝑ virgine intercedēte cũ oibus ſcis tuis, ad ꝑpetuę beatitudinis ꝯſortiũ peruenire concedas. Per Chrm̃ dñm nr̃m. ℟. Amen.

¶ Nota ꝙ pdicta non debēt dici in ſecũda hāc māſione, ſi non fuerint ibi ſepulturę clericorũ: ſin autē, reſeruetur dicta oīo ad locũ ſepulturarũ clericorũ: ⁊ ſequens oratio loco eius dicatur.

D Eus, cuius miſeratione aīę fideliũ requieſcunt: famulis ⁊ famulabus tuis, hic ⁊ vbique in Chriſto quieſcentibus, da propitius veniam peccatorū: vt a cunctis reatibus abſoluti tecum ſine fine lętentur: Per Chriſtum dñm noſtrum. ℟. Amen.

¶ His finitis pcedat pceſſio ad tertiā manſionē ordine ſupra notato immediate poſtq̃ inceptũ fuerit a cātoribus ſequēs ℟. Dñe qñ. f. 166. Kyrie el. vt ſu. Pr̃ nr̃. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīas eorum. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationē meaʒ. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio

Propitiare,

PRopitiare, q̄s dn̄e, animabus famuloꝝ famularūqꝫ tua-
rū miſericordia ſempiterna: vt mortalitatis nexib⁹ expe
ditas lux eas ęterna poſſideat: Per Chꝛ̄m dn̄m nr̄m. ℟. Am̄.
Deinde inchoato ℟ſio ſequenti ad quartam manſionem proce
dat proceſſio ordinate, ℟. Memento mei Deus. fol. 172. Kyrie
elei. vt ſup. Pr̄ noſter. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta infe.
℟. Erue dn̄e animas eorū. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen.
℣. Dn̄e exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te ve.
℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oīo.
PReſta, q̄s op̄s Deus: vt aīas famuloꝝ famularūqꝫ tuarū
ab angelis lucis ſuſceptas, i p̄parata habitaculo deduci fa
cias beatorū. Per Chꝛ̄m dn̄m nr̄m. ℟. Amen. Sequit ℟. Hei
mihi dn̄e. fol. 172. Kyrie eleiſ. vt ſupra. Pr̄ nr̄. ℣. Et ne nos. ℟.
Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dn̄e aīas eorū. ℣. Requie-
ſcāt in pace. ℟. Amē. ℣. Dn̄e exaudi orationē meā. ℟. Et cla.
℣. Dominus vobiſcū. ℟. Et cū ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.
ABſolue, q̄s dn̄e, aīas famulorū famularūqꝫ tuaꝝ: ⁊ oīum
fidelium defunctoꝝ ab omni vinculo delictoꝝ: vt in reſur
rectionis gloria inter ſanctos ⁊ electos tuas reſuſcitati reſpi-
rent. Per Chꝛ̄m dn̄m nr̄m. ℟. Amē. ℟. Ne recordaris. fo. 146.
Kyrie eleiſ. vt ſupra. Pater nr̄. ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libe.
℣. A porta inferi. ℟. Erue dn̄e aīas eoꝝ. ℣. Requieſcant in pa-
ce. ℟. Amē. ℣. Dn̄e exaudi orōnē meam. ℟. Et clamor meus.
℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cū ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.
DEus, cui p̄priū eſt miſerere ſemꝑ ⁊ parcere p̄pitiare aīa-
bus famulorū famularūqꝫ tuarum: ⁊ oīa eorū pctā dimit
te: vt mortalitatis vinculis abſolutę, trāſire mereātur ad vitā:
Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. ℟. Peccantem
me quotidie. fo. 174. Kyrie eleiſon vt ſupra. Pater noſter. ℣. Et
ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue domine ani
mas eorum. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Dn̄e exau-
di orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Do-
minus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.
DEus vita viuentiū, ſpēs morientiū, ſalus oīū in te ſperan
tiū, p̄ſta propitius: vt aīę famuloꝝ famularūqꝫ tuaꝝ a no-
ſtrę mortalitatis nexibus abſolutę, btā Maria ſemper virgine
intercedēte, in p̄petua cū ſcīs tuis luce lętent. per Chꝛ̄m dn̄m no.
℟.

℟. Amen. ℟. Dñe ſcõm fol. 175. Kyrie eleiſon. vt ſupra. Pater noſter. ℣. Et ne nos. ℟. Sed libera. ℣. A porta infe. ℟. Erue dñe animas eorum. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te ven. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpũ tuo. Oremus. Oratio.

Supplices dñe pro aĩabus famulorũ famularũqȝ tuarũ preces effudimus, obſecrãtes: vt qcquid ↄuerſatione contraxerũt humana, ⁊ clemẽter indulgeas, ⁊ in tuorũ ſede letãtiũ ↄſtituas redẽptorũ. Per Chrm dñm. ℟. Amẽ. ℟. Libera me dñe de vijs inferni. fol. 175. Kyrie elei. vt ſupra. Pater nr̃. ℣. Et ne nos indu. ℟. Sed libe. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aĩas eorũ. ℣. Dñe exaudi orationẽ meam. ℟. Et clamor meus ad te. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oro.

Animabus, q̃s dñe, famulorũ famularũqȝ tuarũ oratio proficiat ſupplicãtiũ: vt eas ⁊ a peccatis oĩbus exuas, ⁊ tue redemptionis facias eſſe participes: Qui viuis ⁊ regnas in ſecula ſeculorũ. ℟. Amen. Ad vltimã manſionem cantores cantent ſequens ℟. cũ quo oẽs clerici eo ordine quo exierũt proceſſionaliter ad chorũ reuertantur. ℟. Libera me dñe de morte eterna. fol. 179. Kyrie elei. vt ſup. Pater nr̃. ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe animas eorum. ℣. Dñe exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te ven. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cũ ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

Fidelium Deus oĩu conditor, ⁊ redẽptor, aĩabus famulorum famularumqȝ tuarũ remiſſionem cunctorũ tribue peccatorũ: vt indulgentiam, quã ſemper optauerunt, pijs ſupplicationibus ↄſequant. Qui viuis ⁊ regnas cum Deo patre in vnitate ſpũs ſancti Deus, Per omnia ſecula ſeculorum. ℟. Amen. ℣. Requiem eternã dona eis dñe. ℟. Et lux perpetua luceat eis.

℣. Re qui e ſcant in pa ce. ℟. Amen.

Quo dicto in ſacriſtiam reuertãtur.

De proceſſione facienda ad petendam pluuiam tempore ſiccitatis. Cap. 19.

Congregato clero ⁊ populo ad eccleſiam, incipiatur antiphona. Oremus. vt ſupra. fol. 167 poſtea cantetur aña. Exurge domine. vt ſupra in feſto ſcti Marci. fo. 267. Qua

Qua dicta cũ ℣. ⁊ **Gloria pa.** cantet litania, ⁊ fiat pceſſio ꝑ dia ſicut in feſto ſcī Marci in litanijs maioribus ſignatū eſt. Finita pceſſione, cū redierint ad eccleſiā dicāt añaz ⁊ pſalmū ſequẽtē.

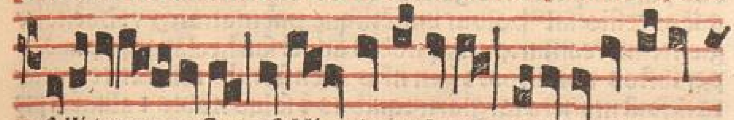

Pſalli te deo noſtro pſal li te in cythara: qui o pe rit celuz

nu bi bus, ⁊ pa rat terrę pluuiaz. E v o v a e. Pſ.

Laudate dñm, qm̄ bonus eſt pſalmus: Deo nr̄o ſit iucũda, decoraq̄ʒ laudatio. Edificãs hieruſalẽ dn̄s: diſpſiones Iſraelis ꝯgregabit. Qui ſanat contritos corde: ⁊ alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinẽ ſtellarum: ⁊ oībus noīa dat. Magnus dñs noſter ⁊ magna virtus eius: ⁊ ſapientię eius non eſt numerus. Suſcipiens manſuetos Dñs: humilians aũt peccatores vſq̄ʒ ad terram. Precinite dño in confeſſione: pſallite Deo noſtro in cithara. Qui operit cęlũ nubibꝰ: ⁊ parat terrę pluuiam. Qui procedit in montibus fęnũ, ⁊ herbam ſeruituti hoīum. Qui dat iumentis eſcaʒ ipſorum: ⁊ pullis coruorum inuocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatẽ habebit: nec in tibijs viri beneplacitũ erit ei. Beneplacitum eſt dño ſuper timentes euʒ: ⁊ in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius. Gloria pa. Repetita poſt pſalmum añа, dicatur Kyrie eleiſ. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos. Sed lib. ℣. Conuertere dñe aliquantuluʒ. ℟. Et deprecare ſup ſeruos tuos. ℣. Dñe refugiũ factus es nobis. ℟. A generatione in generationem. ℣. Metuamus dñm deum nr̄m. ℟. Quia dat nobis pluuiã temporaneam ⁊ ſerotinam in tempore ſuo. ℣. Celi nõ poſſunt dare imbrem. ℟. Niſi tu volueris dñe. ℣. Dñs dat pluuiã ſuper faciem terrę. ℟. Et irrigat aquis vniuerſa. ℣. Aperiet dñs theſaurũ ſuũ optimũ cęlum. ℟. Ut tribuat pluuiã terrę noſtrę in tp̄e ſuo. ℣. Dñe exaudi orõnẽ meam. ℟. Et cla. ℣. Dominus vobiſcũ. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio

Nn Obſe=

OBſecramus miſericordiã tuam dñe ſancte, pr̃ oĩps, eterne Deus: vt ſquallentes agri fecũdis imbribus irrigent, quibus pariter eſtiui mitigent ardores, ⁊ ſeuiẽtiũ morborũ reſtringat acceſſio: ſalꝰ hoĩbus iumẽtiſque pueniat: atqȝ vt hoc, te largiente, mereamur: pctã, q̃ nobis aduerſant, relaxa: qui pluis ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ iam nr̃is offenſionibꝰ relaxatis expectata nubiũ munera largiaris: quibus ⁊ ſalus nobis ⁊ alimẽta preſtentur. Per Chr̃m dominũ noſtr̃. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

TErraȝ tuã dñe, quã videmus noſtris iniquitatibus tabeſcẽtẽ, celeſtibus aquis infunde: atque irriga bñficijs grẽ ſempiterne. Per Chr̃ȝ dominũ noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oõ.

DA nobis, queſumus domine, pluuiam ſalutarem: ⁊ aridaȝ terre faciem fluentis celeſtibus dignanter infunde. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

OMnĩps ſempiterne deus, qui ſaluas oẽs, ⁊ neminẽ vis perire: aperi fontẽ benignitatis tue: ⁊ terrã aridã, aquis fluẽti celeſtis dignãter infunde. Per Chr̃m. ℟. Amen. Oremus. Oõ.

DElicta domine nos ipſi cognoſcimus: ⁊ ipſius terre feditas monſtrat tranſgreſſionis exceſſus: tu autẽ piiſſime pater, qui celum clauſiſti contumacibus ⁊ ingratis, reſeratum humilibus ⁊ contritis concede deprecãtibus: ⁊ nobis ſubſidia pluuiarum tribue: ⁊ merentibus abundantiam largiri digneris. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

IN afflictione maxima conſtitutis, cõſolationẽ tribue dñe Deus fons largiſſime pietatis: ⁊ deſcẽdat, q̃s, pluuia ſalutaris: vt oĩa: que ſub celo ſunt irrigentur ab aquis: paſce ſeruos tuos imbribus cõſuetis: quos ad laudẽ tue creare dignatus es maieſtatis. Per Chriſtum dñm noſtrũ. ℟. Amẽ Oremus. Oõ.

OMnipotẽs ſẽpiterne deus, q ſolus aq̃s emittis e celis, dona ſeruis tuis bñficiũ pluuie ſalutaris: vt q̄ facinore modo ſuſpẽdit, tuo iã gratuito munere proget. Per Chr̃m. ℟. Amen.

Poſtmodũ dicat miſſa ad pluuiã poſtulãdã, vt habet i miſſali.

De pceſſione pro poſtulanda ſerenitate. Cap. 10.

COngregato clero ⁊ populo ad eccleſiã, incipiat aña. Oremus. vt ſup. f. 267. Poſtea canteтur aña. Exaudi nos dñe, qm̃ benigna eſt. ſupra in 4. feria cinerum. fo. 202. Qua cãtata cũ V. ⁊ Glia pat. ⁊ repetita aña, incipiant litanie.

litanię ⁊ fiat proceſſio, ſicut notatũ eſt in feſto ſci Marci. f.269.
Finita proceſſione, cum redierint ad eccleſiam, cantetur Aña.

ſunt aquę de cę lo Ps. Voce mea. f.220. E v o v a e.
Repetita poſt pſal. aña. dicatur Kyrie eleiſ. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſ. Pr̃ nr̃. Et ne nos. Sed lib. ℣. Vox dñi ſuper aquas Deus maie tatis intonuit. ℟. Dñs ſuper aquas multas. ℣. Inundauerũt aquę ſuper caput meũ. ℟. Inuocaui nomẽ tuũ dñe, ⁊ vocẽ meam audiſti. ℣. Saluum me fac deus. ℟. Quoniam intrauerunt aquę vſque ad animam meam. ℣. Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruos tuos domine. ℟. Et ſaluos nos fac in tua miſericordia. ℣. Domine exaudi orationẽ meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiſcũ. ℟. Et cũ ſpiritu. Oremus. Oro.

Domine Deus, qui in miniſterio aquarũ ſalutis tuę nobis ſacramẽta ſanxiſti: exaudi orationẽ populi tui: ⁊ iube terrores inundãtiũ ceſſare pluuiaruz: flagellumq; huius elementi ad effectũ tui ↄuerte myſterij: vt q ſe regenerãtib9 aqs gaudent recreatos, gaudeãt his caſtigãtib9 eſſe correctos. Per do. Oro.

Quęſumus ops Deus, vt inundantiã coerceas imbriuz: ⁊ hilaritatẽ tui vultus nobis impertiri digneris. p d. Oremus.

Ad te domine clamantes exaudi: ⁊ aeris ſerenitatem Oro. nobis tribue ſupplicantibus: vt q pro peccatis noſtris iuſte affligimur, miſericordia tua preueniente, clementiam ſentiamus. Per dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ. Oremus. Oratio.

 Omni-

OMnipotens ſempiterne Deus, qui nos ⁊ caſtigādo ſanas ⁊ ignoſcendo cōſeruas: pſta ſupplicibus tuis, vt ⁊ trāquillitatibꝰ huius optatę ſerenitatis ⁊ ꝯſolationis lętemur, ⁊ dono tuę pietatis ſemper vtamur: Per dn̄m nr̄m. Oremus. Oratio.

DEus, qui oīum rerum tibi ſeruientium naturam per ipſos motus aeris ad cultum tuę maieſtatis inſtituis: ſerenitatem ⁊ tranquillitatē miſericordię tuę nobis remotis imbribus largiaris: vt cuius iram expauimus, clementiā ſentiamus. Per dominum no. Poſteā dicatur miſſa de ſerenitate, vt in miſſali.

¶ De proceſſione facienda tpe peſtis ⁊ mortalitatis. Cap. 21.

COngregato clero ⁊ populo ad eccleſiam, cantet aña. Oremus. vt ſupra. f. 269 deinde cantet aña. Exaudi nos dn̄e. vt in quarta feria cinerum. fol. 202. Qua cantata cū ℣. ⁊ Gloria. pat. Et iterum repetita aña, incipiat litania, ⁊ fiat proceſſio ſicut in feſto ſcī Marci notatū eſt f. 269. Proceſſione ad eccleſiā, vbi terminari debet, regreſſa, cātet ſeqūēs aña cū ſuo pſalmo: ⁊ cātet tota ante ⁊ poſt Pſalmū.

Repetita

Repetita poſt pſalmum Antiphona, dicatur ſequens R̷. ſium.

Poſtea dicat Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſ. Pr nr. Et ne nos. V. Recordare dñe teſtamẽti tui, ⁊ dic angelo percutienti.

 R. Ceſſet

℟. Ceſſet manus tua, ⁊ non deſolet terra. ℣. Miſit verbuz ſuũ, ⁊ ſanauit eos. ℟. Et eripuit eos, de interitu eorum. ℣. Cõfitean tur dño miſericordie eius. ℟. Et mirabilia eius filijs hoiũ. ℣. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter. ℟. Et propter gloriã nois tui libera nos. ℣. Ne perdas nos Deus cũ iniquitatibus nr̃is. ℟. Neqz in finẽ iratus reſerues mala nr̃a. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiſ. ℟. Et cum ſpũ tuo. Oremus. Oratio.

Exaudi nos Deus ſalutaris nr̃: ⁊ intercedẽtib⁹ btã virgine Dei genitrice Maria, btõ Petro aplo tuo btõ Sebaſtiano martyre tuõ, atqz btõ Vincẽtio ꝯfeſſore tuo, ppl̃z tuũ ab ira cũdie tue terroribus liberũ: ⁊ miſericordie tue fac largitate ſecurũ. Per eundẽ Chr̃m dñm nr̃m. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Eccleſie tue, q̃s oĩps Deus, placatus intẽde ꝯuentũ: ⁊ miſericordia tua nos potius, q̃z ira ꝑueniat: qꝛ ſi iniquitates noſtras obſeruare volueris, nulla poterit creatura ſubſiſtere: ſed admirabili pietate, qua nos feciſti, ignoſce peccãtib⁹: vt opera manuũ tuaꝝ nõ facias interire. per Chr̃m. ℟. Am̃. Oremus. Oõ.

Exaudi dñe ꝓces nr̃as: ⁊ ne velis cũ ſeruis tuis adire iudiciũ: qꝛ ſicut ĩ nobis nulla iuſtitia reptt̃, de qua ꝑſumere valeam⁹: ita fontẽ tue pietatis agnoſcim⁹: a quo ⁊ a pcis nr̃is nos abſolui, ⁊ a neceſſitatib⁹ liberari ꝯfidim⁹. p Chr̃m. ℟. Am̃. Oremus. Oõ.

Deus, cuius miſericordia celeſtiũ quoqz virtutũ indigẽt ptãtes: ⁊ in cuius cõſpectũ nullus eſt hoĩum abſque ſorde ⁊ pena pcĩ: delicta ppl̃i tui q̃s propitiatus auerte: vt quos ꝓprie ꝯſcie reatus accuſat, bonitatis tue patientia faciat veniã promereri. Per Chriſtum dñz. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Deus, cuius tanta eſt excellẽtia pietatis, vt vno peccatore conuerſo maximum gaudium facias in celis haberi: reſpice in exiguam populi tui portionẽ: vt omni depulſa vexatione, hereditas tua ⁊ numero augeatur, ⁊ deuotione proficiat. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Exaudi dñe, q̃s populuz tuũ de tua miſericordia malorum ſuorum veniã ſupplicantem: qꝛ ⁊ potens es dimittere peccata: ⁊ ſupplicia, q̃ nr̃is meremur operibus, potentia tue pietatis auerte. Per Chriſtum dñm nr̃m. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Iram tuam, q̃s dñe, a populo tuo miſerat⁹ auerte: quã noſtris quidez meremur operibus, ſed humana fragilitate ſuſtinere non poſſumus: illa nos itaqz contine pietate, quaz pręſtare

ſtare ſoles indignis. Per dominum noſtrum. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias. Completis orationibus, cantetur miſſa contra peſtem, vt in miſſali: cum orationibus de beata Virgine, de ſancto Sebaſtiano, ⁊ de ſancto Vincentio Confeſſoꝛe.

¶ De proceſſione facienda in tpe tribulationū quarumcunqꝫ. Ex Decretis Liberij Papę. Cap. 22.

SI venerit fames, peſtilentia inequalitas aeris, vel alia qualiſcunqꝫ tribulatio ſtatim ieiunijs, eleemoſynis, ⁊ obſecrationibus Domini miſericoꝛdia depꝛecetur.

COngregato clero ⁊ pplo cātet aña. Oremus. vt ſup. fo. 265. vel Exaudi nos dñe. vt i 4. fer. cinerum. f. 202. Qua cātata cū verſu, ⁊ Gloꝛia pa. ⁊ repetita ex integra poſt Gloꝛia pat. Aña, incipiat litania, ⁊ oīa alia fiāt vſqꝫ ad regreſſum ad eccleſiā: ſicut in feſto ſci Marci in litania maioꝛi ſignatū eſt. f. 269. Regreſſi ad ecclia, poſtqͣ illā ingreſſi fuerit, cātēt ſequētē añaꝫ. Suſtinuim⁹. ⁊ ea cātata, cātet ps. Deus nr. 202. cū Gloꝛia pa. ⁊ repetat aña poſt pſalmū. an.

Finita antiphona dicatur. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos a ma. ℣. Ne reminiſcaris domine delicta noſtra, vel parentum noſtrorum. ℟. Neque vindictam ſumas de peccatis noſtris. ℣. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter. ℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos. ℣. Dñe ne memineris iniquitatū noſtrarū antiquarū. ℟. Cito anticipent nos miſericordię tuę. ℣. Memor eſto congregationis tuę. ℟. Quaȝ poſſediſti ab initio. ℣. Dñe exaudi orationē meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vob. ℟. Et cū ſpiritu tuo. Oremus.

Exaudi nos domine Deus noſter: ⁊ in tribulationibuſ noſtris miſerere nobis: ⁊ qui ſolus magnificaris in populis, ſpiritalem lętitiam tribue in ſpe futurorum munerum conſtitutis. Per dominum noſtrum Jeſum. ℟. Amen. Oremuſ. Oratio.

Exauditor omnium Deus, exaudi noſtrorum fletuum vocem: ⁊ tribue infirmitatibuſ noſtris perpetuam ſoſpitatē: vt dum dignanter gemitū noſtri laboris ſuſcipis, tua nos ſemper miſericordia cōſoleris. Per dñm. ℟. Amen Oremus. Oratio.

Domine ne in ira tua nos arguas, neque in furore tuo corripias: ſed auſteritati verberis largire miſericordiam lenitatis: vt non contritioneȝ pęna, ſed eruditionem nobis conferat diſciplina. Per dñm noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

Conuerte domine oculos cordis noſtri ad cernendum tui iudicij veritatem: vt duȝ hic igne ſpirituali probamur, de tuis in ęternum conſpectibus cū fructu iuſtitię fateamur. Per dominum noſtrum Jeſum. Reſponſorium. Amen. Oremus.

Firmamentum ſpei, ⁊ refugium dolentiuȝ piiſſime Deus: ſalua nos ab inimicis, ⁊ a laqueis mortis: vt aſſumpti de multitudine circunſtantium tribulationum, deuotiores ſancto nomini tuo cum voce laudationis pſallamuſ. Per dominuȝ noſtrum Jeſum Chriſtum. Reſponſorium. Amen. Oremus.

Suſceptor omnium clementiſſime Deus: ne permittaſ delectari inimicoſ noſtros ſuper nos: ſed ita noſ tua virtute corrobora, vt conuerſo planctu noſtro in gaudium, ſanctitatis tuę memoriam iugiter excolamus. Per dominum noſt. Poſtea dicat miſſa de tribulatione. f. Saluſ populi. vt in Miſſali.

De

De proceſſione tempoꝛe belli. Cap. 23.

C-Ongregato clero ꝛ populo ad eccleſiam, incipiatur aña. Oꝛemus. fo. 269. deinde cantetur aña. Exaudi nos. vt in 4. feria cinerum. fol. 202. Qua cum verſu ꝛ Gloꝛia pa. cantata ꝛ repetita, cantetur litania ſicut in feſto ſancti Marci notatum eſt in litania maioꝛi. f. 269. ꝛ egrediatur proceſſio. Completo circuitu proceſſionis, redeuntes ad eccleſiam ipſa cantent Antiphonam.

C-Ongrega te ſunt gentes in multi tudine: vt dimi-

cēt cōtra nos: ꝛ i gnoꝛamus qd a ge re debe a mus: do-

mine deus ad te ſunt o cu li no ſtri: adiuua nos, vt non pe-

re a mus. Ps. Deus venerūt gētes. E v o v a e. Ps.

D-Eus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt tēplū ſanctū tuū: poſuerunt Jeruſalez in pomoꝛuz cuſtodiaz. P-oſuerunt moꝛticinia ſeruoꝝ tuoꝝ eſcas volatilibus celi: carnes ſanctoꝝ tuoꝝ beſtiis terre. E-ffuderunt ſanguinē ipſoꝛuz tanꝗ aquaz in circuitu Jeruſalē: ꝛ non erat qui ſepeliret. F-acti ſumus oppꝛobꝛium vicinis noſtris: ſubſannatio ꝛ illuſio his q in circuitu nr̄o ſunt. V-ſquequo dn̄e iraſceris in finez: accendet velut ignis zelus tuus: E-ffunde irā tuaz in gentes que te non nouerunt: ꝛ in regna, que nomē tuuz non inuocauerunt.

Quia

Q uia comederunt Jacob: ⁊ locū eius deſolauerūt. N e memineris iniquitatū noſtrarū antiquarū: cito anticipēt nos miſericordie tue: q̄r pauperes facti ſumus nimis. A diuua nos deus ſalutaris nr̄: ⁊ ꝑꝑ gloriā nois tui dn̄e libera nos: ⁊ ꝓpitius eſto pctis nr̄is ꝑꝑ nomen tuū. N e forte dicant in gentibus, vbi eſt Deus eoꝝ, ⁊ innoteſcat in nationibus corā oculis nr̄is. U ltio ſanguinis ſeruorū tuorū, q effuſus eſt: introeat in conſpectu tuo gemitus cōpeditorū. S ecundū magnitudinē brachij tui, poſſide filios mortificatoꝝ. E t redde vicinis nr̄is ſeptuplū in ſinu eorū: improperiū ipſorū qđ exprobrauerunt tibi dn̄e. N os aūt. populus tuus ⁊ oues paſcue tue, confitebimur tibi in ſeculum. I n gn̄atione ⁊ gn̄ationē, annunciabimus laudē tuā. G loria. Repetat añā: q̄ finita dicatur. Kyrie eleiſ. Chrīe eleiſ. Kyrie eleiſ. P ā nr̄. Et ne nos. ℣. Cōgregati ſunt inimici nr̄i cōtra nos. ℟. Cōtere fortitudinē illoꝝ dn̄e. ℣. Eſto nobis dn̄e turris fortitudinis. ℟. A facie inimicoꝝ. ℣. Muro tuo inexpugnabili circūcinge nos dn̄e. ℟. Et armis tue potētie ꝓtege nos deus nr̄. ℣. Exaudiat dn̄s orōnes nr̄as, ⁊ reconcilietur nobis. ℟. Nec nos deſerat in tp̄e malo. ℣. Diſperde in virtute tua inimicos nr̄os Dn̄e. ℟. Et depone eos protector nr̄. ℣. Dn̄e exaudi. ℟. Et clamor meus. ℣. Dn̄s vobiſ. ℟. Et cū ſpū tuo. Oremus. Orō.

O Mnipotēs ſempiterne deus, a bellorū nos, q̄s, turbine fac quietos: q̄r bona nobis cuncta preſtabis, ſi pacē dederis mentis ⁊ corporis. Per Chrm̄ dn̄m. ℟. Amē. Oremus. Oratio.

O Mnipotens eterne Deus, Chrīani nois inimicos virtute tue, queſumus, comprime maieſtatis: vt populus tuus ⁊ fideli integritate letetur, ⁊ temporū tranquillitate ſemper exultet. Per Chriſtum dominum noſtrū. ℟. Amen. Oremus. Orō.

D Eus, cui regnū eſt oīum ſeculorū, ſupplicationes noſtras clementer exaudi: ⁊ Chrīanorū regnū tibi ſubditū protege: vt in tua virtute fidentes, ⁊ tibi placeant, ⁊ ſuꝑ omnia regna precellant. Per Chriſtū dn̄m noſtrū. ℟. Amen. Oremus. Orō.

D Eus cōditor mūdi, ſub cuius arbitrio oīū ſeculoꝝ ordo decurrit: adeſto ꝓpitius inuocationibus nr̄is: ⁊ trāquillitatē pacis p̄ſentibus ꝯcede tp̄ibus: vt in laudibus miſericordie tue inceſſabili exultatione letemur: Per dn̄m nr̄ū. Bn̄dicamus dn̄o. ℟. Deo grās. Cātꝰ miſſa aſſignata in miſſali ꝓ tpe belli

Cde

¶ De proceſſione faciēda p̄ victoria habita de inimicis. ¶. 24.

Congregato clero ⁊ populo i eccleſia: ⁊ ordinata p̄ceſſione ſolenni, ⁊ feſtiua: proceſſio more ſolito incipiat p̄cedere: ⁊ cātores alta voce incipiāt hymnum. Te Deuz laudamus. f. 214. ⁊ chorus ipſum p̄ſequat. Quo completo cantentur hymni ad propoſitū. vʒ. Jeſu noſtra redēptio. Jeſu ſaluator ſeculi. vt in feſto oīum ſanctorum. Aue maris ſtel. hymni de angelis, ⁊ alij vt videbitur, vſqʒ ad introitū eccleſie, vbi finienda eſt proceſſio. Et cum fuerint in eccleſia cantent ſequens ℟. Antiphonam, pſalmos, ⁊ orationes. ⁊c.

Finita reſumptione poſt Gloria patri. Incipiatur Antiphona. Benedictus. ⁊ tota dicatur ante pſalmus ⁊ poſt pſalmū. Aña. Bene=

B Enedictus ſit dominus in virtute ſu a, qui ad ni hi-

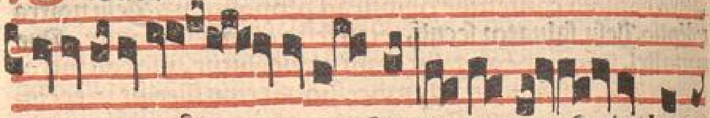

lū redegit ini micos no ſtros: vt non de ſi ci at laus

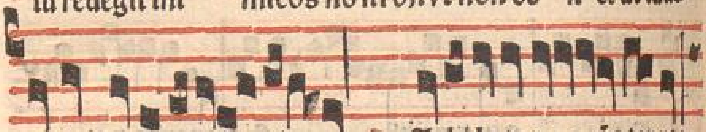

e ius de o ze dominuz. ps. Jubi la te de o ois ter ra:

totus di cat cum Gloria Patri.

pſalmū dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Pſalm.
IUbilate Deo ois terra: pſalmū dicite noi eius: date gloriā laudi eius. Dicite Deo, q̄ terribilia ſunt opera tua dñe: in multitudine virtutis tuę mentient tibi inimici tui. Ois terra adoret te ⁊ pſallat tibi: pſalmū dicat noi tuo. Uenite ⁊ videte opera Dei: terribilis in ꝯſilijs ſup filios hoium. Qui cōuertit mare in aridaz: in flumine ptranſibūt pede, ibi lętabimur in ipſo. Qui dominat in virtute ſua: in ęternū oculi eius ſup gentes reſpiciunt: qui exaſperāt nō exaltent in ſemetipſis. Benedicite gentes deū noſtrū: ⁊ auditā facite vocē laudis eius. Qui poſuit aiam meā ad vitā: ⁊ nō dedit in cōmotionē pedes meos. Qm̄ probaſti nos Deus: igne nos examinaſti, ſicut examinat argētū. Induxiſti nos in laqueū: poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro: impoſuiſti hoīs ſup capita nr̄a. Trāſiuimus p ignez ⁊ aquā: ⁊ eduxiſti nos in refrigeriū. Introibo in domū tuaz in holocauſtis: reddā tibi vota mea: q̄ diſtinxerūt labia mea. Et locutū eſt os meū in tribulatione mea. Holocauſta medullata offerā tibi cū incenſo arietuz: offeram tibi boues cū hircis. Uenite,

nite, audite ⁊ narrabo oēs qui timetis deū: quāta fecit aīę meę. Ad ipſum ore meo clamaui: ⁊ exultaui ſub lingua mea. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo: non exaudiet dñs. Propterea exaudiuit Deus: ⁊ attēdit voci deprecationis meę. Bñdictus Deus: q non amouit orationē meā, ⁊ miſericordiā ſuam a me. Gloria pa. Repetita poſt pſal. Aña. dicat Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſ. Pr nr. Et ne nos. ℣. Bñdicamus te dominū deum regem cęli. ℟. Qm̄ abs te victoria ⁊ ſapientia. ℣. Dñs Deus nr non ſcdꝫ potentiā armorū. ℟. Sed vt ſibi placet dat dignis victoriam. ℣. Confiteantur Dño miſericordię eius. ℟. Et mirabilia eius filijs hominum. ℣. Dñe exau. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiſcū. ℟. Et cum ſpiri. Oremus.

DEus, cuius miſericordię nō eſt numerus, ⁊ bonitatis infinitus eſt theſaurus, tuę piiſſimę maieſtati pro collatis nobis donis gratias agimus, tuam ſemper clementiam exorantes: vt qui te inuocantibus poſtulata concedis, eoſdem non deſerens ad prēmia futura diſponas. Per Chriſtum dominum noſtrum. Reſponſoriū. Amen. Oremus. Oratio.

ORationū noſtrarū petitionē cū gratiarū actionibus ſuſcipe dñe, q̄s, ⁊ pręſta: vt quos exaudire, ⁊ incolumes ſeruare dignatus es, ab omni in poſterum animę ⁊ corporis aduerſitate cuſtodias: vt ſemper in tuo ſeruitio ⁊ amore concreſcant. Per Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus. Oratio.

DEus, qui neminē in te ſperantē nimiū affligi pmittis: ſed piū pcibus pſtas auditū, pro petitionibus noſtris votiſqꝫ ſuſceptis optatis, grās agimus, ⁊ dona libamꝰ, te piiſſime depcātes: vt p hęc tua bñficia, q̄ nobis ꝯferre dignatus es, tuū ſemper magnificare nomen cōcedas. Per dñm. Bñdicamus dño. ℟. Deo grās. Poſtea cantet miſſa ſm deuotionem ſacerdotis cū orationibus beatę Marię virginis ⁊ btōrum apoſtolorꝫ Petri ⁊ Pauli, ⁊ pſoni illiꝰ ciuitatis vel terrę cū debita ſolēnitate.

¶ Hymni cantandi in proceſſionibus. Hymnus.

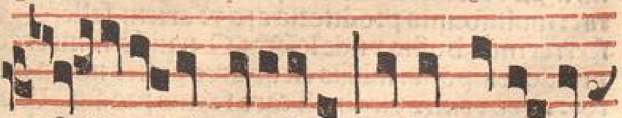

VExil la re gis pro deunt: Ful get cru cis my=

ſteriuȝ: Quo carne carnis cōditor Suſpēſus eſt patibulo.
Quo vulneratus inſuꝑ, mucrone diro lanceę, Ut nos lauaret crimine, manauit vnda ſanguine. Impleta ſunt quę concinit Dauid fidelis carmine: dicens, in nationibus regnauit a ligno deus. Arbor decora ⁊ fulgida: ornata regis purpura: electa digno ſtipite, tam ſancta mēbra tangere. Beata cuius brachijs ſecli pepēdit p̄ciū, ſtatera facta corporis: p̄dāqȝ tulit tartari. O crux aue ſpes vnica: hoc paſſionis tpe, Auge pijs iuſtitiā: reiſqȝ dona veniam. Te ſumma Deus Trinitas, Collaudet oīs ſpūs: Quos ꝑ crucis myſteriū Saluas, rege ꝑ ſecula. Amē. Hymnus.

Pan ge lingua glo ri o ſi prę lium cer ta mi nis:

Et ſu per crū cis tro phę um dic triumphū no bi lem:

Qua li ter re dem ptor or bis im mo la tus vi ce rit.
De parentis protoplaſti fraude facta condolens: quando pomi noxialis morte morſu corruit: ipſe lignum tunc notauit, damna ligni vt ſolueret. Hoc opus noſtrę ſalutis ordo depopoſcerat: multiformis proditoris ars vt artem falleret: ⁊ medelam ferrret inde, hoſtis vnde lęſerat. Quando venit ergo ſacri plenitudo temporis: miſſus eſt ab arce patris natus orbis conditor: ac de ventre virginali caro factus prodijt. Uagit infans inter arcta conditus pręſepia, membra pannis inuoluta virgo mater

go mater alligat: ⁊ manuſ pedeſqꝫ ⁊ crura, ſtricta cingit faſcia. Gloria ⁊ honoꝛ Deo, vſquequaque altiſſimo: Una patri, filioque, inclyto paraclito: Cui laus eſt ⁊ poteſtas per immenſa ſecula. Amen.

Hymnus.

VEſtris ſex qui iam peractis, tem pus im plẽs cor-

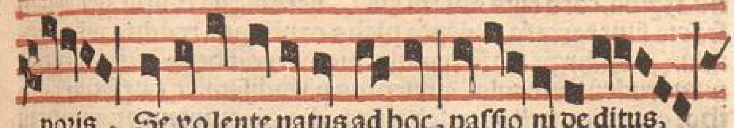

poris, Se vo lente natus ad hoc, paſſio ni de ditus,

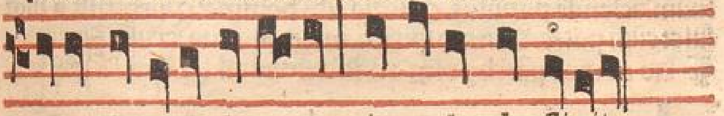

Agnus in cru ce le ua tur im mo lan dus ſti pite.

Hic acetum, fel, arundo, ſputa, claui, lancea: Mite coꝛpus perfoꝛatur, ſanguis, vnda pꝛofluit: terra, pontus, aſtra, mundus quo lauantur flumine. Crux fidelis inter omnes arboꝛ vna nobilis: Nulla ſylua talem pꝛofert, Fronde, floꝛe, germine: Dulce lignum, dulces clauos, dulce pondus ſuſtinet. Flecte ramos arboꝛ alta, tenſa laxa viſcera, Et rigoꝛ lenteſcat ille: quem dedit natiuitas: Ut ſuperni membꝛa regis miti tendas ſtipite. Sola digna tu fuiſti Ferre ſecli pꝛecium, Atque poꝛtum pꝛeparare, nauta mundo naufrago: Quem ſacer cruoꝛ perunxit Fuſus agni coꝛpoꝛe. Gloria ⁊ honoꝛ Deo, vſquequaqꝫ altiſſimo: Una patri filioque, inclyto paraclito. Cui laus eſt ⁊ poteſtas per immenſa ſecula. Amen.

¶ In diebus dominicis poſt paſcha ad veſperas. Hymnus.

AD cœnã agni, pro ui di Et ſto lis albis candi-

di.

di, Poſt trãſitũ maris rubri, Chriſto canamus princip[i].
C uius corpus ſanctiſſimũ, in ara crucis torridum, cruore eius
roſeo guſtãdeo viuimus Deo. P rotecti paſche veſpere a deua
ſtãte angelo: erepti de duriſſimo pharaonis imperio. I am pa-
ſcha noſtrũ Chriſtus eſt: qui immolatus agnus eſt: ſynceri-ta-
tis azyma, caro eius oblata eſt. O vere digna hoſtia, per quam
fracta ſunt tartara, redẽpta plebs captiuata, reddita vite pre-
mia. C onſurgit Chr̃s tumulo, victor redit de barathro: tyran
num trudens vinculo, & reſerans paradiſum. Q ueſumus au-
thor omnium, in hoc paſchali gaudio, ab omni mortis impetu
tuum defende populũ. G loria tibi domine: q ſurrexiſti a mor
tuis: cum patre & ſancto ſpiritu, in ſempiterna ſecula. Amen.

¶ Ab octaua paſche vſq ad Aſcẽſionẽ ad laudes. Hymnus.

A U ro ra lu cis ru ti lat : Ce lum lau di bus in to-

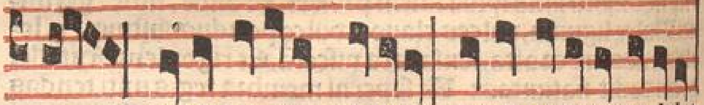

nat: Mũdus exultans iubilat: Gemẽs infernus v lulat.
C um rex ille fortiſſimus, mortis confractis viribus, pede con-
culcans tartara, ſoluit a pena miſeros. I lle, qui clauſus lapi-
de cuſtoditur ſub milite, triumphãs pompa nobili, Surgit vi-
ctor de funere. S olutis iam gemitibus, Et inferni doloribus:
Quia ſurrexit Dominus, Reſplendens clamat angelus.

T Riſtes erant apoſtoli, de nece ſui Dñi: quem pena mortis
crudeli Serui dãnarunt impij. S ermone blando ange-
lus Predixit mulieribus, In Galilea Dñs videdus eſt quãto-
cyus. I lle dũ pgũt concite, Apl'is hoc dicere, vidẽtes eũ viue
re, oſculant pedes dñi. Q uo agnito diſcipuli, in Galileã ppe-
re per-

re pergunt, videre faciem deſideratā dn̄i. Claro paſchali gau-
dio, Sol mūdo nitet radio Cū Chriſtū iaz apl'i viſu cernunt cor
poreo. Oſtenſa ſibi vulnera, in Chr̄i carne fulgida, reſurrexiſſe
dn̄m, Voce fatent publica. Rex Chriſte clementiſſime, tu cor-
da noſtra poſſide: vt tibi laudes debitas reddamus omni tem-
pore. Queſumus author omniū, in hoc paſchali gaudio, ab om̄
mortis impetu tuū defende populū. Gloria tibi dn̄e, qui ſurre-
xiſti a mortuis, cū patre ⁊ ſancto ſpū, In ſempiterna ſcl'a. Amen.

¶ In Aſcenſione Domini ad veſperas ⁊ laudes. Hymnus.

Tu E ſu no ſtra redem pti o: Amor ⁊ de ſi de-

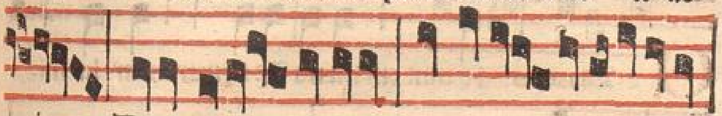

rium. Deus cre a tor omnium: Homo in fi ne temporum.
Que te vicit clemētia, Ut ferres nr̄a crimina: Crudelē mortem
patiēs, Ut nos a morte tolleres: Inferni clauſtra penetrans,
Tuos captiuos redimēs, Victor triūpho nobili Ad dextrā pr̄is
reſidēs. Ipſa te cogat pietas, Ut mala nr̄a ſuperes Parcēdo, ⁊
voti cōpotes Nos tuo vultu ſaties. Tu eſto nr̄z gaudiū, Qui es
futurus p̄miū: Sit nr̄a in te gloria Per cūcta ſemp ſcl'a. Amen.

AEter ne rex al tiſſi me: Redēptor ⁊ fi de liuz:

Quo mors ſo lu ta de pe rit: Da tur tri umphos gra ti e.
Scandens tribunal dextere Patris, poteſtas omnium Colla-
ta Jeſu celitus, Que non erat humanitus. Ut trina rerum ma
Do china,

china, Cęleſtium, terreſtrium, Et infernorū condita. Flectant
genu iam ſubditu. M remunt videntes angeli, Verſa vice mor-
talium Culpat caro, purgat caro, Regnat Deus Dei caro.
T U eſto noſtrum gaudium, Manens olympo pręditum,
Mundi regis qui fabricam, Mundana vincens gaudia.
H inc te precātes quęſumus: Ignoſce culpis omnibus: Et cor-
da ſurſum ſubleua Ad te ſuperna gratia. U t cum repente cępe
ris Clarere nube iudicis, Pęnas repellas debitas, reddas coro
nas perditas. T u eſto noſtrum gaudium, Qui es futurus pre-
miū: ſit noſtra in te gloria Per cuncta ſemper ſecula. G loria ti
bi domine, Qui ſcandis ſuper ſydera: Cum patre & ſancto ſpiri-
tu, In ſempiterna ſecula. Amen. Hymnus.

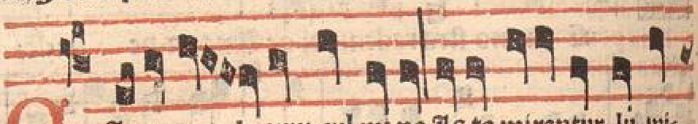

A Tra ra po lo rum cul mi na Lę ta mirentur lu mi-

na: Quę pe ne trat rex glo ri ę, Cuz tri um pho victo ri ę.
Q ui moriturus venerat, Perempta morte redeat, Victor ad
aſtra nobilis, Raptis gehennę ſpolijs. A cclíuis vt erigeret,
Venditus vt redimeret, ſpretis errantem paſcuis Quem repor
tat ſcapulis. I am caro lutum deſpice, Cęlum tellus ingrede-
re: Nam membris via ſternitur, Qua caput ire cernitur. I eſu
decus angelicum, Dulcedo, deſiderium, Et nos totis viſceri-
bus Fac te ambire, quęſumus. D a nobis in te viuere, Ad te cor
noſtruz dirige: Accendat noſtra pectora Tuus amor in ſecula.
G loria tibi Domine: Qui ſcandis.

¶ In feſto Pentecoſtes ad veſperas. Hymnus.

V Eni crea tor ſpi ri tus: Mentes tu o rum vi-
ſita:

ſi ta: Imple ſu per na gra ti a: Quę tu cre a ſti pe cto ra.

Qui paraclitus diceris, Donū dei altiſſimi, fons viuus, ignis, charitas, Et ſpiritalis vnctio. Tu ſeptiformis munere, dextrę dei tu digitus, Tu rite promiſſum patris ſermone ditans guttura. Accende lumen ſenſibus: Infunde amorem cordibus: Infirma noſtra corporis, Virtute firmans perpetim. Hoſtem repellas longius, pacemque dones protinus: Ductore ſic te pręuio Vitemus omne noxium. Per te ſciamus da patrem, Noſcamus atque filium: Te vtriuſqz ſpiritum Credamus omni tpe. Gloria patri domino, Natoqz, qui a mortuis Surrexit, ac paraclito, In ſeculorum ſecula. Amen. ¶ Ad laudes hymnus.

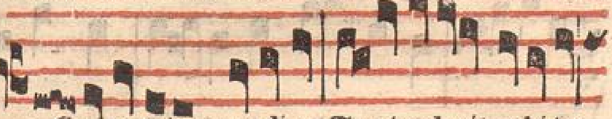

B Ea ta nobis gau di a An ni reduxit or bi ta:

Cum ſpi ri tus pa ra cli tus Re ful ſit in di ſci pu los.

Ignis vibrante lumine linguę figurā detulit: verbis vt eſſent profluī, ⁊ charitate feruidi. Linguis loquuntur oīuz, turbę pauent gentilium: muſto madere deputant, quos ſpūs repleuerat. Patrata ſunt hęc myſtice, paſchę peracto tempore: ſacro dierum numero, quo lege fit remiſſio. Te nunc, deus piiſſime, vultu precamur cernuo, prolapſa nobis cęlitus largire dona ſpūs. Iaz Chrs aſtra aſcenderat, reuerſus vnde venerat, pmiſſuz patris munere ſanctū daturus ſpūm. Solennis vrgebat dies, quo myſtico ſeptēplici orbis volutus ſepties, ſignat beata tpa. Dum hora cunctis tertia repente mundus intonat: orantibus aplīs, deum veniſſe nūciat. De patris ergo lumine decorus ignis miſſus eſt: q fida Chrī pectora calore verbi compleat.

Impleta gaudēt viſcera, afflata ſancto ſpiritu voces diuerſas intonāt, fantur Dei magnalia. Ex omni gente cogniti, grecis, latinis, barbaris, cūctiſque admirātibus, linguis loquuūtur omnium. Iudea tunc incredula, veſana toruo ſpiritu, ructare muſti crapulam alumnos Chriſti concrepat. Sed ſignis et virtutibus Occurrit, et docet Petrus, falſa profari perfidos Johele teſte comprobās. Dudum ſacrata pectora tua repleſti gratia: dimitte nunc peccamina, et da quieta tempora. Gloria patri dn̄o, natoq;, qui a mortuis ſurrexit, ac paraclito, in ſeculorū ſecula. Amen. ¶ Hymni de ſacratiſſimo ſacramēto.

Nobis datus nobis natus, ex intacta virgine: et in mundo cōuerſatus, ſparſo verbi ſemine: ſui moras incolatus miro clauſit ordine. In ſupreme nocte cene recumbens cum fratribus, obſeruata lege plene cibis in legalibus, cibum turbe duodene ſe dat ſuis manibus. Verbum caro panē verū verbo carnē efficit: fitq; ſanguis Chriſti merum, etſi ſenſus deficit: ad firmādum cor ſyncerum, ſola fides ſufficit. Tantum ergo ſacramentū veneremur cernui: Et antiquum documentum nouo cedat ritui: preſtet fides ſupplementum ſenſuum defectui. Genitori genitoq; laus, et iubilatio: ſalus, honor, virtus quoque ſit, et benedictio: procedenti ab vtroq; compar ſit laudatio. Amē. Hymnꝰ.

Sacris

Sacris ſo len ni is iun cta ſint gau di a: Et ex

pręcor di is ſo nent prę co ni a: Re ce dant ve te ra,

no ua ſint om ni a: Cor da, vo ces, ⁊ o pe ra.

Noctis recolit cęna nouiſſima, qua Chr̄s credit agnuz ⁊ azy=ma dediſſe fratribus, iuxta legitima priſcis indulta patribus. Poſt agnū typicū, expletis epulis corpꝰ dñicū datū diſcipulis, ſic totū oībus, qđ totū ſingulis, eius fatemur manibus. Dedit fragilibus corporis ferculū: dedit ⁊ triſtibꝰ ſanguinis poculuz, dicēs accipite qđ trado vaſculū: oēs ex eo bibite. Sic ſacrificiū iſtud inſtituit, cuius officiū cōmitti voluit ſolis p̄ſbyteri, quibus ſic cōgruit, vt ſumāt ⁊ dent cęteris. Panis angelicus fit panis hoīum, dat panis cęlicus figuris terminū: o resꝰ mirabilis, mā=ducat dñz pauper, ſeruus, ⁊ humilis. Te ſumma deitas, vnaqz poſcimus, ſic nos tu viſita, ſicut te colimus: ꝑ tuas ſemitas duc nos quo tendimus Ad lucem, quā inhabitas. Amē. Hymnus.

Verbuz ſu per nuz pro di ens: Nec pa tris linquens

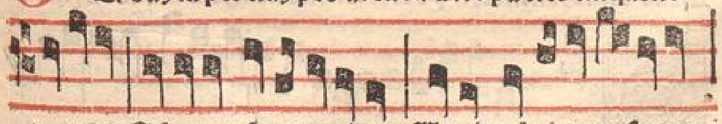

dexteraz: Ad o pus ſu uz e xi ens, Venit ad vi tę ve ſperam.

In morte a diſcipulo ſuis tradēdus ęmulis, prius in vitę fer-
culo ſe tradidit diſcipulis. Quibus ſub bina ſpecie carnē dedit
ꝛ ſanguinē: vt duplicis ſubſtantię totū cibaret hoīem. Se naſ-
cēs dedit ſociū, cōueſcēs in edulīū: ſe moriēs in p̄ciū, ſe regnās
dat in p̄miū. O ſalutaris hoſtia, q̄ celi pādis oſtiū: bella p̄munt
hoſtilia, da robur, fer auxiliuz. Uni trinoqꝫ dn̄o ſit ſempiterna
gloria. Qui vitam ſine termino Nobis donet in patria, Amen.

¶ In Natiuitate ſcti Joānis Baptiſtę, ad veſperas. Hymn⁹.

Ut queāt laxis reſonare fibris Mira geſtorū famu-

li tuorū, Sol ue polluti labii re a tuz Scē Joannes.

Nūci⁹ celſo veniēs olympo, Te p̄ri magnū fore naſcituꝝ, No-
mē, ꝛ vitę ſeriē gerēdę Ordine p̄mit. Ille p̄miſſi dubius ſupni
Perdidit p̄ptę modulos loq̄lę. Sed reformaſti genit⁹ p̄eptę
Organa vocis. Uētris obſtruſo recubās cubili Sēſeras regē
thalamo manētē. Hinc parēs nati meritis vterqꝫ Abdita pādit.
Antra deſerti teneris ſub annis, ciuiū turmas fugiēs, petiſti:
Ne leui ſaltē maculare vitā Famine poſſes. Prębuit hir-
tū tegumen camelus Artubus ſacris, ſtrophiū bidētes: Cui la-
tex hauſtrū, ſociata paſtuz Mella locuſtis. Cęteri tm̄ cecinere
vatū corde p̄ſago iubar affuturū: tu quidē mundi ſcelus auferen
tē indice prodis. Non fuit vaſti ſpatiuz per orbis ſanctior quiſq̄
genitus Joāne: q̄ nefas ſecli meruit lauantē tingere lymphis.
Gloria p̄ri, genitęqꝫ p̄li: ꝛ tibi cōpar vtriuſqꝫ ſemp̄ ſpūs alme
Deus vnus, omni tempore ſecli. Amen. ¶ Ad laudes hymnus.

O Nimis felix meritiqꝫ celſi, neſciens labē niuei pudo-

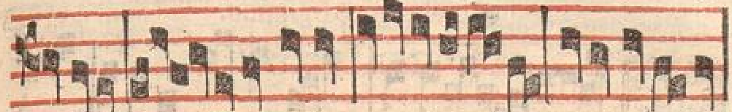

pudoris, p̄ potens martyr, e remiqꝫ cultoꝛ, maxime vatuꝫ.

S erta ter denis alios coꝛonant aucta crementis, duplicata quoſdam: trina centeno duplicata fructum te ſacer oꝛnant.

H inc potens noſtri meritis opimis pectoꝛis duros lapides re pelle, aſperum planans iter: ꝛ reflexos Dirige calles. U t pius mundi ſatoꝛ ꝛ redemptoꝛ mentibus pulſa liuione puris, rite di gnetur veniens ſacratos ponere greſſus. L audibus ciues ce lebꝛant superni, Te Deus ſimplex, pariterque trine: ſupplices at nos veniam pꝛecamur: Parce redemptis. Amen.

¶ De ſanctis apoſtolis Petro ꝛ Paulo. Hymnus.

A Ure a luce ꝛ decoꝛe roſe o Lux lucis om-

ne perfu di ſti ſeculuꝫ, De coꝛans ce los incly to mar-

ty ri o, Hac ſa cra di e, que dat re is ve ni am.

I anitoꝛ celi, doctoꝛ oꝛbis pariter, Judices ſeculi, vera mundi lumina, Per crucem alter, alter enſe triumphans, Uite ſenatum laureati poſſident.

O Felix Roma, que tantoꝛuꝫ pꝛincipum Es purpurata pꝛe cioſo ſanguine: Nō laude tua, ſed ipſoꝛuꝫ meritis Excellis oēꝫ mūdi pulchꝛitudinē. S it trinitati ſempiterna gloꝛia, Honoꝛ, poteſtas, atque iubilatio: Jn vnitate cui manet imperium, Ex tunc ꝛ modo per eterna ſecula. Amen.

Ad laudes hymnus.

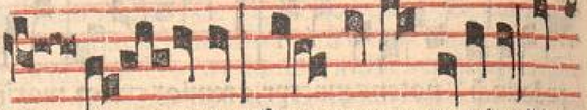

Iam bo ne paſtor Pe tre clemens ac ci pe vo-

ta precantum: ⁊ pec ca ti vincu la Re ſol ue ti bi po-

te ſta te tra di ta: Qua cũctis celũ verbo clau dis, a perit.
Doctor egregie Paule mores inſtrue, Et mente polum nos transferre ſatage: Donec perfectum largiatur plenius, Euacuato quod ex parte gerimus. Sit trinitati ſempiterna gloria, Honor, poteſtas, atque iubilatio: In vnitate cui manet imperium, ex tunc ⁊ modo per eterna ſecula. Amen.

Hymni de beata Maria Magdalena.

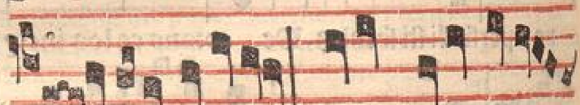

Lau da mater eccle ſi a, Lauda Chriſti clemen-

ti am: Qui ſeptez purgat vi ti a Per ſeptiformẽ gra ti am.
Maria ſoror lazari. Que tot commiſit crimina, Ab ipſa fauce tartari Redit ad vite lumina. Poſt fluxe carnis ſcandala, Fit ex lebete phiala, In vas tranſlata glorie, De vaſe contumelie. Egra currit ad medicum, vas ferens aromaticum: Et a morbo multiplici Verbo curatur medici. Surgentem cum victoria

ctoria Jeſum videt ab inferis: Prima meretur gaudia: Que plus ardebat ceteris. V ni Deo ſit gloria, pro multiformi gratia: Qui culpas & ſupplicia remittit, & dat premia. Amen.

¶ Hymnus ſequens cantatur in eodem tono.

A Eterni patris vnice, Nos pio vultu reſpice: Qui Magdalenam hodie Vocas ad thronum glorie. I n theſauro repoſita Regis eſt drachma perdita: Gemmaqꝫ lucet inclyta De luto luci reddita. I eſu dulce refugiuꝫ, Spes vna penitentiuꝫ, Per peccatricis meritum, Peccati ſolue debitum. P ia mater & humilis, Nature memor fragilis, In huius vite fluctibus, Nos rege tuis p̄cibus. V ni deo ſit gloria, Pro multiformi gratia: Qui culpas & ſupplicia Remittit, & dat premia. Amen.

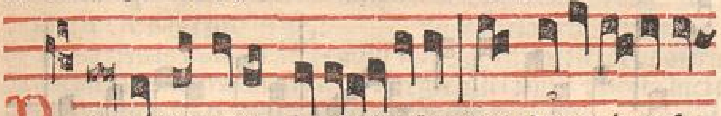

P Sallat immēſas chorꝰ oīſ odas: Cum De o digne ſa-

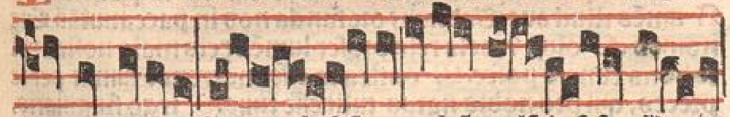

cra magdalene Lau de ſupma redeūt colēda feſta Marie.

H ec pedes Jeſu lachrymis rigauit: Terſit & proni capitis capillis, vertici & Chriſti veneranda fudit hec alabaſtruꝫ. E xtat hec multum mulier beata: Que caput regis manibus perunxit: Que que diuinum ſitienter hauſit Pectore verbum. M orte ſurgentem cito prima vidit: Nec locum liquit lachrymans ſepulchri: Donec agnouit rediſſe Chriſtum pleniter orbi. L apſibus vite veniam peccare A Deo ſumma pietate clara: Quo frui tecum mereamur agri Luce per euum. G loriam patri reſonemus omnes Gloriam nato canat omnis ordo: flamini ſancto pia vox reſultet, omne per euum. Amen.

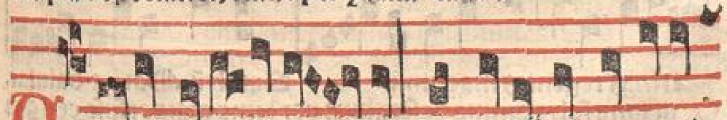

V Ar di Ma ri a pi ſti ci Sumpſit librā, mox optimi

Honor, decus, imperium ſit trinitati vnicę: patri, nato, paracli to: p infinita ſcl'a. Amen. ¶ Hymnus de beata virgine Maria.

A

Sumēs illud aue Gabrielis ore funda nos in pace, mutās Euę nomen. Solue vincla reis profer lumē cęcis mala noſtra pelle bona cuncta poſce. Monſtra te eſſe matrem: ſumat per te preces, q'ui pro nobis natus tulit eſſe tuus. Virgo ſingularis, inter omnes mitis, nos culpis ſolutos mites fac, ⁊ caſtos. Vitam pręſta puram: iter para tutum: vt videntes Jeſum ſemper colletemur. Sit laus Deo patri: ſummo Chriſto decus, ſpiritui ſancto, tribus honor vnus. Amen. Hymnus.

Cui luna ſol, ⁊ omnia deſeruiunt per tempora: perfuſa cęli gratia Geſtant puellę viſcera. Beata mater, munere cuius, ſu-

pernus

pernus artifex mundum pugillo continens, ventris ſub arca claus⁹ eſt. G cata celi nuncio, fecunda ſancto ſpiritu: deſideratus gentibus cuius per aluum fuſus eſt. G loria tibi domine.

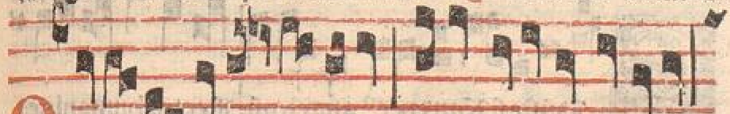

O Glo ri o ſa do mi na, Ex cel ſa ſu per ſy dera:

Qui te cre a uit pro ui de, Lactaſti ſa cro v be re.

Q ǒ Eua triſtis abſtulit, tu reddis almo germine: itrēt vt aſtra flebiles, celi feneſtra facta es. T u regis alti ianua, ꝛ porta lucis fulgida: vitā datā ꝑ v̄ginē Gētes redēptę plaudite. G lia tibi.

¶ In feſto ſancti Michaelis ad veſperas. Hymnus.

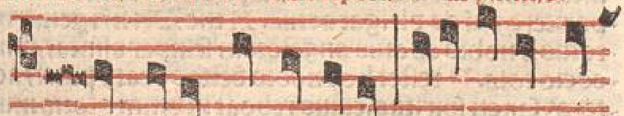

T ibi Chriſte, ſplendoꝛ patris, vi ta, vir tus coꝛ=

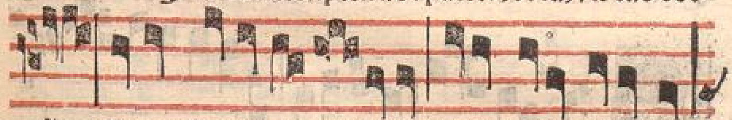

dium, In conſpectu an ge lo ruꝫ, votis vo ce pſalli mus:

Al ter nan tes con cre pando, me los da mus vo ci bus.

C ollaudamus venerantes omnes celi milites: Sed precipue primatem celeſtis exercitus, Michaelem in virtute conterētē zabulon. Q uo cuſtode procul pelle, Rex Chriſte piiſſime, omne nefas inimici: mundo coꝛde, ꝛ opere paradiſo redde tuo nos ſola clementia. G loriam patri melodis perſonemus vocibus:

bus: gloriam Chriſto canamus, gloriam paraclyto: Qui trinus ⁊ vnus deus extat ante ſecula. Amen. Ad laudes hymnus.

Chriſte ſctõruz decꝰ angelorũ: Rector humani ge-

neris ⁊ author: No bis ęternũ tribue benignꝰ ſcãdere cęlũ. Angelũ pacis Michael ad iſtã cęlitus mitti rogitamus aulã: Nobis vt crebro veniente creſcant, proſpera cuncta. Angelus fortis Gabriel, vt hoſtem pellat antiquũ, volitet ab alto, ſępius templũ veniens ad iſtud Viſere noſtrum. Angeluz nobis medicũ ſalutis Mitte de cęlis Raphael, vt omnes ſanet ęgrotos, paritérqz nr̃os dirigat actus. Hinc Dei nr̃i genitrix Maria, totus ⁊ nobis chorus angelorum ſemper aſſiſtat, ſimul ⁊ beata cõcio tota. Pręſtet hoc nobis deitas beata patris ac nati, paritérqz ſancti ſpiritus, cuius reboat in omni gloria mundo. Amẽ.

¶ In feſtiuitate omnium ſanctorum ad veſperas. Hymnus.

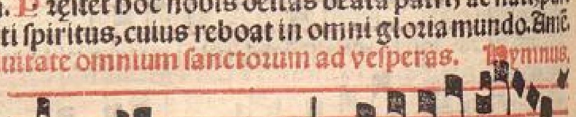

Chriſte redẽptor omniuz, Cõſerua tuos fa mu-

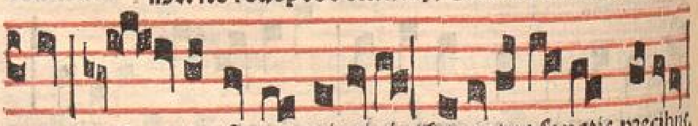

los, Be a tę ſemper virginis Placatus ſanctis precibus. Beata quoque agmina Cęleſtium ſpirituum Pręterita, pręſentia, Futura mala pellite. Vates ęterni iudicis, Apoſtolique Domini, Suppliciter expoſcimus, Saluari veſtris precibus. Martyres Dei inclyti, Confeſſoreſque lucidi, Veſtris orationibus Nos ferte in cęleſtibus. Chori ſanctarum virginũ, Monacho-

nachoꝛumque omnium, Simul cum ſanctis omnibus, Conſoꝛtes Chꝛiſti facite. Gentem auferte perfidam Credentium deſinibus: Ut Chꝛiſto laudes debitas Perſoluamus alacriter. Gloꝛia patri ingenito, Eiuſque vnigenito, Una cum ſanto ſpiritu, In ſempiterna ſecula. Amen. ¶ Ad laudes hymnus.

Cetus oēs angelici, Patriarcharū cunei, Et ꝓphetaꝝ merita Nobis ꝑcent veniā. Baptiſta Chꝛi ꝑui⁹, Et clauiger ethereus, Cū ceteris apl̃is, Nos ſoluāt nexu criminis. Choꝛus ſacratus martyrū, Cōfeſſio ſacerdotū, Et virginalis caſtitas Nos a pc̄is abluāt. Monachoꝛū ſuffragia. Oēſqꝫ ciues celici Annuāt vocis ſuppliciū. Et vite poſcāt p̄miū. Laus, honoꝛ, virt⁹, gloꝛia Deo patri ⁊ filio: ſancto ſimul paraclito, In ſeculoꝛum ſecula. Amē.

¶ In Natalitijs apl̃oꝛum ad veſperas ⁊ ad laudes. Hymnus.

Uos ſecli iuſti iudices, Et vera mundi lumina, Uotis p̄camur coꝛdiū, Audite p̄ces ſuppliciū. Qui celum verbo clauditis: ſeraſque eius ſoluitis: nos a peccatis oībus ſoluite iuſſu q̄ſumus. Quoꝝ p̄cepto ſubdit ſalus, ⁊ languoꝛ omniū, ſanate egros moꝛibus,

moꝛibus, nos reddentes virtutibus. Ut cum iudex aduenerit Chꝛs in fine ſeculi: nos ſempiterni gaudij faciat eſſe compotes. Deo patri ſit gloꝛia. Eiuſqz ſoli filio, Cum ſpiritu paraclito, Et nunc ꝛ in perpetuum. Amen. ¶ De vno martyre, Hymnus.

D Eus tu o ruz mi li tuz Soꝛs, ꝛ coꝛona, pre-

miuz, Laudes canentes martyris Ab ſolue nexu criminis. Hic nempe mundi gaudia, Et blandimenta noxia, Caduca rite deputans, Peruenit ad celeſtia. Penas cucurrit foꝛtiter, Et ſuſtulit viriliter pro te effundens ſanguinem, eterna dona poſſidet. Ob hoc precatu ſupplici te poſcimus piiſſime: In hoc triumpho martyris, Dimitte noxam ſeruulis. Laus ꝛ perennis gloꝛia Deo patri, ꝛ filio: Sancto ſimul paraclito, In ſeculoꝛum ſecula. Amen. ¶ Ad laudes, Hymnus.

M Ar tyr Dei qui vni cuz Patris ſequẽdo fi li uz,

Victis triumphas ho ſti bus, Victoꝛ fruens ce le ſti bus. Qui precatus munere, Noſtrum reatum dilue, Arcens mali cõtagiũ, vite remouens tediũ. Soluta ſunt iam vincula tui ſacrati coꝛpoꝛis: Nos ſolue vinclis ſeculi, amoꝛe filij dei. Deo pr̃i ſit gloꝛia, eiuſqz ſoli filio, Cũ ſpiritu paraclito, Et nunc ꝛ in perpetuum. Amen. ¶ De pluribus martyribus ad veſperas hymnus.

San-

S Anctoꝛuz meritis inclyta gaudi a Pãgamus ſo=

ci i, geſtaqз foꝛ ti a: Naz gli ſcit a ni mus, pro merecãtibus

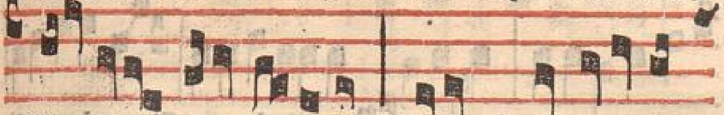

Vi cto rum genus o primum. Hi ſunt, quos re ti nens mundus inhoꝛruit: Ipſum nam ſterili floꝛe peraridum Spre=nere penitus: teque ſecuti ſunt, Rex Chꝛiſte bone cęlitus. Hi pro te furias, atque ferocia Calcarunt hominum ſęuaque ver=bera: Ceſſit his lacerans foꝛtiter vngula: Nec carpſit penetra=lia. Cęduntur gladijs moꝛe bidentium, Non murmur reſo=nat: non quęrimonia: ſed coꝛde tacito mens bene conſcia Con=ſeruat patientiam. Quę vox, quę poterit lingua retexere, Quę tu martyribus munera pręparas: Rubꝛi nam fluido ſangui=ne, laureis Ditantur bene fulgidis. Te ſumma deitas, vnaqз poſcimus: Vt culpas abluas, noxia ſubtrahas, Des pacem fa=mulis, nos quoque gloꝛiam Per cuncta tibi ſecula. Amen.

De pluribus martyribus ad laudes. Hymnus.

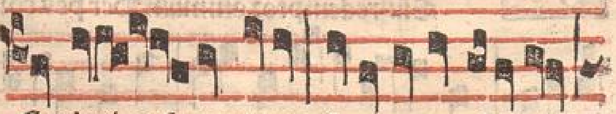

R Ex glo ꝛi o ſe mar ty ruz, Co ꝛo na con fi tentiuz,

Qui re ſpu en tes ter re na Per du cis ad cę le ſti a.

Aurem

Aurē benignā protinus Appone nr̄is vocibus: trophea ſacra pāgim⁹: ignoſce qd̓ deliquimus. Tu vincis in martyrib⁹, parcēdo ꝯfeſſorib⁹: tu vice nr̄a crimia, donādo idulgētiā. Deo pr̄i ſit glīa: eiuſqz ſoli filio: cū ſpū paraclito: τ nūc τ i ppetuū. Amē.

¶ In Natalitijs vnius confeſſoris ad veſperas. Hymnus.

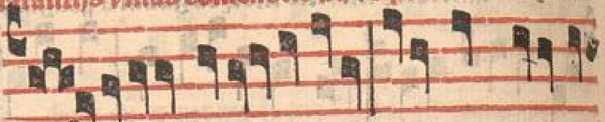

I Ste cōfeſſor domini ſacrat⁹, Feſta plebs cuius ce-

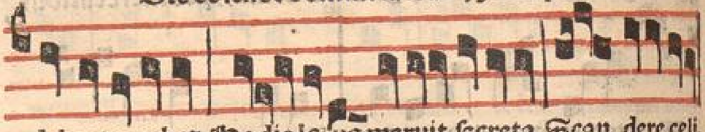

lebrat p orbē. Hodie letus meruit ſecreta Scan dere celi. Qui pius, prudēs, humilis, pudicus, ſobrius, caſt⁹ fuit, τ que- vita dū pſens vegetauit eius corporis artus. Ad ſacrū cui⁹ tumulū frequēter mēbra lāguētum modo ſanitati Quolibet morbo fuerint grauata, reſtituunt. Unde nūc nr̄ chorus, in honore ipſius, hymnū canit hūc libenter: vt pijs eius meritis iuuemur oē p euū. Sit ſalus illi, decus, atqz virtus: q ſupra celi reſidens cacumē, totius mūdi machinā gubernat, trinus τ vnus. Amen.

¶ In Natalitijs vnius cōfeſſoris pōtificis ad laudes. Hymn⁹.

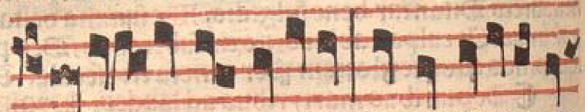

I Eſu redemptor omnium Per pes corona pre-

ſu lum, In hac di e clemen ti us Noſtris faueto precibus.

Qui ſacri qua nominis cōfeſſor almus claruit: huius celebrat annua deuota plebs ſolēnia. Qui rite mūdi gaudia huius caduca reſpuens, cū angelis celeſtibus letus potit premijs. Huius benignus annue nobis ſequi veſtigia: huius pcatu, ſeruulis

Dimitte

Dimitte noxã criminis. S it Chriſte rex piiſſime, tibi, patriqꝫ gloria, Cum ſpiritu paraclito. Et nunc ⁊ in perpetuum. Amen.

¶ In Natalitijs vnius confeſſoris ad laudes. Hymnus

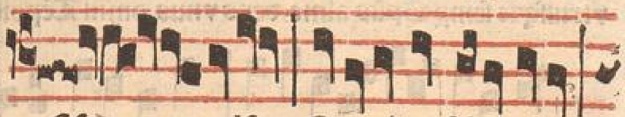

I Eſu co ro na celſior, Et ve ri tas ſub li mi or,

Qui con fi ten ti ſer uulo Red dis pe ren nę prę mi um.

D a ſupplicanti cętui, obtentu huius optimi, remiſſionẽ criminum, Rumpendo nexuz vinculi. A nni recurſo tempore, Dies illuxit lumine: quo ſanctus hic de corpore Polũ migrauit prępotẽs. H ic vana terrę gaudia, Et luculenta p̃dia Polluta ſorde deputãs, Ouans tenet celeſtia. M e Chriſte rex piiſſime, hic cõfitendo iugiter, calcauit hoſtẽ fortiter, ſuperbũ ac ſatellitem. V irtutũ actu, ⁊ fide, Cõfeſſionis ordine, Ieiuna membra deferens, dapes ſupernas obtinet. P roinde rex piiſſimę, precamur omnes ſupplices: vt huius almi gratia, Nobis remittas debita. G loria patri dño, Gloria vnigenito, Una cum ſancto ſpiritu, In ſempiterna ſecula. Amen. ¶ De virginibus Hymni.

V Irginis ꝓles, opifexqꝫ matris: Virgo quẽ geſſit,

peperitqꝫ virgo: Virginis feſtũ canim⁹, trophęũ accipe votũ.

H ęc tua virgo duplici beata Sorte, dũ geſſit fragilez donare corporis ſexũ, domuit cruentũ corpore ſeclũ. V ñ nec mortem, nec amica mortis ſęua pęnarũ genera paueſcens, ſanguine fuſo

meruit cōſecratū Scandere celum. Huius obtentu, deus alme nr̄is Parce iā culpis, vitia remittēs: Quo tibi puri reſonemus almū pectoris hymnū. Gloria pr̄i, genitēqꝫ ꝑli, Et tibi cōpar vtriuſque ſemꝑ Spūs alme, deus vnus, omni Tēpore ſecli. Amē.

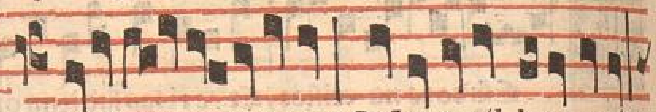

IEſu coro na vir gi nū: Quē mater il la conce pit,

Que ſo la vir go pe pe rit: Hec vota clemens ac ci pe. Qui paſcis inter lilia, ſeptus choreis virginū, ſpōſus decorus gloria, ſpōſiſqꝫ reddes ꝑmia. Quocūqꝫ ꝑgis, virgines ſequuntur, atqꝫ laudibus poſt te canētes curſitāt: hymnoſqꝫ dulces ꝑſonant. Te deprecamur largius: nr̄is adauge ſenſibus, neſcire prorſus oia corruptionis vulnera. Laus, honor, virt⁹, gloria, Deo pr̄i, ⁊ filio, ſancto ſimul paraclito In ſeculoꝝ ſecula. Amē.

¶ In dedicatione eccl'e ad veſpas, ⁊ ad nocturnum. Hymnus.

VRbs be a ta hie ru ſa lē, dicta pa cis vi ſi o,

Que conſtru i tur in ce lis vi uis ex lapidibus, Et an-

ge lis co ro na ta vt ſpon ſa ta comi te. Noua veniēs e celo nuptiali thalamo, preparata, vt ſpōſata copuletur Dn̄o:

Plateę ⁊ muri eius ex auro puriſſimo. Portę nitent margaritis, adytis patẽtibus: Et virtute meritoꝝ illuc introducit oĩs, q ob Chriſti nomen hic in mundo premitur. Tunſionibus, pſſuris expoliti lapides ſuis coaptant locis, p manũ artificis, diſponunt permanſuri, ſacris ędificijs. Gloria ⁊ honor Deo, vſquequaque altiſſimo: vna pr̃i, filioqȝ, inclyto paraclito: cui laus eſt ⁊ poteſtas per immenſa ſecula. Amen. ¶ Ad laudes hymnus.

Omnis illa Deo ſacra ⁊ dilecta ciuitas, plena modulis in laude ⁊ canore iubilo Trinũ deuz, vnicumqȝ cum fauore pręedicat. Hoc in templo ſumme deus exoratus adueni: Et clementi bonitate precũ vota ſuſcipe: Largã benedictionẽ hic infunde iugiter. Hic promereant oẽs petita acquirere, Et adepta poſſidere cũ ſcis perenniter, Paradiſum introire tranſlati in requiem. Gloria ⁊ honor Deo vſquequaqȝ altiſſimo, vna pr̃i, filioque ⁊ inclito paraclito: Cui laus eſt ⁊ poteſtas p immenſa ſecula. Am̃.

¶ Ordo ad recipiẽdũ pceſſionaliter p̃latũ, vel legatũ. Ca. 26.

Cũz p̃lat⁹ vel legat⁹ aliqđ oppidũ inſigne eſt ingreſſurus, pceſſio cleri ex more loci ordinata cum cruce pcedit illi obuiã extra portã oppidi. Et cũ legatus ſiue p̃latus aduenerit, p̃latus eius loci. ſiue primaz dignitatez habens, indutus ſuperpelliceo ⁊ pluuiali p̃cioſo, offert venienti crucem oſculandam: quaz legatus, ſeu p̃latus ex equo, vel ſi maluerit deſcendens in terrã ſuper tapetẽ ſtratuz, genufle

xus deuote oſculatur. Tũ ſi intrans eſt ep̃s, vel maior, aut p̃ſby-ter, vel ep̃s cardinalis, cantores incipiunt ꝛ proſequũtur añaz.

Vel dicatur reſponſorium.

Si vero legatus recipiendus, ſit diaconus cardinalis. cantatur reſponſorium ſequens.

Ut cum ſer uis ſu is.

Si autem duo, vel plures reciperentur legati, etiaȝ ſi non eſſent epiſcopi, vel presbyteri cardinales, cantent añam.

Vos eſtis cives ſctoꝛũ, ⁊ domeſtici de i ſup ẽ di fi-cati ſup fũdamẽtũ a po ſtoloꝛũ ⁊ ꝓphe tarũ.

Poſtea dicatur reſponſoꝛium.

Ci ues a poſto lo ruȝ, ⁊ domeſti ci De i aduene runt hodi-e, Poꝛtan tes pa cem, ⁊ il lu-minantes pa tri am, Da re paceȝ genti-bus,

In porta aūt oppidi cōſueuerūt primores illius obuiare legato, vel prelato primo intranti, ac illum benigne ſuſcipere, ⁊ aſſociare, ac baldachinū ſup eum deferre. Incepta aña, pceſſio, q̄ locū habere debet imediate añ crucē plati, ordine ſuo pgredit: ⁊ cātant poſt dictas añas, ſeu rñſoria, alia

ria, alia cantica, vel hymni: prout magis placebit: vſqȝ ad eccle
ſiā principalē loci. Equitantes vero oēs equitare debēt ante p-
ceſſionē. Logati vero debent legatū, ſeu prelatū ſequi. Cum aūt
p̄latus ſeu legatus deſcēderit, ꝛ intrauerit portā principalē ec-
cleſie, p̄latus eccleſie, ſeu maiorē dignitatē habēs, indutus vt
ſupra, detecto capite, offert illi aſperſoriū cū aqua benedicta: q
prelatos ſeu legatus accipiēs aſpergit primo ſeipſum, deinde
alios. Tum idē prelatus eccleſie, ſeu primā dignitatē habens,
offert ei nauiculam, aliquo alio ſacerdote ſuper pelliceo induto
thuribulū porrigente, ꝛ legatus ſeu p̄latus imponit incenſū, ꝛ
ſtatim p̄latus eccleſie ſeu alius dignior incenſat ipſū p̄latū, ſeu
legatū ſtantē cū capite detecto more ꝯſueto. Deinde procedit
ad altare maius eccleſie: ꝛ ibi ſuper faldiſtorio ante infimū gra
dū altaris parato procūbit ꝛ orat p̄latus ſeu legatus. Interim
vero p̄latus eccleſie, ſeu dignitatē maiorē habēs ſtans in cor
nu epiſtole altaris verſus ad oratē detecto capite dicit ℣. **Pro
pterea noſter aſpice deus,** ℟. **Et reſpice in faciē Chri tui.** Cum
oībus ſubſequentibus ſi receptus ſit prelatus, aut legatus, epi
ſcopus, vel presbyter cardinalis. Si vero ſit diaconus cardina
lis, omiſſo ℣. precedente: dicit ſequens tantū ℣. **Saluum fac ſer
uum tuum domine.** ℟. **Deus meus ſperantem in te.** ℣. **Mit-
te ei dn̄e auxilium de ſancto.** ℟. **Et de ſion tuere eum.** ℣. **Nihil
pficiat inimicus in eo.** ℟. **Et filius iniquitatis non apponat no
cere ei.** ℣. **Dn̄e exaudi orationē meā.** ℟. **Et clamor meus ad te
veniat.** ℣. **Dn̄s vobiſcum.** ℟. **Et cū ſpiritu tuo. Oremus.** Oro.

**OMnipotens ſempiterne deus, qui facis mirabilia magna
ſolus, pretende ſuper hunc famulū tuū, ꝛ cunctas congre
gationes illi cōmiſſas, ſpiritum gratie ſalutaris: ꝛ vt in veritate
tibi cōplaceat, ppetuū ei rorem tue benedictionis infunde. Per
Chriſtū dn̄m noſtrū.** ℟. **Amen.** His dictis, cātores cantat ali-
quā aīaz eis magis placentē, de ſancto patrono eccleſie, cum
verſiculo de eodem ſancto. Et cum dī verſiculus, ſurgit p̄latus,
vel legatus: aſcendit ad altare, oſculatur illud in medio, pcedit
ad cornu epl̄e, vbi ſtās ad ipſum altare verſus cātat orōnē de di
cto ſcō: deinde ad mediū altaris reuertitur, vbi ſtans dat bene-
dictionē ſolēnē pplo, dicēs. **Sit nomē dn̄i bn̄dictū ꝛc.** Qua da-
ta facit pmulgari p vnū ex ſuis, ſiue ex beneficiatis eccleſie in-
dulgentias,

dulgentias, quas ipſe p̄ſentibus ↄcedit: deinde p̄latus eccleſie & alij, dimiſſis paramētis, aſſociāt illū vſqꝫ ad diuerſoriū ſuuꝫ.

¶ Ordo ad recipiendum Epiſcopum nouiter creatum.

Cum vero nouus p̄latus primo ad oppidum aliquod ſue dioeceſis veniens recipitur, loco orationis p̄dicte ſcilicet Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mira. dicitur ſequens. Oratio.

Deus oīuꝫ fidelium paſtor & rector: famulū tuū N. queꝫ eccleſie tue preeſſe voluiſti, propitius reſpice: da ei, q̄s, verbo & exēplo quibus preeſt proficere: vt ad vitā vna cū grege ſibi credito perueniat ſempiternā. Per Chꝛꝫ dn̄ꝫ nr̄m. ℟. Amen.

¶ Ordo qualiter recipi debeat epiſcopus, quando venit ad viſitandas parochias. Cap. 27.

Pontifex viſitaturus parochias ſuas cum ad oppida ſue dioeceſis peruenerit recipitur ꝓceſſionaliter eo ordine ꝑut ſupra in receptione prelati, ſeu legati dictū eſt, hoc ſolo dempto q̄ loco orōnis. Oīps ſempiterne deus, q facis mirabilia magna &c. ſeu Deus oīum fideliū paſtor & re. ipſo p̄lato añ altare in faldiſtorio genua flectēte, dr̄ ſequens orō.

Deus humiliū viſitator, qui eos paterna dilectione conſolaris, pretende ſocietati noſtre gratiam tuam: vt per eos in quibus habitas, tuū in nobis ſentiamus aduentū. Per Chriſtum dominum noſtruꝫ. ℟. Amen. Qua finita, poſtq̄ iter ſurgit, aſcendit ad altare maius, oſculatur illud in medio, & ibideꝫ populo ſolenniter benedicit. Deinde verſus ad populū ſedēs ibidē in aliqua ſede, ſeu faldiſtorio, vel ſtans apodiatus ad altare, prout ſibi magis placebit, proponit populo cauſas aduētus ſui: q̄ ſacri canones & eccleſiaſticus ordo hoc fieri precipiunt ꝓꝑ multa. ¶ Primo, ad abſoluendas aīas defunctoruꝫ. ¶ Scḋo, vt ſciat & videat qualiter eccleſia ipſa ſpiritualiter & t̄paliter gubernetur. Quō ſe habeat in ornamentis. Qualiter ibi eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrentur, & diuina officia peragant. Quale ſeruitiū ibi impenditur. Qualis ſit vita miniſtroruꝫ & populi, vt ex officio inquiſitionis ſue, ꝑ eū ſiqua in p̄miſſis corrigēda fuerint, corrigant & emendent. Et p̄cipit fieri libros, & alia neceſſaria eccleſiaſtica ornamenta. ¶ Tertio, ad adulteria, fornicationes, ſortilegia diuinationes, & ſimilia publica in populo patrē-da, ad

da, ad quod interdū non ſufficiūt eccleſiarū rectores. Oſtendit diligenter populo ꝙ dānabilia ⁊ deteſtanda ſint crimina ipſa. ¶ Quarto, ꝓꝑ caſus, qui de iure vel cōſuetudine ad epiſcopum duntaxat pertinere noſcuntur, qui in cōſtitutionibus ſynodalibus cōtinentur, de quibus nullus alius ſe intromittere poteſt: Proteſtās plebi, ꝙ ſiqs, vel ſiqua in aliquo ipſorū caſuū, vel in quocūqꝫ alio cōſilio eius indiguerit, paratus ſit benigne audire ⁊ ꝯſiliū ⁊ abſolutionē impendere, ac penitentiā misericorditer iniungere ſalutarē. ¶ Quinto, ad exhibendū ſacramentum cōfirmationis, qđ nullus alius niſi ſolus epiſcopus ex diuina ⁊ apoſtolica inſtitutione dare pōt. ¶ Sexto, īducit diligēter populū ad penitentiam, ⁊ inſtruit in eccleſiaſticis ſacramētis, ⁊ in articulis fidei, ⁊ qualiter debēt declinare a malo ⁊ facere bonū, Fugere vitia ⁊ ſectari virtutes, Alteri non facere qđ ſibi fieri nolunt. His expletis fit populo ꝯfeſſio ⁊ abſolutio generalis, ⁊ indulgentia datur per pōtificē. Poſt hec pōtifex depoſita cappa, induit amictu, ſtola, pluuiali violacei vel nigri coloris, ⁊ mitra ſimplici: ⁊ ſtās cū mitra iuxta altare, verſus ad populū, incipit añam. **Si iniquitates.** Deinde cū miniſtris, ſeu capellanis ſuis dicit pſal. **De profundis. f. 264.** ⁊ terminet per **Requiē eternam.** Tum dicit totam añaꝫ. **Si iniquitates obſeruaueris dñe, dñe quis ſuſtinebit?** Qua dicta, depoſita mitra dicit **Kyrie elei. Chriſte eleiſ. Kyrie eleiſ. Pr nr.** qđ ſecrete completur. Et interiꝫ accepto aſperſorio cū aqua benedicta, terrā aſpergit ante ſe deinde impoſito incenſo in thuribulo ⁊ illo benedicto eodē modo incenſat. Quo facto denūciat. ℣. **Et ne nos.** ℟. **Sed lib.** ℣. **In memoria eterna erunt iuſti.** ℟. **Ab auditione mala non timebunt.** ℣. **A porta inferi.** ℟. **Erue domine aïas eorū.** ℣. **Requieꝫ eternā dona eis dñe.** ℟. **Et lux perpetua luceat eis.** ℣. **Dñe exaudi.** ℟. **Et clamor m.** ℣. **Dñs vobiſcū.** ℟. **Et cū ſpū tuo. Oremus.** Oratio.

DEus, qui inter apoſtolicos ſacerdotes famulos tuos pontificali feciſti dignitate vigere, preſta, queſumus: vt eoruꝫ quoque perpetuo aggregentur conſortio. Per Chrm dñm noſtruꝫ. ℟. **Amē.** Deinde aqua benedicta, thuriferario, duobus ceroferarijs, Cruce, ⁊ clero precedentibus, ⁊ cantantibus ℟. **Qui lazaruꝫ.** cum verſu, ſupra **fol. 169.** Pontifex cuꝫ mitra erit ad cemeteriū, interim dicens cum miniſtris ſuis antiphonam.

Si iniquitates obſeruaueris dñe. ps. De profundis. folio 264. vſque ad finem cum Requiem eternam. ꝛ aña. Si iniquitates obſeruaueris dñe, dñe qs ſuſtinebit? Quibus omnibus dictis, cum fuerint in medio cemeterij, firmant ſe ſuo ordine: ꝛ chorus cantat ℟. Libera me dñe de morte eterna, cu; ſuis verſiculis, ꝛ Requiem eternam. fol. 164. Tum repetitur ℟. Libera me domine. vſque ad primum ℣. Interim dum ℟. repetitur, offertur per digniorem eccleſie nauicella, ꝛ per alium ex miniſtris thuribulum pontifici: qui imponit incenſum more conſueto. ℟. repetito, Chorus cantat Kyrie eliſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſ. Mox pontifex mitra depoſita cõuenienti voce dicit Pater nr. Deinde aſpergat ꝛ incenſat prout fecit in eccleſia. Quo facto dicit ℣. Et ne nos induc. ℟. Sed libera. ℣. In memoria eterna erunt iuſti. ℟. Ab auditione mala nõ timebunt. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aias eorum. ℣. Requiem eternam. ℟. Et lux perpetua. ℣. Dñe exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vob. ℟. Et cũ ſpũ tuo. Oremus. Oratio.

DEus, qui inter apoſtolicos ſacerdotes famulos tuos ſacerdotali feciſti dignitate vigere, preſta queſumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur conſortio. Alia oratio.

DEus venie largitor ꝛ humane ſalutis amator, q̃s clementiam tuã: vt noſtre congregationis fratres, propinquos ꝛ benefactores, qui ex hoc ſeculo tranſierũt, beata Maria ſemper virgine intercedente cum omnibus ſanctis tuis, ad perpetue beatitudinis conſortium peruenire concedas. Alia oratio.

DEus, cuius miſeratione anime fidelium requieſcunt: famulis ꝛ famulabus tuis oibus hic, ꝛ vbique in Chro quieſcentibus, da propitius veniam peccatorum: vt a cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine letentur. Per eundem Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. ℣. Requiem eternam dona eis dñe. ℟. Et lux perpetua. Tum duo cantores dicunt ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. Et mox pontifex eleuata dextra, pducit ſignum crucis ab omni parte ſuper cemeteriu;. Tunc accepta mitra per pontificem, reuertuntur omnes ad eccleſiam ordine quo venerunt, choro dicente ↄgruẽti voce ſine nota totu; ps. Miſerere mei deus ſm magnam miſericordiam tuam, cum ℣. Requiẽ eterna; dona eis dñe. ℟. Et lux ppetua luceat eis. Quẽ etiã põtifex ipſe dicit voce ſumiſſa cũ miniſtris ſeu capellanis ſuis:

nis ſuis: q̄bus dictis, ⁊ põtifice ad chorū aūt maius altare pueñ- to, Põtifex depoſita mitra ſtãs ibidē in medio verſus ad altare dicit Kyrie elei. Chrīe elei. Kyrie eleiſon. Pr̄ nr̄. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīas eor. ℣. Dñe exau. ℟. Et clamor. ℣. Dñs vobiſ. ℟. Et cū ſpū tuo. Oremus. Oro.

Abſolue, q̄ſumus domine, animas famulorū famularūq; tuarum ab omni vinculo delictorum, vt in reſurrectionis gloria inter ſanctos ⁊ electos tuos reſuſcitati reſpirent. Per do.

His peractis, depoſitis ſtola ⁊ plumali nigris, ſeu violaceis, ⁊ aſſumptis albis, poterit põtifex cõfirmare pueros, p̄miſſa monitione, ⁊ alijs ſeruatis, p̄ut in põtificali libro notatum eſt: aut, ſi placet, poterit põtifex illud p̄ alia hora vel die reſeruare, ⁊ ſucceſſiue alia facere, q̄ ſupra p̄poſuit ſe facturū. Expedita itaq; cõfirmatione, ⁊ bñdictis ornamētis, ſi qua bñdicēda ſunt, depoſitiſq; indumētis eccleſiaſticis, cõfeſſiones, deinde q̄relas, ſi que ſunt, audit. Tū de cõuerſatione cleri ⁊ populi, ac qualiter ſpūalia ⁊ tp̄alia in ipſa eccleſia miniſtrantur, ⁊ de libris ac ornamētis diligēter de plano īquirit. Peracta demū viſitatione illi⁹ loci, ⁊ oīb⁹ expeditis, cū diſcedere voluerit põtifex, in ſuo habitu cõi accedit ad eccleſiā: ⁊ ſtãs ante altare ī cornu epiſtole verſus ad illud dicit pſalmū. De profundis. 264. totū cū Requiē eternam. ⁊ añ. Si iniq̄tates. Deinde dicit Pr̄ nr̄. ℣. Et ne nos. ℟. Sed lib. ℣. A porta inferi. ℟. Erue dñe aīas eorū. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Dñe exaudi orationē meā. ℟. Et clamor meus ad te ve. ℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cū. Oremus.

Deus cuius miſeratione anime fideliū requieſcunt, famulis ⁊ famulabus tuis oībus hic ⁊ vbique in Chriſto quieſcentibus da propitius veniam peccatorum: vt a cunctis reatibus abſoluti, tecū ſine fine letentur. Per eundem Chriſtum dominum noſtrum. ℟. Amen. Poſt hec diſcedit quo voluerit.

¶ Pronunciatio future paſche in die Epiphanie. Cap. 28.

¶ In die Epiphanie cantato euangelio, diaconus pronunciat futurum paſcha in hunc modum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

di e M. menſis M. Ca put ve ro qua dra=
ge ſi me e rit di e M. men ſis M.
Et nos cuꝫ fi de ⁊ pro ſpe ri ta te, ſe u a la cri ta=
te, ad il luꝫ di eꝫ ſanctuꝫ ⁊ ſa cra tiſ ſi muꝫ per ue ni re
ſtu de a mus: pꝛe ſtan te do mi no no ſtro Je ſu
Chri ſto. Cu i eſt honoꝛ ⁊ glo ri a per in fi nita
ſe cu lo rum ſe cu la. A men.

Antiphonę dicendę poſt completorium. Cap. 29.

Añę ſubſcriptę cantant poſt cõpletoriũ ꝑ totũ annũ ordine ſubſcripto. A primo ſabbato de Aduentu vſqz ad purificationez beatę Marię dicitur Alma redemptoris. A purificatione vſqz ad paſcha dicitur Aue regina cęloruz A paſcha vſque ad octauam Pentecoſtes dicitur Regina cęli lęta. Ab octaua Pentecoſtes vſque ad aduentum dicitur Salue regina. Antiphona.

illud

illud a ue pec ca torum mi se re re. Antiphona.
Aue re gi na cę lo rum. A ue domina
an ge lo rum: sal ue ra dix ⁊ porta, ex qua mundo
lux est or ta. Gaude glo ri o sa super omnes spe ci o-
sa. Ua le val de de co ra: ⁊ pro no bis semper
Chri stum ex o ra. Ana. Regina cęli lętare. fo. 266.
Sal ue re gi na mi se ri cor di ę. Uita,

Vi ta, dul ce do ꝛ ſpes noſtra ſal ue. Ad te
cla ma mus exu les fi li j Euę. Ad te ſu ſpi ra mus
gementes ꝛ flen tes in hac lacrymarū val le. Eia.
er go aduoca ta noſtra, il los tu os mi ſe ri cor-
de o cu los ad nos con uer te. Et Jeſum bene-
di ctū fructū ventris tu i no bis poſt hac exi-
li um o ſtende. O cle mens, O pi a

O dulcis virgo Ma ri a. ℟. Vir go ma ter
ec cle ſi ȩ, eterne por ta glo ri ȩ, eſto no b. re-
fu gium a pud pa trem et fi li um. O cle mēs.
℣. Vir go clemēs, virgo pi a, virgo dulcis o Mari a. Exau-
di pre ces om nium, ad te pi e clamanti um O pi-
a. Glo ri o ſa de i ma ter: cuius natus eſt ac
pa ter: Ora pro no bis om nibus: qui tui me-
mo ri-

¶ Tractatus computi ſummatim excerptus ex computo Reuerendiſſimi patris domini Guillelmi Durantis epiſcopi Mimatenſis, valde neceſſarius ſacerdotibus.

Q Voniam, ſicut ait beatus Auguſt. 38. diſt. Que ipſis. Sacerdotes cõputuꝫ ſcire tenent: alioquin vix in eis nomen ſacerdotis conſtabit. Sub quo uerbo notitiã curſus tpis lunę, ⁊ calẽdarij intelligimus: qm̃ cõputus eſt ſcientia certificandi tempus ſm ſolis ⁊ lunę progreſſum: Idcirco ad ſimpliciũ ſacerdotũ inſtructionẽ, de hoc aliqua claro cõpendio perſtringemus, prout ad vſum eccleſię dinoſcitur pertinere. Di aũt computus a cõputo, quia in ipſo cõputando procedimus, non quia in ipſo cõputare doceamur. Et eſt duplex cõputus. ſ. aſtronomicus, ſeu philoſophicus: ⁊ vulgaris, ſeu eccleſiaſticus: ſed de aſtronomico, nil ad pñs. Vulgaris computus eſt ſcientia diſtinguendi tempus certa rõne, ſiue ſcientia tẽporis diſcretus, ſm eccleſię vſum. Tempus eſt mora motus rerum variabiliũ: cuius partes decem eſſe dicuntur, ſ. annus, menſis, ſeptimana, dies, quadrans, hora, punctum, momentum, vncia, ⁊ atomus. Annus continet duodecim menſes: quinquagintaduas ſeptimanas, ⁊ diem vnum: trecentos ſexagintaquinque dies, ⁊ ſex horas ⁊ quędam momenta. Menſis cõtinet quatuor ſeptimanas, vel paulo plus. Septimana ſeptem dies. Dies quatuor quadrantes. Quadrãs ſex horas. Hora quatuor pũcta. Pũctum decẽ momenta. Momẽtũ duodecim vncias. Vncia quadragintaſeptẽ atomos. Atomus indiuiſibilis eſt: nam atomos gręce indiuiſio latine dicitur: Anni ergo ſolaris fere duodecima pars menſis eſt. Septimana vero eſt fere quarta pars menſis. Dies naturalis ſeptima pars ſeptimanę. Quadrans quarta pars diei naturalis. Hora ſexta pars quadrantis. Punctum quarta pars horę. Momentum decima pars puncti. Vncia duodecima pars momenti. Atomus quadrageſimaſeptima pars vncię. Cęterum duplex eſt annus. ſ. ſolaris, ⁊ lunaris.

¶ Incipit primus Tractatus de Anno.

¶ Quid ſit annus ſolaris. Cap. 1.

Annus eſt ſolis anfractus, cum peractis trecētis ſexaginta quinqȝ dieb. ſex horis, ⁊ quibuſdā momentis ad eadē loca ſyderū redit. Dr̄ ergo annus, qȝ mēſib. in ſe recurrētib. voluitur: ab an, quod eſt circū, ⁊ eo is: q̄ſi circulariter rediens. Annus ſm̄ diuerſos diuerſa hʒ initia: qm̄ arabes ⁊ egyptij illū icboāt poſt ſolſtitiū ęſtiuale. ſ. a ſeptēbri, pro eo ꝙ legit arbores in principio mūdi fructū habuiſſe: ⁊ qȝ hoc in ſeptēbri ꝯtingit, putāt tūc mūdū factū fuiſſe: ideoqȝ ibi incipiūt annū. Numa vero Pōpilius ⁊ Romani annū a ianuario inceperūt, ꝓ eo ꝙ tūc vel paulo ante ſol nobis incipit appropinquare. Judęi a martio inceperūt: qȝ in eo conditus eſt mūdus. Et ideo dr̄ ꝙ decimuſoctauus dies eius eſt primus dies ſeculi. Quos oēs quo ad aliqua computiſtę imitātur. Ipſi nāqȝ a ſeptēbri incipiūt r̄lares lunares, ⁊ emboliſmos, ⁊ epactas, ⁊ oēs annos lunares. A ianuario vero incipiūt aureū numerū, ⁊ quaſdā lr̄as dn̄icales: a martio regulares ſolares ꝯcurrētes, ⁊ quaſdaȝ lr̄as dn̄icales: put in ſecūda parte apparebit. Sane quidā moderni ob reuerentiā ſaluatoris computant annos a natiuitate eius. Alij vero ab eius incarnatione, i. annunciatione B. Marię: qn̄ illa dixit, Ecce ancilla dn̄i. ⁊c. ſtatim enim fuit Chriſtus deus ⁊ homo, ⁊ plenus ſpiritu ſancto.

¶ De diuerſis nominibus anni. Cap. 2.

Annorū alius eſt naturalis: alius vſualis, alius legitimus, alius emergēs, alius ſolaris, alius magnꝰ, aliꝰ olympias, aliꝰ luſtralis, alius indictionalis, alius iubileus, aliꝰ benignitatis, alius ęternitatis ⁊ glorię. ¶ Annus naturalis eſt cū luna ſoli opponitur: vn̄ ſol eclipſiȝ patitur. ¶ Vſualis ſiue tp̄alis ē, qui ſm̄ vſum hoīum ſuū initiū hʒ a ianuario vſqȝ ad ſequentē ianuariū. ¶ Legitimus ſiue cęrimonialis eſt, qui ꝯputatur ſm̄ lunationes ab aprili vſqȝ in aprilē. Aprilis. n. eſt primus mēſis apud hebręos. ¶ Emergēs ē, i quo aliquod magnū iudęis vel aliis ꝯtingit: a quo facto in illiꝰ memoriā annū incipiūt ꝯputare. ſ. a quouis die. ¶ Annus ſolaris eſt ſpatiū in quo circuit ſol 12. ſigna zodiaci: quē circulū facit, vt p̄miſſum eſt, in 365. diebus ⁊ fere ſex horis: fere dixi, ꝓꝑ q̄dā momēta, q̄ adijciūtur, ſicut īfra dicetur. Hę aūt ſex horę de q̄rto in q̄rtū annū faciūt vnū diē naturaleȝ biſſex-

biſſextilē: ⁊ annus iſte cōis eſt oībus gētibus: ⁊ incipit qualibet
die: ⁊ qualibet die finitur, trāſactis prędictis diebus. Et iſte po-
teſt etiam dici naturalis. ¶ De ſignis zodiaci. Cap. 3.

Signa vero predicta ſunt iſta. Aries, Taurus, Gemini, Cā
cer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus,
Aquarius, ⁊ Piſces: vnde verſus. Hęc ſunt ſigna poli, quę ſem-
per ſunt via ſoli. Eſt aries, taurus, gemini, cancer, leo, virgo. Li
braqꝫ, ſcorpio, chiron, capricornus, vrnula, piſces. Et nota ꝙ cę
li habitatio ſtat circulorū diſtincta zonis: Zonę autē ipſę ſunt
quinqꝫ: quę ideo zonę, vel circuli appellant: qꝛ in circunductio
ne ſpherę exiſtunt. Zodiacus autē circulus eſt, qui ex linearum
quinqꝫ angulis, ⁊ ex linea cōſtat. Rurſus zodia gręce dꝛ aīal, ſi-
ue ſignum latine: inde zodiacus dꝛ aīal, ſeu ſignifer circulus, ex
eo ꝙ in medio firmamēti ſunt duodecim ſigna per tranſuerſum
poſita, ęqualr per circulū diſtincta: ꝗ formis ⁊ nominibus aīa
liū deſignatur: qꝛ ſol intrans in illa ꝓprietates aīaliū quodāmo
do ſortitur: vel qꝛ ſtellę in ſignis diſpoſitę ſunt aīalium figuris.
¶ Signū aūt dꝛ duodecima pars zodiaci. Sol quidez intrat in
aliqꝺ de prędictis ſignis quolibet menſe in 15. calen. ſm eccl'am.
vnde in martio intrat in arietē 15. calen. aprilis: in aprili intrat
tauruz 15. cal. maij: ⁊ ſic per ordinē mēſium ⁊ ſignorum. ¶ Pri
muz igitur ſignum eſt aries, in quo ſol dꝛ eſſe factus: ⁊ in quo ſi-
gno eſt ſol circa principia veris, ſic dictuz: qꝛ ſicut aries eſt aīal
retro debile hñs ante aliquid roboris: ſic ſol in tpe. i. in princi-
pio arietis, habet debiles vires ꝑꝑ frigus eius fortitudinem mi
nuens: anteriora vero, quę ęſtatem reſpiciunt, aliquid fortitudi
nis, i. caloris habent. Vel ſicut aries in hyeme cubat in latere
ſiniſtro: in vere autez incipit cubare in dextro: ſic ſol ante illud
tempus moratur in ſiniſtro latere firmamenti. ſ. in meridie: tunc
vero intrat latus dextrum. ſ. verſus aquilonem. ¶ Secundum
ſignum eſt taurus, ſic dictuz, quia ſicut taurus fortior eſt ariete,
ſic fortioris eſt efficacię ſol in illo tempore quo ad nos, ꝙ̄ in prę
cedenti. Veruntñ ante eſt efficacior quaz poſt: ſicut taurus ante
fortior eſt ꝙ̄ retro. ¶ Tertium gemini, ſic dictuz, qꝛ illo tpe vis
ſolis geminatur: Incipit. n. eſſe calidus ⁊ ſiccus effectiue: Vel
quia tunc pręcipue res geminantur, ideſt multiplicantur. Aues
enim ⁊ aīalia fętum producunt. Vel ꝑꝑ geminos ſiue duos gra

dus, quibus ſub illo ſigno magis, ꝗ ſub alio ſol eleuatur a terra.
¶ Quartū cancer, ſic dictum, qꝛ cancer eſt aīal retrogradum, ⁊
ſol tunc retrogreditur diſcedens a nobis, cum pꝛius appropin-
quauerit nobis. ¶ Quintū leo, ſic dictuȝ, qꝛ leo eſt aīal crudele
⁊ ſemper febꝛicitans: ſic ⁊ tp̄s illud crudele ⁊ generans febꝛes.
¶ Sextum virgo: qꝛ ſicut virgo nil generat: ſic tp̄s illud ſteri-
le nil noui generat: generata tn̄ matureſcere facit. Eſt. n. tempus
canicularium dierum. ¶ Septimū libra, ſic dictū ab ęqualita-
te menſis ipſius: qꝛ ſole ibi exiſtente, dies ⁊ nox ęque pondera-
ta eſt: qm̄ tūc eſt ęquinoctiū autūnale. ¶ Octauuȝ eſt ſcorpius,
ſicut. n. ſcorpius venenoſus eſt ⁊ pungit, ſic tp̄s illud moꝛboſuȝ
eſt pp̄ inęqualitateȝ aeris. Eſt. n. mane frigus pungens: ⁊ in me
ridie caloꝛ vrens. ¶ Nonum ſagittarius, ſic dictū, qꝛ venatio,
quę per ſagittarios fit, pleruṇqȝ tunc exercetur, vel pp̄ fulgura,
quę tunc ſępe cadunt, quę italici ſagittas vocant. ¶ Decimuȝ
capꝛicoꝛnus. ſicut. n. capꝛicoꝛnus in abꝛuptis montibus, ſiue in
excelſis p̄cipit iis paſcitur, ſic ſol tunc eſt in altiſſimo gradu ver
ſus meridieȝ, vel ſicut capꝛicoꝛnus montes ſolet aſcendere: ſic
ſol tunc ad nos aſcendere incipit. ¶ Undecimuȝ eſt aquarius,
ſic dictū, qꝛ tp̄s illud aquis ⁊ ventis abundat. ¶ Duodecimuȝ
eſt piſces: quia ſicut piſcis eſt aīal aquaticum, ſic ⁊ tp̄s illud pp̄
multas pluuias aquaticum eſt, vel quia tunc aquis reſolutis tp̄s
eſt piſcationis. ¶ Uerum licet, ſicut patet ex pꝛemiſſis, ſigna ę-
qualia ſint ſm̄ aſtronomicos, eccleſia tn̄ illa nō ponit ęqualia.
nam qn̄qȝ plures dies ſunt in vno ſigno ꝗ in alio. cū vnus men
ſis plures dies habeat, ꝗ alius. Unde plures erunt gradus v-
nius ꝗ alterius ſigni. Gradus aūt dr̄ ſpatium, quo ſol motu ſuo
trāſit in zodiaco die naturali. Ex iā dictis facile ſciri p̄t in quo-
to gradu alicuius ſigni ſit ſol quocūqȝ die. ¶ De biſſexto. c. 4.

P Oꝛro dies biſſextilis, de qua dictum eſt, dr̄ biſſextilis, ſcd̄m
philoſophos, quaſi ex biſſe momentorū collecta: quod ſic
poterit compꝛehendi. Sol. n. in quolibet ſigno moꝛatur 30. die-
bus, ⁊ 30. trientibus hoꝛarū, ⁊ triginta biſſe momentorū: ⁊ triēs
eſt tertia pars alicuius rei ꝯſtātis ex tribus partibus: Biſſe ve-
ro ſunt duę partes, ſed multiplicatis duodecies 30. diebus ha-
bemus 360. dies, 30. trientes hoꝛarum ꝯſtituunt 10. hoꝛas, quę
multiplicatę duodecies, faciunt 5. dies, 30. biſſe momentoꝛum

continet

ꝯtinet viginti mométa ⁊ duo pũcta: ꝫ multiplicatis duodecieſ duobus pũctis hẽmus ſex horas ex hiis mométorũ collectaſ: q̃ de quarto in quartũ annũ cõſtituunt vnũ diẽ, q̃ dr̃ biſſextilis.

¶ Rurſum ſm Iſid. p ſingulos annos creſcit pars quarta aſſis: ac vbi quarto anno aſſis ꝯpleta fuerit, biſſextũ vnũ facit: ⁊ ideo p quatuor annos vnus biſſextilis adiect⁹ eſt. Dictus aũt eſt ſm eũ biſſextus: qr bis ſexies ductus aſſem facit, qḋ eſt vn⁹ dies. In quo loco calẽdarij poni debeat illa dies, his verſibus ꝯtinetur.

Biſſextum ſextę martis tenuere calendę.
Poſteriore die celebrantur feſta Matthię.

Hoc eſt dicere, ꝙ illa lr̃a, vbi dr̃ in calẽdario 6. calen. martij, debet poni dies biſſextilis: ⁊ tũc ſtamus ſiue ſedemus duobuſ diebus ſupra illa lr̃a: ſed feſtũ ſc̃i Matthię, qḋ dñt illa die celebrari, celebratur tñ in ſequenti, ita tñ ꝙ inter ipſuz feſtũ ⁊ vigiliaz nullũ ſit mediũ. extra de ver. ſig. q̃ſiuit. Nõ intereſt, tñ, vtrum ipſuz feſtũ in prima, vel ĩ ſc̃da die p̃dictarum duarũ celebretur: ſed regionis in hoc ꝯſuetudo ſeruet̃. Iſidoruſ dicit, ꝙ e ſexto nonaſ martij vſq₃ in diẽ calẽ. ianuarij lunę curſu biſſextus apponitur: atq₃ inde detrahitur. Si aũt volumus ſcire qñ ſit ann⁹ biſſextilis: debemus diuidere annos Dñi per quatuor, quoties poſſumus: ⁊ ſi nullus ſuperauerit, tunc erimuſ in anno biſſextili: ſi autem aliqs remãſerit, tunc non erit biſſextus: vnde verſus. Anni diuiſi Dñi per quatuor ęque Mõſtrat biſſextuz qua rõne ſcias. Hoc aũt verũ eſt ſm illos, q diuidũt annos dñi, incipiẽdo a natiuitate vel a ianuario: nõ ſm illos, q incipiũt ab incarnatione. Alia ẽt doctrina ad inueniẽduz biſſextuz ponet̃ infra: vbi de cõcurrentibus agetur.

Pro inueniendo anno biſſextili facilis modus.

¶ De quatuor temporibus anni. Cap. 5.

Tempora ſiue partes anni ſolaris ſunt quatuor. ſ. ver, ęſtaſ, autumnus, hyems. Dicta autem ſunt tpa a cõionis temperamento, eo ꝙ inuicem ſe humore, ſiccitate, calore, ⁊ frigore cõtemperent: hęc ⁊ curricula dñr, qr non ſtant, ſed currunt. Ver dictum eſt, quia viret. Aeſtaſ dr̃ ab ęſtu. i. calore: inde ęſtas quaſi vſta ⁊ arida. Autumnus a tẽpeſtate vocatur: qñ ⁊ folia cadunt, ⁊ oĩa matureſcunt. Hyems dr̃ rõne hemiſpherij: qr tunc ſol circulo voluitur breuiori. Unde ⁊ hoc tempus bruma dicitur: quaſi brachis, ideſt breuis: vel a cibo, quia tunc maior eſt veſcendi appetitus: edacitas enim grece bruma appellatur: Prin-

cipia aūt partium anni ſm eccleſiam his verſibus continentur.
Feſtum Clementis hyemis caput eſt orientis.
Cedit hyems retro cathedrato Simone Petro.
Ver fugat Urbanus, ęſtatem Symphorianus.
Id tibi quod reſtat autumni tempora pręſtat.
Hoc eſt dicere feſtū Clementis: q̄ eſt 9. calen. decēbris, eſt prin-
cipiū hyemis, ⁊ durat vſq; ad feſtū cathedrę ſcī Petri: tunc inci-
pit ver: ⁊ iſtud feſtū ē 8. cal. martij: ⁊ ver durat vſq; ad feſtū ſcti
Urbani: q̄ eſt 8. calē. Iunij: tunc incipit ęſtas: ⁊ durat vſq; ad fe-
ſtū ſimphoriani: q̄ eſt 11. cal. ſeptēbris: tunc incipit autūnus: ⁊
durat vſq; ad feſtū clemētis, in quo incipit hyems. In his qua-
tuor partibus anni triduana ieiunia celebramus: ⁊ ideo ieiunia
quatuor tpꝛꝫ appellātur. Ieiuniū veris eſt in prima ſeptimana
Quatuor tēpora ieiuniorum. quadrageſimę. ſ. in quarta feria poſt cineres. Ieiuniū ęſtatis eſt
in prima die mercurij poſt pēte. Ieiuniū autūni eſt in tertia die
mercurij ſeptēbris. ſ. in quarta feria poſt feſtum ſcē crucis. Ieiu-
niū hyemis eſt in quarta feria poſt feſtum B. Lucię. vñ verſ. eſt.
Uult crux, Lucia, cineres, chariſmata dia,
Ut det vota pia quarta ſequens feria.
¶ Fiunt ad hoc ieiunia in quarta feria: qꝛ Chr̄s a iuda traditus
eſt: ⁊ in ſexta feria, qꝛ in ea crucifixus eſt: ⁊ in ſabbato, quia tunc
apl̄oꝝ triſtitiā de nece ſaluatoris repñtamus: nā ſi cōpatimur
⁊ ꝯregnabimus. De ꝯſe. di. 3. cap. ieiunia. ⁊ c. ſabbato. Aduentus
autē dn̄i incipit dn̄ica proximiori feſto ſancti Andreę ante vel
poſt, vel in ipſo feſto.

¶ De ſolſtitio ⁊ ęquinoctio, ac varijs temporibus anni diuerſis nominibus appellatis. Capitu. 6.

Adhuc i anno ſolari ꝯtingūt duo ſolſtitia, ⁊ duo ęqnoctia.
Solſtitia in ęſtate, ⁊ in hyeme.
Aequinoctia in vere, ⁊ in autumno.
Eſt autē ſolſtitiū maxima inęqualitas diei ⁊ noctis: ſiue ingreſ-
ſus ſolis in capricornū vel cancrū: ⁊ dr̄ ſolſtitiū, quaſi ſolis ſta-
tio, eo q̄ tunc ſole ſtāte nō creſcunt nec minuuntur dies vel no-
ctes. Aeqnoctiū eſt maxima diei ⁊ noctis ęqualitas: qꝛ tunc ę-
quali ſpatio horarū ꝯſiſtunt dies: ſiue ingreſſus ſolis in arietē,
vel librā. Ubi aūt ſit locus ſolſtitiorū ⁊ ęquinoctiorum his verſi-
bus cōtinetur. Solſtitium decimo Chriſtum pręit, atque Ioan-
nem. Aequa crucis feſtum dat tempora martis ⁊ idus. Hoc
eſt

eſt dicere, ꝙ ſolſtitiũ hyemale eſt ante natiuitatẽ xpi decem die=
bus, vcꝫ 18. cal. Januarij. quo tpe ſol incipit altiores circulos pe
tere: ⁊ ſolſtitiuꝫ eſtiuale eſt ante natiuitatẽ Jo. Baptiſte totidẽ
diebus, vcꝫ 18. calen. iulij: quo tpe incipit ſol ad inferiores circu
los remeare. Vñ eſtiualis ſolſtitij dies maximus, ſicut ⁊ hyema
lis dies minimus inuenitur. Sed ſm egyptios hyemale eſt 12.
cal. ianuarij. ſm grecos 11. calẽ. Aeſtiuale vero ſm egyptios 12.
cal. iulij: ſm grecos 11. cal. ❡ Iteꝫ in feſto crucis, vel ſm alios
12. calen. octobris, eſt equinoctium autumnale, ⁊ vbi dr̃ in calẽ.
idus martij: vel ſm alios 12. calen. aprilis eſt equinoctiũ verna
le. Olim. n. annus in duas partes tm̃ diuidebatur, ſcꝫ eſtiuale, ⁊
hyemale ſolſtitium: ⁊ in duo hemiſpheria. ❡ Magnus autem
annus cõpletur reuerſis planetis oib⁹ ad loca ſue creationis,
qđ fit annis non paucioribus 430. ❡ Mundanus vero annus
erit oibus ſtellis ad prima loca reuerſis, quod fit demuꝫ poſt 15.
millia annorum. Magr̃ dicit in hiſtoria Geneſis, vbi agit de
ebrietate Noe, ꝙ magnus annus impletur ꝑ curricula ſexcen=
torum annorum. ❡ Aera, qua vtuntur hiſpani ſingulorum an
norum eſt ꝯſtituta a Ceſare auguſto: qñ ad primum cenſum or=
bẽ deſcripſit. Dicta eſt autẽ era ab ere: ex eo ꝙ ois orbis es red
dere profeſſus eſt republice Romanorum. Prius autem fuerunt
indictiones: poſtea ere. ❡ Olympias ꝯſtituta eſt apud grecos
in Elide ciuitate, Elijs agentibus agoneꝫ, ⁊ quinquennale cer=
tamen, quatuor medijs annis vacantibus: ⁊ ob hoc tps Eliaci
certaminis olympiadem vocauerũt, quadriennio in olympia=
de ſupputato. ❡ Luſtrum eſt penteſium. i. quinquennium, quod
quinto anno dr̃ condi ꝑ olympiades. Romani nondum erant
cõſules neqꝫ ere. Quinquennale quidẽ tps ideo ſic vocatum: qr
cenſu ꝑ quinquennium in republica peracto vrbs Romana lu=
ſtrabatur. ❡ Apud Romanos eſt annus indictionalis: q ter q=
nos ꝯtinet annos, vt infra dicetur, ⁊ premiſſuꝫ eſt. ❡ Apud he=
breos eſt annus iubileus. i. remiſſionis: qui ſeptenis completis
annoruꝫ hebdomadib. celebrat. ❡ Apud chriãnos eſt ann⁹ be
nignitatis ⁊ grẽ, i quo Chrs venit, ⁊ nos ſua benignitate rede=
mit. ❡ Apud ſcõs cõprehenſores eſt annus eternitatis ⁊ glie: i
quo exultabunt ſcti in gloria ſine fine. ❡ Rurſus ſcla gñationi
bus cõſtant: ſic dicta qr ſequuntur: abeuntibus. n. aliis, alii ſuc=
cedunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cedūt. Hoc tps quidē quinquageſimū annū dicunt: quē hebrei iubileū vocant, vt iā dictū eſt. Et ob hanc cāz hebreus ꝑp vxorē ⁊ liberos amans dn̄m ſuū aure pertuſa ſeruitio ſubiugat: ⁊ ſeruire iubet ſeculū .i. vſqȝ ad annū quinquageſimū. ¶ Etas autē plerunqȝ dr̄ pro vno anno, ⁊ pro ſeptē, ⁊ pro centū, ⁊ pro quouis tpe. Unde ⁊ etas eſt, quod de multis ſeculis inſtruitur: ⁊ ideo dicta eſt etas, quaſi ſimilitudo eui: nam euū eſt etas ꝑpetua: cuius neqȝ initiū, neqȝ finis noſcit. Deriuatū eſt aūt euum ab eonos: quod apud grecos aliqñ ꝑ ſeculo, ⁊ aliqñ ponitur pro eterno. Proprie vero etas duobus modis dicit: vȝ hoīs, ſicut infantia, iuuentus, ſenectus. Aut mundi: cuius prima etas eſt ab Adam vſqȝ ad Noe: ſecunda a Noe vſqȝ ad Abrahā: tertia ab Abrahā vſqȝ ad Dauid: ⁊ quarta a Dauid vſque ad tranſmigrationem Jude in babyloniā: quinta de Juda vſqȝ ad aduentū Saluatoris in carne: ſexta que nunc agit vſquequo mundus iſte finiatur.

¶ Incipit ſecundus tractatus. Et primo de menſe Cap. i.

Dicto de anno, ſequitur videre de menſe. Eſt aūt mēſis ſpatiū tēporis, quo a phebo phebe recedens, eidē ꝯpleto ſuo circulo ſociatur. Et dr̄ menſis a menſurando, eo ꝙ annus ꝑ mēſes mēſurat: vel a mene, quod eſt defectus, eo ꝙ luna ſingulis menſibus viſu deficit ab humanis: vel ſm̄ Iſidor. a mene grece, quod eſt luna latine. Apud grecos enim mēſes legitimi non ex ſolis circulo, ſed ex lune curſu computant, quod eſt de nona ad nonā. Diuidit aūt annus ꝑ .12. mēſes: qr ſol peragrādo zodiacū .12. circuit regiones ſignoꝝ, ⁊ in his .12. mēſibus cōmorat. Romulus tn̄ voluit tm̄ decē eſſe menſes i anno, incipiēs a martio: quē Marti deo belli, quē patrem ſuū eſſe putabat, dedicauit. Un̄ Ouid. in .i. faſtorum. Tpa digereret cum ꝯditor vrbis i annū, Inſtituit mēſes qnqȝ bis eſſe ſuos. Sed Numa Pompilius vidēs ꝙ annus nō bene decē mēſibus cōpleat, ſupaddidit duos in principio. ſ. Januariuȝ ⁊ februariū. Januarius dr̄ a ianua. 86. diſt. ieiuniū, qr ſicut ꝑ ianuā intramus domū: ita ꝑ ianuariū intram⁹ annuȝ: eſt eniȝ lunes anni. ¶ Februarius dr̄ a febribus, que tūc de facili cōtingūt, vel a februis. i. purgationib⁹. Sūt aūt februe oblationes facte ꝑ mortuis. Romani aūt illo mēſe memoriā aīarū habebāt, ⁊ eas purgabāt celebrando exequias mortuoꝝ. ¶ Martius dr̄ a Marte patre Romuli:

muli: vel q̃ꝛ eo tp̃e cũcta aĩantia agũtur ad marẽ: ⁊ ad ꝯcubẽdi voluptatẽ. Appellatur ẽt q̃nq̃ꝫ mẽſis nou⁹, q̃ꝛ eſt anni initium: q̃nq̃ꝫ nouum ver: q̃ꝛ in eo viridantibus arboribus, nobis trãſa ctoꝛuꝫ ꝓbatur occaſus. ¶ Aprilis dĩ quaſi aperilis: q̃a tũc terra aperitur ad germina: ẽt floꝛeſ apiũtur: ⁊ arboꝛeſ icipiũt pullulare. ¶ Maius a maioꝛibus natu dĩ, q̃ erãt principes reipublicę. ¶ Junius a iunioꝛibus dĩ: erant enim olim maioꝛes. ſ. ſenioꝛeſ, q̃ appellabantur patres: ⁊ hi in ciuitate ſꝑ remanebãt vrbis regimini cõſulẽtes: erãt ⁊ minoꝛes, q̃ ibãt ad pugnãdũ pro republica: ⁊ ideo maius a maioꝛibus: iunius a iunioꝛib⁹ nomẽ accepẽrũt: ⁊ in illoꝛũ honoꝛẽ inſtituti ſũt. ¶ Julius dĩ a Julio Ceſare: q̃ꝛ tũc natus fuit: vel q̃ꝛ tunc de hoſtibus triũphauit. Julius tñ pri⁹ q̃ntilis dicebatur, eo ꝙ ẽ q̃ntus a Martio: q̃ ſm̃ Romulum principium erat anni. ¶ Auguſtus eſt dictus ab Octauiano Auguſto: q̃ tunc natus fuit, vel quia tunc hoſtes ſuperauit. ſ. Cleopatrã ⁊ Marcũ Antoniuꝫ. Prius tñ dicebaꝰ ſextilis, eo ꝙ ſextus eſt a martio. ¶ Septẽber nomen habet a numero ⁊ imbꝛe, q̃ꝛ ſeptimus eſt a martio, ⁊ imbꝛeſ habet. Sic ⁊ october, nouember, atq̃ꝫ december ex numero ⁊ imbꝛibus vocabula acceperunt: quem numerum decurrentem december finit, pro eo ꝙ denarius numerus pręcedentes numeros claudit. ¶ Quot autem dies quilibet menſis habeat is verſibus continetur.

Junius, apꝛilis, ſeptember, nouember tricenos,
Plus vnum reliqui, ſed habet febꝛuus octo vicenos.

Cui, ſi biſextu⁹ fuerit, ſuꝑadditur vnus. Hoc ẽ dicere ꝙ iuni⁹, apꝛilis, ſeptẽber, ⁊ nouẽber hñt 30. dies: reliq̃ aũt mẽſes hñt 31. ſed Febꝛuarius tm̃ hꝫ 28. ⁊ q̃ñ eſt biſſextus, 29. Sciendũ aũt eſt, ꝙ cuilibet mẽſi pꝛimo dati fuerũt 30. dies: q̃ multiplicati duodecies conſtituũt 360. dieſ. De q̃nq̃ꝫ vero reſiduis datus eſt vnus Januario, eo ꝙ eſt pꝛicipiũ anni: ⁊ ẽt rõne ipſius numeri, q̃ꝛ impar numerus mũdus eſt: ⁊ numero deus impare gaudet. 32. q. 1. nuptię. Scd̃s datus eſt martio, ꝑꝑ eãdẽ iparitatẽ. Tertius maio Quartus iulio. Quintus octobꝛi. Cęſar aũt auguſtus volens mẽſem eſſe ęqualẽ mẽſi iulio, abſtulit febꝛuario vnã dieꝫ, q̃ꝛ erat mẽſis triſtitię atq̃ꝫ luctus: ⁊ attribuit eã auguſto, ⁊ ita remanſerunt febꝛuario tm̃ 29. ⁊ auguſto 31. Demum aſtrologi Romani abſtulerũt aliã diẽ febꝛuario, ⁊ addiderũt decẽbꝛi, ad hoc, vt fi-

nis

nis principio rñderet: ꝛ ſic febꝛuario remanſerunt tm̄ 28. ꝛ de-
cẽbꝛi 31. Veruntñ ad quandam compenſationem vna dies, vz
biſſextilis, eſt de quarto in quartum annum febꝛuario reſtituta.
¶ Qua vero die vel feria quilibet menſis intrat, iam ſub titu.
de ſeptimana dicetur. ¶ **De calendis, nonis, ꝛ idibus.** Cap. 2.

SAne in quolibet mẽſe ſunt tres dies celebꝛes, q̄ ſoli ꝓpꝛijs
noib⁹ noiant: ꝛ ab eis ceteri denoiantur. ſ. calẽde, none,
idus, quos Romani ꝑꝑ dies feſtos, vel ꝑꝑ officia magr̃atuum
inſtituerunt. His. n. diebus in vrbibus ꝯueniebant. de ꝯſec. diſt.
1. ſiqs. calẽde ſunt primi dies mẽſis: ꝛ dñr quaſi colẽde, qꝛ tunc
ſꝑ erat feſtũ. Vñ Oui. Vẽdicat auſonias ſaturnia iuno calendas.
¶ Vel qꝛ tunc a Romano pplo principia mẽſiuz celebꝛabãtur,
ſicut fit ab Hebꝛeis. 26. q. vlt. non licet. ꝛ cap. ſeq. Vñ Oui. Salue
feſta dies melioꝛque reuertere ſemp. A pplo rerum digna potẽte
coli. Vel dñr a calo, qḋ eſt voco. Primo die mẽſis ꝑco de moꝛe
pplm ad nundinas vocabat, clamãs toties calo: quot dies erãt
vſqz ad nonas: ꝛ ideo plr cal. a pluribus vocationibus vocabã-
tur: vel a calo, qꝫ eſt bonũ omen ꝑ totũ mẽſem hñdum. 26. q. vlt.
nõ obſeruetis. Tunc. n. ſibi mutuo encenia trãſmittebãt. ¶ No-
ne vero ſunt quatuoꝛ, vel ſex dies, in quolibet mẽſe: qui ſequun-
tur poſt cal. ꝛ dñr a nũdinis quaſi nũdine: qꝛ tunc Romani nũ-
dinas colebãt. Ideo aũt in aliquo mẽſe erãt none, ſiue inchoa-
tio nundinarũ in die quinta: in aliquo, i die ſeptima: ne ꝑdones
certũ tp̄s ad inſidiandum mercatoꝛibus hẽent. Vel dñr none a
nonis: qꝛ ille dies nonus erat añ idus: vel a non: qꝛ tũc nullũ fie-
bat feſtũ. Vñ Oui. Nonaruz tutela deo caret. ¶ Idus vero ſunt
octo dies: qui ſequunt̃ poſt nonas. Eſt aũt idus ſemꝑ in 13. vel in
15. die: ſm qꝫ none ꝑcedũt. Si. n. menſis hꝫ quatuoꝛ nonas, idus
eſt in 13. die. Si aũt ſex nonas, id⁹ eſt in 15. Quod autẽ ꝯciliũ An-
tiochen. 18. di. c. ꝑꝑ. dicit qꝫ idus eſt in die decima: hoc alia cõſi-
deratione dicit. Et dñr idus quaſi diuiſio: qꝛ tunc fiebat diuiſio
nundinarũ: vel qꝛ in idibus fit diuiſio mẽſis. Dr̃ autem idus ab
iduo as. ſ. ſeparo ras: vñ vidua dicit̃ quaſi idua. i. diuiſa. Pleriqꝫ
latinoꝝ putãt idus dici ab edẽdo, eo qꝫ hi dies apud veteres e-
pulaꝝ eſſent. Dies autẽ qui ſequunt̃ ſtati poſt cal. ita denoiant̃.
Si. n. eſt mẽſis qui hꝫ quatuoꝛ nonas, dẽmus dicere in calenda-
rio ſtati poſt cal. 4. nonas: in tertio 3. nonas: in quarto pꝛidie no-
nas:

nas: in quinto vero, nonis dicimus, vt pȝ in ianuario, ⁊ ſimilib. Si vero eſt mẽſis qui hȝ ſex nonas, debemus dicere ſtatim poſt cal. ſexto nonas: in tertia die, quinto nonas: in 4. quarto nonas: in 5. tertio nonas: in 6. pridie nonas: in 7. nonis, vt pȝ ĩ martio, ⁊ ſimilib. ¶ Dies aũt qui ſequũtur poſt nonas ita denoiantur: in qualibet menſe, octauo idus. 7. idus. 6. idus. 5. idus. 4. idus. 3. idus, pridie idus, ⁊ idibus: ſicut hec apparent in cal. manifeſte. ¶ Dies vero qui ſequũtur poſt idus denoiantur a cal. menſis ſequentis: hoc mõ. Januarius hȝ 31. dies: de iſtis accipe vnũ pro cal. ⁊ 8. pro idib. ⁊ 4. pro nonis: ⁊ ſic remaneant tm̃ 18. adde ergo iſtis 18. dieb. cal. ſiue diẽ calendarũ ſequẽtis mẽſis: ⁊ ſic erunt 19. Vñ in mẽſe ianuario dẽmus dicere ſtatiȝ poſt idꝰ. 19. cal. februarij: in ſequẽti die 18. cal. ⁊ ſic ꝑ ordinẽ vſqȝ ad fineȝ mẽſis, ſꝑ minuẽdo. ¶ Et nota tñ, ꝙ dr̃ pridie idus, ⁊ pridie nonas, ⁊ pridie cal. ⁊ nõ ſcḋo. q2 ſcḋs dr̃ a ſequor, ſed illa dies nõ ſequitur, ſed ꝓcedit. Et exponitur hec prepoſito pre. i. ante, vel prius: vñ pridie quaſi priori die: ſiue pre. i. añ diẽ: ⁊ cum dr̃ 4. nonas, intellr̃ 4. die añ nonas: ⁊ ſic de alijs. Quot aũt dies denoientur a nonis, quot ab idib. ⁊ quot ab calendis oium menſiũ, his verſib. cõtinetur.

Sex nonas Maius, October, Julius ⁊ Mars.
Quatuor at reliqui: tenet idus quilibet octo.
Janus ⁊ Auguſtus denas nonaſque December.
Julius, October, Mars, Maius hepta decemque:
Junius, Aprilis, September ⁊ ipſe Nouember
Ter ſenas retinent, Februſque bis octo calendas.

Hoc eſt dicere, ꝙ maius, october, iulius, ⁊ martius hñt dies ſex ꝓ nonis: ſed reliqui menſes hñt tm̃ 4. ⁊ quilibet menſis hȝ octo dies ꝓ idib. Itẽ ꝙ ianuarius, auguſtus, decẽber hñt 19. dies pro calẽdis. Julius vero, martius, october, ⁊ maius hñt 17. Junius autẽ, aprilis, ſeptẽber ⁊ nouember hñt 18. Februarius hȝ 16. ⁊ ſi fuerit biſſextus, ſupadditur ei vnus.

¶ De dieb. egyptiacis. c. 3.

Illud aũt notandũ, ꝙ in quolibet mẽſe ſunt duo dies egyptiaci. i. ab egyptijs deprehenſi. In egypto. n. erant quidã aſtrologi: qui quaſdã ꝯſtellationes nociuas humanis actib. in illis dieb. inuenerũt: ideoqȝ illas notas eſſe hoibus voluerũt: tñ illarꝫ ꝯſtellationũ pũcta ſcire ꝓꝑ errorẽ nr̃i ꝯputi nõ valemus. vel forte inuenerũt illos dies bñ ꝯſtellatos: ⁊ ideo eos in calendario

dario notauerũt: vt in illis diebus potius, ꝙ̃ in alijs, actibus in=
ſiſtatur, quorum errorem ne eccleſia ſequi videatur, a talib⁹ ca=
uetur. Uel dicuntur egyptiaci ſm quoſdam: quia dñs in illis die=
bus percuſſit egyptios nouem plagis. Quotus aũt ſit dies egy=
ptiacus a principio, vel a fine menſis, his verſibus continetur.

Augurior decies audito lumine clangor.
Liquit olens abies voluit colus excute gallum.

In his verſib. ſunt. 12. dictiones 12. mẽſib. ſeruientib. prima pri=
mo ſecũda ſecũdo: ⁊ ſic ꝑ ordinẽ ſũpto initio a ianuario, ita ꝙ
quota die erit prima lr̃a prime ſyllabe alicuius iſtarũ dictionũ
in alphabeto, totus erit dies egyptiac⁹ in illo mẽſe: cui ſeruit il
la dictio, computãdo a menſis principio verſus finem. Itẽ quo=
ta erit prima litera ſecunde ſyllabe in alphabeto, totus erit dies
egyptiacus in illo menſe, cui ſeruit illa dictio: cõputando a fine
verſus principium. v. g. Augurior eſt prima dictio: ⁊ ſeruit pri=
mo menſi. ſ. Januario: au eſt prima ſyllaba, ⁊ a eſt prima lr̃a ip=
ſius ſyllabe, ⁊ eſt prima in alphabeto: ergo dies prima ianuarij
eſt egyptiaca. Itẽ gu ẽ ſecũda ſyllaba, ⁊ g eſt prima lr̃a ipſi⁹ ſyl=
labe, ⁊ g eſt ſeptima ĩ alphabeto: ergo ſeptim⁹ dies ianuarij nu=
merãdo a fine verſus principiũ eſt egyptiacus: ⁊ ſic in alijs: hoc
obſeruato, ꝙ h in hoc loco ꝓ lr̃a non ponat. Quilibet autẽ pre=
miſſorũ dierũ ꝓꝑ vnicam horã ſui denoiat egyptiacus. ❡ De
dieb. vero felicib. vel infelicib. quos quidã aſtrologi notauerũt, i
pñti opuſculo nõ agitur: qꝛ eccleſia prohibet fidem talib. adhi=
beri. 16. q. vlt. capitu. non obſeruetis. ⁊ c. qui eſtimaret. ⁊ ſequenti.

❡ De diebus canicularibus. Cap. 4.

In quibuſdã quoqꝫ menſib. ſunt quidã dies, qui canicula=
res dñr a cane, vel canicula ſtella ſita in frõte leonis, ⁊ añ
genua tauri: q̃ eſtiuis mẽſib. eſt in medio cẽtro celi: ⁊ dũ ſol ad
eã aſcẽderit ꝯiuncta cũ ſole, vel ei ꝓxima, duplicat calor ipſius,
ex quo diſſoluunt corpora ⁊ vaporant. Uñ vocat canis: q̃a cor=
pora morbis afficit, ⁊ ſunt quinquaginta quatuor dies, q̃bus ꝓꝑ
tp̃is crudelitatẽ, ⁊ caloris ſolis intẽperiẽ, malũ eſt minui ſangui
nẽ, ⁊ potionari. Qñ aũt illi dies icipiãt, ⁊ finiant, his ver. ꝯtinet.

Incipiunt Julij pridie idus caniculares,
Et pridie nonas ſeptembris fine reſultant.

Secundum aliquos vero incipiunt 14. calen. Auguſti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ De ſeptimana ⁊ nominibus dierum eius. Cap. 5.

SEquitur de ſeptimana. Nūc ꝑtinet ſeptimana ſeptē dies naturales, quoꝝ repetitione ⁊ menſes ⁊ anni ⁊ ſecula peragunt: ⁊ hęc apud gręcos hebdomada, ſed apud hebręos ſabbatu appellat. Et dr̄ ſeptimana a ſeptē, ⁊ mane quaſi ſeptez mane, pars ꝓ toto. ſ. mane ꝓ tota die. Vel a ſeptez ⁊ manet, qꝛ manet ꝑ ſeptē dies. Vel dr̄ ſeptimana, q̄ſi ſeptē luces: naz mane lux ē ſ3 Iſid. Idē ēt ſpatiuz vocat̄ hebdomada, ab hepta grece, ꝙ eſt ſeptem. ⁊ deos ꝙ eſt dies: vel modus, ꝙ eſt mēſura: ⁊ ſm̄ hoc hebdomada eſt cōis nomē ꝙ̄ ſeptimana. Vñ Daniel: Poſt ſeptuaginta hebdomadas ⁊c. ⁊ ſumunt̄ ibi hebdomadę annoꝝ. i. ſeptuagies ſeptē anni. Septimanę aūt nequnt hr̄e certa noīa: qꝛ neq3 hn̄t certa initia. Singulis nanq3 annis variātur ꝑ vnū, vel ꝑ duos dies: q qñq3 sūt ſup integras ſeptimanas. Dēs aūt dies: ſeptimanarum inſcribuntur ſeptez primis lr̄is alphabeti.

¶ Item dies ſecundum gentiles dominantur a planetis. ¶ Prim⁹ a ſole, q princeps eſt oīuz ſyderꝝ: ſic ⁊ idem dies caput eſt cęteroꝝ dierū. ¶ Secund⁹ a luna, q̄ eſt ſplēdore ⁊ magnitudine ſoli proxima, ⁊ ex eo mutuat lumē. ¶ Tertius a ſtella martis, quę veſper vocatur. ¶ Quartus a ſtella mercurij, quaz quidā candidū circulū dicunt. ¶ Quintus a ſtella iouis quā phetontē aiunt. ¶ Sextus a ſtella veneris, quā luciferū aſſerūt, qꝛ inter cuncta ſydera plus lucis affert. ¶ Septimus a ſtella ſaturni, q̄ ſexto cęlo locata trigīta annis fertur explere curſū ſuū. ¶ Sed quęritur quare dies non ita ordinantur in ſeptimana, ſicut planetę in cęlo, qm̄ in cęlo ordinantur ſm̄ hunc verſum.

Sol vene. mer. luna, ſaturnus, Juppiter ⁊ mars: vel ſic.
Saturnus Joue Mars ⁊ ſol cum Vene. mer. lu.

Solutio: dicim⁹ ꝙ dies ī ſeptimana nō ordinant̄ ſm̄ ordinē planetaꝝ, ſed ſ3 regimē eoꝝ ī ſingulis dieb. Vñ qꝛ viderūt philoſophi, ꝙ ſol regnabat prima hora diei dn̄icę: iō illā diē denoīauerūt a ſole. Itē qꝛ viderūt, ꝙ luna regnabat prima hora ſecundę ferię, iō diē illū denoīauerūt a luna: ⁊ ſic de cęteris, ſicut p3 ex diſtinctione horaꝝ diei facta inter planetas ꝑ ordinem ſucceſſiue. Rurſus a dictis planetis philoſophi noīa ſumpſerūt, eo ꝙ a ſingulis aliqd ī hoīe eſſe voluerūt, vt a ſaturno calliditatē: a Joue tēperātiā: a marte feruorez: a ſole ſpūm: a venere voluptatem: a

mercurio

mercurio eloquentiã: a luna cor. Et qr ordo planetarũ vltra nu-
merum ſeptenariũ non procedit, ſed ad primũ reuertitur: ideo
tantum ſeptem dies in ſeptimana ſunt a ſapientibus conſtituti.

¶ Qua die ſeptimanę quilibet menſis intret. Cap. 6.

Nunc videndum eſt qua die ſeptimanę quilibet menſis in-
trat: de hoc duplex ratio habet. Prima per hos verſus.

Alta domat dominus, gratis beat ęqua gerentes.
Contemnit fictos, augebit dona fideli.

In iſtis verſib. ſunt 12. dictiones 12. mẽſib. ſeruiẽtes: prima pri-
mo, ſcđa ſcđo: ⁊ ſic p ordinẽ ſumpto initio a Januario: ita q̃ q̃-
cunq̃ fuerit initialis lr̃a alicuius iſtarũ dictionũ, eadẽ erit lr̃a
calẽdarũ mẽſis, cui ſeruit illa dictio. v.g. alta, eſt prima dictio, ⁊
ſeruit primo menſi. i. Januario: ⁊ a eſt prima lr̃a illius dictionis
alta: ergo A eſt prima lr̃a Januarij. Item domat eſt ſecũda dcõ,
quę ſeruit ſecundo menſi ſcilicet februario: ⁊ D eſt prima litera
iſtius dictionis: ergo D eſt prima litera Februarij: ⁊ ſic de alijs.
Idẽ dicit ſequẽs verſus p ſyllabas: quos p̃cedẽtes p dictiones.

Adam degebat ergo cifos adrifex.

¶ Habita autẽ lr̃a calendarũ, facile poſſumus ſcire qua feria
quilibet mẽſis intret. Per lr̃am. n. dñicalem illius anni procede
cõputando dies per lr̃as ſubſequentes vſq̃ ad lr̃am, quę eſt in
cal. menſis, cuius diei introitũ ſcire optas: ⁊ in qua feria occur-
ret, tali feria intrabit ille mẽſis. ¶ Secũda ratio, per q̃ ſcire po-
tes qua feria quilibet menſis intret, eſt per regulares ⁊ cõcurrẽ-
tes. ¶ Nota ergo quod i anno ſolari ſunt quinquagintaduę ſe-
ptimanę ⁊ vnus dies, vel duo, ſi ſit biſſextus: pp quam diem va-
riantur ſingulis annis principia menſiũ. ¶ Si enim hoc anno
incipiat Januarius a die dñico: toto anno A, quę eſt prima lit-
ra Januarij, erit dominicalis. Cum ergo ventum fuerit ad fi-
nem anni: illud A finale calendarij, quod inſcribitur illi diei, q̃
eſt vltra integras ſeptimanas, repñtabit diem dominicam: er-
go ſequens A, quod iterum eſt initiale Januarij, pñtabit ſecun-
dam feriam: ⁊ ſic toto illo anno erit illa variatio: eodem modo
ſingulis annis variantur initia menſiũ per diuerſas ferias. Et
ſi ſit biſſextus, duplex erit variatio, prima in calen. Januarij, ſe-
cunda in feſto ſãcti Matthię. Ut ergo computiſtę ſcire poſſent
qua feria quolibet anno quilibet menſis inciperet, inuenerunt

duos numeros, vnum inuariabilem, qui vocatur regularis, ſolaris, ferialis: alium variabilem, qui vocatur cõcurrens, de quibus breuiter eſt dicendum. ❡ De regularibus ſolis. Cap. 7.

Videndũ eſt aũt primo quid ſit r̄laris, vnde dicatur, ⁊ vnde habeat ortũ, ⁊ quot r̄lares quiſq3 menſis habeat. R̄laris ſolis eſt numerus inuariabilis datus menſi, qui adiunctus concurrẽti declarat qua feria ſeptimanę quilibet menſis intret cuius fuerit r̄laris. Dr̄ aũt r̄laris a r̄la, q2 inuariabilis eſt ſicut regula. 3. diſt. cap. non. Solaris dr̄ ad drĩam lunaris, de quo infra dicetur. Sũt ortuz r̄lares a martio: nam in menſe martii ſunt 5. r̄lares, ſeu 5. pro r̄lari. Martius. n. non habuit initium in primo anno mũdi ſeu ſeculi: immo dr̄ mundus factus fuiſſe in illo mẽſe in die quo dr̄ 15. cal. aprilis, vel vt alii dicunt 8. cal. Si. n. computes ordine retrogrado dies ſeptimanę vſq3 ad calen. martii, inuenies ꝙ quinta feria mundus incepit: ſi tñ ante martiũ fuit: ⁊ hęc eſt cauſa quare martius quinariũ numerũ habuit pro regulari. R̄lares vero aliorũ menſiuz ſic formantur. Jungas r̄lares menſis cũ diebus eiuſdem: ⁊ ab illa ſumma ſubtrahe 7. quoties poteris, ⁊ r̄larẽ ſequentis menſis quod remanſerit indicabit. v. g. Martius habet quinque regulares, ⁊ dies eius ſunt 31. redige in ſummam, ⁊ ſunt 36. ſubtrahe 7. quoties poteris, ⁊ remanet vna dies, quę datur menſi ſequenti pro regulari. Item aprilis habet 30. dies, ⁊ vnum regularem, qui conſtituunt 31. ſubtrahe 7. quoties poteris, ⁊ remanebunt tres, qui dant maio pro regularibus: ⁊ ita de aliis vſque ad martium. Poſſumus etiam ſcire menſium regulares per hos verſus.

Eſt atris clare fulgentibus ara deorum.
Grata bonis extat gratiſſima cuique fideli.

In iſtis verſib. ſunt 12. dictiones 12. menſib9 ſeruientes, prima primo, ſecũda ſecũdo, ⁊ ſic ꝑ ordinẽ, ſumpto initio a martio, ita ꝙ quota fuerit prima lr̄a alicui9 iſtaruz dictionũ in alphabeto, tot r̄lares h3 ille mẽſis cui ſeruit illa dictio. v. g. Eſt, eſt prima dictio, ⁊ ſeruit primo menſi. ſ. martio. ⁊ E, eſt prima lr̄a iſtius dictionis, eſt, ⁊ eſt quinta in alphabeto: ergo martius h3 quinque r̄lares. Item aſtris eſt ſecũda dictio, ⁊ ſeruit ſecũdo mẽſis. ſ. aprili: ⁊ A, eſt prima litera iſtius dictionis, quę eſt etiam prima in alphabeto: ergo aprilis habet vnum regularem: ⁊ ſic de aliis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ De concurrentibus, ꝛ cyclo ſolari. Cap. 8.

NUnc dicamus de ꝯcurrētib. Dn̄r aūt ꝯcurrētes: qꝛ ſibi i-
uicē cōcurrūt, ſicut videbiť in formatione. vel ideo, qꝛ ꝯcurrūt
cū lr̄aribus ad demōſtrādū initialē feriā mēſiū ſingulis annis.
Eſt aūt ꝯcurrēs ſuperexcreſcētia vnius diei vel pluriū ſup 52. ſe-
ptimanas anni ſolaris. ideo dixi vel pluriū: qꝛ in anno biſſextili
ſuperexcreſcūt duo dies: in aliis vero vnus tm̄: ꝛ ab illa ſuperexcre
ſcētia hn̄t ordinē ꝯcurrētes. Alii vero concurrētes, q ſequūt poſt
primū, formanť vno addito ſingulis terminis ſiue annis, ſic tn̄,
ꝙ ſeptennariū numerū nō excedāt: qꝛ nō ſunt niſi ſeptē ferie: ꝛ
qn̄cūqꝫ eſt ſeptimus cōcurrēs, illo anno menſes hn̄t eadē prin-
cipia, q̄ in primo anno mūdi ſeu ſeculi habuerūt: qlibet. n. feria
diſtat ꝑ ſeptennariū a ſemetipſa. Cōcurrētes ēt in hac linea de-
monſtrātur. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 1. 2. 4. 5. 6. 7. 2. 3. 4. 5. 7. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 1. 3. 4. 5. 7.

¶ Nā primus annus cycli ſolaris hꝫ vnū concurrentē: ſecun-
dus duo: tertius tres: quartus quatuor: qntus ſex ꝓꝑ biſſextum:
ſextus ſeptē: ſeptimus vnū: qꝛ vltra ſeptennariū non ꝓceditur,
ſed reuertitur ad vnū: ꝛ ita dēmus ꝓcedere vſqꝫ ad 28. annos:
tunc reuertimur ad primū annū cycli: ꝛ ꝓcedimus ſicut prius.
Un̄ trāſcurſus 28. annorū vocať cyclus ſolaris vel cōcurrētiū:
ꝛ dr̄ cyclus quaſi circulus, ꝑ ſilitudinem. Si aūt volumus ſcire
quotus ſit annus cycli ſolaris, dēmus diuidere annos dn̄i per
28. quoties poſſumus, ꝛ addere illis 5. anteꝙ̄ diuidamus: qꝛ qn̄
Chrūs natus fuit, tm̄ ꝓceſſerat ille cyclus: ꝛ quotus annus remā
ſerit, ſupra diuiſionē annoꝝ, totus erit cyclus: ꝛ ſi nullus remā-
ſerit, tunc ſumus in vltimo anno cycli ſolaris. Unde verſus.
Annis adde nouē dn̄i: partire ꝑ octo Uiginti: cyclus ſic tibi no
tus erit. Poſſumus ēt ſcire concurrentes cuiuſlibet anni ꝑ lite-
rā dn̄icalem illius anni: ſicut declarant verſiculi ſubſequentes.
A ſex, b quinqꝫ, c quatuor, e duo, d tres. Primus ꝯcurrēs f lr̄a:
ſeptimus eſt g. ꝛ ſic de ſilib. Hoc eſt dicere, ꝙ qn̄ a. eſt lr̄a dn̄ica-
lis: in illo anno ſunt ſex ꝓ concurrente, qn̄ b. quinqꝫ, qn̄ c. qua-
tuor, qn̄ e. duo, qn̄ d. tres, qn̄ f. vnus, qn̄ g. ſeptē. Inuento aūt con
currente, dēmus iūgere cū lr̄aribus menſis cuius feriā calen-
darū. i. introitū ſcire volumus: ꝛ quota fuerit illa ſumma, ſi non
trāſcendat ſeptē: tota, ſiue tali feria ſeptimane ille mēſis intra-
bit. Si vero trāſcendat, ſeptē: quotū fuerit reſiduū, tota feria ſe-

ptimane

ptimanę ille menſis intrabit. ¶ De litera dominicali. Cap. 9.

SIcut aūt cōcurrentes, ita ⁊ dñicales lrę variātur. Nā i pri
mo anno cycli ſolaris eſt f. lra dñicalis: in ſcdo e. in tertio
d. in quarto c. in quinto a. tunc. n. ꝑꝑ biſſextū ptráſit b. qd in his
verſib. declarat. Fert ea dux coꝛ amet gens fautoꝛ cū coluit bis
Ars genus eſt de coꝛde bono gignit ferus enſis Dicta beant a=
qua gens frons dat cunctis bonus authoꝛ. In his verſib. ſunt
28. Dictiones, 28. annis cycli ſolaris ſeruientes: prima primo,
ſcda ſcdo: ⁊ ſic ꝑ oꝛdinē, ſumpto initio a primo anno cycli: ita
ꝙ q̄cunqȝ fuerit initialis lra alicui iſtarū dictionū, eadeȝ erit li
tera dñicalis in illo anno, cui ſeruit illa dictio: v.g. Fert eſt pri=
ma dictio, ⁊ ſeruit primo anno cycli ſolaris: ⁊ f. eſt prima lra: er
go f. eſt lra dñicalis in primo anno cycli ſolaris, ⁊ ſic de aliis.
Et nota ꝙ ille annus eſt biſſextilis, cui deſeruit aliqua dictio
deſinens in t, ⁊ ita primus annus cycli ſemꝑ eſt biſſextilis: cū ei
deſeruiat dictio deſinens in t. f. fert: ꝑꝑ hoc prima lra dictionis
deſinens in t, non erit lra dñicalis in illo anno, cui ſeruit illa di
ctio, niſi a loco biſſexti vltra: qꝛ lra dñicalis, cum biſſexto ſimul
mutatur. A calendis vero Januarii ꝓcedentis ipſuȝ biſſextum
vſqȝ ad locū biſſexti erit lra dñicalis illa: quę immediate ſequi=
tur in calendario poſt illā, quę dẽt eſſe lra dñicalis: vnde in pri
mo anno cycli, f. eſt lra dñicalis a loco biſſexti vſqȝ ad calen. Ja
nuarii ſequentis. A calen. Januarii ꝓcedētis vſqȝ ad locū biſſe=
xti, g. eſt lra dñicalis: ⁊ ita in aliis. Annus aūt cui ſeruit illa di=
ctio ſciri poteſt per rōnem ſuperius dictā de cyclo ſolari: nam
rō literę dñicalis tunc currentis ratione ſimili incipit ⁊ finitur.

¶ De indictione. Cap. 10.

NUnc aliqua de indictione dicamus. Eſt autē indictio ſpa
tium tꝑis, quo Romanus princeps tributū gentibus in=
dicebat. Si autem volumus ſcire quota ſit Indictio: debemus
addere tres annos annis dñi, ⁊ poſtmodum diuidere annos
dñi per quindecim quoties poſſumus, ⁊ quotus annus reman=
ſerit facta diuiſione, tota erit Indictio, ⁊ ſi nullus ſuperauerit,
in vltimo anno indictionis ſumus: ⁊ tūc ad primā Indictionē
reuertimur: qꝛ indictio non tranſcendit quindecim: vñ verſus.

Si tribus adiunctis domini diuiſeris annos.
Per ter quqȝ datur indictio certificata. De indictione plenius

dicemus infra, vbi de cyclis agetur. De ęra ſupra dictuz eſt tractatu. 1. c. 6. ¶ De die naturali ⁊ artificiali. Cap. 11.

Licet iã ſuperius in pleriſqz locis de die tactũ ſit: nihilominus ⁊ hic ſpẽaliter dicendũ eſt. Sciendũ eſt igitur ꝙ duplex eſt dies. ſ. naturalis ⁊ artificialis, ſiue vſualis. Naturalis eſt ſpatiũ, quo ſol ducitur circa totã terrã ab oriente vſqz in occidentez ſ. ſpatiũ diei ⁊ noctis, qđ ſp̄ ↄtinet 24. horas. Dr̃ dies iſta a diis, quoꝝ noĩa Romani quibuſdã ſiderib. ſacrauerunt. Vel a dyo, qđ eſt duo: q: ↄtinet duo tp̄a, noctẽ. ſ. ⁊ diẽ vſualem. Artificialis eſt ſpatiũ, quo ſol moratur ſup̱ noſtrũ hemiſphęrium ab ortu ſolis vſqz ad occaſum. Et hoc ſm̃ ſolis aſcenſum ⁊ deſcenſuz creſcit pariter ⁊ decreſcit. Dr̃ aũt dies a dian, qđ eſt claritas. Et dr̃ vſualis ſiue artificialis, q: ſolũ hoc tp̄s aptũ eſt vſibus ⁊ artificiis exercendis. Reliqua pars diei dr̃ nox a noceo, q: nocet viſui ⁊ vſui: ⁊ ideo vocata eſt dies a meliori parte ſine cõmemoratione noctis, Juxta illud: Et factũ eſt veſpere ⁊ mane dies vnꝰ.

¶ Rurſus partes diei ſunt tres, ſm̃ Iſid. ſ. mane, meridies, ⁊ ſuprema. Mane eſt lux matura, ⁊ plena, nec iam crepuſculũ. Meridies dicitur quaſi medidies. i. medius dies, vel quia tunc purior dies eſt. Suprema eſt poſtrema pars diei. Sero dicit̃ a clauſis ſeris. ¶ Noctis vero partes ſunt ſeptẽ. ſ. veſperuz, crepuſculũ, ↄticiniũ, itẽpeſtũ, galliciniũ, matutinũ, ⁊ diluculũ. ¶ Veſperũ dr̃ a veſpere occidentali ſtella: q̃ tenebras ſequẽtes p̄cedit, ⁊ dñr tenebrę, quaſi tenentes vmbrã. Crepuſculum dr̃ dubia lux. ſ. inter lucẽ ⁊ tenebras. Conticiniũ eſt, qñ iã oẽs ſilẽt. Intẽpeſtum eſt mediũ noctis tp̄s, qñ nil agi pōt, ⁊ oia ſilẽt quaſi inopportunũ. Galliciniuz dr̃ ꝑꝑ gallos lucis p̄nũcios. Matutinũ eſt inter abſceſſum tenebrarũ ⁊ aurorę aduẽtuz. Diluculum dr̃ quaſi incipiẽs pars diei lux ⁊ aurora, q̃ ſolez p̄cedit. Eſt. n. aurora diei clareſcẽtis exordiũ. ¶ Et nota, ꝙ dies alij ſunt ſyderales, in quib. ſydera mouent̃, ⁊ hoĩes a nauigationibus excludunt̃: alij ꝑliales, de quib. in libris Regũ, quibus reges ſolent ad bella p̄cedere, ⁊ alij intercalares, quos ſcimus duodecim menſib. ſupereſſe: alij caniculares, alij ſolſtitiales, alij ęquinoctiales: de quibus iã p̄miſſum eſt alii faſti, in qb. iura fant̃: alii nefaſti eis cõtrarii: alii feſti. i. feſtiui, vt dies azimoꝝ: alii ꝓfeſti quaſi ꝓcul a feſtis, vt feriales: alii mali ſunt, qñ in eis plus ſolito homines affligũtur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vñ apl's. Redimentes tpꝫ, qm̃ dieſ mali ſunt: ⁊ e contrario ſunt boni: alij egyptiaci, de quibus p̃miſſum eſt: Eſt ēt dieſ ſalutis: in quo dñs venit ad ſaluandum: Eſt ēt dies iudicij: in quo dñs veniet ad iudicandū: qui erit bonis dies letitie, malis aũt calamitatis ⁊ miſerie. Momentū vero eſt minimū atqꝫ anguſtū tps a motu ſyderū dictū: eſt. n. extremitas hore in breuibus interuallis cum aliquid ſibi cedit atqꝫ ſuccedit, ſm̃ Iſido. Hora grecuꝫ nomen ē, ⁊ terminū latine ſonat: eſt. n. finis tpis. Quot autē horas continet dies naturalis dictū eſt in principio huius partiſ.

¶ Tractatus ſecunde partis, tractantis de anno lunari.

¶ Quid ſit annus lunaris, ⁊ quot dies contineat. Cap. 1.

Annus lunaris dr̃ tribus modiſ: Primo mō, annus lunaris eſt ſpatiū, quo luna circuit totū zodiacū: qḋ facit in 29. diebus ⁊ 12. horis. Secūdo mō, dr̃ annus lunaris ſpatiū, quo luna circuit ſolē ab vna aſcenſione vſqꝫ ad aliā, ⁊ hoc facit in 29. diebus, ⁊ 12. horis. Nā cū luna ſeparat̃ a ſole ad peragrandū zodiacuꝫ, ⁊ poſtea reuertit̃ ad eundē punctū, in quo dimiſerat ſolē, non inuenit illū ibi: qꝛ ſol iam tm̃ ꝓceſſit ſuo motu, ꝙ luna laborat recurrere ad eū, ſiue attingere ipſum duobus dieb. ⁊ tribus horis. Tertio, dr̃ annus lunaris ſpatiū duodecim lunationū in anno cōi, ⁊ tredeciꝫ in embolismali: de quibus infra dicet̃. cum ergo lunatio q̃libet ꝯſtet 29. diebus ⁊ 12. horis: qꝛ non curat eccl'a de minutis: ex 12. horis p̃cedentis lunationis, ⁊ ex 12. ſequentis conſtituitur vna dies naturalis: que ſemper lunationi p̃cedenti attribuitur, ita ꝙ lunatio p̃cedentis mēſis ſemper habeat 30. dies, ⁊ ſequentis 29. niſi ſit aliud ꝑꝑ biſſextū, vel emboliſmū, vel ſaltum lune. vnde verſ.

Luna paris menſis nunquam triceſima fiet. Impar triceno nunquam ſine fine carebit. Tpe biſſexti febri luna triceſima eſt. Nam iulij luna tunc eſt viceſimanona. Menſis par dr̃: quia numerando a ianuario per ordinē cadit in numeruꝫ parem, vt febꝛuarius, apꝛilis, iunius, auguſtuſ, october, december, quoꝛuꝫ lunatio ſemper eſt 29. dierum, excepto febꝛuario, cuius lunatio eſt 30. quando eſt biſſextus. Impar vero eſt, quando cadit in numerum imparem, vt ianuarius, ⁊ martius, maius, iulius, ſeptēber ⁊ nouember, quoꝛū lunatio ſemper eſt 30. dierū: excepto iulio, qui in vltimo anno cycli lunariſ pꝛopter ſaltum lune habet

iſti 29. Ex his aūt 12. lunationibus ꝯſtituuntur trecenti qnqua-
ginta quatuoꝛ dies in anno lunari, ⁊ ſic annus lunaris in 11.
diebus exceditur a ſolari: ex quo exceſſu oīs varietas etatis lu-
ne ꝯſurgit: ita ꝙ vbicunqȝ fuerit luna pꝛima in pꝛimo anno, fit
in ſcđo 11. pp quam varietatē duoꝛuȝ numeroꝝ genera ſunt in-
uenta, regulares vȝ, ⁊ epacte, de quibus breuiter videamus.

De regularibus lunaribus. Cap. 2.

Nunc videamus de regularibus. Et quidē regularis luna-
ris eſt numerus inuariabilis datus mēſi ad inueniendū
lunā in calen. menſiū ſinguloꝝ. Sūt aūt oꝛtū regulares ab illis
quinqȝ diebus, q̄ ſupſunt in anno ſolari ſupꝛa 360. dies. vñ quin
que rłares dati ſunt ſeptēbꝛi, a quo annus lunaris ſumit initiū.
Rłares vero alioꝝ menſiū ſic foꝛmantur. Junge rłares menſis
cū diebus eius: ⁊ ab illa ſumma ſubtrahe lunationē eius: ⁊ reſi-
duū qđ remāſerit, erit rłaris illius mēſis: v.g. Septēber hȝ quin
que rłares: ⁊ dies eius ſunt 30. qui ꝯiuncti rłaribus conſtituunt
35. ⁊ lunatio ſeptēbꝛis eſt triceſima: qua ſubtracta remanent 5.
q̄ ſunt rłares ſequētis mēſis. i. octobꝛis: ⁊ ſic de alijs vſqȝ ad ſe-
ptēbꝛē. Nā egyptij ſuū annū incipiūt a ſeptēbꝛi: ⁊ ideo nos an-
nū lunareȝ incipimus a ſeptēbꝛi. De rłaribus tradit̄ iſte verſus

Dic. e. g. bis i. k. bis: poſt manet oꝛdo q. d.

Dic e. bis: q̄ eſt quinta in alphabeto. i. pꝛimis duob. menſib. an-
ni lunaris dant̄ quinqȝ ꝑ rłaribus. Item dic bis g. q̄ eſt 7. in al-
phabeto. i. tertius ⁊ quartus mēſis hūt ſepteȝ ꝑ rłaribus. Item
dic bis. i. que eſt nona in alphabeto. i. quintus ⁊ ſeptimus mēſis
hūt 19. pꝛo regularibus. Item dic bis k. q̄ eſt 10. in alphabeto. i.
ſextus ⁊ octauus mēſis hūt 10. ꝑ regularib. Et nota ꝙ fit tranſi-
tus de quinto ad ſeptimū, ⁊ de ſexto ad octauū: vt pȝ in foꝛman-
do ipſos regulares: quia Januarius ⁊ martius 9. ⁊ febꝛuarius
⁊ apꝛilis 10. habent: ſed poſt manet oꝛdo. i. maius 11. Junius 12.
Julius 13. Auguſtus 14. habent.

De Epacta. Cap. 3.

Sequitur de Epacta. Eſt aūt epacta numer⁹ variabilis da-
tus anno ad inueniēdū lunā in cal. cuiuſlibet menſis: ⁊ di-
epacta ab epi, ꝙ eſt ſupꝛa, ⁊ aucta, q̄ eſt ſuperxreſcētia, anni lu-
naris a ſolari. Ideoque annus pꝛimus cycli lunaris nullam hȝ
epactā, q̄ null⁹ ann⁹ ꝑceſſit a quo 11. accepiſſet. Sc̄ōs vero hȝ 11.
ꝑ epacta: q̄ epacta oꝛit̄ ab illis 11. diebus, q̄bus annus lunaris
exce-

excedit a ſolari. Tertius vero annus hꝫ 22. qꝛ ſi ꝑ adduntur 11. ſi
nõ tráſcẽdat 30. Si vero tráſcendat 30. abiectis 30. reſiduũ erit
epacta illius anni: ⁊ ideo in quarto anno, qꝛ ſumma aſcendit 33.
abiectis 30. ſunt epactę illius anni 3. Epactę vero gręce, dñr la
tine abiectiones annuę lunares: q̄ ꝑ numerũ. 11. vſqꝫ ad tricena
riũ i ſe reuoluunt: quas ęgyptij ideo adijciũt, vt lunaris emẽſio
rõne ſolis coęquetur. Luna. n. iuxta curſum ſuum 29. ſemis dies
lucere dignoſcitur: ⁊ fiunt in annũ lunarem dies 354. remanent
ad curſum anni ſolaris dies 11. quos ęgyptij adijciũt. Abſqꝫ his
nõ inuenies quota ſit luna in quolibet anno, mẽſe, ⁊ die. epactę
oĩum annoꝝ cycli lunaris ꝑ hanc tabulã denotant: ita ꝙ hoc
verbũ nulla, rñdet primo anno: ⁊ ſinguli ſequentes numeri rñ=
dent ſingulis annis cycli, vſque ad 19. vt, nulla 11. 22. 3. 14. 25. 6.
17. 9. 11. 12. 13. 5. 16. 27. 8. 29. 10. Sed hoc idem ẽt oñditur per hos
verſus. Annis adde vnũ dñi: partire per vnde Viginti lunę cy=
clus ⁊ inde patet. Hoc vult dicere, ꝙ ſi volumus ſcire quotus
ſit annus epactalis, ſiue cycli, debemus diuidere annos dñi per
19. quoties poſſumus: ⁊ addere vnũ: qꝛ qñ Chr̃s natus fuit, tũ
ꝓceſſerat ille cyclus: ⁊ quota fuerit ſumma q̄ remanſerit, totus
erit annus cycli epactalis: v. g. Hoc anno computamus annos
dñi mille ducẽtos octuaginta ſex: quoꝝ mille ducẽtiſeptuagin=
tatres ſunt recte ꝑ decem ⁊ nouẽ diuiſi. ſuperſunt 13. de pręd icto
numero: addito ergo vno fiunt 14. vnde hoc anno eſt decimus=
quartus annus cycli lunaris in anno ſequẽti erit 25. ⁊ ſic vſque
ad 29. poſtea redit ad primũ: ⁊ hoc verum eſt ſm illos, qui inci=
piunt cõputare annos dñi a natiuitate Chr̃i, vel a cal. ianuarij:
non aũt ſm eos, q illos inmutant in cal. ſeptẽbris: ⁊ faciunt ibi
diuiſionẽ. nã tunc addendi ſunt duo anni. Põt ẽt ⁊ aliter inue=
niri epacta: vt ſi ſummã q̄ remanet de ꝑmiſſa diuiſione annoꝝ
dñi per tres iũcturas pollicis numeremus. Si. n. numerus fini=
tur in prima iunctura, debemus demere vnũ de ipſo numero: ſi
in ſecũda, debemus addere nouẽ: ſi in tertia, dẽmus addere de=
cẽ ⁊ nouem: ⁊ ſumma inde ꝓueniens eſt epacta: ⁊ hoc ſi 30. non
tranſeat. Si vero tranſiret abiectis 30. reſiduũ eſt epacta: vnde
verſus. Deme vnũ, poſt adde nouem, poſt dena noueqꝫ. Inuen=
ta igitur epacta, debemus eã iungere cũ regularibus mẽſis, cu=
ius lunã volumus inuenire: ⁊ quota fuerit ſumma inde proue=

niens: tota erit luna in cal. illius mēſis: dūmodo 30. nō trāſcat. Si vero 30. trāſiret, abiectis 30. reſiduū erit ętas lunę: ⁊ ſi ſumma illa fuerit 30. in cal. menſis, tunc luna erit 30. ſi autē epacta nulla fuerit: puta in primo anno cycli lunaris: tunc ad inueniēdum lunā ſufficit r̄ſaris. Sed qm̄ epactarum rō q̄nq̄ fallit, pp̄ emboliſmum, ſiue ſaltum lunę ideo de ipſo breuiter videamus.

De anno Emboliſmali ⁊ communi. Cap. 4.

Circa emboliſmū, ſiue lunę ſaltū, notandū eſt, q̄ emboliſmus gręce interpretatur latine ſuperaugmentū, ſeu ſupexcreſcentia anni ſolaris ſuper lunarem. Qr ergo annus ſolaris excedit lunarē in 11. diebus, ex illo exceſſu cōſtituunt 7. lunationes in 19. annis cycli lunaris: multiplicatis illis 11. diebus. Et dicūtur emboliſmales: quarū q̄libet eſt 30. dierum: ⁊ attribuunt 7. annis emboliſmalibus: ita quod in quolibet cyclo lunari ſunt 7. anni emboliſmales, ⁊ 12. cōes. Appellatur autē annus emboliſmalis: q2 a 14. luna p̄cedentis paſchę vſq̄ ad 14. ſequentis hēt 13. lunationes ſiue 13. mēſes lunares, id eſt 384. dies: ⁊ iſte eſt annus ſcd̄o Moyſi diuinitus reuelatus. Cōis vero hēt tm̄ 12. lunationes, id eſt 354. dies: quorū diſpoſitiones continet iſte verſus.

Cur fles: his lacrymis odioſum quęre tyrannum:

In iſto verſu ſunt 7. dictiones annis emboliſmalib. ſeruientes. Prima primo, ſcd̄a ſcd̄o, ⁊ ſic per ordinē: ita q̄ quota eſt prima lr̄a alicuius iſtarum dictionū in alphabeto, totus annus cycli epactalis erit annus emboliſmalis. v.g. Cur eſt prima dictio: ⁊ ſeruit primo anno emboliſmali, ⁊ c, eſt prima lr̄a illius dictionis, q̄ eſt tertia in alphabeto: ergo tertius annus cycli lunaris eſt emboliſmalis: ⁊ ita de alijs: hoc obſeruato, q̄ hęc dictio, his, dꝫ ſcribi cū h. Et dr̄ annus cōis: q2 ſępe duo ita coniunctī incedunt, vt inuicē ſe in paſchali ſolennitate ſequātur: emboliſmalis. n. ſemper ſolus eſt. Ordo aūt iſtorū annorū cōium ⁊ emboliſmaliū pꝫ in linea ſubſequenti. Cōis, cōis, emboliſmalis, cōis, cōis, emboliſmalis, cōis, emboliſmalis, cōis, cōis, emboliſmalis, cōis, cōis, emboliſmalis, cōis, emboliſmalis, cōis, cōis, emboliſmalis. Habito autem anno emboliſmali, poſſumus ſcire in quo menſe lunatio emboliſmalis contingat: per hunc verſum.

Nobilis ⁊ Chriſtum modo libet habeto coguum.

In iſto verſu ſunt 7. dictiones, 7. menſib. ſeruientes: in quibus

contingunt lunationes emboliſmales in p̄fatis 7.annis: prima
primo: ſecūda ſecūdo. ⁊ ſic ꝑ ordinē: ita ꝙ quota erit prima lr̄a
alicuiꝰ iſtaꝝ dictionū in alphabeto: toto mēſe illius anni cui ſer
uit illa dictio: ꝯtingit lunatio emboliſmalis. Itē quota erit pri-
ma lr̄a ſecūdę ſyllabę in alphabeto, tota die mēſis incipit luna
tio emboliſmalis: v.g. Nobilis eſt prima dictio, ⁊ ſeruit primę
lunationi: q̄ ꝯtingit in tertio anno cyclo lunaris, ⁊ n.eſt prima
lr̄a huius dictionis, ⁊ eſt duodecima in alphabeto: ergo in 12.
menſe ꝯtingit lunatio emboliſmalis. Itē b, eſt prima lr̄a ſecūdę
ſyllabę: ⁊ eſt ſecūda in alphabeto: ergo in ſecūda die illiꝰ mēſis
incipit illa lunatio, ⁊ ſic de alijs. Si aūt velis pleniꝰ huiꝰ rei ve
ritatē inquirere, recurre ad epactā ⁊ rl'ares illius anni, de quo
vis ſcire: ⁊ ita inuenies eſſe. Nūc videamus vbi fallit epacta iun
cta rl'aribus ꝑꝑ emboliſmū, ſeu ſaltū lunę. Circa quod nota ꝙ licȝ
in cyclo lunari ſint ſeptē anni emboliſmales, vt ſupius dictū eſt,
non tn̄ fallit epacta niſi in tribus. ſ.in 8.in 11. ⁊ 19. vnde verſus.
Octauō vndecimo poſtremo fallit epacta. In quo aūt loco, vel
mēſe, vel quot locis fallit epacta iūcta rl'arib. his verſ. denotaṫ.

Iulius vndenis, ter Maius octo vicenis.
Biſſextus niſi ſit mars peccat in vndetricenis.

In totidem Maius, auguſtus vero duobus. hoc eſt dicere, ꝙ in
octauo anno cycli lunaris fallit epacta cū regularibus in ma-
io ⁊ iulio: quia in calen.maij cū luna dẜet eſſe 28. ſm epactā, nō
reperitur niſi 27.ꝑꝑ emboliſmum. Item fallit in calen.iulij eo-
dē anno: quia tunc luna dẜet eſſe 30.ſm epactam, non reperitur
niſi 29. ꝑꝑ emboliſmum, vbi credendum eſt emboliſmo, ⁊ non
epactę. Item in 11.anno fallit epacta: quia in calen. martij ſm
epactam dẜet eſſe luna 29. ſed ꝑꝑ emboliſmum reperitur tn̄ 28.
Veruntamen ſi in illo anno fuerit biſſextus, tunc corrigitur ille
error: qm̄ ꝑꝑ biſſextum additur vna dies. Item in 19.anno fal-
lit epacta in duobus locis. nam ſm epactam luna dẜet eſſe 29. in
calend. maij, ſed ꝑꝑ emboliſmum non reperitur niſi 28. ⁊ in eo-
dem fallit in calend. auguſti: quia ſm epactam luna deberet ibi
eſſe 2. ſed propter ſaltum lunę ibi tertia inuenitur: quia lunatio
iulij, quę deberet eſſe 30. in illo anno, eſt tantum 29. ⁊ hoc con-
tingit propter errorem noſtri computi: ⁊ tunc annus in duobus
diebus exceditur a ſolari. De ſaltu lunę traditur iſte verſus.

Luna

Luna facit ſaltum quintilis luce ſuprema

Retrocedit.n.luna vna die, ſicut diximus, ꝑ errorez nr̄i cōputi: vt in ſequēti anno in calē.ſeptēbris luna redeat ſicut debet, niſi enim ſaltus lunę colligeret, ꝯtingeret error: vt in 14.cyclis diceret luna prima qn̄ eſſet plenilunium. Colligit aūt ſic iſte dies: quęlibet.n.lunatio, ad hoc vt lunationes ſint ęquales, hꝫt 29. dies, dimidiū, minus quatuor momētis, ⁊ vna vncia, ⁊ vno atomo: ſunt aūt in cyclo 235.lunationes: erunt ergo quater tot momēta, ꝙ ſunt in vniuerſo, noningenta quadraginta, ꝙ diuiſa per 40.ꝯſtituunt 23.horas ⁊ dimidiaꝫ. Poſtea ex 235.vncijs conſtituuntur 19.momenta: ⁊ remanent ſeptē vncię: ⁊ ex 235.atomis ꝯſtituuntur 5.vncię: ꝙ vncię cū ſeptē prioribus faciunt vnū momentū: qđ iūctū ad 19.momenta ꝓhabita, facit dimidiā horaꝫ: ꝙ iūcta cū alijs 23.⁊ dimidia facit vnum diē, ꝙ ſubtrahitur vltimo anno a lunatione iulij: ⁊ dr̄ ſaltus lunę. Pōt ēt facilius hoc mō colligi. Annus lunaris ꝯſtat ex 354.diebus, minus vna hora, ⁊ quarta parte vnius horē, ⁊ ſeptuageſimaſexta parte quartę vnius horę: ergo in 19.annis hn̄r 19.horę: ⁊ 19.quartę horaruꝫ: ⁊ 19.octuagintaſex partes quartę vnius horę: quę faciūt in 19.annis quartā partē vnius horę: ⁊ ita erunt 20. quartę horarū: ꝙ faciunt 5.horas: ꝙ iunctę 23.horis ꝓhabitis faciūt vnū diē. Eſt igit ſaltus lunę quidaꝫ dies collectus in 19.annis ex eo ſuꝑfluo ꝙ dat lunationibus: ⁊ dr̄ ſaltus lunę, nō ꝙ luna magis ſaliat illa die ꝙ̄ alia: ſed qꝛ nos lunā cōputantes, diē illā, ſuꝑ quaꝫ in alijs annis lunatio iulij dr̄ 20.ſalimus ſiue ꝑtermittimus non cōputantes lunā in vltimo anno cycli decēnouennalis niſi 29. ideo aūt ſubtrahit dies illa a lunatione iulij in vltimo anno cycli decēnouennalis: qꝛ iulius eſt vltimus in anno epactali inter menſes hn̄tes 30.dies in lunatione: vn̄ vltimo anno lunatio iulij non cōputat trigeſima, ſed vigeſimanona: ⁊ ideo aureus numerus illius.ſ.decēnouennalis ꝙ̄uis creſcat, ſequitur ſine interuallo minorē: ⁊ ꝑ ꝯn̄s in alijs menſibus ſequentibus vſqꝫ ad Ianuariū, ſicut infra dicet. Saltus ergo lunę facit duas lunatiōes pariter eſſe 29.dieruꝫ ad ꝑfatos ergo errores facilius corrigendos inuentus eſt aureus numerus: de quo breuiter eſt dicēdum.

De aureo numero. Cap. 5.

Aureus numerus eſt ille, ꝙ ponitur ī calēdario, qui in quolibet

libet mēſe indicat lunā primā, ad priuatos errores facilius corrigendos inuentus. Et dꝛ aureus numerus ꝑ ſimilitudinem: qꝛ ſicut aurū ſuperat oīa metalla, ita iſte numerus oēs alias rōnes lunares excellit: quē Julius Ceſar cum tanta diligētia dꝛ inueniſſe: qui incipiens a quocunqȝ anno cycli lunaris vbicūqȝ inuenit lunā primā in primo anno cycli poſuit 1. in calendario: in latere extrinſeco iuxta lr̄as feriales .ſ. in quolibet menſe: ⁊ in ſecundo anno vbicunqȝ inuenit primā poſuit 2. in quolibet menſe: ⁊ in tertio 3. ⁊ ſic de alijs: ⁊ ideo in cal. Januarij ternarius eſt numerus: qꝛ ibi nulla inuenitur tertio anno prima, nec ibi debet poni alius numerus ꝙ ternarius: qꝛ nullo anno cal. Januarij luna eſt prima, niſi in tertio anno cycli decēnouennalis. In quibuſdā tñ calendarijs numeri ipſi deſignantur ꝑ lr̄as alphabeti: nā ꝓ vno interponitur ibi a, ꝓ duobus, b. ꝓ tribus, c. ⁊ ſic de alijs numeris, ⁊ lr̄is, ⁊ ſeriatim vſqȝ ad lr̄am t, q̄ eſt decimanona in ordine alphabeti. Formatur aūt aureus numerus ab illo ternario, q ponitur in calen. ianuarij: nā illis tribus addūtur 8. ⁊ conſtituuntur 11. qui numerus dꝫ poni in tertia lr̄a ianuarij. Itē illis 11. adduntur 8. q̄ cōſtituunt 19. qui numerus debet poni cū interuallo in 5. lr̄a ianuarij. Item illis 19. addantur 8. ⁊ ſic ſunt 28. ſed qꝛ aureus numerus nō tranſit 19. ⁊ ideo abiectis 19. reſiduū .ſ. 8. dꝫ poni immediate poſt 19. ⁊ ſic ꝑ totū calendariuȝ. Pꝫ ergo, ꝙ qñ maior numerus ſequitur minorē, tunc debet inter vtrunque numerum dimitti vna litera: ⁊ qñ minor ſequitur maiorem, tunc nulla debet litera intermitti: vnde verſus.

De tribus octo cauens ſuperet de dena nouemqȝ.
Maior ſit ternus, minor aureus eſto ſecundus.

Veruntamen formatio illa fallit in omni menſe, cuius lunatio eſt 29. dierum .ſ. in Februario, Aprili, Junio, auguſto, octobri, ⁊ decembri in quibus poſt minorem numerum maior immediate locatus ſequitur circa principiū menſis, quod patet hoc verſu.

Menſe breuis lunę februs eſt ars det cito ganger.

In iſto verſu erūt ſex dictiones ſex mēſibus deſeruiētes: quoruȝ lunatio eſt 29. incipiēdo ī medio verſu, vbi dꝛ februs: ita ꝙ quęcūqȝ fuerit initialis lr̄a alicuius iſtarū dictionū ſuꝑ eadeȝ lr̄a in calēdario maior numerus ſequitur minorem, ſine ſpatio .i. nulla lr̄a dimiſſa in illo menſe cui ſeruit illa dictio. v.g. Februs eſt pri=

mā dictio ⁊ ſeruit primo menſi, cuius lunatio eſt 29. ſ.febrꝛus, ⁊ f.eſt prima litera: ergo ſuper primum f. menſis februarij maioꝛ numerus ſequitur minoꝛem immediate, ſimiliter ſuper primū e. Aprilis: ⁊ ſic de aliis: ſed ſuper primum g. decembꝛis maioꝛ, ſ. 14. ſequitur immediate minoꝛem. ſ.2. ⁊ ſuper eadem litera: qꝛ ibi eſt duplex aureus numerus, quod deſignat geminatio huius litere g. in dictione ganger. Item fallit in Julio ⁊ reliquis menſibus vſque ad Januarium: in quibus circa finem numerus 19. ſequitur immediate ad 11. numerum: vnde verſus.

Julius ⁊ reliqui, qui reſtant dena, nouemqꝫ
Jungunt vndeno, ſic eſt ratus aureus oꝛdo.

Item ſciendum eſt, ꝙ quando 19. immediate ſequitur 11. tunc octauus, qui ſequitur, debet tertio loco poni: vnde verſus.

Quando continuas vndenis dena nouemqꝫ.
Maioꝛi trinus tunc octonarius eſto.

De termino paſchali, ⁊ pꝛīo de clauib. feſtoꝝ mobiliū. C. 6.

De termino paſchali triplex datur rō: ⁊ pꝛima per claues moſaicas: ſcda p etatē lunę: tertia per tabulas manuales: de quarum qualibet videndum eſt: Sed pꝛimo de clauibus: ⁊ ideo videndum eſt quid ſit clauis, ⁊ vnde dicatur, ⁊ vnde habet oꝛtū, ⁊ ad quid inuenta fuerit. Clauis eſt numerus variabilis datus anno ad inueniendū pꝛincipia quinqꝫ mobiliū feſtiuitatū, ſ. ſeptuageſimę, quadrageſimę, paſchatis, rogationū, pentecoſtes: ideo ſunt quinqꝫ claues: ⁊ qᷝlibet p̄dictoꝝ feſtoꝝ hꝫ triginta quinqꝫ dies, in quibus ſemper celebꝛantur. A ſede aūt cuiuſlibet clauis numerātur dies vndecī, ⁊ vſqꝫ ad initiū ipſoꝝ trigintaquinqꝫ dierū, pꝛout hęc infra patebūt. Et dī clauis per ſimilitudinē: quia ſicut per claues oſtia reſerantur, ita per talē numerū pꝛincipia dictarum feſtiuitatū nobis denotantur. Habent.n. oꝛtum iſtę claues terminoꝝ a 19. anni cycli lunaris, ⁊ 7. diebus ſeptimanę: vnde pꝛima clauis eſt 29. Claues aūt alioꝝ annoꝝ ſic foꝛmantur: addamus.n. ſemper claui pręcedētis anni 19. ⁊ ſumma inde pꝛoueniens erit clauis ſequentis anni, ſi non ſuperat 40. ſi vero ſumma ſuperat 40. abiectis 30. reſiduum erit clauis ſequentis anni. verbi g. Clauis pꝛimi anni eſt 26. cui ſi iungatur 19. erunt 45. vnde abiectis triginta, remanēt 15. qui numerus eſt clauis ſequētis anni. ⁊ ita foꝛmātur vſqꝫ ad 19. annos

nos

nos per ordinē: qꝛ non ꝓceditur vltra 19. numeruꝫ: ſed reuertitur ad priorē: vnde cyclus clauiū aurei numeri ⁊ epactarū non differunt quantitate, differunt tñ principio, qꝛ cyclus epactarū incipit a ſeptēbri, cyclus aūt aurei numeri ⁊ clauiuꝫ a ianuario. Unde ſi velimus ſcire quotus ſit annus cycli aurei numeri, ⁊ clauiū, poſſumus ſcire per diuiſionē annorū dñi factaꝫ ſuperius in titulo de epacta. Inuento quotus ſit annus clauiū, poſſumus ſcire quę ſit clauis illius anni per aliaꝫ hanc rōnem. Numerus enim ille, qui remanet de diuiſione annorū dñi numerari debet per ſummitates quinqꝫ digitoruꝫ, inchoando a pollice: ⁊ ſi numerus terminatur in pollice, debemus addere 25. ⁊ ſumma inde proueniens erit clauis illius anni: ſi vero numerus finitur in indice, debemus addere 13. ſi in medio, 31. ſi in annulari 19. ſi in auriculari, 7. ⁊ ſi ſumma inde ꝓueniēs exceſſerit 49. abiectis 30. quod remanſerit erit clauis, quę additio his verſib. continetur.

Uiginti quinqꝫ tredecim plus eſſe tricenos.
Undē vicena epa digitis pro clauibus apta.

Sedes quidē clauium nunq̄ꝫ inuenitur in calendario, niſi ſuper hanc literam g. prima ergo g. ianuarij eſt clauis ſeptuageſimę. vltima g. eiuſdem menſis eſt clauis quadrageſimę: ⁊ ſecunda g. martij eſt clauis paſchatis: tertia g. aprilis eſt clauis rogationum. vltima g. aprilis eſt clauis pentecoſtes: vnde verſus.

Primaqꝫ, ⁊ vltima g. Iani, Martiſqꝫ ſecunda,
Tertiaqꝫ aprilis tibi ſignat, ⁊ vltima clauem.

Habita ergo claue anni, incipe cōputare a ſede clauis: ⁊ cōple illā in diebus calendarij ꝑ ordinē ꝓcedendo: ⁊ vbi terminabit, ibi erit terminus ſolēnitatis: ita ꝙ in proximo die dñico ibi ſequēti erit initiū ſolēnitatis, cuius eſt clauis, ſed rōnes incipiunt in ſequēti die lunę: ⁊ ſi fuerit biſſextus, cuilibet claui eſt vna dies addenda. ¶ Rationes ad inueniendum paſchą. Cap. 7.

Poſſumus ēt ſcire paſchales terminos per ętatem lunę: cuius rationem ſequitur iuxta conſuetudinem iudęorum, de quo talis datur regula. Accipe lunam quęcunqꝫ eſt in feſto epiphanię: ⁊ perfice illam procedendo per dies calēdarij ordinate vſqꝫ ad 40. dies, ⁊ ſi fuerit biſſextus, vſque ad 41. in proxima die dominica ſequenti erit initium ſeptuageſimę: vnde verſus.

A feſto ſtellę numerando perfice lunam.

Quadra=

Quadraginta dies poſt ſeptuageſima fiet.
Biſſextus quando fuerit, ſuperadditur vnus.
Si cadit in lucem domini tunc ſume ſequentem.
Si cadit in feriam ſeptenam, ſitq; biſſextus,
Linque diem domini primum, ſumasq; ſecundum.

Habita ergo ſeptuageſima terminos aliarū mobiliū feſtiuitatū facile ſcire potes. Nā a ſeptuageſima vſq; ad dñicam 1. quadrageſimę ſunt tres integrę ſeptimanę: a dñica 1. quadrageſimę vſq; ad paſcha, ſūt ſex itegrę ſeptimanę: a paſcha vero vſq; ad diem lunę rogationum ſunt quinq; ſeptimanę, ⁊ vnus dies: a paſcha vero vſq; ad pentecoſten computantur quinquies decem dies. Terminū quoq; paſchalem his verſibus ſcire potes.

Poſt nonas martis vbi ſit noua luna require.
Tertia lux Domini proxima paſcha tenet.

¶ Rurſus vbicūq; poſt duodecimū cal. aprilis luna decimaquarta reperitur, dominica proxima paſcha celebratur. Item qualiſcūq; luna fuerit in cal. ianuarii, talem fac eã in feſto ſancti Benedicti, ſiue 12. calen. aprilis: ⁊ illam computes vſq; ad 24. ⁊ ibi erit paſcha hebręorum. ¶ Rurſus ab 8. idus Martii vſq; ad nonas aprilis ſunt dies 29. quocunq; ergo illorum luna fuerit prima, computetur vſq; ad quatuordecim: ⁊ ibi erit paſcha hebręorū. Eſt etiā ⁊ alia ratio inueniendi paſcha ꝑ ętatem lunę: qñ qñ luna currit per vnū, erit paſcha dñica prima poſt nonas aprilis: qñ currit per duo, erit dominica prima poſt 8. cal. aprilis: quãdo currit per tres, erit dñica prima poſt idus aprilis: qñ currit ꝑ quatuor, erit dñica prima poſt nonas aprilis: qñ per quinq;, erit dñica prima poſt 11. cal. aprilis: qñ ꝑ ſex, erit dñica prima poſt 4. idus aprilis: qñ per ſeptem, erit dñica prima poſt 3. calē. aprilis: qñ per octo, erit dñica prima poſt 14. cal. maii: qñ per nouem, erit dñica prima poſt 7. idus aprilis: qñ per decem, erit dominica prima poſt 6. cal. aprilis: qñ per vndecim, erit dominica prima poſt 17. cal. maii: qñ per duodecim, erit dominica prima poſt pridie nonas aprilis: qñ ꝑ tredecim, erit dominica prima poſt 9. cal. aprilis, qñ per quatuordecim, erit dominica prima poſt pridie idus aprilis: qñ ꝑ quindecim, erit dñica prima poſt 12. cal. aprilis, qñ ꝑ decemſeptem, erit dominica prima poſt. 5. idus aprilis, qñ per octodecim, erit dominica

nica

nica poſt 4.idus aprilis, qñ per 19.erit dñica poſt 15.calē. maii. Tabulas inſuper manuales nonnulli ad inueniendos paſchales terminos cōfecere, ſicut Dionyſius, Iſidorus, ꝛ quidā alii, quas ad pręſens duximus dimittendas, ne difficultas ſit nimiū oneroſa. Ad pręſens igitur ſufficiant carmina noſtra infraſcripta. Eſſe grauem nobis bello carnem caueamus.

Bellum ſępe gerens etiam puto deiicit hoſtem.

Mox animę lucrū inuenies cum religioſis. In his verſibus ſunt 19.dictiones, 19.annis cycli lunaris ſeruientes, prima primo, ſecūda ſecundo, ꝛ ſic ꝑ ordinē, ſumpto initio a primo anno cycli, ꝛ quota fuerit prima lr̃a dictionis in ordine alphabeti, q̄ nō deſinat in m. tota die aprilis cōputādo a mēſis principio verſus finē, erit terminus paſchę hebręorum.i. luna 14. ꝛ in primo dñica ſubſequenti erit paſcha noſtrū, ſicut in ſexta parte ſub tractatu de paſcha plene dictū eſt. Ibi etiā patet quare ſub 5. calē. aprilis ſcribit in calendario reſurrectio dñi. Si vero dictio deſinit i m. quota eius erit prima litera in alphabeto, tota die martii cōputando a mēſis fine verſus principiū erit terminus paſchalis iudęorū, ꝛ in primo die dñico, q̄ poſtea occurrerit, deſcēdendo verſus finē, erit paſcha nr̃m, hoc cautius obſeruādo, qꝛ carnē ꝛ caueamꝰ in p̄fatis verſibus dēnt ſcribi ꝑ c, ꝛ hoſtē debet ſcribi ꝑ h, q̄ in hoc loco pro lr̃a reputatur. Pōt ꝛ aliter paſcha facile inueniri, pone enim in calendario tuo in margine aureū numerum ſequentem. vꝫ iuxta 12.calē. aprilis pone 16. iuxta 11. cal. pone 5. iuxta 12. cal. 13. iuxta 8. cal. 2. iuxta 6. calen. 10. iuxta 4. cal. 18. iuxta 3. cal. 7. Itē iuxta cal. aprilis 15. iuxta 4. nonas aprilis 4. iuxta 2. nonas 10. iuxta nonas. 1. iuxta 6. idus 19. iuxta 5. idus. 17. iuxta 4. idus. 6. iuxta 2. idus 14. iuxta idus 3. iuxta 17. cal. maii. 11. iuxta 15. cal. 19. iuxta 14. cal. 8. Volens ergo terminum paſchę inuenire, adde vnum annis dñi tunc currentibus, poſtea diuide ipſos quoties poterit per 19. ꝛ ſi diuiſio ꝑficiatur in 16. ita ꝙ nil ſuperſit, recurre ad calēdariū tuū: ꝛ in illa die, iuxta quā inuenies ſcriptū 19. erit paſcha hebręorū, qđ ſemper celebrant in 14. luna, ꝛ in ſequenti dñica erat paſcha noſtrum. Si vero aliquid ſuperſit ſuper vltima 19. puta quinqꝫ, vel decē, vel 15. dies, tunc paſcha hebręorū erit in die illa, iuxta quā ſcriptū inuenies 5. vel 10. vel 15. ꝛ ſic de aliis p̄miſſis numeris, ꝛ diebus:

⁊ in ſequenti dñica erit paſcha noſtrũ: quod nõ põt eſſe ante 11.
cal. aprilis, nec poſt 7. cal. maii. v. g. hoc anno computantur an-
ni dñi 1286. quorũ 1273. ſunt recte diuiſi per 19. ſuperſunt ergo
13. de p̃miſſo numero, quibus additur vnus, ⁊ fiunt 14. vbi ergo
inueneris in tuo calendario hũc numerũ, ibi erit hoc anno pa-
ſcha iudeorũ: in ſequenti vero anno erit vbi inuenies ſcriptũ
15. ⁊ ſic vſque ad 19. poſtea vero reditur ad 1. ⁊ ſic perpetuo fiet.
Per eundẽ quoq; modũ poteris terminum ſeptuageſime inue-
nire. Pone in calendario tuo in margine iuxta 16. calẽ. Februa-
rij hunc numerũ 8. Itẽ in eadẽ linea pone 16. iuxta 15. calen. Fe-
bruarij, pone 5. iuxta 14. cal. 13. iuxta 13. cal. 2. iuxta 12. calẽ. 10. iu-
xta 10. calẽ. 18. iuxta 8. cal. 7. iuxta 7. calẽ. 15. iuxta 5. cal. 4. iuxta 4.
cal. 12. iuxta 2. calẽ. 1. iuxta cal. februarij. Item iuxta 3. nonas fe-
bruarij 9. iuxta nonas 17. iuxta 8. idus 6. iuxta 6. idus 14. iuxta
5. idus 3. iuxta 3. idus 11. iuxta idus 19. Diuiſis ergo annis dñi
per 19. vt p̃miſſum eſt, vide, qui numerus ſupereſt ſuper 19. ⁊ vbi
illũ in ipſo calendario inueneris, ibi erit terminus ſeptuageſi-
me, qui ſemp̃ eſt in luna vndecima: ⁊ in ſequenti dñica ſeptua-
geſimã celebramus, q̃ non põt eſſe ante 15. calen. februarij: nec
poſt 9. cal. martij, ſicut nec quadrageſima poteſt eſſe ante pridie
nonas februarij, nec poſt 6. idus martij. Eodẽ ẽt mõ terminus
penthecoſtes inueniri põt: pone. n. in tuo calendario in margine
iuxta 7. idus maij 16. iuxta 6. idus 5. iuxta 4. idus 13. iuxta 3. idus
2. iuxta idus 10. Itẽ iuxta 17. cal. Junij 18. iuxta 15. calen. 7. iuxta
13. cal. 15. iuxta 12. cal. 4. iuxta 10. cal. 12. iuxta 9. calẽ. 1. iuxta 7. ca-
len. 19. iuxta 5. cal. 12. iuxta 4. cal. 6. iuxta pridie. cal. 14. Item iu-
xta calẽ. Junij 3. iuxta 3. nonas. 11. iuxta nonas. 19. iuxta 8. idus 8.
Diuiſis ergo annis dñi per 19. numerũ illũ, qui ſupererit ſuper
19. quere in p̃miſſis locis calẽdarij: ⁊ vbi illũ inueneris, ibi erit
pentecoſte hebreorũ, quod ſemper eſt in luna 4. ⁊ in ſequẽti dñi-
ca erit pentecoſte noſtrũ, quod nõ põt eſſe ante 6. idus maij, nec
poſt idus iunij, ſicut nec rogationes eſſe p̃nt ante 6. calen. maij,
nec poſt calen. iunij. Põt ẽt paſcha aliter inueniri per hãc tabu-
lam, 5. 15. 13. 2. 22. 10. 30. 18. 7. 27. 15. 4. 24. 12. 1. 21. 9. 19. 17. Iſti nu-
meri rep̃ntant quoſdã dies aprilis ⁊ martij, in quibus contingit
paſcha hebreorũ, cõputando dies illos a principio ipſorũ men-
ſiũ, ita q̃ ipſi numeri a viginti infra rñdeant aprili, a viginti ſu-
pra

pꝛa martio: hoc vult dicere hec tabula: ꝙ in pꝛimo anno cycli lunaris eſt paſcha hebꝛeoꝝ in 5. die intrantis apꝛilis: in ſcd̄o anno eiuſdē cycli eſt quintadecima die intrātis martij: ⁊ ſic de alijs donec numeri ipſius tabule cōpleantur: poſtea reditur ad pꝛimū annū cycli. Qualiter aūt inueniantur anni cycli, dictum eſt ſupꝛa, vbi agitur de epacta. Quare feſta ſaluatoꝛis, excepto feſto natalis, ſiue natiuitatis, ſint mobilia, dictū eſt in ſexta parte, ſub feſto natalis. Ultimo, ſm Iſido. ſciendum eſt, ꝙ inter latinos ⁊ grecos eſt varietas: ſub termino feſtiuitatis paſchalis: quod prouenit, quia latini a tertio nonas martii vſqꝫ in tertiuꝫ nonas apꝛilis pꝛimi menſis lunam requirunt: ⁊ ſi quintadecima luna die dominica prouenerint in aliam dominicaꝫ paſcha protrahunt, vt pꝛemiſſum eſt. Greci vero obſeruant pꝛimam lunam ab 8. idus martii, vſqꝫ ad diem nonam apꝛilis,

De Cyclis. Cap. 8.

Quia in pleriſqꝫ huius partis locis de cyclo mentio facta eſt, ideo de cyclo aliqua dicamus. Notādū eſt ergo ꝙ Cyclus eſt ſpatiū aliquoꝛum annoꝝ in ſe rediens ſm aliquos numeros: ⁊ dr̄ quaſi circulus per duplicē ſyncopaꝫ. Eſt. n. cyclus vocatus, eo ꝙ in oꝛbē digeſtus ſit: ⁊ quaſi in circulū depoſitum oꝛdinē complectatur annoꝝ, ſine varietate ⁊ ſine arte: ſunt aūt ſex cycli. Pꝛimus ſolaris incipiens in 6. calend. martii, in feſto Mathie ꝯſtans ex 28. annis, ꝯtinens cōcurrentes ⁊ regulares ſolares ⁊ dñicales, ⁊ annos biſſextiles ⁊ cōes. Secūdus cyclus eſt decemnouennalis cōſtans ex 19. annis, ⁊ incipit a ianuario cōtinens in ſe aureū numeruꝫ, ⁊ claues terminoꝝ. Tertius eſt cyclus lunaris, incipiens ſimiliter a ianuario habēs 19. annos. Incipit aūt quarto anno cycli decēnouennalis: hunc inuenerūt Romani: vt ſcirent qua hoꝛa luna a ſole accenderetur: ſed quia pceſſu tempoꝛis hec inuentio falſificata eſt, nihil operantur ſecunduꝫ hunc cyclum. Quartus eſt epactalis incipiens 5. calen. ſeptēbꝛis, habens ſimiliter annos 19. continēs in ſe regulares lunares, ⁊ epactas, ⁊ annos, ⁊ ꝯmunes, ⁊ emboliſmales. Quintus eſt cyclus magnus cōſtans ex quingentis 32. annis: vel ſm alios quingentis triginta annis: ſm quē foꝛmat tabula Dyonyſii. Sextus eſt cyclus indictionalis: conſtans ex 15. annis, ⁊ ꝯtinens indictionales. Romani enim, qꝛ difficile erat de remo

tis mundi partibus venire ſingulis annis Romã ad ſoluenda
tributa per eos prouinciis indicta, ſtatuerunt ꝙ ſaltez ſingulis
quinquẽnijs ſoluerent: ita ꝙ primo quinquennio apportarent
pro tributo ferrũ pro fabricandis armis: In ſecundo quinquẽ-
nio argentũ pro ſtipendiis militib. erogandis: In tertio aurũ
ꝓ ſimulacris fabricandis: ⁊ ſic ſemper poſt aurum qḋ in anno
quintodecimo ferebat, incipiebat quinquenniũ quo ferrũ iterũ
ſoluebat: ⁊ ſic erat quaſi quidaz circulus tp̄is: q̄r ergo Romani
ſic fieri indixerunt: ideo illi anni indictio nũcupati ſunt: de quo
dictũ eſt ſupra. Premiſſum aũt ſpatiũ quinqz annorũ vocatũ eſt
luſtrum: quia venientibus nunciis prouinciarum cum tributo,
cum cereis, ⁊ cum aliis precioſis ſumptibus vrbem luſtrabant.

¶ Explicit tractatus de Computo Eccleſiaſtico.

¶ Compendium Muſice.

Quiſqs ad canẽdi ſcientiã crudiẽd⁹ accedis, diſpõnẽ, vim, ⁊ ordinẽ lr̄arum (per quas oīs cantus hz diſcretionẽ) cordi memoriter imprimas: vcz, quod ponũtur ⁊ sũt i ordine man⁹, ſeu palme viginti lr̄e: q̄ diuiduntur in ſubgrauibus, grauibus, acutis, ⁊ ſuperacutis. At vero ipſe lr̄e in ordine manus nõ ſunt niſi ſeptẽ, voce ⁊ forma differentes. ſ. A. B. C. D. E. F. G. ſubgrauis vna eſt dũtaxat lr̄a greca oīum prima in pricipio pollicis manus ſiniſtre a latinis Philoſophis addita: quã qdã coꝝ vocabulo, Gamma dicunt: Nos vero latini

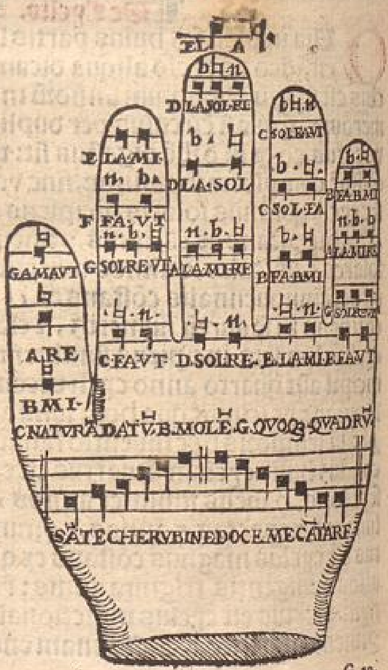

G, appellamus, i qua nr̃e muſice oīs ſumit ordo principiū: ⁊ ipſius Gāma nr̃a manus ornata initio ſe a Grecis ꝓfitet exordiū ſumpſiſſe. Graues lr̃e ſūt ſeptem. ſ. A. B. C. D. E. F. G. Et graues dn̄r: q: in inferiori loco primitus ſunt formate: hoc eſt in voce pectoris. Hn̄tq; principium in prima iūctura pollicis: ⁊ finē in ſcd̄a iūctura auricularis. Acute ſilr̄ ſunt ſeptē. ſ. A. B. C. D. E. F. G. q̄ nō ſunt a primis grauibus noīe differētes: ſed forma dūtaxat. Ideoq; acute dn̄r: eo ꝙ acutū reddant ſonū reſpū grauiū ꝑdictarū. Formant. n. i ſuperiori loco. i. i voce gutturis. Et hn̄t principiū in tertia iūctura auricularis: finē vero i ſecūda iūctura indicis. Superacute ſunt quinque. ſ. AA. BB. CC. DD. EE. ⁊ ideo ſuperacute dn̄r: eo ꝙ ſuper ꝑdictas acutas acutiorē reddant ſonum. Et rō eſt: q: formantur in ſuperiori loco. ſ. in voce capitis, ⁊ hn̄t principiū in ſcd̄a iunctura medii: finē vero in tertia iunctura eiuſdē a tergo: vt omni depictam hanc manum intuenti patet.

Vt autem ordo literaruz naturaliter poſitaruz ibi breuiter pateat: ⁊ que in ſpatio, queue litere ſint in linea cognoſcas: inferius perpēde diſpoſitas. Gamma in linea A. in ſpatio B. in linea C. in ſpatio D. in linea E. in ſpatio F. in linea G. in ſpatio A. in linea B. in ſpatio C. in linea D. in ſpatio E. in linea F. in ſpatio G. in linea AA. in ſpatio BB. in linea CC. in ſpatio DD. in linea EE. in ſpatio. Vide quia litere, que in

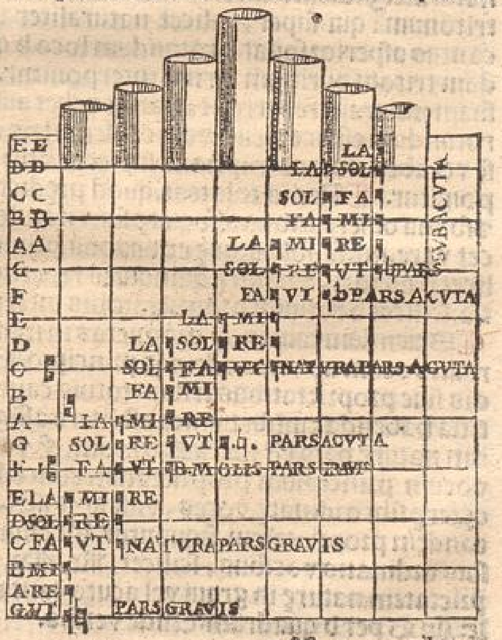

grauibus in linea notatur: in acutis in ſpatio demonſtrantur:
⁊ quę in acutis ſpatio ſunt notatę: in ſuperacutis in linea ſunt
ſcriptę prout in hac figura patet.

PReterea ſciendum eſt b rotundum in diſpoſitione litera-
rū nō debere ꝓprie lineā, aut ſpatium occupare: nec lo-
cum naturaliter habere: quia non eſt de computo ſeptē
literarum muſicalium: ſi enim eſſet aliqua de ſeptem, per du-
plarem conſonantiam alicui grauium, vel ſuperacutarum re-
ſponderet, Grauibus quippe per duplarem reſpondere non
poteſt conſonantiam: quia minus eſſet ſemitonium. Supera-
cutis vero per diapaſon nequaquam conſonat: quia ſemitoniū
ſuperabundat. Vocatur enim apud grecos b rotundum ſiue
menon: hoc eſt accidens, vel accidentale: quod enim eſt acci-
dentale, non eſt proprium: ⁊ quod non eſt proprium, non eſt
naturale. Inuentum eſt autem b rotundum ad temperandum
tritonum: qui ſuper, ſcilicet naturaliter inuenitur: vbi enim
cantus aſperior ſonat b rotundum loco b quadri: ad temperan
dam tritoni duritiam ſartum interponitur. Sed vbi cantus ad
ſuam naturam recurrerit, ſtatim debet auferri. Igitur quia b
rotundum eſt accidens, vel accidentale: ⁊ accidēs poteſt adeſ-
ſe vel abeſſe ſine corruptione ſubiecti: vbi neceſſarium fuerit ap
ponatur. ¶ Nec id te lateat, quod prędictis ſeptē literis voce
⁊ forma differentibus aſſociatę ſunt notulę ſeu voces ſex, ſcili-
cet vt re, mi, fa, ſol, la, quę ex duabus primis proprietatibus: ſci
licet b quadri, ⁊ naturę quinquies repetitę ponuntur: ⁊ ex ter-
tia, ſcilicet b rotundi proprietate bis interponi noſcuntur.

¶ Sciendum tamen, ꝙ proprietas in muſica eſt deriuatio plu
rium vocum ab vno eodemq; principio. Exiſtentibus igit̄ mo-
dis ſiue proprietatibus tribus totus cantus, pro ipſarum no-
titia habenda cuilibet vnica eſt litera aſſignata. Nam proprie-
tati naturę data eſt litera C. b molli. F. ⁊ B quadro G: quibus
vocum principium proprietatum conceditur. ſ. vox Ut: quam
cęterę ſibi ordinatę voces, videlicet Re, Mi, Fa, Sol, La. per
eandem proprietatem ſequuntur. Ut enim vox in C locata cū
ſuis ordinatis vocibus, ſcilicet, Re, Mi, Fa, Sol, La, per pro-
prietatem naturę in graui vel acuto cantatur. In F per b mol-
le: In G per b quadrum. Unde verſus.

Naturę

Naturę modum per C cantare ſolemus.
F b molle notat: ſed G b quadrum oſtendit.

¶ Nota quod ſigna ſiue claues (vt vulgo dr̄) demonſtrantes ſedē totius cantus vniuerſaliter vſitatę, ſunt duę: vz F graue. loco cuius lr̄ę, talis figura ponitur] [Et b acutū: pro quo tale ſignū [: Per ipſarū aūt diſcretaz repoſitionez per lineas, pōt oīs cantus cuiuſcunque ſit toni rōnabiliter collocari. Diſtant. n. ab inuicē per diapēte: nā F in grauibus, C in acutis cōſtituta ſunt.

¶ Sunt ergo notę oēs in manu numero quadragintaduę numeratę, vz a Gamma ad EE vltimū viginti ſedibus collocatę. ¶ Et nota ꝙ ſyllaba vt, ſemper eſt caput ⁊ principiū aliarū ſibi ſuccedentiū ſyllabaruz. ſ. re, mi, fa, ſol, la. Harum. n. oīum ſex ſyllabaruz aggregatio dr̄ in cantu deductio: qꝛ deducit modulantium voces ex grauitate in acumen, ⁊ ex acumine in grauitatez. ¶ Et quia illa nota ſiue ſyllaba, vt ſepties in manu reperit: ideo dicimus ꝙ ſeptez ſunt deductiones manus ſeu palmę: vnde pri̅ma deductio habet principiū in G ſubgraui, ⁊ finez in E graui: ⁊ cantatur per b quadrū graue. ¶ Secunda hꝫ principium in C graui, ⁊ finem in A acuto: ⁊ cantatur per naturam grauem. ¶ Tertia habet principium in F graui, finem vero in D acuto: ⁊ cantatur per b molle graue. ¶ Quarta habet principium in G. graui: ⁊ finem in E acuto: ⁊ cantatur per b quadrum acutum. ¶ Quinta habet principium in C acuto, finem vero in AA ſuperacuto: ⁊ cantatur per naturam acutam.

¶ Sexta habet principium in F acuto, ⁊ finem in DD ſuperacuto: ⁊ cantatur per b molle acutum. ¶ Septima habet principium in G acuto: finem vero in EE ſuperacuto: ⁊ cantatur per bb quadrum ſuperacutum.

¶ Breuis ⁊ vtilis regula pro fiendis mutationibus.

Mutatio eſt alicuius vocis vel notę vnius proprietatis in alteram eiuſdem ſoni, atque loci varietate acceptio. Fit nanqꝫ mutatio vel fieri poteſt in quolibet loco: vbi duę vel tres voces, ſiue notę nomine ſunt diuiſę: quę quidem ſub vna ſola litera includuntur. Itaque ad mutationem faciendā requiritur ꝙ ibi ſint duę voces vniſonium facientes: ⁊ ꝙ proprietates per quas fit mutatio iungantur ad inuicē in vna voce: vnde vbi ſola vox eſt, non pōt fieri mutatio: ēt ſi ſint duę voces, ⁊ non ſint

ęq̃uales in ſono, nō fit mutatio: vt ſunt iſtę duę voces de b. fa b mi. q̄ differunt ſono p̄ ſemitoniū, qd̄ eſt inter fa, ⁊ mi. ¶ Preterea notare dēmus, ꝙ mutatio fieri dꝫ duobus caſib. ſ. qn̄ cantus transgredit̄ vocē la vnius ꝓprietatis p̄ duas voces, ſeu notas: ⁊ qn̄qꝫ per vnam tm̄. Et qn̄ ſub voce, ſeu nota vt, per vnam tantum deſcendit. Primo modo mutatur Sol, vel La, in Re, ⁊ vocat̄r Mutatio aſcendens. Secundo modo mutatur Re, vel Ut in La, ⁊ vocatur Mutatio deſcendens. Exemplum primi.

Exem plum ſe cun di.

¶ Animaduertendum tamen eſt, ꝙ mutatio aſcendens fit ſemper in Re: mutatio deſcendens fit ſemper in La: ⁊ hoc quando cantus per gradus procedit: ſecus autem ſi per gradus non progrederetur: quia tunc mutatio effectu non fit, ſed intelligitur facienda: prout in exemplo ſequenti videri poteſt.

¶ Item

¶ Jtē nota quod non debet fieri mutatio, niſi neceſſitate cogente. Unde duplex eſt neceſſitas. Prima eſt, quando proprietas vna non ſufficit ad aſcenſum, vel deſcenſum cantus: & tunc oportet mutationem fieri proprietatis ipſius in aliam cantui magis deſeruientem. Et quandiu per vnam proprietatē poteſt cantari: non debet fieri alterius proprietatis mutatio, ſed vitari. Secunda neceſſitas eſt, quod licet vna proprietas per aſcenſum vel deſcenſum cantui deſeruiret, tamen de neceſſitate mutatur in aliam ad cantum magis harmoniacū faciendum: vt ſepe fit de b molle in b duro, & e conuerſo: tunc totaliter non debet vitari mutatio.

¶ De coniunctionibus vocum quę ſint.

Coniunctio in muſica eſt diſpoſitio ſiue ordinatio ſonorum, ſiue vocum adinuicem in ſyllabis & dictionibus. ¶ Tonus igitur, ſemitonium, ditonus & ſemiditonus ꝯiunctiones vocant, quę ꝯſonantiarum membra proprie nuncupantur. Unde Jſid. Toni, ſemitonia, ditoni, & ſemiditoni, ſunt particulę ꝯſonantiarū: per quas voces vocibus, & cantibus cantus iunguntur. ¶ Tonus a tono nō differt in aliquo: nec ſemitoniū a ſemitonio: ſimiliter aūt ditonus a ditono non vllo modo diſcrepat: nec ſemiditonus a ſemiditono. Licet .n. tonus, ſemitonium, ditonus, ſemiditonus pluries in manu reperiant: idem tñ ſemꝑ ſunt qđ ſuperius eſſe diffiniunt. ¶ Quiſquis igit bene, naturaliter & pfecte cantare deſideras, habeas cōiunctiones per manus articulos determinatas. Inſuper ſi menti memoriter inſertas cum adiunctis conſonantijs tenueris, peritus cātor, ſi adſit poſſibilitas vocis, facile eſſe poteris: qm̄ quod ore decantas tentabis auditu, & corde intelligere preualebis. Sed iam primo videamus quid ſit tonus.

¶ De tono.

Tonus, qui oīum prima & integra dr̄ eſſe ꝯiunctio, eſt duoꝝ ſonorū inequaliū per ſpatiū integrū immediate iūctorū acceptio. ¶ Dr̄ aūt tonus a tonādo .i. perfecte & integre pronūciando: qꝛ vtrunqꝫ ſonū plene & integre pronūciare debemus. Et eſt tonus inter G. & A. & econuerſo: & ab A. & B. & econuerſo: inter C. & D. & econuerſo: & a D. ad E. & econuerſo: & ab F. & G. & econuerſo, in grauibus, acutis, & ſuperacutis: vt hic pꝫ exēplo.

Tonus. Tonus. Tonus. Tonus. Tonus.

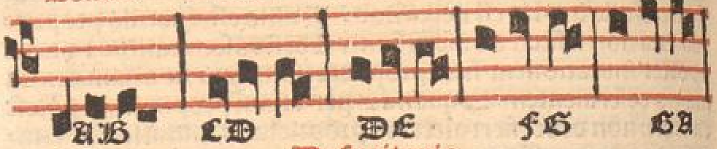

De ſemitonio.

SEmitoniū eſt duorū ſonorū inequaliū per ſpatiū imperfectū, ⁊ nō integrū mediate iunctorum acceptio. Et dr̄ ſemitoniū a ſemi, qḋ eſt imperfectū vel incompletū, vel nō integrū, ⁊ tonus, quaſi imperfect⁹ ⁊ nō integer tonus. Et ideo ſicut tonus perfecte, complete, ⁊ integre pnunciatur: ita ſemitoniū quod duarū partiū toni pars eſt, imperfecte, incōplete, ⁊ non integre pronunciari debet: qḋ maniſeſte intelligētiū prolatione ⁊ in monachordo patet. Et eſt ſemitonīu inter b quadratū, ⁊ C, ⁊ ecōuerſo E. ⁊ F. ⁊ ecōuerſo A ⁊ b rotūdū, ⁊ eꝯuerſo i grauib. acutis, ⁊ ſupacutis, vt hic pꝫ exēplo.

Semitonium. Semitonium. Semitonium. Semitonium.

DItonus eſt duorū ſonorum ſeu vocum per duo ſpatia plena, integra atqꝫ perfecta iunctoruꝫ acceptio. Hꝫ ergo ditonus duos tonos, voces tres, ⁊ interualla duo: ⁊ qꝛ ex tonis compoſitio debet eſſe perfecta, plena, ⁊ integra eſt eius pronunciatio. Dr̄ aūt ditonus a dia, qḋ eſt duo, ⁊ tonus: qꝛ ex duobus iungit̄ tonis, vt hic patet exemplo.

Ditonus. Ditonus. Ditonus.

SEmiditonus eſt triū vocū ſeu ſonoruꝫ per ſpatiū vnū, plenū, integrū, atqꝫ perfectū, ⁊ aliud nō integrū atqꝫ imperfectum

fectũ iunctorum acceptio: Et dr̃ ſemiditonus a ſemi, qđ eſt non plenũ, ⁊ non perfectũ: ⁊ ditonus quaſi imperfectus tonus cum perfecto ⁊ cõpleto tono. Perfectã quippe hñc non põt ſemiditonus pronũciationẽ ſicut ditonus: q̃r ex minoris ſemitonij deperditione ad perfecta ſpatia nõ attingit: idcirco toni pfectã, ⁊ ſemiditoni imperfectam habent prolationem, vt hic ſequitur.

Semiditonus. Semiditonus. Semiditonus.

D F E G A C.

De diateſſaron. Prima conſonantia.

Diateſſaron ꝯſonãtia fit ex quatuor ſonis ꝯſtituentibꝰ duos tonos, ⁊ vnũ ſemitoniũ minus. Dicta eſt. n. a dia qđ eſt per, ⁊ teſſaron quatuor, quaſi ex quatuor vocibꝰ facta. Igit̃ quũ diateſſarõ ꝯſonãtia quatuor retinet voces, tres tñ neceſſe eſt habeat differẽtes ſpẽs. Vis nanq; cõſonãtia vnã ſemper minus hƺ ſpeciem, q̃ fuerint eius voces. Prima nãq; eius ſpẽs format̃ ex tono, ſemitonio, ⁊ tono in eleuatione. Incipit. n. i A. re. prima chorda grecorũ ⁊ ꝓcedit ad quartam lr̃am. ſ. D. his ſyllabis Re. mi. fa. ſol. ⁊ vbicunque reperiunt̃ ſimiles voces, ſemper fit prima diateſſaron ſpẽs. Secũda ſpẽs diateſſaron eleuat̃ ſemitonio ⁊ duobus tonis incipiẽdo in B. mi. hiſque quatuor ſyllabis ꝓcedit Mi. fa. ſol. la. ⁊ vbicunq; ſil'is vocũ cõmiſtio reperit̃, ſemper fit ſecũda ſpẽs diateſſaron. Tertia vero ſpẽs diateſſaron eleuat̃ duobus tonis, ⁊ ſemitonio in formatione: incipiturque in C. fa vt. ⁊ procedit per has voces. Ut. re. mi. fa. ac vbicunq; reperit̃ ſimilis vocum aggregatio ſemper fit tertia diateſſarõ ſpẽs: vt hic patet inferius.

Prima ſpecies diateſſaron. Secunda ſpecies diateſſaron. Tertia ſpecies diateſſaron.

A D B E C F.

Dia-

¶ Diapente. ¶ Secunda conſonantia.

Diapente eſt ꝯſonantia quinqꝫ ſonos, tres tonos, vnũ que ſemitonium cõtinens. ¶ Dicta eſt. n. a dia, quod eſt per, ⁊ pente quinqꝫ, quaſi ꝯſonantia ex quinqꝫ vocibus miſta. ¶ Fit equidem diapente ex diateſſaron tono ſuperaddito: quę cum quinque tm̄ habeat voces, quatuor neceſſe eſt retineat ſpecies. ¶ Prima nanqꝫ diapente ſpecies formatur ex prima ſpecie diateſſaron ex tono in acuto repente ſuperaddito procedens his ſyllabis re. mi. fa. ſol. la. intenſiue, ⁊ vbicunqꝫ fuerit ſimilium ꝯiunctio vocũ, ſemper fit prima ſpẽs diapente. ¶ Scd̃a ſpẽs diapente formatur ex ſcd̃a ſpecie diateſſaron, vt ſupra: procedit nanque per has ſyllabas mi. fa. ſol. re. mi. ¶ Tertia diapente ſpecies formatur ex tritono ⁊ ſemitonio: hiſqꝫ procedit ſyllabis fa. ſol. re. mi. fa. ⁊ vbicunque fuerit ſimiliũ ꝯnexio vocũ: ſemper fit tertia ſpecies diapẽte. ¶ Quarta vero ſpecies diapente formatur ex tertia ſpecie diateſſaron: ⁊ tono in acutiori parte ſuperaddito procedens his ſyllabis vt. re. mi. fa. ſol. ⁊ vbicunque fuerit ſimilium ſonorum commiſtio, fit ſemper quarta ſpecies diapente: vt hoc monſtratur exemplo.

¶ Prima ſpecies diapente. ¶ Secunda ſpecies diapente.

¶ Tertia ſpecies diapente. ¶ Quarta ſpecies diapente.

¶ De conſonantia diapaſon.

Diapaſon cõſonãtia fit ex octo ſonis ꝯſtituentib. quinque tonos ⁊ duo ſemitonia. Dr̄. n. a dia quod eſt per, ⁊ paſon oē: quaſi cõſonantia conſiſtens ex omnibus ſonis. Oẽs quidẽ ſoni ſunt ſeptem in tota muſicę diſciplina: quibus cũ primo replicato hęc perfecta diapaſon ſimphonia

phonia perficitur. ¶ Septē ſunt differentes diapaſon ſpecies:
quarum prima fit ab A.graui ad A.acutū. Secunda a B.graui
ad B.acutū. Tertia a C.graui ad C.acutum. Quarta a D.gra-
ui ad D.acutum. Quinta ab E.graui ad E.acutum. Sexta ab F.
graui ad F.acutum, Septimum a G.graui ad G.acutum.

¶ De tropi ſeu toni deſcriptione.

TRopus ſiue tonus, modus eſt quāpluriū vocū, ex dia
pente ac diateſſarō ordinatione ſpeciei debitę ꝯiun-
ctarū, in acumine ⁊ grauitate diſtantiū, per aſcenſū
⁊ deſcenſum ꝯgrua pneumatum forma cōſtitutarum
cōueniens ꝯſtitutio. ¶ Et ideo gręci (a quibus hęc muſica pri-
mitus eſt exorta) quatuor tropos .ſ. protū, deuterū tritum, ⁊ te-
tartū ſub quatuor vocū cognitione .ſ. re. mi. fa. ſol. ac d. e. f. g. pri-
marū literarū finalium terminatione ſtatuere notandos: vt ex
hmōi finaliū lrarum atq vocū effectus notitia in ipſorum tro-
porū perfectionis ⁊ naturę notitia veniremus. Protus nanq
tropus, qui primus eſt in voce. re. ⁊ d. prima ſibi cōiuncta litera
cū ſuo ſubiugali finitur. Deuterus, qui ſecundus eſt tropus in,
mi. voce, ⁊ e. prima lr̄a cū ſuo ſubiugali finalē ſedē acquirit. Tri-
tus vero, qui tertius tropus eſt eiuſq ſubiugalis in voce, fa. at-
que f. prima eſt terminatus. Sed tetartus tropus quartus in vo
ce ſol. G. quę prima cum ſuo ſubiugali eſt conſtatus. Hę quidē
voces ⁊ literę graues ſunt: ⁊ in eis troporū termini ſtatuuntur,
vt auctenticorum perfectionibus atque plagalium eorūq for-
mationi ſatisfiat. Sunt ergo octo tropi ſiue toni numero diffe-
rentes: quorum quilibet ſuā formam, ordinē, atq modum hn̄t,
vt patebit exemplo.

¶ Quō prędicti tropi, modi, ſeu toni ex ſu pra nominatis ſpeciebus .ſ. diateſſaron, diapente, ac diapaſon conſtituantur ac formentur.

PRotus tropus ſiue tonus, qui in ordine primus eſt,
ſuā formā ⁊ eſſe a diapente ⁊ diateſſaron recipit: qm̄
ex ipſorum primis ſpeciebus formatur .ſ. re. la. prima
diapente ſpecie: ⁊ ex re. ſol. prima diateſſaron ipſi pri
mę diapente ſuperaddita ſpeciei. Producunt .n. diapaſon hę
coniunctę ſpecies, quę ſunt re. la. ⁊ re. ſol. in D. primo termino
inferiori fundatę, ⁊ in D. ſecundo termino ſuperiori termina
tę. Forma igitur huius primi tropi ſeu toni auctentici conſtat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ex prima diapente ſpecie re.la.⁊ ex prima diateſſaron ſuperius adiuncta re.ſol.cuius forme demonſtratio inferius patebit.

¶ Forma ſubiugalis pti, tropi, ſiue toni eſt in D.primo cũ ſuo re. prima diapente ſpẽs inchoata, ſ.re.la.⁊ ab eiuſdẽ prima diateſſaron deo,ſum tendens ſpecies ordinata, ſ.ſol.re.qui forma a ſui auctentici ſpecie auctentice non deficit: quanquam in diateſſaron poſitione ab auctentici forma diſtet. vtriuſque tamen finis idem eſt. ¶ Forma igitur plagalis huius eſt ex diapente ſpecie prima re.la. ⁊ ex diateſſaron etiam prima diapente ipſi coniuncta inferius ſol.re.vt inferius patet exemplo.

¶ Demonſtratio proti perfecti ¶ Demonſtratio plagalis proti perfecti

¶ Diapaſon ex diapente ⁊ a diateſſaron connexa ſuperius. ¶ Diapaſon ex diapẽte ⁊ diateſſaron connexa inferius.

Deuterus tropus, ſeu tonus, qui auctenticorum ſecundus, ſed in troporum ordine tertius eſt, ex diapente, ac diateſſaron recipit formam ſuam ⁊ eſſe. Ex ſecunda.n.diapente ſpecie in E. primo ⁊ voce ſua mi.inchoante, ⁊ in ſecundo b.⁊ ſua voce mi terminante: ac ẽt ex ſecũda diateſſaron ſpecie in eodem b. cum voce ſua mi initium habente: ⁊ ad E ſecundum, ⁊ ſuam vocem la.terminante formatur. ¶ Preſentis igitur tropi ſeu toni formatio ex mi.mi.ſpecie diapente ſecunda: ⁊ ex mi.la etiam diateſſaron ſecunda ipſi diapente ſuperaddita ſpeciei cõficitur: ex quibus hic tropus redditur omnino perfectus: vt inferius patebit. ¶ Forma ſubiugalis deuteri ab ipſius deuteri forma, niſi in diateſſarõ poſitione non diſtat: qñ ex diapente ⁊ diateſſaron ſpeciebus recipit ſuam formam: ⁊ vtriuſque finis idem eſt. Igitur hec forma in E.primo ſuaque voce mi.fundata, ex ſecunda, vt diximus, ſpecie cõponitur, diapente ad B. ſecundum eiuſque mi. voce ſuperius aſcendente, ⁊ ab eodem E.atq; voce cum ↄiuncta diapente ex ſecunda diateſſaron ſpecie deſcendente, que forma eſt ex mi.diapente ſecunda, ⁊ ex la.mi.diateſſarõ inferius ſecunda ſpecie, vt patet.

¶ De-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Demonſtratio deuteri perfecti.

¶ Diapaſon ex diapente diateſſaron coniuncta ſuperius.

¶ Demonſtratio plagalis deuteri perfecti.

¶ Diapaſon ex diapente, ⁊ diateſſaron coniuncta inferius.

TRitus tropus, ſiue tonus, qui auctenticorū tertius, ſed in troporū ordine quintus eſt, diapente ⁊ diateſſaron conſonantijs ſuā formā acquirit ⁊ eſſe: nā forma hęc in tertia diapēte tertiaqꝫ diateſſaron ſpecie iunctis ꝯficitur: ex eius nanqꝫ fine atqꝫ fundamento, quod F. primū dr̄, tertia diapente ſpecies exorta. ſ. fa. fa. in ſecunda C. terminata cum coniuncta ſibi ſpecie tertia diateſſaron. ſ. vt fa. i. ad ſecundum F. progreſſa finitur: quę ipſam diapaſon cōſonantiam perfecte conſtituunt. Recta igitur forma triti ex fa. fa. tertia diapente: ⁊ vt fa. tertia diateſſaron eſt coniuncta: vt patet inferius. ¶ Forma ſubiugalis triti ex ſui triti auctentici ſpeciebus, qm̄ ipſius naturę eſt, acquirit eſſe, ⁊ eius materię cum ipſo dr̄ eſſe forma. ¶ Uerum, qꝛ (vt de ceteris dictū eſt plagalibus) diateſſaron cōſonantia pro hm̄oi forma infra diapente coniungitur, quę pro auctentici forma ſupra diapente ꝯuertitur, non vī diſtare a ceteris: ⁊ vtriuſqꝫ idē eſt fundamentum ⁊ finis. ¶ Huius igitur forma plagalis ſuperius ſpecie diapente tertia fit a fine fa. fa. ⁊ ſub ipſo coniuncta tertia diateſſaron fa. vt. vt patet hic inferius.

¶ Demonſtratio Triti perfecti.

¶ Diapaſon ex diapente, ⁊ diateſſaron coniuncta ſuperius

Demonſtratio plagalis Triti perfecti.

¶ Diapaſon ex diapente ⁊ diateſſaron coniuncta inferius.

TEtartus tropus ſiue tonus auctencticorũ vltim⁹ eſt: qui in ordine tonoꝛuz ſepius ex diapente ac diateſſaron ſancꝫ ex cauſis efficientibus ſuaz formã ⁊ eſſe accipit ⁊ acquirit. Oẽs nanque tropos hę conſonantię ſuis ſpẽbus efficiũt: vt clare ꝯſtat ex ſupradictis. ¶ Hãc eteniꝫ tetarti formaꝫ quarta ſpecies diapente producit: quę in G. primo fundata ad D. ſm cũ, vt. ſol. terminando producitur. Et ab eodẽ D. cum prima diateſſaron. re. ſol. ad G. ſm vlterius procedendo finit. Et ideo in re. G. primo. vt. ſol. quarta diapente fundata cũ re. ſol. diateſſaron prima ꝯiuncta huius tetarti tropi di eſſe forma ⁊ perfectio: vt inferius cõſtat exẽplo. ¶ Forma plagalis tetarti, qui in ordine oĩum vltimus ⁊ octauus eſt a forma ipſius auctẽtici tetarti ſumitur: qꝛ quarta diapẽte ⁊ a prima diateſſeron ſpẽbus formatꝛ. Sola quippe diateſſeron ſpeciei poſitio inter eos dr̃iam facit: q̃ in auctẽtico ſupra diapẽte cõponitꝛ: ſed in hoc plagali ſupponitꝛ: ſed in cęteris plagalib. lex ipſa ſeruatꝛ. G. quoqꝫ primũ vtriuſqꝫ fundamẽtũ ⁊ finis eſt. Iſtius igitꝛ plagalis forma ex diapẽte ſpecie quarta ſupra, ⁊ ex diateſſeron prima componitur infra. ſ. vt. ſol. ⁊ ſol. re. vt inferius patet exemplo.

¶ Demonſtratio Tetarti perfecti.

¶ Diapaſon ex diapente, cui adiungitur ſuperius diateſſarõ.

¶ Demonſtratio plagalis Tetarti perfectum.

Diapaſon ex diapente cui infra adiungitur diateſſaron.

Poteſt igitur perfectus tonus ſeu tropus tali declaratione deſcribi. Tropus ſeu tonus perfectus auctenticus ſiue plagalis eſt, qui ex ordinatis ex diapente ac diateſſaron ſpeciebus in acumine ⁊ grauitate cōiunctis debita pneumatum poſita diſpoſitione rite diapaſon retinet perfectam formam. Illa igitur aſcenſu contrario erit imperfectio tropi: quę diapaſon perfectam formam nō retinebit.

Perfectam diapaſon formam non retinere, eſt a totali eius aſcenſu deficere: ⁊ ideo ille tropus nuncupabitur imperfectus, ſi auctenticus eſt, qui a fine ſuo in dicto diapaſon aſcenſu deficiet: vt ſi ad quintam, ſextam, vel ſeptimam tantum attingit a fine: ⁊ tanto magis eſt imperfectus, quanto magis a perfecta diapaſon diſtat. Plagalis autem iudicabitur imperfectus, ſi a fine ſupra a diapente deficiat, vel infra ſi diateſſaron non deſcēdat: ⁊ in ea eſt imperfectus parte in qua deficiens inuenitur: ⁊ ſi in vtraqꝫ deficiat, in vtraqꝫ continet imperfectionem: ⁊ dicitur in vtraqꝫ imperfectus, vt patet exemplo.

Demonſtratio proti imperfecti.

Diapaſon ex tono deficiens ſuperiori toni continet imperfectionem.

Demonſtratio plagalis proti imperfecti.

Diapaſon in vtroqꝫ termino tono deficiens plagalem imperfectum reddit.

Demonſtratio deuteri imperfecti.

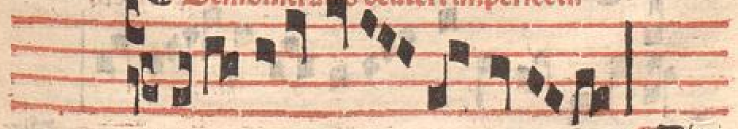

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Diapaſon qui in tono ſuperius deficit tropum imperfectum reddit.

Demonſtratio plagalis Deuteri imperfecti.

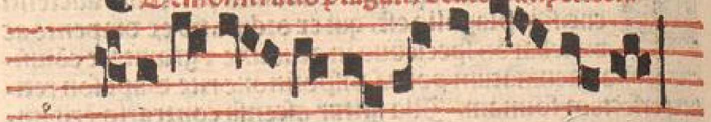

Diapaſon a B. primo ad ſecundum eſt in tono inferius deficiens.

Demonſtratio Triti imperfecti.

Diapaſon in inferiori tono deficiens, tropi continet imperfectionem.

Demonſtratio plagalis Triti imperfecti.

Diapaſon ſupra ⁊ infra deficiens tonis, tropo tribuit imperfectionem.

Demonſtratio Tetarti imperfecti.

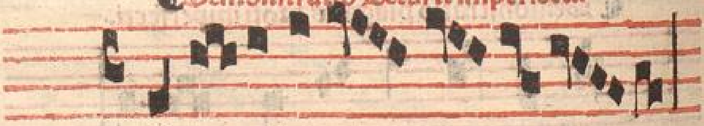

Diapaſon cui tonus ſuperius abeſt, ea in parte imperfectiorem facit tonum.

Demonſtratio plagalis Tetarti imperfecti.

¶ Diapaſon ſupra ⁊ infra duobus deficiens tonis, tropum faciat a perfectione diſtare.

HOs autem, qui ſupra diapaſon aliquid videntur adde re, eo quod perfectam ſeruant formam, ⁊ aliquid plꝰ adijciunt, pluſquam perfectos in authenticis merito nominamus. Quos autem in plagalibus infra fines vbi eorum vltimus diapaſon perficitur terminus, tonum vel ſemitonum ⁊c. contingit deponere, etiam dicimus pluſquam perfectos. ¶ Supra igitur auctenticus dicitur pluſquam perfectus, ſed infra plagalis, ⁊ non ſupra: quia in ea parte miſtus appellatur, vt nunc dicetur.

Demonſtratio auctentici pluſquam perfecti.

¶ Diapaſon in ſperiori termino adiuncta cum tono.

Demonſtratio plagalis auctentici pluſquam perfecti.

¶ Diapaſon in termino inferiori adiuncta tono.

QUia autem auctentici infra tonum ſemitonum vel ditonum ⁊c. deponunt, eo ꝙ cum ſuo plagali miſcentur, appellantur miſti. Plagalibus vero, quorum aſcenſui vel diapente aliquid ſupponitur, eo ꝙ cum ſuo auctentico miſturam faciunt, etiam miſtorum nomina tribuimus. Inferius igitur eſt miſtus auctenticus, cuius nomen plagalis ſuperius tenet, ad horum differentiam miſtorum, quorum ſpecies cum aliorum ſpeciebus commiſceri videntur, nempe appellantur commiſti. Poteſt enim vniuſcuiuſque tropicum alterius cuiuſque ſpecie vnaqueque ſpecies commiſceri. Eorum demonſtrationes, vt clare videantur que dicta ſunt, hic infra ponemus: vt vnius demonſtratione ſingulorum notitia habeatur.

Demonſtratio auctentici miſti.

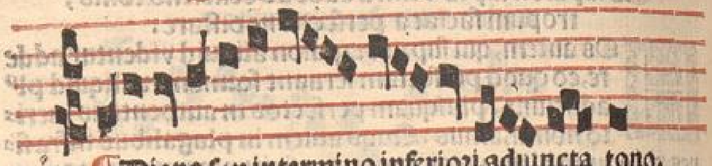

¶ Diapa ſon intermino inferiori adiuncta tono.

Demonſtratio plagalis miſti.

¶ Diapaſon in inferiori termino adiuncta ſemitono.

De cōmiſtis autē ſpēbus in tropis hoc notandū accepimus, q tropi ſic ad inuicē ſunt cōmiſti, q vix vnus reperiri ɔtingat, qui ꝓprijs duntaxat ſpēbus ſit formatus. ¶ Ad cognoſcenduz cuius toni ſint antiphonę, q̄ aſceſuz ſeu deſcēſum ſui tropi non cōplēt, inſpicere debes finez antiphonę, ⁊ principiū de ſeculorū: ⁊ de hoc dant hi verſ.

Re.la.vult primus.re.fa.retinetq; ſecundus:
Per ſextam mi.fa.terno: quarto dato mi.la.
Fa,fa.fert quintus: fa.la.pręber tibi ſextus.
Ut.ſol.ſeptenus: vt.fa.captatq; ſupremus.

¶ De intonatione pſalmorum dantur hi verſus, videlicet.

Primus cum ſexto fa, ſol, la ſemper habeto: Tertius ⁊ octauus vt, re, fa, atq; ſecundus. La, ſol, la quartus: vt, mi, ſol ſit tibi quintus. Septimus fa, mi, fa, ſol, ſic omnes eſſe recordor.

¶ De cantibus qui propter eorum aſcenſuz non ſunt auctentici, ⁊ propter eorum deſcenſum non ſunt plagales.

¶ Notandū eſt, q inueniuntur multi cantus, qui ꝑ ſuas breuitates ⁊ cōpoſitiones non pñt iudicari auctentici, nec plagales: q2 non habent aſcenſum, vt auctēnci: nec deſcēſum, vt plagales: vnde huiōi cantus ſunt iudicandi per eorū chordas tali modo, q ſi hñt plures notulas in numero ſupra ipſam chordā, q̄ ſub eadem chorda, tales cantus ſunt auctentici. Si vero plures notulę fuerint inferius, q̄ ſuperius, erunt plagales. Aduertendum

tendū tñ eſt, ꝙ note, q̄ ſituatę ſunt in chorda, nō dēnt cōputari ī numero cuꝫ illis, q̄ ſunt ſuperiꝰ vel inferiꝰ. ¶ Et nota ꝙ chorda primi ⁊ ſcdi toni eſt in manu ī digito auriculari. F. fa. vt. grauī, ⁊ ī linea: Chorda tertij ⁊ quarti toni eſt in G. ſol. re. vt. graui, ⁊ ī ſpatio. Chorda qnti ⁊ ſexti toni eſt ī A. la. mi. re. acuto, ⁊ in linea. Chorda ſeptimi ⁊ octaui toni eſt in B. la. b. mi. acuto, ⁊ in ſpacio.

¶ Sancta Brigida.

¶ Clericoꝝ cātus nō ſit remiſſus, nō fractus, non diſſolutus: ſed honeſtus, ⁊ grauis, vniformis, ⁊ ꝑ oīa humilis. Pſalmodia plus redoleat ſuauitatē mentis, humilitatēqꝫ ⁊ deuotioneꝫ: ꝙ aliꝙ oſtentationē. Nā nō vacat a culpa aīus, qñ cantantē plus delectat nota, ꝙ res que canitur: oīnoqꝫ abominabile eſt deo, qñ vocis eleuatio plus fit ꝑꝑ audientes, quam propter Deum.

¶ Finit compendium muſicę.

¶ Exorciſmi contra demoniacos diuerſorum ſanctorum approbati, ⁊ magne efficacię incipiunt.

Quia etiā ad officium ſacerdotum ſpectat ⁊ pertinet vexatis a demonibus per ſibi ab eccleſia traditā ptātē, quantum in ſe eſt, per diuinā gratiam manus imponere, ⁊ demones, tam chriſtianos baptizatos, ꝙ catechumenos vexātes adiurare, exorcizare, ⁊ expellere de eorum corporibus, ſub ſequenter ponuntur in calce huius operis exorciſmi ſanctorum, quos cum puritate ꝯſcientię ⁊ magna humilitate legere dēnt, nihil ſibi, ſed oīa dei virtuti ⁊ eccl'aſticę ptāti attribuēdo.

¶ Sed antequam deueniatur ad exorciſmum, pro informatione exorcizantis notanda ſunt quędam pręambula valde opportuna, quę ſunt ſequentia, videlicet.

¶ Modus quem tenet demon ad intrandum in humana corpora. Cap. 1.
¶ De maleficijs. Cap. 2.
¶ De ſignis, qbus aliquis cognoſcit eſſe demoniacus. Cap. 3.
¶ Signa, qbus aliquis deprehendit eſſe maleficiatus. Cap. 4.
¶ Conditiones exorciſtę, ⁊ qualiter ad hoc officium debet pręparari. Cap. 5.
¶ De ſignis quę apparent quando ſacerdos coniurat maleficiatum. Cap. 6.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Quem modum teneat demon ad exeundum de humanis corporibus. Cap. 7.
¶ De malitijs ⁊ deceptionibus, quibus vtitur demon erga exorciſtam. Cap 8.
¶ Qui poteſt exorcizare, ⁊ de modo, quem tenere debet exorciſta, quando aliquem vult coniurare. Cap. 9.

¶ De modo, quem tenet diabolus ad intrandum in humana corpora. Cap. 1.

Diabolus ingreditur in humana corpora propter deperationẽ, aut pp aliud pctm̃, aut aliqñ permittitur ad exercitationẽ. ¶ Primo duo modi ſunt ad vindictã dñi dei, ſm ſctm̃ Hieron. ſuper Iohelez, vt hz. 23. q. 5. Nonſolum. ¶ Tertius modus eſt ad ſalutem aię, ſicut legitur de aliquibus ſctis, qui fuerunt vexati a demonibus vſq3 ad finẽ vitę eorũ. Anteq̃3 ergo diabolus humana corpora ingrediat, quaſi ſemper, primo apparet eis in effigie alicuius hoĩs, qui mala morte eſt defunctus: aut repñtat aliquẽ ſuũ cõſanguineũ: aut apparet illi in effigie alicuius aĩalis terribilis, vel horribilis. Et ſibi vĩ ꝙ ſubito diſpareat, ſed ingredit ſubito in eum. Et hoc vt plurimũ accidit in nocte, ⁊ ĩ locis opacis ⁊ obſcuris. Et in talibus oppreſſis apparent ſigna quę infra dicemus. Aliqui ẽt intrant per os, aut aures, in modũ venti: aut in modum vnius muris, ſicut narrauerunt talia patientes. Aliquibus etiã dormiẽtibus demones tale ſomniũ induxerunt: ꝙ vz eis videbatur ꝙ demon poſt eos currebat: qui euigilantes inuenti ſunt cũ talibus ſignis demoniacoꝝ: vz ꝙ diabolus erat in eis: vt poſtmodũ clare apparuit. Aliqñ ẽt ingrediuntur percutiendo collum, aut alia membra ipſorum.

¶ De maleficijs. Cap. 2.

In omnibus aũt maleficijs eſt pactum aut manifeſtũ, aut ſecretũ, quod habet diabolus cũ malefico: ſm ꝙ currit ſigillũ maleficij: qđ quaſi ſemper eſt res vana. Facto maleficio ſubito diabolus aut pręſentialiter, aut poteſtatiue ingreditur ĩ illã perſonã, ſupra quã factum eſt dictũ maleficiũ: Et hoc eſt ob aliquod occultũ dei iudiciũ. Verũ ſi eſſet aliqua perſona ſancta ⁊ pura, ſicut erat beata Iuſtina, nihil poſſent demones contra ipſam. De his autem longius ⁊ diffuſius tractatur in ſumma Syluеſtrina, ⁊ ſumma Aſteſana, ⁊ in libro magiſtri Ioãnis

nider, qui dr̃ Preceptoriũ diuine legis de decem p̃ceptis. His
adiungo, ꝙ illa oſſa, ⁊ penne inſerte vna in alia: ⁊ multa ⁊ qua-
ſi infinita talia, que in lectis inueniuntur a demone deportata,
ſicut clare fuit deprehenſuz, ſunt extrahẽda, ⁊ igne cõburenda,
dũ dr̃ pſalmus, Exurgat deus. Nec ſequenda eſt illa ſuperſtitio,
quã vulgus ponit de mittendis talibus rebus inuentis ad flu-
uiũ currentẽ. Hoc anno fuit q̃dã iuuencula, cõtra quã quotidie
fiebãt maleficia: q̃ ea, q̃ inuenit in lecto, igne cõbuſſit. Cui ſequẽ
ti nocte diabolus apparuit, ⁊ q̃relatus eſt de tot oꝛonibus, quas
faciebat, ⁊ ꝙ cõbuſſerat ea q̃ inuenerat. Quã iniuriam nemo ei
as fecerat. Cui iuuencula ſpũ ſctõ repleta viriliter r̃ndit, ab eo
petẽs ad qd veniſſet. Qui r̃ndit, ꝙ violenter illuc miſſus fuerat.

¶ De ſignis quibus cognoſcit aliquis eſſe demoniacus. Cap. 3.

Legitur, ꝙ ſiquis non põt ꝯtinuare eſum carnis hedine, p
dies 30. ꝙ talis iudicatur demoniacus. Aliqui demonia-
ci hñt oculos terribiles: ⁊ demones mẽbꝛa eorũ ⁊ corpꝰ deſtruũt
miſerabiliter, ⁊ interficiunt, niſi cito eis ſubueniatur. Aliqui fin-
gunt ſe eſſe fatuos, ⁊ ſemper augent: ſed diſcooperiuntur, ⁊ co-
gnoſcuntur, ſi nolũt dicere pſalmũ. Miſerere mei deus, quon.
vel Qui habitat in ad. aut Euangelium ſcti Joannis. I. In
principio. ⁊ ſimilia ſancta. Eſt etiam magnum ſignum, qñ lo-
quuntur ſermonẽ alienũ a patria ſua: ſi non fuerunt extra pa-
triam: ⁊ qñ perſone illiterate ⁊ idiote loquũtur literaliter ⁊ cõ-
gruenter: aut ẽt cantant muſicaliter: aut quando dicunt aliqd,
quod ipſi nunquam dicere ſciuiſſent. Aliqui ẽt demoniaci ſunt
muti ⁊ ſtupidi. Aliud quoqz ſignum eſt, ꝙ eis ſuperueniunt ter-
rores, ⁊ cito recedunt. Potiſſimum autem cognoſcitur quis eſ-
ſe demoniacus, quia ſi quando leguntur exorciſmi, conturba-
tur: ⁊ hoc ſignum eſt preſentis diaboli, ſicut infra dicemus.

¶ De ſignis, quibus cognoſcitur quis eſſe maleficiatus. Ca. 4.

Aliqui maleficiati hñt colorẽ faciei cedrinum, ⁊ aliqui ocu
los conſtrictos: oĩa eorum membꝛa vr̃ ligata, ⁊ hñt hu-
mores deſiccatos. Duo autem potiſſima ſigna ſunt, conſtrictio
cordis ⁊ oris ſtomachalis: ⁊ qñ videtur eis ꝙ habent vnũ bol
lum ſuper ſtomachũ. Aliqui hñt puncturas in corde tanquã ſi
acubus eſſet punctum. Aliqui vr̃ cor eis corrodi. Aliqui habẽt
magnum dolorem in collo, aut renibus: ⁊ videtur eis ꝙ talia

mēbra a canibus lacerentur. Aliquibus vꝫ ſe hr̄e bollūz in gut-
ture: quod aſcēdit ⁊ deſcēdit. Quibuſdā ligata eſt vena gn̄atio-
nis. Aliqui hn̄t ſtomachū ita indiſpoſitū, ꝙ emittunt per vomi-
tum quicquid comedunt, vel bibunt. Aliquibus per ventrem di-
ſcurrit ventus frigidiſſimus, aut tanquam flamma ignis. Ali-
quibus ſignum eſt in digeſtione cibi: ⁊ potiſſimum quando me-
dicine applicate nihil proſunt infirmo. Aliquibus eſt circa col-
lum continua pulſatio, que videt̄ tremorē inferre. Ultra hec ſi-
gna ſunt etiam alia quamplura, que practicando inueniens.

¶ Conditiones exorciſte: ⁊ qualiter ſe ꝑparare debet. Cap. 5.

Demoniaci ⁊ maleficiati citus liberātur in eccl'a, ꝙ̄ in pri-
uatis domibus. Et prius dēnt cōfiteri. Laudo ꝙ exorciſta
ſit ſacerdos, qui dꝫ eſſe homo vite ſancte, bn̄ ↄfeſſus ⁊ cōtritus,
⁊ ſuper oīa humilis: opus hoc diuine oīpotentie attribuendo.
Qui hortet̄ infirmū, vt oē adiutoriū a diuina maieſtate expectet,
a ſe aūt nihil, niſi modicum laboris, qui ēt eſt ex gr̄a dei. Non ſit
etiā auarus: qꝛ petendo pecunias, aut expectando perderet do-
num tante gratie. Tamē ſi pauper eſt, ſecure poteſt recipere ele-
emoſinam ſibi datam. In illa die omnino celebret prius: qꝛ dia-
bolus plus timet manuum impoſitionem, ⁊ preſentiam ſuam.

¶ De ſignis que apparent, quando ſacerdos coniu-
rat maleficiatum. Cap. 6.

Exorciſta moneat demoniacū vel maleficiatum, ⁊ recolli-
gat mētē ſuā, ⁊ eā ad deū dirigat cū firma fide ⁊ ſpe libera-
tionis ſue a diuina maieſtate, ſi expedit ſaluti anime ſue. Et hēat
crucifixū in manib9 ſuis, ⁊ ponat reliquias ſcōꝝ ligatas in pā-
no ſerico ſuper cor eius, aut ſuper ſtomachū: ⁊ ipſe faciat ſignū
cū manu, quotieſcunqꝫ ſenſerit in aliqua ſui corporis parte com-
moueri, aut pungi. Et hoc vt ſacerdos non cōturbet̄: ſed vt ſciat
ad que verba magis diaboli ↄturbent̄. Et finita ↄiuratione pe-
tat cū ſacerdos de accidentibus, que ſibi ↄtigerunt. Hec ſigna
ſolent accidere qn̄ ſacerdos ponit manū ſuper caput: quia ſen-
tiunt ſub manu rē frigidiſſimā tanꝙ̄ glaciē. Aliquibus deſcen-
dit vētus per humeros ⁊ renes, qui eſt frigidiſſimus. Aliquibus
caput in immenſum aggrauatur. Aliquibus cerebrum conſtrin-
gitur, ⁊ perforatur: ſicut ſi gladio percuteret̄. Aliquibus inflam-
matur caput ⁊ facies, aliqn̄ tota perſona, ac ſi eſſet vapor ignis.

Ali-

Aliquibus febris immēſa cū dolore capitis euenit: ⁊ totum corpus extenuatur ⁊ frangitur. Sed oīa iſta accidentia parum durant: q2 ꝯiuratio tollit demonis vigorē. Aliquibus ꝯſtringitur guttur, adeo ꝙ vīr ſtrangulari. Aliquibus ad orificiū ſtomachi mouetur quedā res ad modum pilę, ac ſi eſſent vermes, ac formicę, aut ranę. Quibuſdā accidit vomitus magnus ſtomachi. Aliquibus maxima tortura in viſceribus. Nonnullis venter vehementer inflatur. Quibuſdā cōſtringitur cor: ac ſi intolerabiliter feriretur. Oſtenditur etiam demon in aliqua parte corporis palpitando ſicut piſcis, aut in modum formicarum. Aliquādo pertranſit a capite vſque ad digitos pedum, ſicut ventus, ⁊ econtra. Ultra iſta ſigna quamplura alia practicando videbis: quia diuerſi demones faciunt diuerſa ſigna.

¶ De modo, quem tenet diabolus ad egrediendum de corporibus. Cap. 7.

Si fuerint diaboli, qui loquūtur, ꝯiura eos ꝙ dimittāt corpus illud liberū ⁊ expeditū, ſicut erat qn̄ fuit baptizatus. Et fac eū dare ſignū diſceſſus, per extinctionē candelę. Si vero ſint diaboli, qui nō loquant, ſicut inueniū in maleficiatis, exeūt aliqn̄ per os in modū flāmę ignis: aliqn̄ in modū venti ꝯgelati. Et in exitu videbis inflagari guttur. Egrediuntur etiam per aures ſimili modo diſcedentes a ſtomacho, ſeu corde. Aliqui exeunt per ſeceſſum in ſimilitudinem pilę, quę ſemper gyratur donec exeat. Aliqui in ſimilitudinem ranę, quę ſerpit donec fuerit egreſſa. Aliqui in ſimilitudinem venti frigidiſſimi.

¶ De malitiis ⁊ deceptionibus, quibus vtuntur demones ad exorciſtam decipiendum. Cap. 8.

Aliqui demones tm̄ odio hn̄t verba ſancta, ꝙ anteꝗ̄ ꝯiurentur, diſcedunt. Alii expectāt ꝯiuratione, ſed poſtea nō pn̄t eā ſuſtinere. Aliqui aūt ſunt adeo maligni, ꝙ faciunt fatigari exorciſtā per magnū tpis ſpatiū, vt appareat infirmo, ꝙ non ſit demoniacus, ⁊ vt faciant fatigari, ⁊ pati exorciſtā. Aliqui poſteaꝗ̄ ſunt manifeſtati abſcondunt ſe, ⁊ relinquunt corpus liberū ab oī faſtidio, taliter ꝙ infirmus putat ſe eſſe oīno liberatū: ſed non dēt ceſſare exorciſta, donec viderit ſigna liberationis. Aliqui demones ponunt oīa impedimenta, quę pn̄t infirmo, vt non ſi faciat ꝯiurare. Quidā conantur perſuadere ꝙ ſunt infir-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mitates naturales: ⁊ ꝙ iſta res eſt vna trupha. Aliqui in medio
coniurationis faciunt dormire infirmam: ⁊ oſtendant ei aliquã
viſionem crucifixi, vel aliorum ſanctorũ ſubtrahendo ſe, vt ſtet
ſecreti: ⁊ oſtendunt infirmum liberũ. Aliqui oſtendunt malefi-
cium factum ſuper ipſum, ⁊ authores maleficii, ⁊ modũ ad illud
diſſipandum. Sed ſit cautus exorciſta, ne faciat aliquaꝫ ſuper-
ſtitionem. Non mireris ſi diabolus in ſuſceptione ſacramẽti eu-
chariſtię demoniacum nõ cõturbet: quia poſtquã intrauit, pau-
latim deſpicit, ⁊ nõ timet ſancta, immo loquitur myſteria fidei
ſanctę, ⁊ confitetur diuinam maieſtatẽ. Et ſupponit perſonam
vexatã, ⁊ ei loquitur in corde, ⁊ facit eã perturbari pro re mini-
ma. Maius tibi dico, ꝙ aliqui dęmones poſt longã vexationẽ
factã alicui perſonę, ſi non expellunt, loquunt per os eius quaſi
ſemper, ⁊ ceſſant ei nocere. Poſtea tandem deprehenduntur.

¶ Qui poteſt exorcizare: ⁊ de modo, quem tenere debet exorciſta in coniurando aliquam perſonam. Cap. 9.

NOtandũ autẽ eſt, ꝙ quilibet ſacerdos, ⁊ maxime parochia-
lis, ⁊ quilibet diaconus, aut ſubdiaconus ſi ſibi fuerit cõ-
miſſum per epm, vel preſbyterũ, põt exorcizare. Hoc ẽt poteſt
quilibet purus exorciſta de cõmiſſione vt ſupra. Et ſi ſacerdos
vel diaconus exorcizat, debet hẽre ſuper albam, vel ſuperpelli-
ceũ ſtolam: ſi vero ſubdiaconus, manipulũ: ſi acolytus vel exor-
ciſta, ſuperpelliceũ. i. cottaꝫ tñ. Volens igitur ſacerdos dęmo-
nes expellere, vel adiurare per ptãtem ſibi traditã, debet pri-
mo ſeipſum mundare per humilem ⁊ legitimã cõfeſſionẽ ſuorũ
peccatorũ: ⁊ miſſa celebrata, ſi perſona dęmoniaca vel malefi-
ciata eſt ſana, ducatur ad eccliam: quia ibi facilius obtinebitur
victoria: ⁊ ſi fuerit infirma, vel multũ debilis, coniuretur in do-
mo, hoc modo. Habeat exorciſta ſuperpelliceũ ⁊ ſtolã, ⁊ ponat
partẽ ſtolę collo maleficiati, ⁊ reliquias ſanctorũ ſuper cor eiꝰ,
aut ſuper orificiũ ſtomachi, poſtea incipiat exorciſmũ: Et quan-
do peruenerit ad cõminationẽ, replicet ipſam vſqꝫ decies: ſem-
per pęnam augendo. Et ſi videt profectũ in ipſa, continuet vſ-
que ad liberationẽ. Et ſi magis timeret exorciſmũ, lege illum:
quia vnus dęmon plus timet vnã rẽ quã aliã. Et non deficias
a fine, ſed oportet perſeuerare duabus, tribus, quatuor, aut ſex
horis ꝯtinuis, ⁊ plus donec habeas victoriã. Et dęmones obſti-
nati

nati ſemper querunt defatigare exorciſtā, vt deſinat pro labore
⁊ laſſitudine exorcizare. Et plus timent in prima ꝙ̄ in ſecunda
vice: q̄ꝛ reputant ſe fuiſſe cōſecutos victoriā: qñ dimittit ꝑꝑ laſſi
tudinē exorcizare. Et ſi in prima die non fuerit liberatus, proſe
quatur ſecundo ⁊ tertio, quouſque liberetur ex toto. Quia vide-
bis quotidie demones magis debilitari. Sint ēt p̄ñtes ⁊ fideles
qui etiam orent deum pro infirmo. Debet exorciſta ante om̄nia
facere p̄ceptum demonibus alijs, qui veniſſent ad ſuccurren-
dū demoni vexanti in hunc modū. ¶ Precipio vobis demo-
nes, qui veniſtis in ſuccurſum ⁊ adiutoriū iſtius, vel iſtoꝛuꝫ de-
monum, hanc dei creaturā N. vexantis, vel vexantiū: ex parte
ſanctiſſime Trinitatis Pa ✠ tris ⁊ fi ✠ lij, ⁊ ſp̄us ✠ ſancti, ⁊
ſub pena excōicationis maioris, ⁊ minoris late ſnīe, ⁊ ſub pena
detruſionis in infernum, ⁊ ſub pena immerſionis in ſtagnum
ignis ⁊ ſulphuris per manus inimicorū veſtrorum, ⁊ ſub pena
tradendi vos in poteſtatem inimicorum, ac condemnandi vos
in ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris per cētum annos: quatenus nul-
lus adiutorium vel fauorem detis illis demonibus, qui vexant
corpus iſtius creature Dei N. ſed diſcedatis ſtatim, ⁊ eatis ad
loca vobis deputata. Ecce ✠ crucem Domini: fugite partes
aduerſe, vicit leo de tribu Juda, radix Dauid. ¶ Exorcizatu-
rus igitur facta diligenti confeſſione, ⁊ habita abſolutione, in-
dutus ſacris veſtibus pro ſui ordinis qualitate, ſeipſum corde
humilians, ⁊ peccatorem reputans, nec in ſua, ſed domini po-
tentia confidens, deuote, attente, conſtanter, fidenter, ⁊ intrepi
de faciens ſibi ſignum crucis in ſua fronte ter, ⁊ dicens In no-
mine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lii, ⁊ ſpiritus ✠ ſancti. ℟. Amen.
Ponat manum ſuam ſuper caput demoniaci: ⁊ eam continue
tenens humiliter dicat non ſolum verbotenus ⁊ ſuperficiali-
ter: ſed cum bona fide ſequentes exorciſmos.

¶ Incipit exorciſmus beati Ambroſii archiep̄i mirabilis effi-
cacie ſup demoniacos: cuius practica ꝓprie ſpectat ad ſacerdo
tes. Tu igiť quicunq; fueris nulla leuitate ductus, ſed ſola ne-
ceſſitatis, vel charitatis cā, hanc rē diſponas aſſumere arduā: ⁊
opꝫ ꝙ p̄miſſo triū dierū ieiunio, tertio mane diligēter cū cōtri-
tione ꝯfeſſus miſſā de ſp̄u ſctō deuotiſſime celebres, faciēdo in
ipſa miſſa cōmemorationē de infraſcriptis orationibus. Oro.

Deus

DEus, qui per vnigenitū tuū, excluſa dñatione diaboli, pplm̄ tibi fidelem aptaſti: expelle (qs) a famulo tuo N. cunctas diabolicę illuſionis inſidias: et eū illibatū ab oī eius ipugnatione cōſerua. Per eun. Secreta.

MUnus dñe humilitatis noſtrę pro petitione famuli tui N. oblatū, petimus, vt gratanter aſſumas, et ab eius oppreſſione hoſtis maligni inſidias oēmqȝ poteſtatem benignus excludas. Per dominum noſtrum Jeſum etc. Poſtcommunio.

CŒleſtis panis quem ſumpſimus dñe, et nobis indulgentiam tribuat, et famuluȝ tuum N. ab antiqui hoſtis irriſione defendat. Per do. Completa miſſa ſacerdos non exuat ſe, ſed ſic paratus miſſalibus indumētis, et candelā benedictā accēſam in manu tenens ſtet in medio ante altare, facie verſa ad populum, habens obſeſſum ante pedes ligatum, ſi neceſſe fuerit: et humili corde, deuotoqȝ aſpectu ſe et aſtantes muniat ſigno crucis alta voce dicendo. In nomine pa ✠ tris, et fi ✠ lij, et ſpiritus ✠ ſancti. Amen. ℣. Domine exau. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

OMnīps dñe, verbū Dei patris, Chriſte Jeſu, et dñe vniuerſę creaturę, qui ſanctis aplīs tuis dediſti ptātem calcandi ſuper ſerpentes et ſcorpiones, qui inter cętera mirabilium tuorū opera, dignatus es docere dęmones effugare, cuius virtute victus tanq̄ fulgur de cęlo ſatanas cecidit: tuū nomen cū pauore, et tremore ſupplex deprecor, vt mihi indigniſſimo ſeruo tuo data venia pcōrum, ꝯfidentiā et poſſibilitateȝ donare digneris, vt hunc crudelē draconē, brachij tui munitus potētia fideliter et ſecurus aggrediar per te Jeſu Chriſte dñe Deus noſter. Qui viuis et regnas cū eodē patre in vnita. Hac orōne cōpleta aſpgat egrotū aqua benedicta in modū crucis, dicendo. In noīe pa ✠ tris, et fi ✠ lij, et ſpiritus ✠ ſancti. Amen. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vo. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

OMnīps ęterne deus, a cuius facie cęli diſtillant montes ſicut cera liqueſcunt: terra tremit: cui patent abyſſi, quem infernus paueſcit, quem oīs terrarū motus aſpicit, humiliter te ſupplex deprecor dñator dñe, vt inuocatione noīs tui ab huius famuli tui N. vexatione aīa liberata, ad authorē ſuę ſalutis recurrat: liberatorēqȝ ſuū diabolico depulſo fętore, et odore ſuauiſſimo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

uiſſimo ſpiritui creatoris tui. Tunc ſiue rñderit ſiue non, fideli
Jeſum Chriſti permiſſione proſequere coniurationem. Cõiuratio.
Coniuro te ſerpẽs antique per iudicẽ viuorum ⁊ mortuorũ,
per factorẽ mundi, per euz, qui habet ptãtem mittere te ĩ
gehennã: vt ab hoc famulo dei N. qui ad eccleſię ſuę currit prę
ſidia, feſtinus diſcedas. Adiuro te non per meã infirmitatez, ſed
per virtutẽ ſpũs ſcti: vt exeas ab hoc famulo dei N. quem dñs
Jeſus Chrĩs fecit ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ ſuã. Cede, cede, non
mihi, ſed miniſtro Chriſti. Jllius. n. te vrgeat poteſtas, qui te
affixus In fronte cru ✠ ci ſuo ſubiugauit imperio. Jllius bra
✠ chiũ ↄtremiſce: qui de cunctis gemitibus inferni animas iu
ſtorũ ad lucẽ perduxit. Sit tibi terror corpus hoĩs: ſitq; tibi ter
ror imago dei: nec reſiſtas, nec moreris diſcedere ab hoĩe iſto:
qa cõplacuit deo, vt in hoĩe habitaret. Et ne me infirmiſſimuz
ↄtemnendũ putes: dũ me pctõrem eſſe cognoſcis. ✠ Jmperat
tibi deus. ✠ Jmperat tibi maieſtas Chriſti. ✠ Jmperat tibi
deus pr̃. ✠ Jmperat tibi filius. ✠ Jmperat tibi ſpũs ſanctus.
✠ Jmperat tibi fides apl̃orum Petri ⁊ Pauli, ⁊ cęterorũ apo
ſtolorũ. ✠ Jmperat tibi ſanguis martyrum. ✠ Jmperat tibi
ſacrũ In fronte crucis. ✠ Jmperat tibi myſteriorum virtus.
✠ Jmperat tibi Jeſus Nazarenus. ✠ Jmperat tibi Verbum
caro factum. ✠ Exi tranſgreſſor: exi ſeductor plene oĩ dolo ⁊
fallacia, veritatis inimice. Da locum diriſſime: da locum im=
piiſſime: da locum Chriſto: in quo nihil inueniſti de operibus
tuis nephandis: qui te expoliauit: qui regnũ tuũ deſtruxit: qui
te victuz ligauit: ⁊ vaſa tua diripuit: qui te proiecit in tenebras
exteriores: vbi tibi cũ miniſtris tuis erit pręparatus interitus.
Sed quid truculẽte recogitas? quid temerarie retractas? reus
oĩpotenti deo, cuius ſtatuta tranſgreſſus es: reus Jeſu Chriſto
filio eius, quẽ temerarie auſus es tentare, ⁊ crucifigere pręſum=
pſiſti: reus humano generi: cui tuis perſuaſionibus mortis fru=
ctum ꝓpinaſti. Si adhuc non receſſerit, tu humilius ⁊ attẽtius
ꝓſequere: ⁊ nunq̃ moreris ꝓp nugas: aut quęcunq; verba fal=
ſa diaboli. ℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpi. Oremus. Oratio.
Domine ſancte, pater omnipotens, ęterne deus: oſanna ĩ
excelſis: pater dñi noſtri Jeſu Chri: qui illum refugaz ty=
rannũ gehẽnę ignibus deputaſti, quiq; vnigenitũ tuuz in hũc

D Eus, qui per vnigenitũ tuũ, excluſa dñs beatorũ aplor̃ li, ꝓpriũ tibi fidelem aptaſti: expelle (q̄s) Petri apſti: vt N. cunctas diabolicę illuſionis inſidias: & eũ cũ ſigno tũ ab oĩ eius ĩpugnatione cõſerua. Per eun. Secreta.

M Unus dñe humilitatis noſtrę pro petitione famuli tui N. oblatũ, petimus, vt gratanter aſſumas, & ab eius oppreſſione hoſtis maligni inſidias oẽmq; poteſtatem benignus excludas. Per dominum noſtrum Jeſum &c. Poſtcommunio.

C Oeleſtis panis quem ſumpſimus dñe, & nobis indulgentiam tribuat, & famulũ tuum N. ab antiqui hoſtis irriſione defendat. Per do. Completa miſſa ſacerdos non exuat ſe, ſed ſic paratus miſſalibus indumẽtis, & candelã benedictã accẽſam in manu tenens ſtet in medio ante altare, facie verſa ad populum, habens obſeſſum ante pedes ligatum, ſi neceſſe fuerit: & humili corde, deuotoq; aſpectu ſe & aſtantes muniat ſigno crucis alta voce dicendo. In nomine pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & ſpiritus ✠ ſancti. Amen. ℣. Domine exau. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

O Mñs dñe, verbũ Dei patris, Chriſte Jeſu, & dñe vniuerſę creaturę, qui ſanctis apl'is tuis dediſti ꝑtãtem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, qui inter cętera mirabilium tuorũ opera, dignatus es docere dęmones effugare, cuius virtute victus tanq̃ fulgur de cęlo ſatanas cecidit: tuũ nomen cũ pauore, & tremore ſupplex deprecor, vt mihi indigniſſimo ſeruo tuo data venia pcõrum, ꝯfidentiã & poſſibilitatẽ donare digneris, vt hunc crudelẽ dracone͂, brachij tui munitus potẽtia fideliter & ſecurus aggrediar per te Jeſu Chriſte dñe Deus noſter. Qui viuis & regnas cũ eodẽ patre in vnita. Hac oꝛõne cõpleta aſpergat ęgrotũ aqua benedicta in modũ crucis, dicendo. In noĩe pa ✠ tris, & fi ✠ lij, & ſpiritus ✠ ſancti. Amen. ℣. Dñe exaudi. ℟. Et clamor. ℣. Dominus vo. ℟. Et cum. Oremus. Oratio.

O Mñs ęterne deus, a cuius facie cęli diſtillant montes ſicut cera liqueſcunt: terra tremit: cui patent abyſſi, quem infernus paueſcit, quem oĩs terrarũ motus aſpicit, humiliter te ſupplex deprecor dñator dñe, vt inuocatione noĩs tui ab huius famuli tui N. vexatione aĩa liberata, ad authorẽ ſuę ſalutis recurrat: liberatorẽq; ſuũ diabolico depulſo fętore, & odore ſuauiſſimo

oblitus es dñi creatoris tui. Tunc ſiue rñderit ſiue non, fideli-
ter ꝛ ſine intermiſſione proſequere coniurationem. Cõiuratio.

Adiuro te ſerpẽs antique per iudicẽ viuorum ꝛ mortuorũ,
per factorẽ mundi, per euz, qui habet ptãtem mittere te ĩ
gehennã: vt ab hoc famulo dei N. qui ad eccleſię ſuę currit pręſ-
idia, feſtinus diſcedas. Adiuro te non per meã infirmitatez, ſed
per virtutẽ ſpũs ſcti: vt exeas ab hoc famulo dei N. quem dñs
Jeſus Chrs fecit ad imaginẽ ꝛ ſimilitudinẽ ſuã. Cede, cede, non
mihi, ſed miniſtro Chriſti. Illius. n. te vrgeat poteſtas, qui te
affixus In fronte cru ✠ ci ſuo ſubiugauit imperio. Illius bra
✠ chiũ ɔtremiſce: qui de cunctis gemitibus inferni animas iu-
ſtorũ ad lucẽ perduxit. Sit tibi terror corpus hoīs: ſitqȝ tibi ter-
ror imago dei: nec reſiſtas, nec moreris diſcedere ab hoīe iſto:
qa cõplacuit deo, vt in hoīe habitaret. Et ne me infirmiſſimuz
ɔtemnendũ putes: dũ me pctõrem eſſe cognoſcis. ✠ Imperat
tibi deus. ✠ Imperat tibi maieſtas Chriſti. ✠ Imperat tibi
deus pr̃. ✠ Imperat tibi filius. ✠ Imperat tibi ſpũs ſanctus.
✠ Imperat tibi fides apſorum Petri ꝛ Pauli, ꝛ cęterorũ apo-
ſtolorũ. ✠ Imperat tibi ſanguis martyrum. ✠ Imperat tibi
ſacrũ In fronte crucis. ✠ Imperat tibi myſteriorum virtus.
✠ Imperat tibi Jeſus Nazarenus. ✠ Imperat tibi Verbum
caro factum. ✠ Exi tranſgreſſor: exi ſeductor plene oī dolo ꝛ
fallacia, veritatis inimice. Da locum diriſſime: da locum im-
piiſſime: da locum Chriſto: in quo nihil inueniſti de operibus
tuis nephandis: qui te expoliauit: qui regnũ tuũ deſtruxit: qui
te victuz ligauit: ꝛ vaſa tua diripuit: qui te proiecit in tenebras
exteriores: vbi tibi cõ miniſtris tuis erit pręparatus interitus.
Sed quid truculẽte recogitas? quid temerarie retractas? reus
oīpotenti deo, cuius ſtatuta tranſgreſſus es: reus Jeſu Chriſto
filio eius, quẽ temerarie auſus es tentare, ꝛ crucifigere pręſum-
pſiſti: reus humano generi: cui tuis perſuaſionibus mortis fru-
ctum ꝓpinaſti. Si adhuc non receſſerit, tu humilius ꝛ attẽtius
pſequere: ꝛ nunq̃ moreris pp nugas: aut quęcunqȝ verba fal-
ſa diaboli. ℣. Dñs vobiſcum. ℟. Et cum ſpi. Oremus. Oratio.

Domine ſancte, pater omnipotens, ęterne deus: oſanna ĩ
excelſis: pater dñi noſtri Jeſu Chri: qui illum refugaz ty-
rãnũ gehẽnę ignibus deputaſti, quiqȝ vnigenitũ tuuz in hũc
mundum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mundū miſiſti, ⁊ illū rugientē contereret, velociter attende, ac celera, vt eruas hoiem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē tuā creatū a ruina ⁊ demonio meridiano. Da dñe terroꝛē ſuper beſtiā, que exterminat vineā tuā: da fiduciā dñe ſeruis tuis ↄtra nequiſſimū dꝛaconē foꝛtiſſime ſtare. Non ↄtemnat dñe ſperātes in te, ⁊ de tua miſericoꝛdia pſumentes, nec dicat ſicut in pharaone iā dixit: Deū non noui, ⁊ Jſrael non dimittā. Urgeat illuꝫ dñe dextera tua potens, diſcedere a famulo tuo. Ne diutius preſumat captiuū tenerem hoiem, quē tu ad imaginē tuam facere dignatus es, ⁊ in fine ſeculi per ſanguineꝫ filii tui redemiſti. Per eundem dominum noſtrum Jeſum Chꝛiſtū ⁊c. ¶ Coniuratio.

Adiuro te itaqꝫ dꝛaco nequiſſime in noie ✠ in fronte agni immaculati, qui ambulat ſuper aſpidē ⁊ baſiliſcū, qui ↄculcat leonē ⁊ dꝛaconē, vt diſcedas ab hoie ✠ in fronte iſto, diſcedas ab eccl'a dei: ✠ iſta crux fiat ſuper circunſtantes Contremiſce ⁊ fuge inuocato noie illius, quē inferni tremunt, cui virtutes celoꝝ ⁊ ptātes ſubiecte ſunt, queꝫ cherubim ⁊ ſeraphim indefeſſis vocibus laudāt dicentes Sanctus, Sanctus, Sanctus dñs deus ſabaoth. Jmperat tibi Jeſus Nazarenus, qui te (cū diſcipulos eius ↄtemneres) eliſum ⁊ pꝛoſtratum exire iuſſit ex hoie. Quo pñte cū te ab hoie ſeparaſſet, nec poꝛcoꝝ gregem pſumebas contingere. Recede ergo nunc adiuratus in noie ✠ eius. Jn fronte ab hoie iſto, quē ipſe plaſmauit. Duruꝫ eſt tibi Chꝛiſto velle reſiſtere, durū eſt tibi cōtra ſtimulū calcitrare: qa quāto tardius exis, tanto maius tibi ſupplicū creſcit: qa nō hoieꝫ ↄtemnis: ſed illū, qui eſt dñatoꝛ viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ moꝛtuos, ⁊ ſeculū per ignē. ℞. Amen.

¶ Si adhuc non receſſerit ſpus malignus, aut ſuperius non rñderit, pꝛecipe vt ſupꝛa. Jtē interroga qua cauſa venit, ⁊ quare oppꝛimit eū. Jnterroga ēt ſi ſit alij ſpūs oppꝛimentes, ⁊ quot, ⁊ oēs eijciant. Eſto pꝛudens ⁊ circumſpectus in interrogationibus ne decipiaris. Magis ſtude cuꝫ humilitate mentis, que ad talia eſt neceſſaria, liberare creaturam Dei, ꝙ loqui cuꝫ demonibus, vel cum aliquo eoꝛum, ſicut fecerunt ſancti. Demum factis interrogationibus, ſi non receſſerit, ſiue rñderit, ſiue non pꝛoſequere ↄfidenter adiurationem ſequentē. Coniuratio

Adiuro te oīs immundiſſime ſpūs, oē phātaſma, oīs inc-

ſi-

ſio ſatanę: in noīe Je ✠ ſu Chriſti Nazareni, qui poſt lauacrū
Jordanis in deſertum ductus eſt: ꝛ te in tuis ſedibus vicit: vt
quē ille de limo terrę ad honorem glorię ſuę formauit, tu deſi-
nas impugnare, ꝛ in hoīe miſerabili non humanā fragilitatē,
ſed imaginē oīpotentis dei ꝯtremiſcas. Cede ✠ ergo deo, qui
te humiliato famulo ſuo Job in ſeruitutem redegit. Cede ✠
deo, qui te per Danielē puerū ſuū perdidit, ꝛ draconē proſtra-
uit. Cede ✠ deo, qui te per fideliſſimū ſeruū ſuū Dauid, de rege
Saule ſpūalibus canticis pulſum fugauit. Cede ✠ deo, qui te
per malitiaꝫ tuā in Pharaone ꝛ eius exercitu, per Moyſen ſer
uum tuum in abyſſum demerſit. Cede ✠ deo, qui te in Juda
iſcarioth proditore damnauit. Jlle. n. te diuinis angit verberi-
bus: in cuius cōſpectu cū tuis legionibus tremens ꝛ clamās di
xiſti, Quid nobis ꝛ tibi Jeſu fili Dei? Veniſti ante tp̄s torquere
nos. Jlle te flammis perpetuis vrget, qui in fine tp̄um dictu-
rus eſt impiis, Jte maledicti in ignē ęternū, quē pręparauit pa
ter meus diabolo ꝛ angelis eius. Tibi. n. impie ꝛ angelis tuis
vermes erunt, qui nunq̄ morientur. Tibi ꝛ angelis tuis in ex-
tinguibile pręparatur incēdiū: qꝛ tu es princeps maledicti ho
micidii, tu author inceſtus, tu ſacrilegorum caput, tu artium
peſſimarum magiſter, tu hęreticorum doctor, tu totius obſcęni
tatis inuentor. Exi ✠ ergo impie. Exi ✠ ſcelerate. Exi ✠ cum
oī fallacia tua: qꝛ Jn fronte hoīem tēplum ſuū voluit eſſe deus.
Sed quid diutius moraris hic? Da honorem Deo ✠ patri oī-
potenti, cui oē genu flectitur. Da locū dn̄o Jeſu ✠ Chriſto, qui
pro hoīe ſanguinē ſuū ſacratiſſimū fudit. Da locū ſp̄ui ✠ ſan-
cto, qui per beatum Ap̄ſum ſuū Petrum manifeſte te ſtrauit in
Simone mago, qui fallaciā tuā in Anania ꝛ Saphira ꝯdemna
uit, qui te in Herode Rege honoreꝫ Deo non dante percuſſit,
qui te in Elyma mago per Ap̄ſum ſuū Paulū cęcitatis caligine
perdidit, ꝛ per eundem de Phytoniſſa verbo imperans exire
pręcepit. Diſcede ergo nunc, ✠ diſcede ſeductor. ✠ Tibi ere-
remus ſedes eſt: tibi habitatio ſerpens eſt: humiliare ꝛ proſter
nere. Jā non eſt differendi tp̄s. Ecce. n. dn̄ator dn̄s proximat ci
to: ꝛ ignis ardebit ante ipſum: ꝛ pręcedet ꝛ inflammabit in cir
cuitu inimicos ſuos. Si. n. hoīes fallis, deū non poteris irride-
re. Jlle te eiicit, cuius oculis nihil occultū eſt. Jlle te expellit,

cuius virtuti vniuerſa ſubiecta ſunt. Ille te excludit, qui tibi ⁊ angelis tuis pparauit eternā gehennaz: de cuius ore exiet gladius bis acutus. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignē. ℟. Amen. Si adhuc his dictis fatigatur oppreſſus, tunc ſequere: ⁊ dic ℣. Domine exau. ℟. Et clam. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiri. Oremus. Oratio.

OMnipotēs ſempiterne deus, pater dñi noſtri Jeſu Chriſti: te ſuppliciter deprecamur, vt imperes diabolo: q hunc famulū tuū N. petinet, vt ab eo diſcedat: ⁊ libera eū, qui credit in verū liberatorē dñm nr̄m Jeſum Chr̄m: vt purgatus ab oi labe iniquitatis maieſtati tue pura mente deſeruiat. Per eundē dominuz. His expletis, ſi ſpūs immundus non receſſerit: reincipiendū eſt ab illo loco ſupra: in hoc exorciſmo: vbi ſic habet. Omnipotens ſempiterne deus, a cuius faci. ⁊c. fo. 319. ⁊ ordine pdicto pſequendū eſt vſq; in finez. Nec pp hoc exorciſta diffidat: q; ſepe probatum eſt, q multiplicatio in duobus vel trib⁹ dieb⁹ adepta eſt victoriā: quā i vna vice tm̄ nō potuit adipiſci.

¶ Finit notabilis ⁊ efficax exorciſmus contra demoniacos beati Ambroſij Archiepiſcopi.

¶ Incipit alius Exorciſmus optimus ⁊ probatus. ℣.

ADiutorium nr̄m in noīe dñi. ℟. Qui fecit celū ⁊ terrā. ℣. Sit nomen dñi benedictuz. ℟. Ex hoc nūc ⁊ vſq; in ſeculū. ℣. Ecce cru ✠ cez dñi: fugite partes aduerſe. ℟. Vicit leo de tribu Juda. ℣. Deuz qui te genuit dereliquiſti. ℟. Et oblitus es dñi creatoris tui. Pſal. Exurgat Deus ⁊ diſſipentur inimici eius: ⁊ fugiant, qui oderunt eum, a facie eius. folio. 187. Pſalmus.

IN dño confido: quō dicitis aie mee, tranſmigra in mōtez ſicut paſſer? Quoniam ecce pctōres intenderunt arcū: parauerunt ſagittas ſuas in pharetra: vt ſagittent in obſcuro rectos corde. Quoniam que perfeciſti deſtruxerunt: iuſtus autez quid fecit? Dñs in tēplo ſancto ſuo: dñs in celo ſedes eius. Oculi eius in pauperē reſpiciunt: palpebre eius interrogāt filios hominum. Dñs interrogat iuſtū ⁊ impiū: qui aūt diligit iniquitatez, odit aiam ſuā. Pluet ſup pctōres laqueos ignis: ſulphur ⁊ ſpūs procellarū pars calicis eorū. Quoniam iuſt⁹ dñs ⁊ iuſtitias dilexit: equitatem vidit vultus eius. Ps. Deus in adiutorium. folio. 17. Ps.

I Udica dñe nocentes me: expugna impugnantes me. A p
prehēde arma ꝛ ſcutū: ꝛ exurge in adiutoriū mihi. E ffun
de frameā, ꝛ ↄclude aduerſus eos, qui perſequūtur me: dic aīe
meę, ſalus tua ego ſum. C onfundantur ꝛ reuereantur quęren-
tes aīam meā. A uertantur retrorſum ꝛ ↄfundantur cogitan-
tes mihi mala. F iant tanq̃ puluis ante faciē venti: ꝛ angelus
dñi coarctans eos. F iant vię illorū tenebrę ꝛ lubricū: ꝛ ange
lus dñi perſequens eos. Q m̄ gratis abſconderunt mihi interi
tum laquei ſui: ſuperuacue exprobrauerunt aīam meā. V eniat
illis laqueus quē ignorant, ꝛ captio quā abſconderunt appre-
hendat eos, ꝛ in laqueum cadant in idipſum. A nima aūt mea
exultabit in dño, ꝛ delectabitur ſup ſalutari ſuo. O ia oſſa mea
dicent: dñe quis ſimilis tui? E ripiens inopē de manu fortiorū
eius, egenū ꝛ pauperē a diripientibus eum. S urgentes teſtes
iniqui, quę ignorabā interrogabant me. R etribuebant mihi
mala pro bonis: ſterilitatē aīę meę. E go aūt cū mihi moleſti
eſſent, induebar cilicio. H umiliabā in ieiunio aīam meā: ꝛ orō
mea in ſinu meo ↄuertetur. Q uaſi proximū ꝛ quaſi fratrē no-
ſtrū ſic complacebā: quaſi lugens ꝛ cōtriſtatus ſic humiliabar.
E t aduerſum me lętati ſunt, ꝛ conuenerūt: ↄgregata ſunt ſup
me flagella, ꝛ ignoraui. D iſſipati ſunt nec cōpuncti, tentaue-
runt me, ſubſannauerunt me ſubſannatione: frenduerūt ſuper
me dentibus ſuis. D ñe qñ reſpicies reſtitue aīam meā a mali-
gnitate eorū: a leonibus vnicā meā. C onfitebor tibi in eccl'a
magna: in populo graui laudabo te. N on ſupergaudeāt mihi
qui aduerſantur mihi inique: qui oderunt me gratis, ꝛ annuūt
oculis. Q m̄ mihi quidē pacifice loquebantur, ꝛ in iracūdia ter
rę loquentes dolos cogitabant. E t dilatauerunt ſuper me os
ſuū: dixerunt, euge euge, viderunt oculi noſtri. V idiſti dñe, ne
ſileas: dñe ne diſcedas a me. E xurge ꝛ intende iudicio meo,
deus meus ꝛ dñs meus in cām meā. I udica me ſm̄ iuſtitiam
tuā dñe deus meus: ꝛ nō ſupergaudeant mihi. N on dicant in
cordibus ſuis euge euge aīę nrę: nec dicant, deuorabimus eū.
E rubeſcant: ꝛ reuereantur ſimul qui gratulantur malis meis.
I nduantur confuſione ꝛ reuerentia: qui maligna loquuntur
ſuper me. E xultent ꝛ lętentur qui volunt iuſtitiā meā, ꝛ dicant
ſemper magnificetᷣ dñs qui volunt pacē ſerui eius. E t lingua

mea meditabitur iuſtitiã tuã, tota die laudẽ tuã. Kyrie eleiſon. Chriſte elei. Kyrie elei. Pater nr̃. ℣. Saluũ fac ſeruũ tuum. ℟. Deus meus ſperantẽ in te. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis nõ apponat nocere ei. ℣. Mitte ei domine auxiliũ de ſancto. ℟. Et de Sion tuere eũ. ℣. Eſto ei dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in nobis. ℟. Et filius iniquitatis nõ apponat nocere nobis. ℣. Dñe exau. ℟. Et cla. ℣. Dñs. ℟. Et cũ. Oremus. Oro.

Dominus nr̃ Jeſus Chriſtus Dei ⁊ virginis filius, qui in hũc mũdum apparuit, vt opera diaboli diſſolueret ⁊ diſſiparet, ⁊ diſcipulis ſuis, quos mittebat in vniuerſum mũdũ ad predicandũ euangeliũ oĩ creaturę, ptãtem dedit ſuper oĩa demonia: vt languores curarent: per inuocationẽ ſui ſanctiſſimi nois, ⁊ per impoſitionẽ manuũ noſtrarũ, ipſe per ſuã miſericordiã ⁊ pietatẽ, ⁊ per merita ⁊ preces beatiſſimę virginis Marię matris ſuę, ⁊ oĩum ſcõrum, ⁊ ſctãrum dei, dignetur diſſoluere a te oẽ opus diaboli: vt de cętero non dñetur tibi inimicus: neque maledictus ſatanas creatura damnata ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a deo in ęternũ pp ſuã nequitiã audeat vexare corpus tuũ aut aĩaz tuã, non perturbare ſenſus tuos interiores vel exteriores, nec illudere tibi aliqua illuſione vel perſecutione fantaſtica: ſed plene liberatus a ptãte ſatanę cũ bono ſenſu ⁊ ſapiẽtia, cum ſanitate mentis ⁊ corporis, ſcias te ipſum gubernare irreprehenſibiliter per bona opera, in laudẽ ⁊ gloriã ſanctiſſimi nois dñi noſtri Jeſu Chriſti, ⁊ beatiſſimę virginis Marię matris eius, ⁊ ſaluationem aię tuę, ⁊ conſolationez tui ⁊ tuorũ. In nomine pa ✠ tris, fi ✠ lii, ⁊ ſpiritus ✠ ſancti. ℟. Amen.

Initium ſancti Euangelii ſm Joannẽ. In principio erat ver.

Sequentia ſancti Euangelii ſecundum Lucam.

In illo tpe: miſſus eſt angelus Gabriel a Deo in ciuitatez Galileę, cui nomen Nazareth, ad virginẽ deſponſatã viro, cui nomẽ erat Joſeph de domo Dauid: ⁊ nomen virginis Maria. Et ingreſſus angelus ad eã dixit. Aue gr̃a plena: dñs tecũ: benedicta tu in mulieribus. Quę cũ audiſſet, turbata eſt in ſermone eius: ⁊ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio: ⁊ ait angelus ei. Ne timeas Maria, inueniſti .n. gr̃am apud Deũ. Ecce cõcipies in vtero ⁊ paries filiũ, ⁊ vocabis nomẽ eius Jeſum. Hic

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

erit magnus, ꝛ filius altiſſimi vocabitur. Et dabit illi dñs deus
ſedē Dauid pr̄is eius: ꝛ regnabit in domo Jacob in eternū: ꝛ
regni eius non erit finis. Dixit aūt Maria ad angelū, Qūo fiet
iſtud, qm̄ virū nō cognoſco? Et rn̄dens angelus dixit ei. Spūs
ſcūs ſuperueniet in te, ꝛ virtus altiſſimi obūbrabit tibi. Ideo-
que ꝛ qđ naſcetur ex te ſanctū, vocabit̄ filius dei. Et ecce Eliſa-
beth cognata tua: ꝛ ipſa ꝯcepit filiū i ſenectute ſua. Et hic men
ſis eſt ſextus illi, que vocatur ſterilis: quia non erit impoſſibi-
le apud deū oē verbū. Dixit aūt Maria: Ecce ancilla dñi, fiat
mihi ſm̄ verbū tuū. Sequētia ſancti Euangelii ſm̄ Marcum.

In illo tempore: Recumbentibus vndecim diſcipulis. ſupra
fol. 83. In nomine pa ✠ tris, ꝛ fi ✠ lii, ꝛ ſpiritus ✠ ſancti.
Amen. Chri ✠ ſtus vincit. Chri ✠ ſtus regnat. Chri ✠ ſtus
imperat. Sequentia ſancti Euangelii ſecundum Lucam.

In illo tp̄e: Reuerſi ſunt ſeptuagintaduo diſcipuli cū gau-
dio dicentes: Domine etiam demonia ſubijciūtur nobis
in nomine tuo. Et ait: Videbam ſatanam ſicut fulgur de celo
cadentem. Ecce dedi vobis ptātem calcandi ſuper ſerpentes ꝛ
ſcorpiones ꝛ ſuper oēm virtutē inimici: ꝛ nihil vobis nocebit.
Veruntamen in hoc nolite gaudere: quia ſpiritus ſubijciūtur
vobis. Gaudete autem, qa nomina veſtra ſcripta ſunt in celis.

Ergo maledicte diabole, creatura damnata ꝛ reprobata
ꝛ maledicta a deo in eternū pp̄ tuā neqtiā ſpūs immūde,
vbicunqȝ latitas in corpore iſtius N. recognoſce ſniam tuā, ꝛ
cognoſce ſniam iuſtiſſime dānationis nequitie tue. Et lȝ inui-
tus ꝛ coactus, ꝯtra tuā nequiſſimā voluntatē, da honorē Deo
viuo ꝛ vero: da honorē Jeſu Chriſto filio eius, dño ꝛ ſaluatori
nr̄o: da honorē ſpūi ſcō: ꝛ recede ab hoc famulo dei N. ꝛ nūq̄
de cetero ad ipſum accedes: qa iſtum ſibi deus ꝛ dñs nr̄ Jeſus
Chriſtus ad ſuā ſanctā gratiam ꝛ benedictionē, fontemqȝ ba-
ptiſmatis dono ſue gratie vocare dignatus eſt. Et hoc ſignum
ſancte cru ✠ cis, qđ nos in fronte eius damus, tu maledicte
diabole dānate atqȝ dānāde, ſpūs immūde, nunq̄ audeas vio
lare per nomē ꝛ per virtutē eiuſdē dñi noſtri Jeſu Chriſti. Qui
venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos, ꝛ ſeculum per ignem.

Audi maledicte ſatana: audi creatura dānata ꝛ reproba-
ta ꝛ maledicta a deo in eternum pp̄ tuam nequitiā: audi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſpūs immunde vbicunqꝫ latitas in corpore iſtius N. adiuratus
per nomē eterni Dei ⁊ ſaluatoris nr̄i Jeſu Chr̄i, cū tua victus
inuidia tremens gemenſqꝫ diſcede. Nihil tibi cōe ſit in iſto fa-
mulo dei N. da igitur honorē aduenīēti ſpūi ſcō: qui ex ſumma
celi arce deſcendens perturbatis fraudibus tuis, diuino fonte
purgatū pectus, ſciſſimum deo tēplū ⁊ habitaculū perfecit: ⁊ ab
om̄nibus penitus noxijs preteritorū criminū in baptiſmate li
berauit: vt ſic perenniter deo gr̄as referat ſemper: ⁊ benedicat
nomen eius ſanctum in ſecula ſeculorum. Amen. Exorcizatio.

Exorcizo te, ⁊ adiuro, ⁊ anathematizo te immunde ſpirit⁹
creatura dānata, ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a deo in eter-
nū pp neqtiā tuā, ſpiritus immūde vbicūque latitas in corpore
iſtius N. in noīe Dei pa ✠ tris, ⁊ in noīe Jeſu Chriſti fi ✠ lij
eius dn̄i ⁊ ſaluatoris nr̄i, ⁊ in virtute ſpūs ✠ ſancti: vt exeas ⁊
recedas ab hoc famulo Dei N. ⁊ nunq̄ de cetero ad eum acce
das. Ipſe. n. tibi imperat maledicte dānate: qui pedibus ſupra
mare ambulauit: ⁊ Petro mergenti dexterā porrexit. Qui ven-
turus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculū per ignē. ℟. Am̄.

Nec te lateat maledicte ſatana, nec te lateat creatura dā-
nata, ⁊ reprobata, ⁊ maledicta a Deo in eternū pp neq-
tiā tuam: nec te lateat ſpiritus immunde vbicunque latitas in
corpore iſtius viri, vel mulieris, imminere tibi diē iudicii ſempi
terni, diē, qui venturus eſt velut clibanus ardens: in quo tibi ⁊
oībus angelis tuis apoſtaticis eternus ſuperueniet interitus.
Et ideo pro tua nequitia dānate atqꝫ dānande, da honorē deo
✠ viuo ⁊ vero: da honorē Jeſu ✠ Chriſto deo ⁊ ſaluatori no-
ſtro: da honorē ſpūi ✠ ſctō: in cuius noīe atqꝫ virtute ego p̄ci-
pio tibi immunde ſpūs vbicunqꝫ latitas in corpore iſtius N. vt
exeas ⁊ recedas ab eo: ⁊ nunq̄ de cetero ad ipſum accedas: q̄
iſtū deus ⁊ dn̄s nr̄ Jeſus Chr̄s ad ſuaꝫ ſcām gr̄am ⁊ benedictio
nē fontēqꝫ baptiſmatis dono ſue gr̄e vocare dignatus eſt: vt fie
ret eius tēplū per aquā regn̄ationis, ⁊ remiſſioneꝫ om̄ium pecca-
torū per nomen ⁊ virtutē eiuſdeꝫ Dei ⁊ dn̄i noſtri Jeſu Chriſti:
Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊c. ℟. Amen.

De ſumma trinitate ⁊ fide catholica. cap. Firmiter.

Firmiter credimus, ⁊ ſimpliciter cōfitemur q̄ vnus ſolus
eſt ver⁹ de⁹, eternus, immenſus, ⁊ incōmutabilis, ⁊ incō-
prehenſi

pꝛehenſibilis, oῑ̄ps, ⁊ ineffabilis, pater ⁊ filius ⁊ ſpūs ſctūs, tres
quidem perſonę, ſed vna eſſentia, ſubſtantia ſeu natura ſimplex
oīno. Pater a nullo, filius a pr̄e ſolo, ac ſpūs ſcūs pariter ab v=
troq₃ abſq₃ initio ſemper ac fine: pr̄ generans, filius naſcens, ⁊
ſpūs ſcūs pꝛocedens, ꝯſubſtātiales ⁊ coęquales ⁊ coīpotentes,
⁊ coęterni: vnū vniuerſoꝝ̄ pꝛincipiū, creatoꝛ oīu₃ viſibilium ⁊
inuiſibiliū, ſpūaliū ⁊ coꝛpoꝛaliū: qui ſua oīpotenti virtute ſimul
ab initio tp̄is vtrāq₃ de nihilo ꝯdidit creaturā ſpūalē ⁊ coꝛpo=
ralē: angelicā vc₃ ⁊ mundanā, ac deinde humana₃ quaſi cōem
ex ſpū ⁊ coꝛpoꝛe ꝯſtitutam. Diabolus. n. ⁊ alii dęmones a Deo
quidē natura creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali: ho=
mo vero diaboli ſuggeſtione peccauit. Hęc ſancta trinitas ſ̄m
cōem eſſentiā indiuidua, ⁊ ſ̄m perſonales pꝛopꝛietates diſcre=
ta per Moyſen ⁊ ſanctos pꝛophetas alioſque famulos ſuos oꝛ=
dinatiſſimā diſpoſitionē tp̄u₃ doctrinā humano generi tribuit
ſalutarē. Et tandem vnigenitus Dei filius Jeſus Chꝛiſtus a to=
ta trinitate cōiter incarnatus, ex Maria ſemper virgine ſpūs
ſanti cooperatione conceptus, verus hō factus, ex aīa rōnali
⁊ humana carne cōpoſitus, vna in duabus naturis perſona, viā
vitę manifeſtius demonſtrauit. Qui cu₃ ſ̄m diuinitatem ſit im=
moꝛtalis ⁊ impaſſibilis, idē ipſe ſ̄m humanitatē factus eſt paſ=
ſibilis ⁊ moꝛtalis: qui etiam pꝛo ſalute humani generis in ligno
crucis paſſus ⁊ moꝛtuus deſcendit ad inferos: reſurrexit a moꝛ
tuis, ⁊ aſcendit in cęlū: ſed deſcendit in aīa: ⁊ reſurrexit in car=
ne: aſcenditq₃ pariter in vtroq₃ venturus in fine ſeculi, iudica=
turus viuos ⁊ moꝛtuos, ⁊ redditurus ſingulis ſ̄m opera ſua ta₃
repꝛobis quam electis: qui oēs cū ſuis pꝛopꝛiis reſurgent coꝛpo
ribus: q̄ nunc geſtant: vt recipiant ſ̄m opera ſua ſiue bona fue=
rint, ſiue mala, illi cū diabolo pęnā perpetuā, ⁊ iſti cū Chꝛo glo
riā ſempiternā. ¶ Una vero eſt fidelu₃ vlis eccl̄ia: extra q̄ꝫ nul=
lus oīno ſaluat̄, in qua idē ipſe ſacerdos eſt ⁊ ſacrificium Jeſus
Chꝛs: cuius coꝛpus ⁊ ſanguis in ſacr̄o altaris ſub ſpēbus pa=
nis ⁊ vini veraciter ꝯtinet̄: tranſubſtantiatis pane in coꝛpus, ⁊
vino in ſanguinē ptāte diuina: vt ad perficiendū myſteriū vni=
tatis accipiamꝰ ipſi de ſuo quod accepit ipſe de nr̄o. Et hoc vti
que ſacr̄m nemo pōt cōficere niſi ſacerdos: qui rite fuerit oꝛdi=
natus ſ̄m claues eccleſię: quas ipſe conceſſit apoſtolis eoꝛumq₃

 ſuc=

ſucceſſoribus Jeſus Chriſtus. Sacr̃m vero baptiſmi, quod ad
dei inuocationẽ, ⁊ indiuiduę trinitatis, vʒ patris ⁊ filij ⁊ ſpũs
ſancti ꝯſecratur in aqua, tã paruulis ꝙ̃ adultis in forma eccleę
a quocunqʒ rite collatũ proficit ad ſalutẽ: ⁊ ſi poſt ſuſceptionẽ
baptiſmi, quiſquã prolapſus fuerit in pcm̃, per verã põt ſemper
pniam reparari. Nõ ſolũ aũt virgines ⁊ ꝯtinentes, verũ ẽt con-
iugati per fidẽ rectã, ⁊ per operationẽ bonã placentes deo ad
ęternam merentur beatitudinem peruenire. Hoc vero ſacro
approbantę concilio credimus ⁊ confitemur, quod vna quedã
ſumma res eſt incomprehenſibilis quidem ⁊ ineffabilis, quę ve
raciter eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: tres ſimul perſonę,
⁊ quęlibet earum ſingillatim illa eſſentia eſt.

Symbolum Athanaſij epi. Quicunque vult ſaluus eſſe. fol. 137.

IN huius igitur veritatis firmiſſimę atqʒ certiſſimę virtu-
te, te immunde ſpũs atqʒ ſpurciſſime ⁊ miſerrime, quicun-
que es, ſiue vnus, ſiue plures q̃uocunque ad hunc famulũ oipo-
tentis dei, ⁊ templũ eius in baptiſmo creatũ, vel in cibo, vel in
potu, vel quacunqʒ malefica ſuperſtitione, vel tua malignitate
nequiſſima, aut exigentibus culpis ⁊ criminibus ſuis, ad ipſum
accessũ hẽc p̃ſumpſiſti, vel p̃ſumpſiſtis: vbicunqʒ latitas vel la-
titatis in hoc famulo dei N. a planta pedis vſqʒ ad verticẽ: vel
in veſtibus, ſiue aliquibus ſibi adhęrentibus: in hoc loco habi-
tationis eius: vel vbicunqʒ ſis, te requirimus, te citamus: ⁊ te-
merariã ⁊ p̃ſumptuoſam inuaſionẽ, agitationẽ ⁊ perturbatio-
nem huius famuli dei N. iniuſtiſſimã ex parte tua, ⁊ nequiſſima
voluntate tua interdicimus, non noſtris viribus, ſed fortiori po
teſtate oipotentis dei ⁊ dñi nr̃i Jeſu Chriſti filij eius: qui ſuper-
ueniens in atriũ mundi huius principẽ tuũ cũ oibus immũdis
⁊ miſerrimis ſatellitibus infernalibus vicit, ⁊ vaſa diripuit.

AUdi ergo q̃uo iniuſte ⁊ iniquiſſime hunc dei famulũ inge
tare p̃ſumpſiſti. Nã cũ pp inobedientiã primi parentis no
ſtri Adę, iuſtitia iuſtiſſimi dei noſtri oipotentis permittente ini
quiſſimus princeps tuus ipſũ ⁊ oẽm poſteritatẽ ſuam ab eo ſe-
minali rõne propagatã duriſſima tyrannide per multa anno-
rũ ſpatia oppreſſiſſet, feriret dire, in vinculis carceris infernalis
teneret, tandẽ adueniente plenitudine tpum miſit deus pĩ piiſ-
ſimũ filiũ ſuũ natũ ex intemerata virgine, factũ ſub lege. Et cũ
princeps

princeps tuus improbus ac temerarius exactor, in vnigenitū dei filiū mediatorē dei ⁊ hoīum, agnū tollentē peccata mundi, dementia ſua ſacrilega attentaſſet inuadere ⁊ ferire, tandē poſt Herodis impij in eū perſecutionē, poſt ↄtumelias, conuicia, opprobria, immiſit in cor proditoris Jude, ⁊ impiorū iudeorū: ⁊ ipſo agno manſuete volente, ⁊ voluntarie ſe pro redēptione offerente vinciri fecit, ⁊ flagellari, iniuſte ↄdemnari, nudari, ⁊ in cruce affigi. Que oīa mitiſſimus agnus dei oīpotentis filius pro ſalute noſtra, qꝛ ipſe voluit, pertulit: vt nos ⁊ hunc famulū Dei N. a vinculis oīum immundorum ſpirituū liberaret, liuore ſuo ſanaret, ab erūna eriperet dn̄atione nudatos a vobis impijs latronibus infernalibus reindueret veſte innocentie, ⁊ grē: que nos in protoplaſto parente ↄtra oīpotentis dei imperiū rapuimus, exoluit: offerens ſe fructū benedictū ventris glorioſe virginis, pro interdicti fructus eſu: cruore ex quinqꝫ vulnerib. largiter fuſo, redemit: morte ſua glorioſa noſtrā deſtruxit: ⁊ principē tuū cū oībus ſatellitibus ac apoſtaticis immūdis ſpiritibus cū crederet ſe in ipſo aliquid ſui inuenire, captiuauit: ⁊ nos credentes maxime ſibi liberauit. Inter quos ⁊ de quorum numero dono gratuite miſericordie ſue, nos eſſe profitemur. Et ptātem diſcipulis ſuis dedit calcandi ſuper vos immundos ſpūs: ⁊ ad inuocationem ſui ſanctiſſimi noīs virtutē ⁊ ptātem expellendi vos immundos ſpūs ab obſeſſis corporibus, vel domibus, vel habitaculis: ⁊ in virtute ⁊ iuſtitia paſſionis ſue qua dilexit nos, ⁊ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſue innocentie vos eiciendos tradidit. In virtute igitur ⁊ honore huius ſummi Imperatoris regis regū, ⁊ dn̄i dn̄antium, dn̄i Jeſu Chr̄i: in cuius noīe oē genu flectitur celeſtiū, ⁊ terreſtriū, ⁊ infernorū: qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem: nos quos de numero diſcipulorū licet indignos eſſe voluit: ꝑ quos ī perſona ſua panis ⁊ vinū, vt pote in verbo creatoris, virtute ſpūs ſcti in carnē ⁊ ſanguinē tranſſubſtantiat: te ✠ requirimus: te ✠ citamus: tibi ✠ precipimus: inter ✠ dicimus: ac diffinitiue ✠ ꝓhibemus: vt ✠ nūc exeas, ⁊ opera tua vel aliorū maleficia operata qūocunqꝫ diſſoluas: ⁊ amoueas: ⁊ nunquā de cetero in eo cauſes, vel facias, nec ꝑ te nec ꝑ alios illa vel ſimilia. Cōtradicētes vero, ⁊ ↄtra ſtimulū calcitrātes ſicut duriſ-

ſiſſos Pharaones obduratos anathema ✠ tizamus ⁊ exco̅l
ca ✠ mus, ꝑꝑ obſeſſione̅ ⁊ moleſtia̅ huius creaturę oi̅potentis
dei N. ita ꝙ de cętero non ꝓſumatis neq̅ȝ vos neq̅ȝ alii vice ve-
ſtra immundi ſpu̅s moleſtare, inquietare, ꝑturbare corpus, nec
ſenſus eius interiores vel exteriores, a planta pedis vſq̅ȝ ad ver
tice̅, nec aliquid ipſius attingere. Si vero aliquid iuris allega-
re ꝓſumitis: interponimꝰ ꝑcioſiſſimu̅ ſanguine̅ immaculati agni
dn̅i nr̅i Jeſu Chr̅i: qui vt ſcripſit Joannes Euangeliſta, eſt ꝓpi-
tiatio pro pc̅tis nr̅is: ⁊ non tm̅ pro nr̅is, ſed e̅t totius mundi: e̅t
ſi eſſent mille mundi. Qui e̅t ſupra ſplendore̅ ſolis apparens bt̅o
Paulo, cu̅ mitteret eu̅ ad ꝑdicandu̅ in oe̅s gentes ⁊ populos di
xit: vt ꝯuertant a tenebris ad luce̅, a ptа̅te ſatanę ad deu̅ viuu̅ȝ,
accipere remiſſione̅ pc̅to̅ru̅, ⁊ ſorte̅ inter ſc̅o̅s, quę eſt per fidem,
quę eſt in me dixit ſc̅tiſſimus ⁊ tremebundus Imperator cęle-
ſtis dn̅s Jeſus Chr̅s. Hanc vero fidem ⁊ hic famulus dei ⁊ nos
firmiter credimus, ⁊ ſimplr̅ ꝯfitemur: ⁊ in ea velle viuere ⁊ mo-
ri ꝯfitemur. Cum igitur nil iuris habeatis in eu̅: vti maligni in-
uaſores, ⁊ iniqui vſurpatores, prędones, ⁊ latrones infernales
diſcedite ab hoc famulo dei, ⁊ ſanctiſſimi ſummi ✠ Imperato-
ris nr̅i: que̅ nos ⁊ vos ⁊ oi̅s creatura co̅tremiſcit: diſcedite a do
mo, ⁊ ab oi̅ loco habitationes eius, ⁊ oi̅um fidelium: ſuper quos
inuocatu̅ eſt nomen bonu̅ ⁊ glorioſum ſummi Imperatoris no
ſtri Jeſu Chr̅i: ⁊ ite ſine mora in locu̅ deſertu̅, vel in locu̅ Sodo-
mę ⁊ Gomorrhę. Quod ſi pertinaciter adhuc reſiſtitis: ⁊ ino-
bedientes huic nr̅o mandato, quin potius ꝯtumaces ac rebel-
les ꝯtra ſtimulu̅ oi̅potentis dei calcitratis: ꝙ non cedet vobis
impune: q̅r non hoi̅es, ſed oi̅potente̅ ⁊ ſummum Imperatorem
deu̅ ꝯte̅nitis: In eius noi̅e ⁊ authoritate atq̅ȝ virtute vos exor-
ci ✠ zamus, pręci ✠ pimus, ✠ anathema ✠ tizamus, prohi
✠ bemus, ⁊ interdi ✠ cimus moleſtia̅ ⁊ inquietatione̅, ⁊ per-
turbatione̅ iſtius creaturę dei N. ⁊ oi̅um hic aſtantiu̅, ⁊ fideliu̅ȝ:
pręſertim huius habitationis oi̅potentis Dei. Na̅ quę conuen-
tio lucis ad tenebras, ⁊ Chriſti ad belial? Ecce nu̅c inuocamus
oi̅potente̅ ⁊ ſummu̅ Imperatorem dn̅m nr̅m Jeſum Chr̅m, cu-
ius glorioſum nomen ⁊ inuocatione̅ temere velut ille obdura-
tus Pharao ꝯte̅ntis, ⁊ huc uſq̅ ꝯte̅pſiſtis, btiſſimaȝ virginem
dei genitrice̅ Mariaȝ, ⁊ oe̅s angelicos beatos ſpu̅s, ⁊ ciues ſu-

pernos,

pernos, patres noſtros patriarchas, ꝓphetas, apoſtolos, mar
tyres, ꝛ cõfeſſores atq3 virgines, ꝛ ſpeciales patronos noſtros
beatiſſimum Dominicum patrem noſtrum, Petruz martyrem
glorioſum, beatum Thomam, beatum Uincentium, beatū An
tonium Epiſcopum ꝛ confeſſorē: qui multos de ſatellitibus ve=
ſtris in digito omnipotentis Dei eiecerunt: beatiſſimā Cathe=
rinā Senenſem virginem ꝛ ſponſam Jeſu Chriſti puriſſimam:
quę mirabili gratia Dei cōtra vos dęmones pręualuit, ſanctū
N. vel ſanctā N. vel ſanctos N. qui faciem Dei oīpotentis cōn=
templantur: qui vos ſiue vnum ſiue plures qñcunque acceſſum
habere pręſumpſeritis ad hunc famulū Dei N. vel ad locū ha=
bitationis eius, per ſanctum angelum ab oīpotente miſſum an
te diem tremebundi iudicii, quemadmodum per beatum Bar=
tholomęuz in India fecit Aſtaroth ꝛ Berith, cathenis igneis
alligabit: ꝛ in abyſſum gehēnę infernalis, ꝛ lacus ignis arden=
tis ſulphurē mittit: cuius fumus aſcendet in ſclā ſclorū. Amen.

O Rate itaq3 honorē oīpotenti Deo, ac ſummo Imperatori
Deo pa ✠ tri ꝛ fi ✠ lio eius dño Jeſu ✠ Chriſto: qui di=
lexit ꝛ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo: in cuius no
mine oē genu flectitur, cęleſtiū, terreſtriū, ꝛ infernorū: ꝛ ſpiritui
✠ ſancto, in cuius noīe atq3 virtute hoc peremptorio ꝛ diffini
tiuo mandato pręci ✠ pimus, mādam⁹, ✠ arctam⁹, ✠ ꝛ ana
thematizamus, ✠ vt recedatis ab hoc famulo Dei N. ꝛ a lo=
co habitationis eius, ꝛ oīum fideliū, abſque lęſione alicuius, in
deſertū locū, vſq3 ad diez tremebūdi iudicii: ita ꝙ de cętero huc
appropinquare, neq3 vos neq3 alii vice veſtra valeatis ad inua
dendum, inquietandum, ꝛ perturbandum hunc famulū Dei N.
neq3 ſenſus eius exteriores, vel interiores neq3 aliquem de hic
habitantibus: q2 ipſos Deus ꝛ dñs noſter Jeſus ad ſuam ſan=
ctam gratiam ꝛ bene ✠ dictionem fontemq3 baptiſmatis do=
no vocare dignatus eſt: vt fieret eius templum per aquam re=
generationis ꝛ remiſſionem omnium peccatorum, per nomen
ꝛ virtutem eiuſdem dñi noſtri Jeſu Chriſti, Qui venturus eſt iu=
dicare viuos ꝛ mortuos, ꝛ ſeculum per ignem. Deo autem grās
qui nobis per Jeſum Chriſtum dñm noſtrū victoriam donauit.

C Um itaq3 iniquiſſimus ſatanas caput ꝛ princeps iniquo
rum oīum, qui tyrannidem ſuam ſolus exercitare pote=

rat

rat in filios Adę, ab ipſo ſeminali ratione ꝓpagatos, extende
re preſumpſerit in ſummum Imperatoꝛem ⁊ Regem Regum,
⁊ dominum dominantium, Deum, ⁊ omnipotentis Dei vnige
nitum, agnum immaculatum, in quo non habebat quicquam:
⁊ ob hoc ab ipſo domino noſtro Jeſu Chꝛiſto ſaluatoꝛe noſtro:
qui dilexit nos, ⁊ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo,
cum ſocus ſuis angelis ⁊ dęmonibus apoſtaticis, de quoꝛum
numero es tu miſerrimus ⁊ iniquus inuaſoꝛ, excecatus, ⁊ ab
eo iudicatus, ſuperatus, captiuatus, vinctus fuerit: ⁊ nos ⁊
in ipſum credentes, ⁊ in virtute trinitatis deificę baptizatos, ⁊
aliis ſacramētis ab ipſo filio dei inſtitutis iniciatos, de poteſta
te tua ſatana ideꝫ filius dei eripuerit iuſte ⁊ potentiſſime: ⁊ pro-
teſtatus ſit beato Paulo Apl̄o ſuo, apparens ei ſupra ſplendo-
rē ſolis lucidioꝛ in via, media die: Idcirco maligniſſime, ſpur-
ciſſime, miſerrime ſatana ⁊ immundiſſime ſpūs: iam tertio exoꝛ
cizo te, ⁊ adiuro te in noīe oīpotentis ⁊ ſummi Imperatoꝛis no
ſtri Jeſu Chꝛiſti, vt recedas ab hoc famulo dei N. ⁊ ab omni lo-
co creaturarū eius. Nā quę ſocietas lucis ad tenebꝛas, ⁊ Chꝛi-
ſti ad bellial: Et nunc cum velut alter pharao indurat⁹, nō nos
tm̄ ſeruos ⁊ miniſtros eius, ſed mandata ſummi Imperatoꝛis
Dei ꝯtumaciter ꝯtempſeris: idcirco ex parte oīpotentis Dei,
ſanctę ⁊ indiuiduę trinitatis, vcꝫ pa ✠ tris ⁊ fi ✠ lii eius domi
ni noſtri Jeſu Chꝛiſti, qui dilexit nos: ⁊ ſpiritus ✠ ſancti, queꝫ
effudit in nos abunde per lauacrum regenerationis: qui eſt in
victę virtutis, ⁊ inſuperabilis imperii ſemper magnificus triū
phatoꝛ: qui diabolicę dominationis vires repꝛimit, ⁊ potenter
expugnat: qui te refugaꝫ ⁊ immundū ſpūm, diabolum ⁊ dęmo-
nē infernalē cuꝫ ſocus dęmonibus ſuperbiſſimis gehennę de-
putauit incendiis, tibi iterum ꝑci ✠ pimus, anathema ✠ tiza
mus, ⁊ exoꝛci ✠ zamus: vt velociter abſqꝫ offenſa alicuius pꝛe-
ſtiū, vel abſentiū, ſuper quos inuocatū eſt nomen gl'oſum ſum-
mi Imperatoꝛis dn̄i noſtri Je ✠ ſu Chꝛi ✠ ſti, recedas ab hoc
famulo dei N. vel loco, vel monaſterio, vel territoꝛio huius pa-
trię: ⁊ vadas in locū deſertū: ita ꝙ de cętero nō p̄ſumas ad ipꝫ
accedere, nec coꝛpus eius interius vel exterius ꝑ maleficia tua
aberrare facere: neqꝫ ad locū iſtuꝫ appꝛopinquare, inquietare,
vel moleſtare ipſum, vel aliquem, vel aliquos hic habitantes, a
planta

planta pedis vſque ad verticem. Per virtutem eiuſdem dñi no-
ſtri Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos.

Item eadem authoritate eiuſdem ſummi Jmperatoris, ⁊
inuictę virtutis eius: qui te refugam atq₃ apoſtatā diabo
lum gehennę deputauit, ⁊ in virtute totius curię cęleſtis. ſ. in-
temeratę ſemper virginis Marię beatiſſimę matris vnigeni-
ti filij dei ſaluatoris noſtri, ⁊ omnium cęleſtium beatorum ordi
num, ⁊ triplicis hierarchę. ſ. ſeraphin, cherubin, thronorum,
dñationum, virtutum, ptātum, principatuum, archangelorum,
⁊ angelorum: qui ſemper vident beatiſſimam faciem patris oī-
potentis in cęlis, patrum nr̄orum patriarcharum, propheta-
rum, ſanctiſſimorum Apl̄orum Petri ⁊ Pauli, ⁊ aliorum apl̄o-
rum, martyrum, confeſſorum, atq₃ ſanctarum virginum, ⁊ om-
nium electorum eius, pręcipuę autem beatiſſimorū patrono-
rum noſtrorum, vc₃ B. Dominici patris noſtri, glorioſi Pe-
tri martyris, B. Thomę, B. Uincentij. B. Antonini epi ⁊ con-
feſſoris: ⁊ B. Catherinę de Senis, ⁊ officii mei ſacerdotalis, cu-
ius miniſterio in ſacrificio altaris verū corpus ⁊ ſanguis Chri-
ſti conficitur omnipotenti virtute dei noſtri, te refugam apoſta
tam miſerrimum, immundum ſpūm, ⁊ diabolum in his ſcriptis
excōicamus, ⁊ excōicatum decernimus: orantes omnipotentē
Deum noſtrum, a cuius domicilio miſerrime, cum diceres cū
principe tuo, in cęlum conſcendam, cecidiſti, ⁊ ex angelo effe-
ctus es immundus diabolus ⁊ ſatanas: vt per merita paſſionis
ſuę ⁊ iuſtitiam, ipſe deus ⁊ dñs noſter Jeſus Chriſtus, qui dile-
xit nos ⁊ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo, pro contē
ptu maieſtatis ſuę iuſte tibi retribuens, ⁊ per merita ⁊ interceſ-
ſionem omnium ſupernorum ciuium mittat angelum lucis ſan
ctum ⁊ bonum: qui te contemptorem ſanctiſſimi nominis. ⁊ ve
xilli ſummi Jmperatoris catenis igneis alligatum, quotieſcun
que ad hunc famulum Dei N. vel locum eius pręſumpſeris ap-
propinquare, tradat in abiſſum inferni, ⁊ in lacum ignis, ⁊ ar-
dentis ſulphuris: vbi ante diem extremi iudicij excrucieris die
ac nocte: ⁊ fumus tormentorum tuorum aſcēdat in ſecula ſecu-
lorum. Amen. Jn noīe pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ ſpūs ✠ ſancti.
Amen. Qui non diligit dominum Jeſum anathema ſit. Amen.

¶ Finit exorciſmus.

¶ Incipit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Incipit exorciſmus optimus contra demoniacos ⁊ maleficiatos, ⁊ incantationes, ⁊ facturas, ⁊ pomos q̄ diabolo vexatas.

In noīe ſanctę ⁊ indiuiduę trinitatis contra oēs maleficiorū vanitates, ⁊ incurſus demonū ſignū ſanctę crucis ✠ ſaluatoris noſtri Jeſu Chriſti tolle ptātē: tolle impetū ſatanę ⁊ angelorū eius: ⁊ nō permittas nocere iſti creaturę Dei N. ſed vadant in loca arida. Memento noſtri dn̄e, ſicut iuraſti patribus noſtris Abraham, Jſaac, ⁊ Jācob: vt inde exeant ⁊ recedant ab hac creatura Dei N. ⁊ vadant in loca arida ⁊ ſterilia, inaquoſa, ⁊ inhabitabilia. Vade retro ſatana cum angelis tuis apoſtaticis. Per eum qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem.

Coniuro vos angeli tartarei per eū, qui vos eiecit de ſupno celorū habitaculo: qui fertis malū contra genus humanum. Adiuro ✠ vos per quatuor euangeliſtas, ⁊ per tremēdū diē iudicii, ⁊ per terribilē iudicem. Et adiuro vos per nomina ſacratiſſima oīpotentis Dei, vz. Meſſias ✠ Sother ✠ Emanuel ✠ Sabaoth ✠ Adonai ✠ Unigenit⁹ ✠ Via ✠ Vita ✠ Veritas ✠ Omouſion ✠ Principiū ✠ Primogenitus ✠ Sapiētia ✠ Fons ✠ Origo ✠ Paracletus ✠ Mediator ✠ Agnus ✠ Ouis ✠ Alpha ⁊ ω ✠ Caput ⁊ finis ✠ Simul vocitatus ✠ Serpēs ✠ Aries ✠ Leo ✠ Vermis ✠ Verbū ✠ Splēdor ✠ Lux ✠ Imago ✠ Gloria ✠ Sol ✠ Panis ✠ Flos ✠ Vitis ✠ Mons ✠ Janua ✠ Terra ✠ Lapis angularis ✠ Spōſus ✠ Paſtor ✠ Propheta ✠ Sacerdos ✠ Athanatos ✠ Jſchiros ✠ Pātheō ✠ Eliſeon ✠ Aquila ✠ Tetragrammaton ✠ Dn̄s Jeſus Chriſtus. ✠ Per nomina iſta ſacratiſſima adiuro ✠ vos ⁊ cōteſtor angeli ſatanę, ita pn̄tes ſicut abſentes, ita abſentes ſicut pn̄tes: vt exeatis ⁊ recedatis cū maleficiis ⁊ iniquitatibus veſtris ab hac creatura Dei N. ⁊ eatis ad deſerta loca ⁊ arida, vbi nō arat, nec ſeminat, nec nomē dn̄i inuocat, nec noīatur: neq̄ in die iudicij ante tribunal Chriſti venientes dicatis: nullus nobis ɔtradixit: nullus nos coniurauit. Ego vero ex parte oīpotētis dei ſctē ⁊ indiuiduę trinitatis, vz pr̄is, ⁊ filii ⁊ ſpūs ſci cōiuro vos ⁊ ɔtradico vobis: vt exeatis de corpore, ⁊ de membris iſtius creaturę vobis etiam contradicit

ipſe pater domini noſtri Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt iudica-
re viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem. Increatus ✠ pa-
ter. increatus ✠ filius. Increatus. ✠ ſpiritus ſanctus. Immen
ſus ✠ pater. Immenſus ✠ filius. Immenſus ✠ ſpũs ſanctus.
Aeternus ✠ pr̃. Aeternus ✠ filius. Aeternus ✠ ſpũs ſanctus.

Ego coniuro vos demones per pa ✠ trẽ, ⁊ per fi ✠ lium,
⁊ per ſpiritum ✠ ſanctum: per angelos: ✠ per archan-
gelos: ✠ per thronos: ✠ ⁊ dominationes: ✠ principatus:
✠ poteſtates: ✠ cherubim: ✠ ⁊ ſeraphim: ✠ ⁊ uirtutes ce-
lorũ: ✠ ⁊ recuperationẽ aiarum: ✠ ⁊ per oia mirabilia, quę
fecit dñs in cęlo ⁊ in terra: vt noia veſtra manifeſtetis: ⁊ inde
exeatis cum iniquitatibus veſtris, ⁊ maleficijs. Per eum, qui
venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem.

Coniuro vos malignos ſpiritus per virtutẽ Dei oipotẽn-
tis, ⁊ ſanctiſſimũ ⁊ dulciſſimũ lac, ⁊ ſacroſancta vbera vir
ginis Marię, quę lactauerunt Jeſum Chrm̃ dñm nrm̃ filium
dei: ut dicatis mihi quõ intraſtis in corpore, ſiue in perſona hu
ius creaturę dei N. Et cito inde exeatis. Per eum qui venturus
eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem. ℟. Amen.

Coniuro vos per pręcioſiſſimũ ſanguinẽ, qui exiuit de late
re Chriſti in cruce pendentis: ⁊ adiuro vos per glorioſaȝ
virginẽ Mariã matrem eiuſdẽ dei ⁊ dñi nr̃i Jeſu Chriſti: ⁊ per
milia millium angelorũ deo miniſtrantiũ: ⁊ per collegiũ apl̃o-
rũ. Coniuro vos ẽt per quatuor euãgeliſtas, Mattheũ ⁊ Mar
cum, Lucã ⁊ Joannẽ. ⁊ per ſeptẽ cęlos, ⁊ per vigintiquatuor ſe-
niores, ⁊ per diẽ tremendi iudicii, ⁊ per quatuor aialia, quę aſſi
ſtunt ante thronũ Dei, ✠ ⁊ per cęlũ, ⁊ per terrã, ✠ ſolẽ, ✠ ⁊
lunã, ✠ ⁊ ſtellas, ✠ ⁊ eorũ noia, ✠ ⁊ p ſanctos patriarchas,
ſ. Abrahã, Iſaac ⁊ Jacob: vt ſtatim exeatis de corpore, ſiue de
mẽbris ⁊ perſona iſtius creaturę dei N. ⁊ de domo eius, audi-
to noie ſanctiſſimo dei tetragrãmatõ, cito procul fugiatis ⁊ va
datis in loca, vbi non noceatis aliquibus fidelibus chriſtianis.
Per virtutem eiuſdem dñi noſtri Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt
iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem. ℟. Amen.

Adiuro vos demones p prẽȝ ✠ ⁊ filiũ ✠ ⁊ ſpũȝ ✠ ſctũȝ, ⁊
oẽs or ✠ dines angelorũ deo miniſtrãtiũ, ✠ ⁊ p ſenatuȝ
apl̃orum, ✠ ⁊ per cẽtũ quadragintaquatuor millia martyrũ:

vt amplius non habeatis lniam, nec ptãtem ſuper hãc creatu
rã dei N. vel domũ eius: fugite miſeri ⁊ ſceleſtiſſimi hinc: ⁊ de-
fluere vos faciat Deus, ſicut defluit cera a facie ignis: vt am-
plius non habeatis ptãtẽ faciendi vllũ dolorẽ vel timorẽ vel
dãnum: nec vllũ malũ ſuper carnẽ, nec in carne, nec in mẽbris
huius creature Dei N. vel in domo eius. Per eũ qui venturus
eſt iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ ſeculum per ignem. ℟. Amen.
Initium ſancti Euangelij ſm Joannem. In principio erat
verbum. fol. 86. Sequentia ſancti Euangelij ſm Mattheum.

Cum natus eſſet Jeſus in Bethleẽ Jude in diebus Hero
dis regis: ecce magi ab oriẽte venerunt Jeroſolymam di
centes. Ubi eſt qui natus eſt rex iudeorũ? Uidimus. n. ſtellam
eius in oriente: ⁊ venimus adorare eũ. Audiẽs autem Herodes
rex turbatus eſt: ⁊ ois Jeroſolyma cũ illo. Et congregans oẽs
principes ſacerdotum ⁊ ſcribas populi ſciſcitabatur ab eis vbi
Chriſtus naſceretur. At illi dixerunt ei. Jn Bethleẽ Jude. Sic
enim ſcriptũ eſt per prophetã. Et tu Bethleez terra Juda ne-
quaquã minima es in principibus Juda: ex te. n. exiet dux, qui re-
gat populum meũ Jſrael. Tunc Herodes clã vocatis magis,
diligenter didicit ab eis tps ſtelle, que apparuit eis. Et mittẽs
illos in Bethleẽ dixit. Jte, ⁊ interrogate diligenter de puero:
⁊ cũ inueneritis renunciate mihi: vt ⁊ ego veniens adorẽ eũ.
Qui cũ audiſſent regẽ, abierunt, Et ecce ſtella, quã viderant in
oriente, antecedebat eos vſq3 dũ veniens ſtaret ſupra vbi erat
puer. Uidentes aũt ſtellã gauiſi ſunt gaudio magno valde. Et
intrantes domũ, inuenerunt puerũ cum Maria matre eius: ⁊
procidentes adorauerunt eũ, Et apertis theſauris ſuis obtulerũt
ei munera, aurũ, thus, ⁊ myrrhã. Et rñſo accepto in ſomnis ne
redirent ad Herodẽ, per aliã viã reuerſi ſunt in regionẽ ſuam.
℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu. Oremus. Oratio.

Gratiã tuam, qs dñe, mentibus noſtris infunde: ⁊ illud lu
men ſplendidũ cordibus noſtris irradia, quod triũ ma-
gorum mentibus inſpiraſti. Per Ch. ℟. Amen. Coniuratio.

Coniuro vos demones infernales, ſpũs malignos per pa
trẽ, ✠ per filiũ, ✠ ⁊ per ſpũm ſanctũ, ✠ vt non mentia
mini: ſed dicatis mihi veritatẽ, quis eſt ille, qui debet vos hinc
expellere de perſona huius creature Dei N. vel de domo eius:

vt

vt omnes aſtantes intelligant, ⁊ audiāt veritatē: alioquin mittam vos in profundum inferni, in loca penarū magnarum, de quibus non exibitis: per virtutem domini noſtri Jeſu Chriſti. Qui vēturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignē. ℟. Amen. Hic repete ſuperiorem coniurationem cum magna fide ⁊ efficacia: ⁊ videbis mirabilia. Coniuratio.

Coniura vos ſpiritus immundos demones infernales, q̄ hanc creaturā affligitis: vt faciatis mādata dei, ⁊ nō mittā vos in profundū inferni per pr̄em ✠ ⁊ filiū ✠ ⁊ ſpūm ✠ ſanctū. ✠ vide demon, qualiter ꝑ potentiā altiſſimi dei viui ⁊ veries ꝯſtrictus ⁊ victus. Jdeo ſcelerate ⁊ nequiſſime fuge, non eſt iam differendi tempus. Quia dominus noſter Jeſus Chriſtus vos coarctat. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ ſeculum per ignem. ℟. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

Coniuro vos ſpūs immūdos, Jn noīe pa ✠ tris ⁊ fi ✠ lij ⁊ ſpūs ✠ ſancti, ⁊ per virtutem ✠ angelorū ſanctorum, ⁊ patriarcharum, prophetarum, apl'orum, martyrum, cōfeſſorum, atq; ſctārū virginum, ita pn̄tes ſicut abſentes, ita abſentes ſicut pn̄tes, vbicūq; ſitis: vt exeatis ⁊ recedatis ab hac creatura Dei N. cum maleficiis ⁊ iniquitatibus veſtris, per virtutē domini noſtri Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem. Coniuratio.

Coniuro vos nequiſſimi ſpūs per deū pr̄em ✠ oīpotētē, ⁊ per virtutes celorū, ⁊ ꝑ ſacroſancta vbera ⁊ lac beatiſſime virg. Marie, q̄ lactauerūt dn̄m nr̄m Jeſū Chr̄m filiū dei viui: vt exeatis de corpore ⁊ mēbris vel ꝑſona huius creature dei N. ⁊ de domo eius, per virtutē eiuſdē dn̄i nr̄i Jeſu Chriſti. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos, ⁊ ſeculum per ignem.

Sequentia ſancti Euangelii ſecundum Mattheum.

Jn illo tp̄e: Egreſſus Jeſus ſeceſſit ī partes Tyri ⁊ Sydonis. Et ecce mulier Chananea a finibus illis egreſſa clamauit dicens ei: Miſerere mei dn̄e fili Dauid, filia mea male a demonio vexatur. Qui non r̄ndit ei verbū. Et accedētes diſcipuli eius rogabāt eū dicētes. Dimitte eā, q̄a clamat poſt nos. Jpſe autem r̄ndēs, ait: Non ſum miſſus niſi ad oues, que perierunt domus Jſrael. At illa venit, ⁊ adorauit eum, dicens. Dn̄e adiuua me. Qui r̄ndens ait: Non eſt bonū ſumere panem filiorum,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rum, ⁊ mittere canibus. At illa dixit: Etiā dñe. Nā ⁊ catelli edūt de micis que cadunt de menſa dñorum ſuorum. Tunc rñdens Jeſus ait illi. O mulier magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis Et ſanata eſt filia eius ex illa hora. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

Domine Jeſu Chriſte clementiſſime redēptor noſter, qui humano generi innumera beneficia contuliſti, te ſuppliciter deprecamur per oīa ⁊ ſingula dona, ⁊ beneficia nobis collata, ⁊ maxime per natiuitatē tuā ſanctā: qua ex puriſſima virgine, carne noſtre mortalitatis aſſumpta, huic mundo naſci dignatus es ad ſalutē: ⁊ per annunciationē, quā angeli fecerunt paſtoribus: ⁊ per gaudiū, qđ ipſi habuerunt: ⁊ per circunciſionē tuā ſanctiſſimā: ⁊ per honorē, quē tibi fecerunt illi tres Reges ⁊ Magi: ⁊ per munera que tibi obtulerunt, ⁊ per p̄ntationē tui in tēplo: per cōſolationē Symeonis ⁊ Anne: ⁊ per ſanctificationē baptiſmi tui: per ieiunium quadraginta dierum: ⁊ per afflictionē ipſorum: per ſcām predicationē tuā: per opera miraculoruz tuoruz magnoruz: per liberationē multorū a demone obſeſſoruz: per lotionē pedū diſcipulorū ⁊ apl'oruz tuorum: per cōſecrationē tui ſanctiſſimi corporis ⁊ ſanguinis: per famē ⁊ ſitim tuam: ⁊ per acerbiſſimam mortem tuam: ⁊ glorioſam reſurrectionem, atque admirabilem aſcenſionem tuam, liberare digneris hanc creaturam tuam N. ab omni poteſtate maligni ſpiritus. Qui viuis ⁊ regnas cum Deo patre in vnita. ⁊c.

Ergo maledicte diabole recognoſce ſententiā tuā: ⁊ nō audeas nec debeas moleſtare vel nocere, nec vllā leſionē facere ſuper hanc creaturā dei N. per virtutē dñi nr̄i Jeſu Chriſti, ⁊ glorioſe virginis Marie. Et ſicut ipſe dñs nr̄ Jeſus Chriſtus dignatꝰ eſt expellere de corpore filie Chananee demonez, illā male vexantē, ⁊ ſanare eā, ita ſanare ⁊ liberare dignet̄ hanc creaturā ſuā N. petentē a te demone liberari: ⁊ per virtutē ſuā te expellat, vt vadas in loca vbi nulli chriſtiano nocere poſſis. Quia ipſe eſt qui venturus eſt iudicare vi. ⁊c. Coniuratio.

Coniuro te maledicte ſatana per virtutem dñi noſtri Jeſu Chriſti, ⁊ omniū ſcōrum ⁊ ſcārum Dei: vt mihi rñdeas ⁊ dicas, quis eſt ille, qui debeat te hinc expellere: ⁊ cede hinc: alioquin mittam te in profundū abyſſi cū ſequacibus tuis, ut non

noceas

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

noceas alicui creaturę dei createę ad imaginē ⁊ ſimilitudinem ſuā. Imperat hoc tibi idem deus ⁊ dn̄s Jeſus Chriſtus. Qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mort. ⁊c. Audi ſcelerate ⁊ maledicte. Deum qui te genuit dereliquiſti: ⁊ oblitus es dn̄i creatoris tui. Deinde dic ter Pr̄ nr̄. ⁊ Aue Maria. Hic repete ſupra poſitam ↄiurationē mō ſupraſcripto. Et ſi diabolus nomen ſuū, vel nomina ſua reuelaret, ſcribe illud, vel illa in cedula: ⁊ poſtea fac ignem nouum, ⁊ ſcripta in cedula nomina illorum ſpirituum proijce in ignē, dicendo ſuper ignem iſta verba. Super aſpidē ⁊ baſiliſcum ambulabis ⁊ conculcabis leonem ⁊ draconem.

Coniuro te creatura ✠ ignis per illuz, qui orbem ↄtremiſcere facit: q̄ iſtos ſpūs cōburas ⁊ affligas taliter, q̄ ſentiant pęnas importabiles ⁊ intolerabiles in virtute dn̄i nr̄i Jeſu Chr̄i: ⁊ verbis quę de illo dr̄: qui orbem tremere facit, in cuius noīe ⁊ virtute ego p̄cipio vobis demones: vt exeatis ab hac creatura Dei N. vel ab hac domo, vt amplius nō moleſtetis eā. Per eundem Deum ⁊ dn̄m noſtrum Jeſum Chriſtuz. Qui venturus ⁊c. ℣. Dn̄s vob. ℟. Et cum ſpi. Oremus. Oratio.

Domine Jeſu Chr̄e qui voluiſti ꝓ mūdi redēptione de virgine Maria naſci: i carne tua ſcīſſima circūcidi: a iudęis reprobari: a Juda ꝓditore oſculo tradi: vīculis alligari: ⁊ ſicut agn⁹ inocēs ad victimā duci: atq̄z i ↄſpectu annę ⁊ caiphę, pilati ⁊ herodis indecēter offerri: a falſis teſtib. accuſari: a diſcipulo negari: flagellis opprobriiſq̄z vexari: ⁊ ſpinis coronari: ſputis ↄſpui: colaphis cędi palmis ꝑcuti: arūdine verberari: caluorū aculeis ꝑforari: i cruce leuari: iter latrones deputari: felle ⁊ aceto potari: ab hoīb⁹ blaſphemari: lācea vulnerari: ⁊ in cruce mori. Tu dn̄e per has ſacratiſſimas pęnas ⁊ paſſiones tuas: quas ego indigniſſimus recolo: ⁊ ꝑ ſcām crucē ⁊ mortem tuā liberare digneris hāc creaturā tuā N. a miſerabili oppreſſione ſatanę ⁊ miniſtrorū eius: ⁊ ꝑducere eā digneris ad priſtinā ſanitatez fracto vinculo inimici cuiuſcūq̄z generis maligni. Qui viuis ⁊ reg. Deinde ſępius repete iſta verba quę ſequuntur donec recedant.

¶ Sed ſi diabolus rn̄deret, ⁊ diceret q̄ ſit aīa alicuius defuncti: nō ei credas: q̄r eſt hęreſis: ſed iuſta q̄ dicat nomē propriuz: quod habuit ab initio, quādo fuit expulſus de cęlo. Pete etiam cuius ordinis erat: ⁊ nomen ſui ſuperioris: ⁊ qua de cauſa intrauit

tranſit ĩ illud corpus. Et cõiura ipſum, ꝙ non diſcedat ſine ma-
lnia, ⁊ ꝙ cogatur dare ſignuꝫ ſuę egreſſionis, dimittendo per-
ſonam oppreſſi liberam ⁊ expeditam, ſicut erat in illa hora, qn
fuit baptizata. ¶ Coniurationem ſequentem dicat ſacerdos
cum magna efficacia, ⁊ repetat eam ſicut ei videbitur. Et quo-
ties eam repetit, penam augeat ⁊ accreſcat.

PRecipio ex parte ſãctiſſimę trinitatis pa ✠ tris ⁊ fi ✠ lii,
⁊ ſpũs ✠ ſancti: ⁊ per merita ſacratiſſimę paſſionis domi
ni nr̃i Jeſu ✠ Chr̃i: ⁊ per merita oĩum ſcõrum ⁊ ſcãrum qui ſunt
in paradiſo: ꝙ ſi datū fuit aliquid per maleficiū ad comedēdū,
vel bibendū huic creaturę N. Aut ſi vos maledicti diaboli por-
taſtis in corpore ſuo: aut cõpoſuiſtis aliquid in eodē: non habea
tis facultatē vel ptãtē vel virtutē ꝯſeruandi, agitandi, vel mouē
di: ⁊ ꝙ amoueatis ipſam facultatē, ptãteꝫ, ⁊ virtutem, ⁊ ꝙ coga
mini diſſipare oēm laqueū, nodū ⁊ cõpoſitioneꝫ, quę fuiſſent in
p̄dictis rebus: ⁊ ꝙ ſitis aſtricti ⁊ cõpulſi ea diſiungere, ſepara-
re, ⁊ remouere a viſcerib⁹, ✠ ⁊ ab inteſtinis, ✠ ⁊ ea per ſeceſ-
ſum emitti facere deorſuꝫ ſine aliqua leſione aĩę ⁊ corporis iſti⁹
creaturę dei N. Rurſum vobis diabolis, ſi p̄ntialiter eſtis in
hoc corporę, p̄cipio ex parte ſanctiſſimę trinitatis pa ✠ tris ⁊
fi ✠ lij ⁊ ſpũs ✠ ſancti, ꝙ non habeatis facultatem ſtandi, mo
randi, ⁊ abſcondendi vos in aliqua parte corporis huius crea-
turę Dei N. nec in quatuor humoribus, vꝫ ſanguine ✠ cho-
lera ✠ phlegmate ✠ ⁊ malacolia: ✠ nec ĩ carne, ✠ nec ĩ oſ-
ſibus, ✠ nec in medullis, ✠ nec in neruis, ✠ nec in venis, ✠
nec in oĩbus iuncturis corporis ✠ nec in pedib. ✠ nec ĩ ſuris,
✠ nec ĩ tibijs ✠ nec in laterib. ✠ nec in renib. ✠ nec ſubtus
renes, ✠ nec ſup̄ renes, ✠ nec ĩ dorſo, ✠ nec ĩ ſpatulis, ✠ nec
in brachijs, ✠ nec in manib. ✠ nec in vnguib. ✠ neqꝫ in cor
de, ✠ neqꝫ in hepate, ✠ nec in ſplene, ✠ nec ĩ interiorib⁹. ✠
neqꝫ ĩ pulmone, ✠ nec ĩ inteſtinis ſuperiorib. vel inferiorib. ✠
maiorib. vel minorib. ✠ nec in vētre, ✠ nec in ſtomacho, ✠
nec in pectore, ✠ nec ĩ gutture, ✠ nec in collo, ✠ nec ĩ facie,
✠ nec ĩ mēto, ✠ nec in maxillis, ✠ nec in dētib. ✠ nec ĩ gēgi
uis, ✠ nec ĩ lingua, ✠ nec ſubtus linguã, ✠ nec ſup̄ liguã, ✠
nec ĩ palato ✠ nec ĩ naſo, nec ĩ oculis, ✠ nec ĩ aurib. ✠ nec ĩ
cerebro, ✠ nec ĩ pãniculis cerebri, ✠ nec ĩ arterijs, ✠ nec fę-

cib. corporis, ✠ nec ī alijs reb. vel locis corporis, vel extra cor
p⁹, neqꝫ intrinſece, ✠ neqꝫ ſupficialiter, ✠ nec in capillis, ✠
nec in pilis, ✠ nec in veſtimētis, ✠ nec in genitalib. ✠ nec in
ano, ✠ nec ī teſtib. ✠ nec ī vmbilico, ✠ neqꝫ ī ei⁹ circūſtātib⁹
✠ neqꝫ ī alijs locis, ad q̄ ire hēat, aut ſtare:- ✠ ſed inuiti ⁊ vi, ⁊
virtute dei cōpulſi nūc cogamini vos manifeſtare, ⁊ illis partib.
ī qb. eſtis, aliq̄ leſionē facere in ſignū p̄ntię vię. Jtē p̄cipio vo=
bis ex parte ſcıſſimę trinitatis p̄ris ✠ ⁊ filij ✠ ⁊ ſpūs ✠ ſci: ꝙ
diſcedatis ex oīb. partib. iſtius corporis N. creaturę dei vbi eſtis
a plāta pedis vſqꝫ ad verticē, ⁊ ꝙ fugiatis extra ipſū corpus fu
giēdo ꝑ illā viā, q̄ ſit magis libera ⁊ expedita, ſicut ꝑ os ſtoma=
chi, per pectus, per guttur, per os, cū ſigno manifeſto ꝙ fugia=
tis extra corpus ſuū. Jtē vobis p̄cipio ex parte ſcıſſimę trinita=
tis, p̄ris ✠ ⁊ filij ✠ ⁊ ſpūs ✠ ⁊ ſci, ꝙ nō habeatis p̄tātē accip. ē
di adiutoriū vel ſuccurſum ab alijs demonib. vel diabolis: nec
petēdi alios demones vel diabolos in adiutoriū vr̄m: nec mit=
tere ſeu ponere alios demones in loco vr̄o. Et ꝙ cogamini di=
ſcedere taliter, ꝙ nunq̄ nec vos, nec alij diaboli hēatis autho=
ritatē, facultatē, vel p̄tātē, nec virtutē redeundi, nec p̄ñtialiter,
nec poteſtatiue, nec virtualiter: ſed ſitis cōpulſi ⁊ conſtricti ad
eundum ad loca arida ⁊ ſterilia ⁊ inaquoſa ⁊ inhabitalia, vbi
nemini noceatis. Nō ſi ſecus feceritis, intēdo procedere cōtra
vos maledictos diabolos, ⁊ dare ⁊ fulminare ꝯtra vos oēs ex=
cōicationes ⁊ maledictiones quas vobis dare poſſum ex parte
ſcıſſimę trinitatis p̄ris ✠ ⁊ filij ✠ ⁊ ſpūs ✠ ſci. Et ēt itēdo vos
expellere extra corpus iſtius creaturę dei a plāta pedis vſqꝫ ad
verticē ꝑ virtutē ſcıſſimę trinitatis, p̄ris ✠ ⁊ filij ⁊ ſpūs ✠ ſci:
⁊ ꝑ virtutē ſcōꝝ angeloꝝ: ⁊ per virtutē totius paradiſi: ⁊ per
virtutē oīum inimicoꝝ veſtroꝝ: quos habetis in cęlo ⁊ in ter=
ra. Et pręcipio omnibus magiſtris ⁊ ſuperioribus vr̄is ex parte
ſcıſſimę trinitatis, patris ✠ ⁊ filij ✠ ⁊ ſpūs ſci: ꝙ nunc pręſen=
tialiter huc veniant: ⁊ vos ēt inuitos extrahant de corpore hu=
ius creaturę dei. Jtē ex parte eiuſdē ſcıſſimę trinitatis p̄ris ✠
⁊ filii ✠ ⁊ ſpūs ✠ ſancti: eiuſdē magiſtris veſtris pręcipio: qua
tenus vos detrudant in ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris: ad qđ ego
vos dei virtute ꝯdemno per ſpatiū annoꝝ centum: a tp̄e egreſ=
ſionis veſtrę de corpore huius creaturę dei N. incipiendum.

Xx 2 M ale=

Maledicti ꝛ excõicati ꝛ blaſphemi ſitis in pena eternali: ꝛ nulla requies ſit vobis, ſi ſtatim nõ eritis obediẽtes meis mandatis: in virtute dei ꝛ dñi nr̃i Jeſu Chr̃i: ꝛ verbis que dixi de illo: qui orbem contremere facit: in cuius noĩe ꝛ virtute vobis precipio, vt ſtatim recedatis ab hac creatura Dei N. ꝛ domo eius in virtute verborum iſtorũ. Meſſias ✠ Sother ✠ Emanuel ✠ Sabaoth ✠ adonai ✠ Athanatos ✠ Iſchiros ✠ Eleiſon ✠ Tetragrammatõ ✠ Dñs Jeſus Chriſtus. ✠ Per iſta noĩa ꝛ oĩa ſupradicta a principio ꝯiurationis vſqꝫ nũc, vos male ✠ dicimus. Vos conſtrin ✠ gimus Vos priua ✠ mus, Vos expel ✠ limus. Vos perpetuo relega ✠ mus, anathema ✠ tizamus, ꝛ in ſtagnũ ✠ ignis ꝛ ſulphuris ardẽtis mittimus. Ite, ite, ite, maledicti in ignem eternum. Ite ſtatim ꝛ recedatis hinc: ꝛ vadatis ad loca veſtra vobis deputata: ꝛ ſtatim recedatis hinc: ꝛ de cetero huc non accedatis. Imperat vobis Deus ✠ pr̃. Imperat vobis deus ✠ fili⁹. Imperat vobis de⁹ ✠ ſpũs ſcũs. Imperat vobis ſcã trinitas ✠ vnus deus. Imperat vobis dñs nr̃ Jeſus Chr̃s. Qui venturus eſt iudicare ꝛc. ℟. Amen.

Si accideret ꝙ demon eſſe ita obſtinatus, ꝙ ꝓ ꝯiurationes nollet recedere: duc eũ ante altare ſacri eucharistie: ꝛ ibi tenẽdo tabernaculũ ſacri in manib. ꝯiura eũ. Et noli diffidere, quia aliqñ per tres menſes: ꝛ aliqñ per annos aliqui nõ pñt liberari. Expedit et probari diuerſos exorciſmos: dũmodo nõ heant aliq̃ꝫ ſuperſtitionẽ. Et aliqui demones, vt dr̃ in euangelio, non expellunt niſi in oꝛõne ꝛ ieiunio. Ideo opꝫ nõ ſolũ ꝯiurare, ſed et mentaliter orare. Dũ ergo fuerit corã ſacratiſſimo ſacro ita ꝯiuratis. ¶ Maledicti diaboli, qꝛ noluiſtis obedire preceptis meis, immo veri⁹ dei oĩpotentis, prĩs ✠ ꝛ filij ✠ ꝛ ſpũs ✠ ſci, Nunc cõtra vos ſiue pñtes: ſiue abſentes: ſiue abſentes: ſiue pñtes: vbicũqꝫ ſitis: qui hanc creaturã dei, vexare pſumpſiſtis, ꝛ pſumitis corã ſciſſimo ac ſacratiſſimo ſacro corporis dñi noſtri Jeſu Chr̃i, Ego N. fero ſniam maledictionis ꝛ excõicationis ꝛ ꝯdẽnationis vr̃e, in quãtũ authoritas mea ſe extẽdit, in ſtagnũ ignis ꝛ ſulphuris, ob inobediẽtiã veſtrã ꝑ annos cẽtũ. Maledico, ꝛ ꝑcutio, ꝛ eijcio, ꝛ excõico, ꝛ ꝯdẽno vos maledicti diaboli ĩ virtute ſciſſime trinitatis prĩs ✠ ꝛ filij ✠ ꝛ ſpũs ✠ ſancti. ℟. Amẽ. Repete pauca verba. i. Maledico ꝛ percutio per infraſcripta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſcriptas noīationes rñdentibus circumſtantib. Amē. Thronorū dñationū, principatuū, ptātū, virtutū, cherubim, ſeraphim, patriarcharū, prophetarū, apl'orū, martyrū, ꝯfeſſorū, virginū, ꝯtinentium dñi nr̄i Jeſu Chr̄i: beatę ſemper virg. Marię: ſancti Cypriani, Honophrii, Zenonis, Geminiani, Ubaldi, Hieronymi, Joannis Baptiſtę, Julianę, Juſtinę, Margaritę, oīū ſanctorū ⁊ ſcāꝝ dei. Maledico ⁊ percutio ⁊c. vſq̄. Per auctoritatē ſedis aplicę. ⁊ ꝑdicta verba. Maledico ⁊c. repetēda ſunt vſque ad finē maledictionis. Per paſſionē Chr̄i: per colū nazꝫ ad quā ligatus fuit Chr̄s: ꝑ coronā ſpineā Chr̄i: ꝑ purpuram Chr̄i: ꝑ ſacratiſſimā crucē Chr̄i: per clauos quibus affixus fuit Chriſtus in cruce: per ſpongiam in qua acetū ⁊ fel data ſunt Chriſto: per lanceā quę aperuit latus Chr̄i: per opprobria quibus affectus fuit Chr̄s: per illa verba quę dixit Chriſtus in cruce: per ꝯuerſionē latronis exiſtentis in cruce: per ſepulcrū Chriſti: ꝑ reſurrectionē Chriſti: per apparitionē Chriſti: per aſcēſionē Chriſti in cęlū: per miſſionē ſpūs ſcī in diſcipulos: per inſtitutionem ſcti baptiſmatis in quo ſaluamur: per ſcūm oleū chriſmatis: per ſcūm oleū exorciſmorū: ꝑ ſcūm oleū infirmorū: per myſteria ſanctę miſſę: ꝑ ſcām ꝯfeſſionē, in qua liberamur de ptāte vr̄a: per ſacratiſſimū ac ſcīſſimū ſacr̄m: vꝫ corpus dñi nr̄i Jeſu Chriſti: ꝑ cętera ſacr̄a eccl'ę ſanctę: ꝑ oēs exorciſmos eccl'ę ſanctę: qui ad hoc vſqꝫ tp̄s inuēti ſunt: ⁊ ꝑ illos q̄ ſunt inueniēdi: ꝑ oīa verba ſctā diuinę ſcripturę q̄ ſunt ꝯtra vos: ⁊ valēt ad expellēdū vos de corporib. hoīum. Maledicant ⁊ ꝑcutiant ⁊ eiiciant vos oēs inimici veſtri diaboli ⁊ magr̄i veſtri: ⁊ maxime princeps veſter ſatanas. Maledicti eſtote ⁊ cruciemini in hoc corpore ⁊ extra: in aere: in aqua: in terra: ⁊ vbicunqꝫ futuri eſtis: ⁊ patiamini pęnas importabiles ⁊ afflictionē nimiam, niſi ſtatiꝫ recedatis de corpore iſtius creaturę dei N. ¶ Nota ꝙ facturę ⁊ res quę inueniuntur in lectis comburendę ſunt: ꝯiurando ignē mō ſupraſcripto: addēdo iſta verba. ꝙ iſtas facturas ⁊ malignos ſpūs quos ꝯſeruant inſimul comburas: ⁊ auferas ab illis creaturis dei ſuper quas factę erant. Et ſimul lege ps. Exurgat Deus. Qui ps eſt tante virtutis ꝙ ex eius ꝯtinuatione q̄dā pſonę ipm oī die cū fide dicendo ⁊ deuotione a demonio fuerunt liberatę.

¶ Finit exorciſmus.

 ¶ Ad-

¶ Aduerte q̄ neceſſe eſt eſſe importunum circa aliquos demo-
nes obſtinatos, ⁊ perſeuerare in coniurationibus cum magna
fide: quę maxime in patiētia requiritur. Et quando corpus li-
beratum fuerit legendus eſt ſequens exorciſmus.

E Xorcizo te N. in noīe dei patris ✠ oīpotentiſ, ⁊ in nomi-
ne Jeſu ✠ Chriſti filii eius dn̄i nr̄i, ⁊ in virtute ſpūs ✠ ſan-
cti, vt fias vas mundū, ſcūm ⁊ purgatū ab oī labe iniquitatis,
maleficiis, incantationibus, ligationibus, ſignaturiſ ⁊ facturiſ,
Quę oia maleficia, incantationes, ligaturas, ſignaturas, factu-
ras: in corpore tuo vel circa corpus tuū facta, In noīe eiuſdem
Dei patris ✠ oīpotentiſ, ⁊ in noīe Jeſu Chriſti ✠ filii eius dn̄i
noſtri, ⁊ in virtute ſpūs ✠ ſancti, Ego N. ſeruus illius, indi-
gnus ⁊ peccator authoritate mihi pręſtita diſſoluo, ⁊ diſſoluta
eſſe decerno: ⁊ pręcipio tibi maledicte diabole ac ſociis tuis, vt
amplius non habeatiſ ptātem manendi in hoc corpore a plan-
ta pedis vſqꝫ ad verticem: ſed ſtatim recedere debeatis cū om-
nibus maleficiis, ⁊ iniquitatibus veſtriſ, Per eum qui ventu.

¶ Oratio dicenda ſuper infirmum liberatum. ℣. Dominus
vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Oratio.

O Mnipotens ſempiterne Deus, qui liberare dignatus es
hunc famulū tuum N. ab omni vexatione ſatanę, ⁊ mini-
ſtrorum eius. Emitte in eum ſeptiformem ſpūm ſctūm tuum pa-
raclitum de cęlis. ℟. Amē. Spiritum ſapientię ⁊ intellectus.
Amen. Spiritum conſilii ⁊ fortitudinis. Amen. Spūm ſcientię
⁊ pietatis. Amen. Adimple eum ſpiritu timoris tui: ⁊ ſigna eum
ſigno crucis ✠ Chriſti in vitam propitiatus ęternam. Amen.

¶ Hic agimus gratias ſanctę trinitati pro liberatione infir-
mi. ℣. Dominus vob. ℟. Et cum ſpiritu. Oremus. Oratio.

T E patrē ingenitum, te filium vnigenituz, te ſpūm ſcūm pa-
raclituz: ſcām ⁊ indiuiduā trinitatē toto corde toto ore cō-
fitemur, laudamus, atqꝫ benedicimus: tibi grās agimus, quia
virtute tua hodie cōfuſus, turbatus, verberatus, deniqꝫ expul-
ſus eſt diabolus cū ſociis ſuis de hac creatura tua N. quam per
filium tuū vnigenitum redimere dignatus es. Quęſo igitur te
dn̄e ſancte, pater op̄s, ęterne deus, ſancta trinitas, virtus vna,
atqꝫ indiſcreta maieſtas, Deus noſter op̄s, vt hanc creaturam
tuam N. etiam cuſtodire, ⁊ defendere digneris per ſanctos an-
gelos

gelos tuos ab omni incurſu ſatanę, ꝛ miniſtrorū eius, ꝛ infun=
dere ſuper eam benedictionē tuā ſcām. Per eundē Chꝛm. Amen.

¶ Oratio deuotiſſima ad remouendum tempeſtatem.

ADiuro vos angeli tartarei per patrē, ꝛ filiū, ꝛ ſpūm ſcūm, ꝛ per illā lanceā ✠ ꝯiuro vos: qua dñs nr̄ Jeſus Chriſtus fuit vulneratus in cruce: ꝛ per illos clauos, qui mēbra dñi per=forauerunt: ꝛ per illā aquā ꝛ ſanguinem, qui de latere Chꝛiſti ef=fluxit: ꝛ per illā ſpineaꝫ coronā, quę in capite dñi nr̄i Jeſu Chꝛi=ſti poſita fuit: ꝛ per ſanctā reſurrectionē eius, ꝛ aſcenſionē: ꝛ per grām ſancti ſpiritus ✠ ꝯiuro vos ſpūs maligni, vt non habea=tis virtuteꝫ neque ptātem ſuper cāpos noſtros aliquid malefa=cere, ✠ ꝯiuro vos maligni ſpūs per prem dñi nr̄i Jeſu Chꝛiſti, ꝛ oēs ſanctos eius: ✠ ꝯiuro vos per ſcām Mariā matrem dñi noſtri Jeſu Chꝛiſti, ꝛ per ſcūm Michaelē, ꝛ ſcūm Gabꝛielem, ꝛ ſcūm Raphaelē: ✠ ꝯiuro vos ꝛ ꝯtradico vobis per iſtas ꝯiu=rationes, vt non habeatis ptātem in nubibus cęli nobis noce=re neqꝫ in laboꝛibus, neqꝫ in vineis noſtris, neqꝫ in iſta prouin=cia, vt non habeatis ptātem ſuper pplm Chꝛiſtianū fundere tē=peſtatē: ✠ adiuro vos per ſcūm Petrū, ꝛ per ſcūm Paulū, qui ſuis orōnibus deiecerunt Simonem Magum, ꝛ per ſcūm An=dreā, ꝛ per ſcūm Joannem, ꝛ per ſcūm Bartholomęū: ꝛ ꝑ qua=tuoꝛ Euangeliſtas, ſcūm Matthęū, ſcūm Marcū, ſcūm Lucam ꝛ ſcūm Joannē. ✠ vos coniuro per cōionem ꝛ ſocietatē ſcōrū ciuiū Chꝛiſti, ꝛ per duodecim millia legiones Angeloꝛuꝫ, ꝛ per viginti quatuoꝛ Senioꝛes, ꝛ oēs virtutes Angeloꝛum, ꝛ per ſe=ptē Thꝛonos, ꝛ per ſeptē candelabꝛa Chꝛiſti, ꝛ per ſeptē dona=tiones, ꝛ per ſeptiformē grām Dei, ꝛ per ſingula merita ſingu=lorū, ꝛ per agnū Dei immaculatū Jeſum Chꝛiſtum, qui eſt ho=noꝛ ꝛ virtus: ꝛ per eos Angelos qui ſtant in paradiſo. ✠ ꝯiuro vos per verū Deū viuū cęli: ꝛ per Deum Angeloꝛuꝫ, Patriar=charū, Pꝛophetarū, ꝛ Apſorū, ꝛ per Deū martyrū, ꝛ per deum ꝯfeſſorū, ꝛ per Deū virginū, vt non habeatis potentiā neqꝫ vir=tutē in nubibus cęli nobis nocere neque flagellare ſuper cam=pos noſtros, ſed in loca deſerta, vbi non arans arat, nec ſemi=nans ſeminat. Amen. ✠ Amen. ✠ Amen. ✠ Oratio.

DEus qui beatę Bꝛigidę inimicos ſuperare conceſſiſti, ꝑ=ſta nobis famulis tuis, vt intercedentibus eius oratione

atq; meritis ab oī ira tempeſtatis liberari valeamus. Per dominum nr̄m Jeſum ⁊c. ✠ Increatus pater: ✠ Increatus filius: ✠ Increatus ſpūs ſanctus. ✠ Hagios. ✠ Hagios. Ecce cru ✠ cem dn̄i: fugite partes aduerſe. vicit leo de tribu Juda, radix Dauid: allelu. ✠ allelu. ✠ allelu. ✠ allelu. ✠ Dixit Dn̄s ex Baſan conuertā, conuertā in profundū maris: dn̄e Jeſu Chriſte qui celū ⁊ terram fundaſti, ⁊ flumen Jordanis benedixiſti: ⁊ in eo loco baptizari voluiſti, bene ✠ dicere ⁊ ſancti ✠ ficare pro tua pietate digneris has nubes: quas video ante me poſitas, vt deficiant, ⁊ tranſeant in aquā ſcām ⁊ benedictā: ⁊ tempeſtatē faciant in locis deſertis, ⁊ non noceant aliquibus perſonis domeſticis Chriſtianis: neq; domeſticis aīalibus, neque agris, neque fructibus virtute ſpūs ſancti, ⁊ oratione beate Brigide virginis, ⁊ oīum ſctōrum ⁊ ſanctarum ✠ Dei. Amen. ✠ in noīe Chriſti. Amen. ✠ Emanuel. ✠ Paraclitus. ✠ Sabaoth. ✠ Iſchyros. ✠ Athanatos. ✠ In nomine pa ✠ tris, ⁊ fi ✠ lij, ⁊ ſpiritus ✠ ſancti. Amen.

Rubrice Generales Breuiarij.

Officium quotidie fit aut duplex, aut ſemiduplex, aut ſimplex.

De officio duplici.

OFficium fit duplex in diebus a feria quinta in Coena Dn̄i vſq; ad feriā tertiā Paſche incluſiue, in dn̄ica in Albis, in Aſcenſione Dn̄i, in Pentecoſte, ⁊ in duobus diebus ſequētibus incluſiue: in feſto Trinitatis, Corporis Chriſti, Dedicationis proprie Eccleſie: in feſtis quibus in Calēdario apponitur hec vox, Duplex: in die octaua feſti hn̄tis Octauā: in feſto Patroni vnius, vel plurīū alicuius loci, vel Titularis eccleſie: ⁊ in feſtis ſctōrum, qui apud quaſdā eccleſias, Religiones, vel Congregationes ꝯſueuerunt ſolenniter celebrari, cū eorū octauis ꝯſuetis, ⁊ officijs proprijs a Sede Apl̄ica approbatis, aut ex eiuſdē ſedis auctoritate receptis, vel recipiendis, ſeruata tn̄ forma huius Breuiarij: alioquin de cōi: Et ſi ꝑdicta feſta in eius Calendario nō ſint deſcripta. Preterea offm̄ fit duplex pro defunctis in cōme. oīum fideliū defunctorū ⁊ preſente corpore, vt in eius officio dicit̄ circa finem Breuiarij.

¶ Feſtum duplex celebratur eo die quo cadit, niſi illud contingat transferri, vt dicitur in rub. de Tranſla. feſtorum.

¶ Habet primas. ⁊ ſecundas Veſpe. integras, niſi cum alio ſi-
mili concurrat, vt dr̄ in rub. de Concurrentia oficij: ⁊ totū ofi-
cium fit de duplici, incipiendo a primis veſp. vſq; ad Cōpleſe-
quentis diei incluſiue: exceptis tribus diebus maioris Hebdo-
madę ante Paſcha, in quibus oficium duplex incipit a Ma-
tutino: ⁊ vigilia Natiuitatis Dn̄i, in qua offi̅n duplex incipit a
Laudibus. Oficium autē defunctorum habet tantum primas
veſperas, Matutinū, ⁊ Laudes, vt circa finē Breuiarij ponitur.
¶ In vtriſq; Veſp. Matutino, ⁊ laudibus tantum, non autem
in alijs Horis duplicantur antiphonę.
¶ Ad Matutinum regulariter dicuntur tres nocturni, cum
nouem pſalmis, ⁊ totidem lectionibus, pręterquam in Paſcha
te Reſurrectionis, ⁊ penteceſtes, cum duobus ſequentibus die-
bus: in quibus dicitur vnum tantum nocturnum cum tribus
pſalmis, ⁊ totidem lectionibus: ſub oficio duplici, vt ibi.
¶ Quomodo ſit ordinandum oficium duplex in Veſpe. Ma-
tutino, ⁊ cęteris Horis: ſimiliter ⁊ de Antiphonis, Reſponſo-
rijs, Verſibus, Capitulis, ⁊ alijs in eo dicendis, habentur infe-
rius de ſingulis proprię rubricę.
¶ Preces ⁊ ſuffragia de Sancta Maria, Apoſtolis, ⁊ Pace, in
oficio duplici non dicuntur, vt ēt in pprijs eorū in rubricis dr̄.

De oficio Semiduplici.

Oficium fit ſemiduplex diebus Dominicis ⁊ infra octa-
uas: Hoc eſt, Dominicę per annum, excepta Dominica
in Albis, quę fit duplex, ⁊ dies infra octauam celebrantur ſub
oficio ſemiduplici. Item oficium fit ſemiduplex in feſtis, qui-
bus in Calendario apponitur hęc vox, ſemiduplex.
¶ Itē in feſtis proprijs quorundā locorū, ſeu cōgregationum,
quę ſolennius apud illas quā ſimplicia conſueuerunt celebrari.
¶ De feſto ſemiduplici fit eo die quo cadit, niſi ↄtingat tranſ-
ferri, vt dicitur in rub. de Tranſlatione feſtorum.
¶ Habet totum oficium integrum ſicut duplex: ſed non du-
plicantur antiphonę.
¶ Ad Matut. dn̄r tres nocturni, pręterquā infra octauas pa-
ſchę ⁊ penteceſtes: in quibus dr̄ vnum nocturnum cum tribus
pſalmis, ⁊ totidē lectionibus: ⁊ regulariter qn̄ dn̄r tres noctur-
ni, dominicis exceptis, dn̄r nouem pſalmi, ⁊ totidem lectiones.
¶ Quo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Q̃uo ſit ordinandũ officiũ ſemiduplex taz in feſtis, q̃ȝ in dñi-
cis, ⁊ infra oct. item ⁊ de Añis verſibus Reſ, ⁊ hmõi alijs, ⁊ qñ in
ſemiduplici dñr preces ad Primam, ⁊ Cõpletorium, ⁊ ad Veſp.
⁊ ad Laudes ſuffragia, ſeu Cõmemorationes cões de ſcã Ma-
ria, Aplis, ⁊ Pace, hñr inferius de ſingulis proprię rubricę.

De officio ſimplici.

Officium fit ſimplex in diebus ferialibus quãdo occurrit fie-
ri de feria: hoc eſt officiuȝ de feria ſimplex, vt in ppria Ru
brica dr. Itẽ officium fit ſimplex in feſtis, quibus in Calendario
non apponitur hęc vox, Duplex, vel ſemidup. vel de octaua.
¶ De feſto ſimplici fit eo die quo cadit, niſi eodeȝ die occurrat
fieri officiũ nouẽ lectionũ, vel de S. Maria in ſabbato, vel de fe
ria, cui feſtũ ſimplex cedit. vt dr in rub. de Commemorationib⁹.
¶ Habet tñ primas Veſpe. a Capitulo, niſi cum eo concurrat
feſtum nouem lect. Dñica, vel octaua, vt dicitur in rubr. de Con
currentia officijr. ⁊ eius officium terminatur ad nonam. Poſt no
nam nihil amplius fit de feſto ſimplici, nec Commemoratio.
¶ Feria autem incipit, ⁊ deſinit, vbi deſinit ⁊ incipit officium
pręcedens, vt in ſua rubrica dicitur.
¶ Ad matutinum dicit vnum tantum Nocturnum cum duode
cim pſalmis, vt in Pſalterio, ſm feriam quę occurrit: ⁊ tres le-
ctiones leguntur, vt infra in rub. de lectionibus habetur.
¶ Q̃uo ſit ordinandum eius officium tam in feſtis, q̃ȝ in ferijs
ad Veſp. ad Matutinuȝ, ⁊ alias Horas: item ⁊ de Antiphonis,
Verſibus, Reſponſorijs, ⁊ alijs, ac quando Preces ⁊ commemo
rationes communes, ſeu ſuffragia de Cruce, ſancta Maria, Apo
ſtolis, ⁊ Pace dicenda ſint habentur, inferius proprię rubrica.

De Dominicis.

De Dñica ſemper fit offm in Dñicis Aduentus, ⁊ in Dñi-
cis a Septuageſima vſqȝ ad Dñicam in Albis incluſiue,
quocunque feſto duplici, vel ſemiduplici adueniente: qr tunc fe-
ſtum transfertur, vt in rub. de Tranſlatione feſtorum dr, niſi il-
lud feſtum ſit de principali Titulo, vel patrono alicuius eccłę,
vel loci: quia tunc de hmõi feſto fit tñ in ea eccła, vel loco, cuius
eſt Titulus, vel patronus, cum cõme. Dñicę, quibuſdaȝ Dñicis
exceptis: vt dr in rub. de Cõmemorationib. In alijs Dñicis per
annũ fit de Dñica, qñ die Dñico nõ occurrit feſtũ duplex: quia
tunc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tunc fit de duplici cũ comm. Dñicę in vtriſque Veſp. ⁊ Laudibus: ⁊ ad Matutinum nona lectio legitur de Homilia Dñicę: vt dẽ in rub. de Commemorationibus. Si ſemi duplex eodem die occurrat, transfertur: vt dicitur in rub. de Trãſlatione feſtorum.

De Dñicis infra oct. Natiuitatis Domini, Epiphanię, Aſcenſionis, ⁊ Corporis Chriſti occurrentibus, offm̃ fit ſicut de octaua, exceptis Capitulis, Lectionibus, Verſic. Antipho. ad Magnificat, ⁊ Benedictus, ⁊ Oõne, quę dr̃ de Dñica, cum commemoratione octauę, vt ſuis locis ponitur: nec dicuntur in illis Preces ad Primam: ⁊ Completorium: nec ad Veſperas, ⁊ Laudes ſuffragia de Sancta Maria Apoſtolis, ⁊ Pace.

De Dñicis infra alias octauas totum off. fit de Dñica, vt in Pſalterio, ⁊ in Proprio de tẽpore, cũ cõmemo. octauę, omiſſis etiã dictis Precibus ⁊ ſuffragijs, vt ſupra. De Dñica occurrẽte in die octaua fit comm. ſicut dcm̃ eſt qñ in ea fit de feſto duplici.

Poſitum eſt aũt offm̃ ſex Dñicarum ab Epiphania vſq; ad Septuageſimã, ⁊ vigintiquatuor a Pentecoſte vſq; ad Aduentũ, vt compleatur numerus Dñicarum, quę ſunt ab Epiphania vſq; ad Septuageſimam, ⁊ a Pentecoſte vſq; ad Aduentum, ne vlla Dñica per annũ ab Epiphania vſq; ad Septuageſimam, ⁊ a Pentecoſte vſq; ad Aduentũ vacet, quin ſaltẽ de ea fit cõmemo. Nã quę aliqñ ſuperſunt poſt Epiphaniam ante ſeptuageſimã ponuntur poſt vigeſimamtertiã a Pentecoſtę, hoc ordine.

Si Dominicę poſt pentecoſten fuerint xxv. xxiiij. poſt pentecoſten erit, quę eſt vi. poſt Epiphaniam.

Si xxv. xxiiii. erit quę eſt v. ⁊ xxv. quę eſt vi.

Si xxvii. xxiiii. erit iiii. xxv. erit v. ⁊ xxvi. erit vi.

Si xxviii. xxiiii. erit iii. xxv. erit iiii. xxvi. erit v. xxvii. erit vi. ⁊ vltimo loco ſemper ponitur quę in ordine eſt xxiiii. poſt penteco. etiam ſi poſt pentec. aliqñ non ſint niſi xxiii. Dñicę. Tunc enim xxiiii. ponitur loco xxiii. ⁊ offm̃ xxiii. ponitur in precedenti ſabbato, qđ nõ ſit impeditũ feſto nouẽ lectionũ, alioquin in alia p̃cedenti feria, in qua fiat offm̃ de feria, ⁊ in ea legant̃ tres lectiones de homilia Dñicę, omiſſis lectionibus ſcripturę illius ferię, ⁊ ad Laudes dicatur Aña ad Bñs, ⁊ oratio de Dñica xxiii.

Idem ſeruatur de Dñica ii. poſt Epipha. qñ Dñica Septuageſimę venerit immediate poſt octa. Epiphanię. Tunc enim in

ſabbato

ſabbato p̄cedēti vt ſupra nō impedito, alioquin primo die poſt oct. fiat offīn de feria, in qua R̄ia dn̄ice primo ponuntur, ⁊ tres lectiones legunt̄ de homilia eiuſdē dn̄ice cū eius An̄a ad Benedictus, ⁊ oratione. Feſtum vero ſemiduplex in ea occurrens transfertur in primam diem ſimili feſto non impeditam.

Cum vero in Proprio de tēpore dr̄ aliqua dn̄ica eſſe prima menſis, in qua primo ponitur initiū libri de Scriptura cum ſua hiſtoria, ideſt cum R̄ijs: aīaduertendū eſt, eā dici primam dn̄icam menſis, que venit in calendis illius menſis, vel eſt proximior calendis, hoc modo. Si calende venerint in ii. iii. ⁊ iiii. feria, dn̄ica prima menſis erit que precedit calendas ēt ſi venerit in precedenti menſe: ſi autem calende venerit in v. ⁊ vi. feria, ac ſabbato, prima dn̄ica erit que ſequitur poſt ipſas calendas.

Cum etiā in diſtributione Scipture per menſes Auguſtum, Septembrē, Octobrē, ⁊ Nouembrē, vnicuiq; menſi quinq; dominice aſſignentur cum ſuis hebdo. ⁊ poſt quartam hebd. aliqn̄ adueniat dn̄ica, que eſt propinquior calendis ſequentis mēſis: tunc omittitur dn̄ica quinta cum ſua hebdo. ⁊ ponitur dn̄ica prima ſequentis menſis: ſimiliter cum ſua hebdomada.

Id quoque obſeruetur. Qn̄ menſis p̄cedens habuit quatuor dn̄icas, ſequens habebit quinq;: ⁊ econtra. qn̄ precedens habet quinq;, ſequens habebit quatuor, excepto menſe Nouēbri: quia dn̄ica prima Aduen. non ſumitur ea que eſt ꝓpinquior calēdis Decēbris: ſed que feſto ſcī Andree: vel q̄ venerit in ipſo feſto.

Offīn dn̄ice fit ſemidup. incipit a primis Veſp. in ſabbato: ⁊ hꝫ totū offīn integrū vſq; ad Complet. dn̄ice incluſiue, niſi cum aliquo concurrat: vt dicitur in rub. de Concurrentia officij.

Ad Matutinum dicuntur tres nocturni cum pſal. de pſalterio: ⁊ nouem lectiones leguntur vt in proprio de tempore.

Quō aūt ſit ordinandū eius offīn: inſuper ⁊ de lectionibus, R̄ijs ⁊ alijs: ⁊ quō initia librorum Scripture cum ſua hiſtoria ſint ponenda: habentur de ſingulis inferius proprie rubrice.

De Ferijs.

De feria ſemper fit offīn in ferijs Aduen. Quadrageſi. Quatuor tēpor, Vigiliar, ⁊ Rogationū: qn̄ infra hebdo. non occurrit feſtū duplex vel ſemiduplex. Si tunc ſimplex feſtuꝫ occurrat: fit tn̄ de eo comme. vt dicit̄ in rubrica de Commemorationibus

tionibus. Similiter ⁊ quãdo infra hebdo. Reſponſoria ſunt pri
mo ponenda, cum nõ occurrit dies in quo fiat de feria, vt dicit
in rub. de Reſponſorijs. Alio tpe per Annum fit offiñ de feria, il=
lis diebus, quibus infra hebdo. in Calendario non ponitur ali=
quod feſtum duplex, ſemiduplex, vel ſimplex: ⁊ non occurrit ali
qua octaua, vel aliquod feſtum ſolenne, aut ꝯſuetũ in aliqua ec=
cleſia celebrari, quãuis in Calendario huius Breuiarij non ſit
deſcriptum: ⁊ niſi in ſabbato fieri debeat officium de S. Maria.

¶ Offiñ ferię fit ſimplex: ⁊ in Aduentu, Quadrageſima, Qua=
tuor tpibus, Vigilijs, ⁊ rogationibus incipit à Matutino: in
alijs vero ferijs per annũ, inde fit de feria, vbi deſinit offiñ prę=
cedentis diei: ita vt ſi pręcedenti die fuerit duplex, vel ſemidup.
offiñ ferię incipiat ſequẽti die a Matutino. Si p̃cedẽti die fue=
rit feſtũ ſimplex, de feria fit a veſp. illius p̃cedẽtis diei incluſiue.
Silr ⁊ qñ in feria quarta ⁊ ſexta Quatuor tẽp. Septẽbris, ⁊ i fe=
ria quarta Ciner. ac in vigilijs occurrit aliqđ feſtuz ſimplex, de
quo fit cõme. tũc p̃cedenti die: niſi fuerit feſtũ nouẽ lec. a veſp. fit
de feria, vt in pſalterio, ſine p̃cib. cũ oꝛõne dñicę p̃cedẽtis, ⁊ cũ
cõm. feſti triũ lect. in ſequenti feria occurrentis. Terminat̃ autẽ
offiñ de feria ſubſequente duplici, vel ſemiduplici, ad Nonam,
ſubſequente ſimplici in ferijs per annũ extra Aduentum, Qua=
drag. Quatuor tpa, Rogationes, ⁊ vigilias, ad Capłm veſpera=
rũ, qꝛ inde fit de feſto ſimplici abſque vlla deinceps cõme. ferię.

¶ Ad Matut. dicitur vnum tm̃ noct. cũ pſalmis, ſm̃ ordinẽ fe=
riarũ in Pſalterio, cum tribus lectio. vt in proprio de tempore.

¶ Excipiuntur ab hoc ordinario officij de feria, Ferię maioris
hebdo. ſanctę, ⁊ ferię octauarum paſchę, ⁊ pentecoſtes.

¶ Quõ ordinandũ ſit offiñ de feria ad Matut. ⁊ alias Horas:
item Quomodo dicendę ſunt lectiones, ⁊ Rña: ⁊ quando dicen
dę ſint preces feriales: ac de alijs, quę ad officium ferię perti=
nent: habentur inferius de ſingulis proprię rubricę.

De vigilijs.

De Vigilia fit offiñ in oĩbus vig. per annũ quę ieiunantur,
vbi in Calẽdario annotat̃ hęc vox, Vigilia: niſi in die vi=
gilię occurrat feſtũ nouẽ lect. vel octaua: tunc. n. in offõ nouem
lec. legit̃ nona lctõ de Homilia vigilię, ⁊ fit cõm. de ea ad Lau=
des tm̃, cũ aña, ad Bñs, ⁊ Verſu ferię occurrẽtis de pſalterio, ⁊
oratione

oratione Vigilię, pręterquã in illiſ feſtiſ, q̃ inferius excipiũtur.
¶ Si vigilia occurrat in Dñica, de vigilia fit officiũ in ſabba=
to, qḋ non ſit impeditũ offi̇ nouẽ lect. q2 tunc de vigilia fit tñ
commem. vt dcm̃ eſt. Excipitur ab hac r̃ſa vigilia Natiuitat. ⁊
Epiphanię Dñi, quę ſi venerint in dñica fit de illis, vt in pro=
prijs rub. dr̃. Si aũt in vigilia occurrat feſtũ ſolẽne alicuius lo=
ci, vel ex ſolennioribus infra annũ, quę inferius in rub. de Cõ=
memorationib. numerant (velutị ſi in vigilia ſcti Jo. Baptiſtę
venerit feſtum Cor. Chriſti) nihil tunc prorſus, nec cõmemora=
tio fit de vigilia. Jdẽ ſeruetur qñ aliqua vigi. venerit in Aduẽtu,
Quadrag. ⁊ quatuor tpib. nulla. n. in eorũ fer. de vigi. fit cõmem.
¶ Officium vigilię incipit ad Matut. ſicut dictum eſt de prę=
dictis ferijs in ſuperiori rubr. de Ferijs: terminatur autem ad
Nonam, quia Veſperę ſunt de ſequenti feſto.
¶ Officiũ Vigilię totũ fit de feria ocurrẽti, vt in Pſal. ⁊ tres le=
ctio. leguntur de homilia in euang. Vigilię, cũ tribus Rijs de fe=
ria occurrenti ordine in ſuperiori rub. de ferijs deſcripto. Dñr
Preces, ⁊ cõm. de Cruce, S. Maria, Apl'is, ⁊ Pace: aliaq3 oĩa
ſicut in p̃dictis ferijs Quadrag. ⁊ Quatuor tpm, de quibus hĩr
inferius: tã de ordinãdo eius officio, q̃3 de alijs proprię rubricę.
¶ Excipitur ab hoc ordinario Vigiliarũ quę ieiunantur, vigi=
lia pentec. quę cũ tribus noctur. ſub offõ ſemiduplici celebrat,
vt ibi: ⁊ vigilia Natiui. Dñi, quę nocturno ferię excepto, in lau=
dibus, ⁊ Horis habet reliquum officium duplex. Jn Vigilijs ve=
ro Epiphan. ⁊ Aſcenſionis, quę non ieiunantur, fit officium no=
uem lectionum, ut ſuis locis dicitur.

De Octauis.

De octaua fit officiũ, vel ſaltẽ commẽ. qñ aliquo feſto, vel
dñica nõ impedit per octo dies cõtinuos, in Natiuitate
Dñi, ⁊ tribus ſequentib. feſtis, in Epiph. in Paſchate reſurrect.
in Aſcenſione Dñi, in pentecoſte, in feſto Corp. Chriſti, in feſto
Dedic. proprię Eccleſię, in feſtis quibus in Calendario apponi=
tur Octaua, in feſto Patroni ⁊ Titularis Eccleſię, ⁊ in feſtis a=
liorum Sanctorum, quę apud quaſdam eccleſias cõgregatio=
nes, ⁊ religiones conſueuerunt ſolenniter cũ octauis celebrari.
¶ Jnfra octauas Epipha. ⁊ Paſchę, ⁊ pentec. non fit de feſto
duplici, vel ſemiduplici occurrenti, ſed transfertur poſt octauã.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Infra alias octa. fit de eis cū Cōmem. octauę, niſi illud feſtū fue rit ex enumeratis in ſequenti rub. de Commem. in quibus nulla fit cōmem. de octa. excepta. octa. Corp. Chriſti: infra quaz oct. fit tm̄ de duplicib. cū cōmem. octauę: de ſemiduplicibus vero infra eā non fit, ſed transferuntur, vt dr̄ in rub. de Traſla. feſtoruz. De ſimplicib. infra quaſcunqz octauas occurrentib. fit tm̄ cōmem. pręterꝗ̄ in duobus diebus poſt paſcha ⁊ penteco. vt in ſequenti rub. de Commemorationib. dr̄. De Dn̄icis infra octa. occurren- tibus in die octaua, ſeruetur quod dicitur in rub. de Tranſlat. feſtorum. Si duę octauę ſimul concurrant, fiat de digniori: vt dicitur in rubrica de Concurrentia officij.

¶ Officiū de octaua in Paſchate ⁊ pētec. fit cū vno nocturno, vt ſuis locis ponitur. In alijs oct. fit cum tribus noctur. nouē. ſ. pſalmis ⁊ nouē lectionibus, ⁊ oīa dr̄r ſicut in die feſti, pręter. le ctiones, quarum primę tres ſemper ſunt de ſcriptura occurrēti in offō de Tpe, pręterquā infra octa. Aſſumpt. ſctē Marię. Alię lectiones ſecundi ⁊ tertij noctur. dr̄r quę infra octauaz ponunt. Infra octa. vero Patroni, aut alterius feſti, qḋ in aliquibus ec- cleſijs ꝯſueuit cuz octaua celebrari, ſi ꝓprię apud illas ecleſias lectiones infra oct. non hn̄r, ſępius in ea repetantur lectiones poſitę in cōmuni Sāctorū: ſi de ſanctis fiat octaua: alioquin le ctiones diei. Infra oct. officiū fit ſemiduplex, in die octauę dup.

¶ In Veſperis infra oct. oīa dr̄r ſicut in ſecūndis Veſpe. feſti, ⁊ in primis Veſp. diei octauę, oīa ſicut in primis Veſp. feſti, pręterquā in diebus octauis ſcī Stephani, S. Joannis Apl̄i, ⁊ ſanctorū Innocentiū, in quorū Veſperis antiphonę ⁊ pſalmi non dr̄r, ſicut in eorum diebus feſtis venientibus infra oct. Natiui- tatis, ſed Antiphonę ſumuntur de Laudibus diei feſti: pſalmi autem vt ſignantur pro ſecundis Veſp. in cōmuni ſanctorum.

¶ Infra oct. non fiunt ſuffrgia conſueta de S. Maria, Apl̄is, ⁊ Pace: nec dr̄r pręces ad Primā ⁊ Comple. In alijs quō fit or- dinandum officium de octaua, habentur proprię rub. inferius.

De Commemorationibus.

Commemorationes fiunt de feſtis ſimplicibꝰ, qn̄ in eorum dieb. incidit feſtū nouem lectionum ēt tranſlatuz, vel do- minica, vel octaua, vel ſabbatum: ⁊ quando Reſponſoria ſunt primo ponenda, vel aliter de feria fieri pręcipiatur.

¶ De

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ De feria Aduentus, Quadrageſimę, Quatuor temporū, Vi=
giliarum, & Rogationum fit comm. quando feſtum nouem lect.
in alijs ferijs occurrit. Si ſimplex feſtum in eiſdem ferijs occur=
rat, officium fit de feria, & commem. de feſto ſimplici.

¶ Preterea fit cōmem. de Dñicis, a Pentecoſtes vſqꝫ ad Ad=
uentum, & ab Epiphan. vſque ad Septuage. & a Dñica in albis
vſqꝫ ad Aſcenſio. excluſiue, quādo feſto duplici impediūtur. De
alijs Dñicis a prędictis nulla fit cōmem. Dñicę occurrente fe=
ſto duplici: qꝛ feſtum in illis occurrens transfertur, niſi illud fe=
ſtū fuerit principale Patroni, vel Tituli ipſius eccl'ę: non autē
alicuiꝰ capellę vel altaris eiuſdē eccl'ę: & tūc de hmōi principa=
li feſto fit tm̄ in eo loco, vel eccl'a, cuius eſt Patronus, vel Titu=
lus: cuꝫ cōmem. Dñicę (excepta prima Dñica Aduentus, pri=
ma Dñica Quadrageſi. Dñica Paſſionis, Dñica Palmarum,
Dñica Paſchę, & Dñica in Albis, ac Dñica Pentec. & Trini=
tatis) in quibus huiuſmodi occurrēs feſtū transfert in ſequen=
tem ſimili, vel digniori non impeditum: dummodo non fuerit
infra maiorem hebdom. & per octauam paſchę, & pentecoſtes,
quibus diebus non fit de aliquo feſto duplici occurrenti.

¶ De octaua etiā, qn̄ feſtū nouem lect. vel Dñica impeditur, fit
cōmem. niſi illud feſtū nouem lect. fuerit ſolenne principale ali
cuius loci, vt ſupra. Nam in primis veſp. & laud. hmōi feſti nul=
la fit cōmemor. feſti ſimplicis occurrentis, nec alicuius vigilię,
nec alicuius diei infra oct. nec alicuius pręcedentis feſti nouē
lect. niſi id feſtum fuerit eiuſdem ſolemnitatis cum ſequenti, nec
Dñicę, ſi feſtū illud ſolemne celebretur feria ſecunda: exceptis
Dñicis Aduentus, & Dñicis a Septuageſima vſque ad oct. pa=
ſchę incluſiue: de quibus Dñicis, ſicut etiaꝫ de ferijs Aduentus,
& Quadrag. ſemper fit commem. quocunqꝫ feſto adueniente.

¶ Idem ſeruatur in quibuſdam feſtis maioribus per annū. ſin
Natiuitate Dñi, in cuius offō nulla fit cōmem. de feſto ſimpli=
ci, ſed in ſecunda tantum Miſſa de S. Anaſtaſia: in paſcha Re=
ſurrectionis cum tribus proxime antecedentibus, & duobus ſe
quentibus diebus: in Aſcenſione Dñi: in Pentecoſte cū duobꝰ
ſequentibus: in feſto Corp. Chriſti: in feſtis Natiuita. ſancti Io.
Baptiſtę, ſanctorum Apl'orum Petri & Pauli, & Aſſumptione
beatę Marię: in feſto Oium Sanctorum, ac in feſto Dedic. p

prię eccleſię: in quibus feſtis, nec in primis Veſpe. nec in laudi-
bus vlla prorſus fit comme. feſti ſimplicis, aut alterius nouem
lectio. vt dictum eſt ſupra de feſto ſolenni alicuius loci: niſi titu-
laris eccleſię priuilegio aliter fieri oporteat.

¶ In feſto autem Circunciſionis, in Dominica in Albis, & in
feſto Trinitatis, in feſtis Purificationis, Annunciationis, & Na
tiuitatis S. Marię: in feſtis Apoſtolorum, & Euangeliſtarum:
S. Laurentij, & Dedicationis S. Michaelis Archangeli; de
ſimplicibus occurrentibus fit commem. in Laudibus tantum:
de Dominica vero, de octaua, & de aliis feſtis nouem lectio. in
eiſdem occurrentibus non fit commem. eo modo, quo nec in fe-
ſto ſolenni alicuius loci vt dictum eſt ſupra: niſi eadem feſta oc-
currãt infra octa. Natiuitatis Domini, & Corp. Chriſti: de qui-
bus octauis ſemper fit commemoratio quocunque duplici in-
fra eas adueniente.

¶ De Dominicis, de octauis, & de feriis Aduentus, & Quadra
geſimę commemo. fit in vtriſq; veſper. & Laudib. De feriis Qua
tuor temporum Vigiliarum, & Rogationum (quando de illis
commemo. fieri debet) commemo. fit in laudib. tantum. De feſtis
autem ſimplicibus: niſi in diebus ſupradictis occurrant, com-
memo. fit in primis tantum Veſp. & Laud. eo die quo in Calenda
rio aſſignantur. De Dominicis vero & octauis commemo. fit in
vtriſq; Veſp. & Laud. niſi in illis adueniat aliquod ex ſupranu-
meratis feſtis.

¶ Cõmem. fiunt hoc mõ. Poſt orõnẽ diei, in primis Veſpe. dicit
aña, quę poſita eſt ad Magnificat, & in Laudib. quę poſita eſt
ad Bñs in Cõi (ſi ppriã nõ habuerit) conueniens eius offõ, cu-
ius fit comme. Poſt añam dr̃ Verſus, inde ſumendus vnde ſum
pta eſt aña. ſ. poſt hymnũ Veſperarũ, & Laudũ: deinde dicit orõ.
Si aña & Verſus feſti, de quo fit cõme. ſumenda eſſent ex eodem
Cõi, vnde ſumpta ſunt in offõ diei, in feſto cõmemorationis va
riantur: ita vt in Veſperis ſumantur ex Laudib. & in Laudib. ex
Veſperis eiuſdem Communis: niſi aliter ſignetur. Si de tempo
re fiat com. de Dominica. ſ. vel de feria. Aña & Verſus ante oro-
nes eodẽ modo ſumantur ex Proprio de tẽpore, ſi habuerit p-
prius, alioquin de Pſalterio: oratio vero ex Proprio de tẽpore.

¶ Quando fit commemor. de Dominica, vel feria, quę habet

propꝛiam homiliam, noña lectio in officio diei nouem lec. legi-
tur de homilia dominicę vel ferię: quę erit vel pꝛima de homi-
lia, vel tres ſimul in vna lectione coniunctę.
¶Si in die in quo fit oſficium nouem lect. fiat comme. de feſto
trium lect. nona lectio in officio nouem lect. legitur de feſto triū
lect. ſi propꝛiam habuerit: quod feſtum trium lect. ſi duas lectio
nes propꝛias habuerit: ex duabus fiat vna lectio, quę ſit nona in
oſſicio nouem lect. Quę lectio de ſancto non legitur quando de
eo ſit commemo. in dominicis, quę habent nonum ꝛ̃ſium, nec
quando noña lectio legenda eſt de homilia dominicę vel ferię,
vel octauę vt ſupꝛa: nec in ferijs ⁊ alijs diebus, quando in offi-
cio diei leguntur tantum tres lectiones.
¶Qñ ꝯtingit fieri plures comme. ſeruetur hic oꝛdo. De dupli-
ci fiat ante dñicam: de dñica ante diē infra octauam: de octaua
ante feſtū ſemiduplex: de ſemiduplici ante feriā Aduētus. Qua-
drageſimę, Quatuoꝛ tpum, Vigiliarū, ⁊ Rogationū: ⁊ de dictis
ferijs ante feſtuꝫ ſimplex: niſi aliter ſignetur. De dñica, de octa-
ua, de feſto ſemiduplici. ⁊ de ſctā Maria, qñ de ea fit cōm. in ve-
ſpe. pręcedentibus ſabbathum ꝑꝑ feſtum nouem lect. in ſexta fe
ria occurrens, fiat ante feſtū ſimplex, qđ celebrandum erat die-
bus prędictis, niſi eoꝛum officio impediretur. De feſto ſimplici
fit commemo. ante ſuffragia, ſeu communes commemorationes
de Cruce, ſancta Maria, Apoſtolis, ⁊ pace: ac etiam ante com-
memoꝛa. conſuetam Tituli, vel patroni eccleſię, quę etiam pro
ſui dignitate alijs ſuffragijs pręდictis pręponeretur. De quibus
ſuffragijs ⁊ communibus commemorationibus ſanctoꝛum quo-
modo agendum ſit, habetur inferius propꝛia rubꝛica.

De Tranſlatione feſtoꝛum.

SI aliquod feſtū duplex occurrat in dñicis Aduentus, ⁊ in
dñicis a Septuag. vſqꝫ ad dñicam in Albis. in vigil. Nati
uitatis Dñi: infra octa. Epipha. in feria quarta Cineruꝫ: in tota
Maioꝛi Hebdo. ⁊ infra octa. paſchę. in Aſcenſione Dñi, in die-
bus a Vigilia pentec. vſqꝫ ad feſtū Trinitatis incluſiue, in feſto
Coꝛp. Chꝛiſti, ⁊ eius die octaua, transfertur in pꝛimā diem feſto
duplici vel ſemiduplici non impeditā: exceptis tñ feſtis Natiui
tatis ſancti Jo. Baptiſtę, ⁊ ſanctoꝛuꝫ apłoꝛum Petri, ⁊ Pauli,
quę in die octa. Coꝛp. Chꝛiſti celebꝛantur: excepto quoque feſto
ſolenni

ſolēni alicuius loci, quod in propria tm̄ eccleſia, ēt in aliquibus
ex ſupradictis occurrens, vt in rub. de Commem. dictum eſt, ce=
lebratur. Si aūt feſtum Natiuit. ſancti Jo. Baptiſtę venerit, in
die Corp. Chriſti, transfertur in ſequentē diē cum comme. octa.
Corp. Chriſti: ⁊ ſequētibus diebus fit offiū de eadez octaua Cor=
poris Chriſti cum cōme. octa. S. Jo. Baptiſtę. Dies aūt octaua
S. Jo. tunc veniens in die octaua Corp. Chriſti, non transfer=
tur, ſed de die oct. S. Jo. Baptiſtę eo anno fit tm̄ commemo. in
vtriſque veſper. ⁊ Laudibus, diei octauę Corporis Chriſti. Et id
ſemper ſeruetur quando feſtum habens octauam transfertur:
vt non ideo dies octaua transferatur: ſed ea die de ea fit com=
memor. quę alias erat octaua, ſi feſtum non fuiſſet translatum.

¶ Si in die octaua alicuius feſti habentis octauam, occurrat
aliquod feſtum duplex ex maiorib. ſupra in rub. de Commemo=
rationibus enumeratis, fiat de feſto cum commemo. diei octa=
uę: ſi autem non fuerit ex prędictis feſtis, fiat de octaua, ⁊ feſtuz
transferatur in primam diem ſimiliter non impeditam.

¶ Si aliquod feſtum duplex infra octa. occurrens alio maiori
feſto duplici impeditur, transferatur in primam diem ſimili nō
impeditam, ⁊ in eo fiat commemoratio de octaua.

¶ Si in alijs Dñicis per annū a ſupradictis occurrat feſtū du
plex, non transfertur, vt dictum eſt in rubr. de Commemoratio.

¶ Feſtum ſemiduplex occurrens dieb. ſupradictis, ⁊ alijs Do=
minicis per annum, transfertur in primam diez ſimili feſto non
impeditam, occurrens vero in Dominicis infra illas octaua in
quibus fit de feſtis occurrentibus vt dictum eſt in rubri. de octa
uis, transfertur in ſequentem diem, cum commemo. octauę, quę
ſi fuerit ſimili feſto impedita, prędictum feſtum ſemiduplex ve=
niens in Dominica, transfertur poſt octauam.

¶ Si duo feſta nouem lectio. ſimul eodem die veniunt, fiat offi
cium de digniori, ſeu de maiori: ⁊ quod minus eſt transferatur.

¶ Si plura feſta nouem lect. transferenda eſſent, prius transfe
ratur duplex, quam ſemiduplex ⁊ inter plura duplicia, quod eſt
dignius ſemper prius transferatur, ⁊ prius celebretur: alioquin
ſi ſint ęqualia, vnum ante aliud transferatur ſuo ordine.

¶ Feſtum ſimplex nunquam transfertur: ſed ſi de eo offiū fieri
non poteſt, fiat commemo. vt dictum eſt in rub. de Commemo=

raꝫionibus: ſi autem venerit in diebus, in quibus de ſimplici nul
la fit commemo. eo anno non fit de eo amplius.
¶ Si aliquod feſtum nouem lect. in quo annotatuꝫ eſt fieri cō
me. alicuius ſancti, transferatur pp aduenientem Dñicam, vel
aliud feſtum maius: non tamen transfertur cum illo commem.
illius ſancti in eo aſſignata: ſed dicta commem. fit die ſuo in Do
minica, vel alio feſto, in quo fieri poſſit cum ſua nona lectione:
ſi propꝛiam de vita ſancti habuerit: feſtum vero noueꝫ lect. trāſ
fertur ſine vlla amplius commemo. feſti ſimplicis pꝛędicti. Qđ
etiam ſeruatur in commemo. occurrentibus in vigiliis: cum de
vigilia veniente in Dominica, fit in ſabbatho: tunc. n. comme.
feſti ſimplicis non fit in Officio vigilię: ſed in Dominica.

De Concurrentia Officij.

Concurrentia officij attendenda eſt ſemper in ſecundis ve
ſpe. quō ſit oꝛdinandum officium cum ſequenti die. Jtaque
cum dicitur officium aliquod cum alio concurrere, intelligitur
de pꝛęcedenti in ij. Veſp. cum ſequenti in pꝛimis Veſp. vt de ho
dierno in Veſperis cum ſequenti in craſtino.
¶ Duplici ergo in ſecundis veſpe. concurrente cum alio ſequē
ti duplici, regulariter a Capitulo fit de ſequenti cum commem.
pꝛęcedentis: niſi aliter in pꝛopꝛijs locis annotetur.
¶ Duplici vero concurrente cum feſto ſemiduplici, cum Dñi
ca: cum die infra octauam: cum feſto ſimplici: ⁊ cum officio S.
Marię in ſabbato: omnia in ſecundis Veſperis de duplici, cum
commemoratione illoꝛum.
¶ Duplici ēt concurrente cum feria, vel potius ſequente feria:
oīa de duplici ⁊ nihil de feria ſequenti. Sed ſi feſtum celebꝛatur
in Aduentu, Quadrag. ⁊ Quatuoꝛ tempoꝛib. fit ſemper comme.
de feria, non ratione concurſus cum ſequente feria, vt infra di
cetur. Jdem dicendum de feſtis ſimplicib. venientibus cuꝫ feſto
nouem lect. ⁊ de quibus etiam commemo. fit nō rōne concurſus:
ſed quia eodem die veniunt, vt dictum eſt in rub. de Commemo.
¶ Semiduplici feſto, Dñica, ⁊ die infra octa. cōcurrentib. cum
ſequenti duplici, omnia de duplici cum comme. illoꝛum: niſi du
plex fuerit ex numero maioꝛum quę ſupꝛa in rub. de Comme. nu
merata ſunt, in quibꝰ nulla fit cōme. pꝛęcedentis. Semiduplici
feſto concurrente cum ſequenti alio ſemiduplici: cum Dñica,

vel cum die infra octauam, a Capitulo fit de ſequenti, ⁊ comme.
pręcedentis. Semiduplici autem feſto concurrente cum ſequen=
te feſto ſimplici, vel cũ officio S. Marię in ſabbato, omnia de
ſemiduplici, cum comme. ſequentis. Semiduplici concurrente
cum ſequente feria, nihil de feria: vt dictum eſt ſupra.

¶ Dñica cõcurrente cũ ſequẽti feſto ſemiduplici, ⁊ cũ die infra
oct. vel cũ feſto ſimplici, oĩa de dñica cũ cõme. ſequentis: niſi alr
ſignetur. Dñica concurrente cum feria, nihil de feria, vt ſupra.

¶ Die infra octauã concurrente cum ſequente dñica, vel ſemi=
duplici, a Capitulo de ſequenti, cum comme. oct. Si duę octauę
ſimul concurrant, vt octaua S. Jo. Baptiſtę cum octa. Corpo=
ris Chriſti, vel e contra: ⁊ octaua S. Laurentij cum octaua Aſ=
ſumptionis S. Marię, totum off. fit de digniori cũ commemo.
alterius: niſi dies octaua minus digni veniat infra octa. alte=
riꝰ: tunc. n. totum off. fit duplex. de die octa. cum commemo. diei
infra octauam. Dies infra octa. cum ſimplici proprię non ha=
bet concurſum: qꝛ in ſequenti die infra octa. non fit de ſimplici,
niſi commemoratio: quę ⁊ eadem ratione in pręcedenti die in=
fra octa. fieri debet. Dies infra octa. cum feria nullum habet cõ=
curſum: quia de feria nihil fit, niſi infra octa. veniat aliqua ex ſu=
pradictis feriis Aduentus quadrag. ⁊ Quatuor temporum: de
quibus infra octa. fiet tantum commemoratio.

¶ Die octaua concurrente cum alia die octaua, a Capitulo fit
de ſequẽti, excepta octaua Nat. Dñi, cũ oct. S. Stephani, ⁊ oct.
Corp. Chriſti, cum octa. S. Joannis Bap. in quibus de ſequen=
ti fit tñ comme. Die octaua concurrente cum ſequenti duplici
ẽt tranſlato, a Capitulo fit de ſequenti cum comm. oct. exceptis
diebus octa. Epiph. Paſchę, Aſcenſio. pentec. ⁊ Corpo. Chriſti:
in quibus fit tantum commemo. de ſequenti. Si autem ſequens
feſtum etiam trãſlatum fuerit ex ſolennioribus ſupra enumera=
tis in rubr. de Commemorationibus, totum off. fit de ſequenti
cum commemoratione octauę.

¶ Simplex cum alio non poteſt concurrere in ſecundis Veſp.
(licet cum ipſo poſſit eſſe ꝯcurſus in primis veſpe.) quia non ha=
bet ſecundas veſpe. ſed eius off. terminatur ad Nonam: ⁊ dein=
ceps nihil fit de eo, nec comme. Si ſequatur aliud ſimplex, pſal=
mi erunt ſecundum feriam occurrentẽ in pſalterio ad veſp. ⁊ a

capitulo fit de ſequenti ſimplici ſiue vlla comme. pręcedentis.
Si ſequatur officiū nouem lectio. Veſperę totę erunt de eo ſine
vlla ſimiliter cōmemoratione ſimplicis p̄cedētis: ſi nullū feſtū
ſequat̄ ſubintrat officium de Tpe, ⁊ veſperę totę erunt de feria.

¶ Feria non poteſt concurrere cum alio in ſecundis Veſpe-
ris, neque cum ipſa poteſt eſſe concurſus in primis Veſperis:
q̄ eius officiū incipit, ⁊ deſinit, vbi deſinit, ⁊ incipit quodcunq̄
aliud officiū: Quāuis proprie, ſi ei dandum eſt principiū ſequen
tę feria poſt aliā feriā, eius officiū incipiat a Matutino, termi-
natur tñ ſequente alia feriā ad Complet. ⁊ ideo ſi feria ſequatur
aliā feriam. in Veſpe. pręcedentis ferię nihil fit de ſequenti, quo
ad eā q̄ in ſequenti feria ſunt propria. Verbi gratia, ſi in Veſpe.
ferię tertię an̄ feriā 4. Cinerum, fiat de feria: in Veſpe. ferię ter-
tię dr̄ oratio. Dñicę p̄cedentis, non autem ea quę eſt propria in
ſequēti feria quarta Cinerū, nec an̄ orationē dicūtur Preces, q̄
dicēdę ſunt in dicta feria quarta cinerum. Nō ēt fit qñ feria per
annū pręcedit feriā Quatuor tpoꝝ, ⁊ Vigiliarū. Hac ēt ratio-
ne ſuperius dictū ē in cōcurrentia aliorū officiorū, cū feria nul
lum officiū cōcurrere, ⁊ nihil fieri de feria pręcedēti adueniente
alio officio: ſi autem de ea aliqñ comme. fieri debet, nō fit ratio-
ne cōcurſus: ſed q2 eo die quo officiū feriarum Aduentus, Qua-
drageſimę, Quatuor tpoꝝ, Vigiliarū, ⁊ Rogationū impedit̄,
illarū cōmę. rōne tporis ex p̄cepto Eccl'ę p̄termitti non debet.

¶ Cum vero occurrit vt feſtū ſimplex veniat in feria quarta ⁊
ſexta quatuor tpoꝝ, in feria quarta Cinerum, ⁊ in Vigiliis, quę
ieiunantur, Veſperę antecedentes erūt de feria cōi per annū,
nō autem de ſequēti: vt dictū eſt cū comme. feſti ſimplicis in ſe-
quenti feria occurrentis. Nō ideo nō fit, q2 ſequens feria habeat
primas Veſperas, ſed quia cum feſtum ſimplex in ſequenti die
non habeat officium propter feriam prędictam in ea occurren
tem, nec etiam conuenit illud habere Veſperas p̄cedentis diei.

De officio ſanctę Marię in Sabbatho.

IN omnibus ſabbathis per annū extra Aduentū, Quadra
geſimā, ⁊ Quatuor tempora, ⁊ niſi officium fieri debeat de
Feria propter Vigiliā in ſabbatho occurrentem, vel pp̄ Rñſo-
ria primo ponēda, vel propter officiū Dñicę 23. poſt Penteco
ſten in officio ferię aliqñ ponendū, vt in rubrica de dñicis dictū
eſt,

eſt, ac niſi fiat officiũ nouem lectionuz, vel de octaua Paſche, vel Pentecoſtes, ſꝑ fit officiũ de S. Maria: quemadmodũ circa finem Breuiarij diſponitur. Si autem in ſabbato occurrat feſtum ſimplex, fit officiuz de ſancta Maria: ⁊ de feſto ſimplici fit tantum commemoratio.

¶ Cum vero de ea ſupradictis diebus officium fieri nõ põt, nulla tunc fit commem. de ſancta Maria propter ſabbathum: ſed tantum in ſemiduplicibus, quando eius officium paruum nõ dicitur: fit conſueta eius commemoratio per annum poſita in Pſalterio poſt Veſperas ſabbathi.

¶ Eius officium in ſabbatho incipit feria ſexta, ad modum feſti ſimplicis, a Capitulo, ⁊ terminatur ad Nonam ſequẽtis diei ſabbathi. Si autem feria ſexta fuerit officium nouem lect. in Veſperis fit tantum de ea comme. cum antiphona, verſu, ⁊ oratione, que habetur in officio eius in ſabbatho.

¶ Ad Matutinum poſt Inuita. ⁊ Hymnum de S. Maria, dicitur vnũ nocturnũ cum duodecim pſalmis ferialibus, verſus, tres lectiones, quarum prima ⁊ ſecunda ſunt ex Scriptura de tempore, ⁊ alia omnia tam in Matutino, quam in Laudibus, ⁊ Horis, vt in officio S. Marię in ſabbatho aſſignatur.

¶ Dicuntur preces Dñicales ad Primam, ⁊ Complet. ⁊ fiunt ſuffragia conſueta de Apoſtolis, ⁊ Pace, ⁊ Tempore paſchali ſola comme. de Cruce, vt in ſecũda feria poſt oct. Paſche. Poſt Nonam nihil fit de ea, niſi conſueta eius commemoratio cum aliis ſuffragiis, quando agenda eſt in officio de Dominica.

De ordinando Officio ex predictis Rubricis.

SI quis velit ex ſupradictis rubricis ordinare officiũ occurrẽtis diei videat in Calenda. ⁊ in Tabula feſtorũ mobiliũ, de quo fiat officiũ ſequẽti die: ⁊ vt inuenerit eſſe faciendũ, ſic ordinabit illud in veſperis ⁊ aliis Horis nocturnis ⁊ diurnis.

¶ Si ordinandũ ſit officiũ de tempore, ideſt de Dñica, vel feria, recurrenduz eſt ſemper ad Pſalteriũ, vbi ordinate ponitur quod eſt cõmune officiũ de Tpe, cũ diſtributione pſalmorum, ⁊ ad propriũ de tpe, vbi lectiones Rñſoria, quędã añę, ⁊ orationes ponuntur, quę deſunt in Pſalte. Inuitatoriũ, hymni, capitula, verſus, Reſponſoria breuia, ⁊ antiphonę, quę diuerſis temporibus ponuntur in Proprio, dicuntur loco eorum quę ſunt

in pſalterio: cum vero propria non fuerint, dñr vt in pſalterio.

¶ Si officium ſit ordinandum de ſancto, recurrendum eſt ſemper ad commune Sanctorum: niſi proprium habeat in proprio Sanctorum, vbi pro qualitate feſti, ſi nouem lect. id eſt duplex vel ſemiduplex fuerit, omnia ordinate ponunt: illis exceptis, que propria ſuis locis habentur.

¶ Si feſtum fuerit trium lect. (nocturno ferie, ꝛ lectionibꝰ exceptis) oīa de eodez Cōi ſumuntur. Tres lect. primi nocturni in officio nouem lect. ꝛ prima ꝛ ſecunda lectio, vel prima tantum in feſtis trium lectio. ſumuntur de Scriptura in officio de tempore. Que vero proprie, aut de communi Sanctorum in feſtis aſſignantur: ex proprio vel communi ſanctorum requirantur.

¶ In maioribus ſolennitatibus, ꝛ feſtis per annum: totum off. ordinatur: vt in proprijs locis ponitur.

¶ In feſtis B. Marie (omiſſis his, que propria in illis habentur) hymni, nouem pſalmi: ꝛ alia quedam requirenda ſunt ex communi eius off paruo, circa finem Breuiarii.

¶ Modus inchoandi officium, dicendi Inuitatorium: hymnos: antiphonas, ꝛ verſus habetur in principio pſalterii.

¶ Cum vero antiphone duplicande ſunt: dicuntur integre ante pſalmos: ſicut in fine pſalmorum.

¶ Modus dicendi abſolutiones, ꝛ Benedictiones ante lectiones, legendi, ꝛ terminandi lectiones: dicendi R̸ia poſt lectiones: ac Reſponſoria breuia poſt capitula, habetur in prima dominica de Aduentu.

¶ Quomodo ſit inchoandum ꝛ terminanduz officium per horas, habetur in pſalterio.

¶ Quō terminandū per añas B. Marie, hʒ in fine Completo.

¶ Sed vt hec oīa facilius habeantur, poſite ſunt ſequentes rubrice de ſingulis horis: earūqȝ partib. diſtincte cognoſcendis.

De Matutino.

AD Matut. hec per ordinem regulariter dñr ſin diuerſitatem officii: niſi aliter in quibuſdā diebꝰ annotetur. P̄r nr. Aue Maria. Credo. oīa ſecreto; deinde clara voce hebdomadarius dicit: Domine labia mea ꝛc. pollice ſignando ſibi os ſigno crucis: Deus in adiutorium ꝛc. manu extenda ſignando ſe ſigno crucis a fronte ad pectus ꝛ a ſiniſtro humero vſque ad

dex-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dertrum: cum Gloria pa. ⁊ aliis vt in principio pſalterii. Dein de dr̃ Inuitatorium conueniens offõ de Tempore, vel ſancto: quod dicitur cum pſal. Venite eo m̃odo quo in principio pſalterii deſcribitur. dicto pſalmo, ⁊ repetito Inuitatorio, dr̃ hymnus: qui officio de tempore, vel de ſancto conuenit.

¶ Poſtea in duplicib. ⁊ ſemiduplicib. dñr nouem pſalmi: ſed in dñicis plures, vt in pſalterio: cum ſuis añis, ⁊ verſib. que tẽpori vel feſto conueniunt: ⁊ totidẽ lcões cũ octo Rñs: aliqñ cũ nouẽ, vt ſuis locis ponitur, per tres noctur. diſtinctos; hoc modo.

¶ In primo noct. dñr tres pſalmi, cum tribus añis: poſt ſingulos pſalmos vna aña: ſed tpe paſchali. i. a dñica in Albis vſque ad pentec. preterquam in offõ Aſcenſionis Dñi: tres pſalmi cuiuſq; nocturni dñr ſub vna aña: ⁊ in fine pſalmorũ poſt vltimã añam cuiuſq; nocturni dicitur verſus. Poſtea Pr̃ nr̃. Et ne nos. Abſolutio. Exaudi. Benedictio. Benedictione perpetua: ⁊ alie ad ſingulas lectiones vt in prima Dñica de Aduentu ordinantur. Deinde leguntur tres lect. de Scriptura, que per ordinem in offõ de Tpe occurrunt: niſi alie aſſignentur: ⁊ ad ſingulas lect. dr̃ vnum Rñm conueniens offõ: ſi de tpe, vt in proprio tpis: ſi de ſancto, vt in proprio ſcõrum: alioquin vt in cõi. Et ſi lectiones primi noctur. ſint de ſcriptura officii de tempore.

¶ In fine vltimi Rñi cuiuſq; nocturni dr̃ Gloria pat. cũ repetitione partis Rñi: eo modo quo dicitur in prima dominica de Aduentu, primo Rñio illius Dominice excepto.

¶ In ſecundo nocturno dicuntur alii tres pſalmi, ⁊ Antiphone, Verſus, Pater noſter, Abſolutio, Ipſius, ⁊ eius conſequentes Benedictiones: vt in dicta prima Dominica de Aduentu habentur: tres lectiones de aliquo ſermone: aut de vita alicuius Sancti: ⁊ ad quamlibet lectionem vnum Reſponſorium Officio conueniens.

¶ In tertio nocturno alii tres pſalmi, cum antiphonis: vt ſupra: poſt tertiam antiphonam, Verſus, Pater noſter, Abſolutio, A vinculis, ⁊ Benedictiones conſequentes ad ſingulas lectiones, que erunt de homilia Euangelij de tempore, vel de feſto, ſecundum qualitatem officii: vt in eadem prima Dñica de Aduentu. Poſt ſeptimam ⁊ octauam lect. dicitur Rñm officio conueniens; aliquando autem dicitur etiam poſt nonã lect. vt

ſuis locis dicit, ⁊ in fine vltimi Rñſorii, aut octaui, aut noni, dicitur Gloria patri, vt ſupra. Si non dicitur nonum Reſponſorium, poſt vltimam lectionem dicitur hymnus, Te Deum.

¶ In officio trium lectionũ. Ad Matutinũ, Pater noſter, Aue Maria, Credo, Domine labia ⁊c. Inuitatorium, ⁊ hymnus in feriali officio de feria, ſi nõ ſint in proprio de tpe, dñr vt in Pſalterio: in feſtis, de feſto, vt in Cõi ſanctorum: deinde nocturnum ferię, vt in pſalterio, id eſt duodecim pſalmi, cũ ſex Antiphonis: ⁊ tempore Paſchali cum vna Antiphona, qui dicuntur tam in officio feriali, quam in feſtis ſimplicibus.

¶ Poſt pſalmos, ⁊ antiphonas dicitur Verſus: in feriali officio, vt in pſalterio: in feſtis, vt in Cõi ſanctorum: qui in feſtis ſumitur, ſecundum ferias, ex nocturno Communis, vnde ſumuntur Reſponſoria: vt dr̃ infra in rubricis, de Verſibus, ⁊ Reſponſoriis. Poſt verſum, dr̃ Pater noſter, Abſolutio, ⁊ Benedictiones: vt habetur infra in rubrica de Abſolutionibus ⁊ Benedictionibus. Tres lectiones (ſi non adſit homilia) ſingulę in officio feriali dicuntur, de Scriptura, quę eo die occurrit in pprio de Tpe: ſi adſit homilia, ſingulę tres de homilia. In feſtis, prima ⁊ ſecunda, de eadem ſcriptura: tertia de ſancto.

¶ Si fuerint duę lectiones de ſancto: prima tantum erit de Scriptura: reliquę de ſancto.

¶ Poſt ſingulas lectiones in feriis extra tempus Paſchale, dicitur vnum Rñſorium, ita vt dicantur tria reſpõſoria. Tempore vero Paſchali: ⁊ in feſtis duo tantum Rñſoria dicuntur, ſcilicet poſt primam, ⁊ ſecundam lectionem tantum: In fine vltimi Reſponſorii, ſecundi ſcilicet, aut tertii, dicitur Gloria patri, cum repetitione partis Reſponſorii. Quę Reſponſoria in Officio de ſanctis, ſumuntur ex Communi ſanctorum: in feriali Officio ex Dominicis, quando propria per ferias non diſtribuuntur, ordine deſcripto in rubrica de Reſponſoriis. Quando non dicitur tertium Reſponſorium, poſt tertiam lectionem dicitur Hymnus, Te Deum.

De Laudibus.

AD Laudes, Deus in adiutorium ⁊c. dicũtur pſalmi ⁊ canticũ Benedicite, vel aliud: vt habetur in feriali officio extra tempus paſchale, cum Antiphonis officio conuenientibus.

Qui

Qui pſalmi, ⁊ canticum in Dominicis per annū, exceptis Do-
minicis a Septuageſima vſqꝫ ad Dominicam palmarum in-
cluſiue, ⁊ in feriali officio temporis paſchalis, ac in feſtis tā no
uem quam trium lectionum, dicuntur de Dominica, vt in pſal-
terio. Jn p̄dictis vero Dñicis a Septuageſima vſqꝫ ad Dñicā
palmarū incluſiue dicūtur vt ſuis locis ponit. Jn feriali officio
per annum, extra tempus paſchale, dicuntur vt in pſalte.

¶ Antiphone in Dominicis quando proprie non aſſignātur,
dicuntur vt in pſalterio. Jn feſtis nouē ⁊ trium lectionū, ſi non
adſint proprie dicuntur de Communi. poſt pſalmos dicitur Ca-
pitulum, Hymnus, Verſus, Antiphona ad canticum Benedi-
ctus, cum eodem Cantico, ⁊ Oratio: omnia pro qualitate: Of-
ficii, de Tempore vel de feſto.

¶ Preces quando dicende ſunt, dicātur ante primam oratio-
nem. Cōmemorationes vero de Cruce, de ſancta Maria, Apo-
ſtolis, ⁊ Pace, ſimiliter quando dicende ſunt, poſt orationem,
niſi aliā commemoratio feſti ſimplicis occurrat, que ſemper pre-
dictas commemorationes precedit, de quibus infra in propriis
rubricis dicitur.

¶ Ante orationē dr̄, Dñs vobiſcum, ⁊ Oremus: poſt vltimam
orationē repetitur. Dominus vobiſcū. Deinde, Benedicamus
domino: ⁊ verſus Fidelium anime, Pater noſter. Dñs det no-
bis ſuam pacem: ⁊ Antiphone beate Marie, vt habetur in fine
Completorii, ſi tunc diſcedendum ſit a Choro, alioquin in fine
vltime Hore, niſi ſequatur Miſſa, vel officium Defunctorum,
aut Litanie, vt in propria rubrica dicetur.

De prima.

AD Primam, Pater noſter, Aue Maria, Credo ſecreto,
Deus in adiutorium, ⁊c. Hymnus. Jam lucis.

¶ Deinde inchoatur antiphona, que conuenit: que in feſtis
ad omnes Horas ſumitur ex laudibus per ordinē, quarta pre-
termiſſa. Jn aliis ſeruetur rubrica inferius poſita de Antipho-
nis. Poſtea dicuntur pſalmi, qui in dominicis ⁊ feriis dicuntur
vt in pſalterio, Jn feſtis autem, ⁊ tempore Paſchali, tres tan-
tum, vt etiam ibi annotatur.

¶ Poſt antiphonas dicitur capitulum, Regi ſeculorum. Jn
feriali officio extra tempus paſchale dr̄ Capitulum, Pacē. de-
inde

inde Reſium breue, Chriſte fili Dei viui, ⁊c. Poſt Reſiuz bre. in officio duplici, ⁊ infra octauas ſtatim dr oratio, Dñe Deus oīpſ: in alio officio non duplici dicitur Kyrie eleiſon, cum reliquis precibus, oīa vt in pſalterio: vbi quando aliquis ſolus dicit officium, ſemel tm̄ dicit: Cōfiteor omiſſis illis verbis: Tibi pater, vel vobis fratres, ⁊ te pater, ⁊ vos fratres: qđ etiaz ſeruatur, qñ dicitur ad Completorium. In feriali officio quando dicte ſunt preces ad Laudes: adduntur alie preces, vt ibi in pſalterio.

¶ Poſt oronem, i Choro legitur Martyrologiuz: deinde dicit Precioſa cū reliq. Que ēt dicant ab iis qui extra Chorum nō legerint Martyrolog. in fine ad Abſolutionē Capl̄i i feſtis, dicit Capl̄m None: Alio tpe tam in Dñicis, quam feriis, vt in pſalte.

De Horis, Tertia, Sexta, ⁊ Non

AD Tertiam, Sextam, ⁊ Nonam: ante ſingulas horas dr Pr nr̄. Aue Maria. Deus in adiuto. Hymnus, ⁊ pſalmi, vt in pſalterio. Añe ſm oficij qualitatem ordine quo ſupra: Dictis pſalmis, poſt añam dr Capitulum ⁊ Reſium breue ꝑ qualitate officii: que in Dñicis ⁊ feriis, qñ nō habentur ꝓpria in proprio de tpe, dicuntur vt in pſalterio: in feſtis ſi in proprio Scōrum nō ſint ꝓpria, ſumuntur de Cōi. Poſt Reſium breue dicitur oratio que habetur in proprio de tpe: ſi autem ſit de ſctō, vt in proprio Sanctorum: alioquin vt in Communi.

¶ Poſt orationem repetitur, Dñs vobiſcum: ⁊ dicitur, Benedicamus Dño: Fidelium anime: ⁊ Pater noſter, ſecre.

De Veſperis.

AD veſpe. Pater nr̄. Aue Maria. Deus in Adiuto. ⁊c. Deinde dicuntur quinqz pſalmi, cū quinqz añis, vt in proprio, aut Cōi Sāctorum ſignantur. In Dñicis autem, ⁊ Feriis añe ⁊ pſalmi ſemper dicuntur vt in ſpalter. vbi Tpe paſchali pſalmi dicūtur ſub vna antiphona niſi alie proprie Antiphone, vt in Dominicis Aduentus, aſſignentur.

¶ Poſt pſalmos, ⁊ antiphonas dicitur Capitulum, hymnus, verſus, aña ad Magnificat cūm eodem cantico, ⁊ Oratio, oīa de Tempore, vel ſancto pro qualitate oficii.

¶ Preces quando dicende ſunt, dicuntur ante orationem: Cōmemorationes vero de Cruce, S. Maria, Apoſtolis, ⁊ pace poſt eam, vt infra in propriis rubricis dicitur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Completorio.

AD Complet. abſolute dr̃ lectio breuis, vt in pſalterio: de=
inde Pater nr̃: Cõfiteor: Miſereatur: Indulgentiã: Con=
uerte: Añа: Pſalmi: Hymni. Capitulum: Reſpõ breue: Canticũ
cũ añа: omnia vt in fine pſalterij: ꝛ poſt eã in duplicibus, ꝛ infra
octauas dr̃ Oratio: in alio offõ non duplici ante orationem dici
tur Kyrie eleiſon cum reliquis precibus: vt ibidem in pſalterio.
¶ Poſt verſum Benedicat ꝛ cuſtodiat nos ꝛc. dr̃ vna ex añis
B. Marię, cum verſiculo ꝛ Oratione, vt ibidem: ꝛ dicto verſu
Diuinum auxilium, dicitur ſecret. Pr̃ nr̃. Aue Maria, ꝛ Credo.

De Inuitatorio.

INuitatorium ſemper dicitur in omni officio ad Matuti.
cum pſalmo, Venite: ordine in principio pſalterij deſcri=
pto: ſed variatur pro officij qualitate, vt in pſalterio, ꝛ in pro=
prio de tempore, ac in proprio ꝛ Communi ſanctorum.
¶ Non dr̃ in die Epiphanię, nec in triduo ante paſcha, vt ſuis
locis dicitur: nec in offõ Defunctorum per annum, excepto die
Commem. omnium fidelium Defunctorum, ꝛ pręſente corpore.

De Hymnis.

HYmni ſemper dicuntur in qualibet hora, pręterquam in
triduo ante paſcha vſque ad Sabba. in Albis incluſiue: ꝛ
pręterquam in officio defunctorum.
¶ Ad Matut. hymnus dicit̃ poſt pſalm. Venite: repetito Inui=
tatorio, pręterquam in die Epiphanię. Ad Laudes, ꝛ Veſp. dicit̃
poſt Capitulum: ad Horas ante pſalmos ꝛ antiphonas, ad Cõ
pletorium poſt pſalmos ꝛ antiphonam.
¶ Dicuntur autem in officio de Tempore, vt in pſalterio, quã=
do proprij hymni in ꝓprio de Tp̃e non adſunt: q hymni de pſal
terio, in dominicis, ꝛ ferijs aſſignati dicuntur ab octaua Pente.
vſq; ad Aduentũ (Dominica infra octauã Corp. Chriſti exce=
pta) ꝛ ab octaua Epiph. vſq; ad Dominicam primam Quadr.
excluſiue. In officio de Sanctis, dicuntur vt in Communi San
ctorum: niſi proprij in proprio ſanctorum habeantur.
¶ In Natiuitate Dñi ꝛ vſque ad Epiph. in feſto Corp. Chriſti,
ꝛ per octauã, ꝛ qñcunq; fit offm̃ ſanctę Marię tam nouem quã
trium lect. etiam tp̃e paſchali, in fine omnium hymnorũ (pręter=
terquam in fine hymni. Aue maris ſtella) dicit̃ Gloria tibi dñe,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Qui natus es de Virgine: vt in eius officio paruo, etiã ſi dicantur hymni de ſanctis, qui infra octauas predictas celebrantur: dummodo Hymni de Sanctis ſint eiuſdem metri.

¶ In Epipha. dñi, ꝛ per totam octa. ac in feſto Transfigura. in fine omniũ hymnorũ dicit Gloria tibi dñe, q apparuiſti hodie.

¶ A dominica in Albis vſque ad Aſcenſionem in fine omnium hymnorum dicitur Gloria tibi domine, Qui ſurrexiſti a mortuis; etiam in feſtis Sanctorum eodem tempore paſchali occurrentium: dummodo hymni ſint eiuſdem metri.

¶ Ab Aſcenſione autem vſq; ad pente. dr̃ Gloria tibi dñe, Qui ſcandis ſuper ſydera, ſimiliter etiam ꝛ in feſtis occurrentibus.

¶ In pentecoſte vero ꝛ per octauam dicitur Gloria patri domino, Natoque qui a mortuis ꝛc. Alijs temporibus terminantur hymni, vt ſuis locis ponitur.

De Antiphonis.

Ad omnes horas ſemper cum pſalmis dicuntur Antiphone vel vna vel plures pro diuerſitate officij, ꝛ horarum.

¶ Si de tpe fiat officiũ, id eſt de dñica, aut feria, dñr Añe, vt in pſalterio, que cum pſalmis poſite in Veſperis dñice, ꝛ feriarũ, in Completorio, ac in nocturnis (et qñ fit offm̃ de feſto triũ lect. id eſt ſimplici) nunquã mutantur niſi tpe paſchali, quo tpe dicitur vna tm̃ Aña, Halleluiah, excepto tpe et Aduentus: quo tpe ad veſperas ꝛ nocturnos dominice ponuntur proprie antiphone. In Laudibus ꝛ alijs Horis mutantur pro diuerſitate temporum: vt in proprio de tempore habentur, cum vero non aſſignantur, ſemper dicuntur que poſite ſunt in pſalterio.

¶ Añe que in proprio de Tpe ſabbato ponuntur ad Magnificat pro prima dominica alicuius menſis, ſumende ſunt ex ea dominica, que eſt propinquior Calendis: vel eſt in Calendis illius menſis, vt ſupra in rub. de dominicis, ac etiam in rubri. menſis Auguſti dicit: ꝛ ſemper in ſabbato ponitur antiphona ad Magnificat, que cõtigua eſt libro Scripture in dominica ponẽdo.

¶ In feſtis nouem lect. ad veſp. dñr añe de Laudib. niſi proprie in veſperis aſſignentur. Ad Horas ſimiliter, tã in offõ de tẽpore quam de Sanctis, quando habentur proprie in Laudibus, ꝛ alie proprie non fuerint ad Horas, ſumuntur ex Laudibus quarta pretermiſſa, hoc ordine. Ad primam, prima: Ad Tertiam,

tiam, ſecunda. Ad Sextam, tertia: Ad Nonam quinta.

¶ In ferijs Aduentus, que non habent ad Horas proprias antiphonas, ſumuntur ex Laudibus dominice precedentis. Ubi vero in Laudibus feriarum Aduentus fuerint proprie: ſumuntur vt dictum eſt, ex ipſis laudibus feriarum proprie.

¶ Tempore paſchali, in officio tam nouem, quam trium lect. pſalmi nocturnorum cuiuſlibet nocturni, dicuntur ſub vna antiphona, que officio conuenit vt ſuis locis ponitur.

¶ In duplicibus ad Veſper. Matut. et Laudes tm̄ antiphone dicuntur ante pſalmos integre: et poſt pſalmos integre repetũtur: in alijs Horis, et in officio non duplici, in principio pſalmi inchoat tm̄ antiphona, deinde ĩ fine integra dicitur. Et qñ añа incipit ſicut ps, poſt inceptã añam dicatur quod ſequitur ĩ pſalmo ſine repetitione principij, ab eo loco vbi deſinit antiphona.

¶ Antiphonis proprijs, tam in officio de tempore, quam de Sanctis ſemper cedunt, que habentur tam in pſalterio, quam in Communi ſanctorum.

¶ Quando fit aliqua commem. ſemper dicitur antiphona ante orationem cum verſu que ſumitur ex officio, quod conuenit ei, de quo fit commemoratio: ita vt in Veſperis ſumatur antiphona que aſſignatur ad Magnificat, in Laudibus que ad Benedictus, cum verſibus qui habentur poſt Hymnum.

¶ Antiphone ſancte Marie poſite in fine Completorij, dicuntur vt inferius in propria rubrica dicitur.

De pſalmis.

Pſalmi in offõ de tpe, per oẽs Horas, in dñicis et Ferijs dicuntur eo modo quo diſtributi ſunt in pſalterio: niſi aliqñ aliter in proprio de tpe ſignentur. In feſtis autẽ dicuntur, vt in proprijs locis ſignantur: alioquin vt in Communi Sanctorum.

¶ Pſalmi ad Laudes de dñica cũ cantico Benedicite, dicuntur in omnibus feſtis per annum, et in ferijs temporis paſchalis.

¶ Pſalmus, Confitemini, dicitur ad primã cum alijs pſalmis in pſalterio aſſignatis in ◦ibus dominicis (quando offm̄ fit de dominica) a tertia dominica poſt pentec. incluſiue vſqз ad Natiuitatẽ domini excluſiue: et a ſcḋa dominica poſt Epiph. incluſiue, vſqз ad Septuag. excluſiue: a Septuageſima autez incluſiue vſqз ad paſcha excluſiue, eius loco dicit pſalmus, Dominus regna-

gnauit: ⁊ pſal. Confitemini: tunc dr̄ ad Laudes poſt pſalm. Miſerere: vt ſuo loco dicit̄. In Dñicis vero Tpis paſchalis a Dominica in Albis incluſiue vſque ad Aſcenſio. excluſiue, dicuntur tantum tres pſalmi ſicut in feſtis: addito ſymbolo Athanaſij. Alij pſalmi per ſingulas ferias diſtributi ad primaꝫ, dicunt̄ ſinguli loco pſalmi, Confitemini: in feriali tm̄ offō, quando de feria agitur extra tēpus paſchale. In ferijs vero tpīs paſchalis, in feſtis per annum, ⁊ in ſabbato, ſiue de ſancta Maria, ſiue de feria fiat officium, dicuntur tantum tres pſalmi: ſ. Deus in nomine tuo. Beati immaculati, ⁊ Retribue: etiam ſi feſtum duplex celebretur in Dominica.

¶ In Dominicis autem, quando officium fit de Dominica, poſt pſalmos additur ſemper ſymbolum Athanaſij, Quicunqꝫ, vt infra in propria rubrica dicetur.

¶ Pſalmi Horarum, ſcilicet ad Tertiam, Sextam, ⁊ Nonam, ⁊ ad Completorium, nunquam mutantur, vt in pſalterio, ſiue de ſanctis, ſiue de Tempore fiat officium.

¶ Pſalmi de Dominica ad Veſp. vt plurimum dicuntur in veſper. feſtorum excepto vltimo qui mutatur: cum vero aliter fit ſuis locis annotatur. In Veſper. infra octa. dicuntur pſalmi, vt in ſecundis Veſp. feſti, exceptis primis Veſp. diei octauę, in quibus dicuntur, vt in primis Veſp. feſti.

¶ In fine pſalmorum ſemper dicitur Gloria patri, preterquaꝫ in pſalmo, Deus Deus meus ad te de luce vigilo: ⁊ in pſal. Laudate Dominum de cęlis, in quibus dicitur tantum in fine vltimi pſalmi, ante Canticum Benedicite, ⁊ ante Capitulum. Preterea non dr̄ in triduo Maioris Heb. ante paſcha, nec in officio Defunctorū, cuius loco pro Defunctis dr̄, Requiē ęternaꝫ ⁊c.

De canticis.

Cantica dicūtur in officio de tempore, tam de Dominicis, quam de Ferijs, vt in pſalterio diſtribuuntur ad Laudes, Veſperas, ⁊ Completorium.

¶ In feſtis, ⁊ Tempore paſchali ad Laudes ſemper dicitur Canticum, Benedicite, vt in Dominica, ⁊ in fine eius non dicitur Gloria patri, ſicut in alijs Canticis dicitur, nec reſpondetur, Amen. Alia cantica ferialia, vt in pſalterio, ad Laudes non dicuntur niſi quando officium fit de feria extra tempus paſchale.

¶ Canticum

¶ Canticum Benedictus, Magnificat, ⁊ Nunc dimittis, ſemper dicuntur ſuo loco, vt in pſalterio.

De Verſibus.

Verſus ſemper dicuntur ad Matut. poſt vltimum pſal. ⁊ antiphonam nocturnorum, ſiue in officio dicantur tres nocturni, ſiue vnus. Ad Laudes ⁊ Veſperas, Verſus dicit poſt Hymnum. ad horas dicitur in Reſponſorio breui, poſt repetitionem partis Reſponſorij, dicto Gloria patri.

¶ In paſcha Reſurrec. ⁊ per eius octauam vſque ad ſabbatu͂ in albis incluſiue, in Nocturno tantum dicitur verſus, in aliis Horis non dicitur, vt ibi.

¶ Quando fit aliqua commem. ſemper poſt antiphonam eius, de quo fit commemoratio, dicitur Verſus, qui in eius officio ponitur poſt Hymn. Veſperarum ⁊ Laudum.

¶ Verſibus tempore paſchali ſemper additur Halleluiah.

¶ Verſus Dñs vobiſcum, ſemper preponitur orationi: ⁊ poſt eam repetitur, vt infra dicitur in rub. de oratione.

¶ In officio feſti triu͂ lect. poſt omnes pſalmos feriales cum antiphonis, dicitur Verſus de Communi Sanctorum, hoc ordine. Feria ij. ⁊ v. Verſus primi nocturni. Feria iij. ⁊ vj. verſus ſecundi noct. Feria iiij. verſus tertij nocturni.

¶ Verſus poſiti in pſalterio ad Laudes, ⁊ Veſp. ſemper dicuntur quando alij proprij non aſſignantur, in proprio de tẽpore.

¶ De Abſolutionibus, ⁊ Benedictionibus ante lectiones.

Abſolutiones, ⁊ benedictiones dicuntur per ordinem in officio nouẽ lectio. ante lectiones, vt in prima Dñica de Aduentu ponuntur. ſ. poſt verſu͂ dicto Pater noſter. Et ne nos. dicitur abſolutio ⁊ Benedictio, vt ibi: preterquam in Matutinis tenebrarum Maioris hebdo. ⁊ in officio Defunct. in quibus Abſolutio ⁊ Benedictio non dicuntur.

¶ Si officium nouem lect. fit de Sancto, octaua benedictio erit, Cuius, vel Quorum feſtum colimus ⁊c. vt ibi. Si de ſancta Maria, octaua benedictio erit. Cuius feſtum colimus ipſa virgo virginum ⁊c. Cum leguntur tria euangelia cu͂ homilia, fiat ſicut in Natiuitate domini dicitur.

¶ Si ſit offiu͂ trium lect. ⁊ fit de feria, in qua ſingulę tres lect. ſunt de Scriptura, Abſolutio ⁊ Benedictiones ſumuntur ex

priſma dominica de Aduentu hoc ordine. Feria ſecunda ⁊ quin-
ta Abſolutio ⁊ Benedictiones primi noctur. dicuntur. Feria
tertia ⁊ ſexta ſecundi noct. Feria quarta ⁊ ſabbato, tertij noct.
¶ Si autem ſingulę tres lect. non ſunt de Scriptura, Abſolutio
dicitur ſecundum ferias, ſicut qñ tres ſunt de Scriptura. Bene-
dictiones vero ſemp dñr, vt in tertio noc. dictę dñicę ordinant.
¶ Si tres lect. ſunt de homilia: Prima Benedictio erit, Euan-
gelica lectio. Secunda, Diuinum auxiliũ. Tertia, ad ſocietatem.
¶ Si fit de ſancto, de Abſolutionibus idem ſeruatur quod in fe-
rijs, quando non legitur homilia: ſed Benedictiones dicuntur
vt in tertio noctur. hoc modo. Prima, Ille nos benedicat: Se-
cunda, cuius, vel quorum feſtum colimus: Tertia, ad ſocietatem.
¶ Quando fit offiũ B. Marię in ſabbato: Abſolutio ⁊ Bene-
dictiones dicuntur, vt in eius off. paruo circa finem Breuiarij.

De Lectionibus.

Lectiones leguntur ad Matut. dictis pſalmis nocturno-
rum cum antiphonis, verſibus, Abſolutionibus quoq; ⁊
Benedictionibus, vt ſupra. In duplicibus ⁊ ſemiduplicibus di-
cuntur nouem lectiones, ideſt in quolibet nocturno tres: in fe-
rijs ⁊ feſtis ſimplicibus leguntur tantum tres lectiones.
¶ In offõ nouem lect. leguntur hoc modo. In primo noctur.
ſemper leguntur tres lect. de Scriptura: quę qñ ſuis locis pro-
prię, aut de Cõi ſcõrum non aſſignantur, ſemper leguntur vt in
officio de Tpe: quę ſua quaq; die occurrunt legendę. In ſecun-
do noct. ſi fit de ſancto, tres lectiones leguntur de vita Sancti:
quę ſi non adſint proprię, leguntur de ſermone, qui ei conuenit,
ex Cõi Sanctorum: Unde etiam numerus trium lect. completur,
quando officium fit nouem lect. de aliquo Sancto, qui non ha-
bet niſi vnã, vel duas lect. de vita ſancti. Si fit de dominica, vel
alio officio nouem lect. per annum, ẽt de octaua, leguntur tres
lect. de aliquo ſermone, qui in illis ponitur. In tertio noct. ſem-
per leguntur tres lectiones de homilia in euangelium, poſitę
in proprio aut ex Communi aſſignatę: ⁊ primę lectioni de ho-
milia ſemper preponitur principium lectionis, de Euangelio, de
quo eſt homilia: etiam infra octauas. Excipiuntur ab hoc ordi-
nario lectionum Matutinę tenebrarum ante paſcha, ⁊ defun-
ctorum, vt in ſuis officijs ponitur.

¶ Si

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si in offõ nouẽ lect. in quo non dz nonũ rñſorũ ↄtingat ſie=
ri commę.de aliquo ſancto, qui propriam habet lectionẽ, nona
lectio legitur de ſancto: ſi fuerint duę de ſancto, cuius ſit cõme.
ex duabus lectionibus ſiat vna lectio: omiſſa nona lectione in
dicto off. nouem lec. vel octauę lectioni adiuncta. Quod ſi eodẽ
die occurrat dñica, vel feria quę habeat homiliam, nona lectio
ſancti omittitur: ⁊ eius loco legitur homilia dñicę, vel ferię.

In offõ trium lec. ſi ſit de feria, tres lec. leguntur de Scriptu=
ra: niſi tres ſint de homilia: quia tunc omiſſis lectionib. de Scri
ptura, tres leguntur de homilia. Si ſit de ſancto, quę hẽat duas
lect. prima tñ erit de Scriptura: vel vna, vel ex tribus vna: Se
cunda ⁊ tertia de Sancto. Si vnam tñ habuerit, vel propriaꝫ,
vel ex Cõi aſſignatã: prima ⁊ ſecunda erunt de ſcriptura: tertia
de ſancto: quod ẽt ſeruatur in officio S. Marię in ſabba.

Si initium lectionis de ſcriptura transferatur in ſecundã fe=
riã, lectiones ſcripturę poſitę in ſecunda feria, vel omittanẽ, vel
cũ alijs de eadẽ ſcriptura adiunctę legantur: quod ſemper fieri
poteſt, quando lectiones de ſcriptura aliquo die omittuntur.

Lectiones aũt de ſcriptura in officio de tpe ſic diſtributę ſũt
per annum: vt quotidie aliquid ex ea legatur etiam in officio
de ſanctis, quando alię, vt dictum eſt, non aſſignantur.

Initia librorum ſacrę ſcripturę (qui fere ſemper in Dominni=
cis inchoantur) eo die ponuntur, quo notata ſunt etiam ſi ſiat
officium de ſancto: niſi in feſto alię proprię lectiones ſcripturę
de Communi aſſignentur: tunc enim initium lectionis de ſcri=
ptura transfertur in ſequentem diem, ſimiliter non impeditã.
Hiſtoria vero, ideſt Reſponſoria ex hiſtoria ſcripturę ſumpta:
ſi eo die in quam transfertur initium ſcripturę propter feſtum
occurrens poni non poſſit, ponatur infra hebdomadam, vt di
citur in rub. de Reſponſorijs. Cum autem initium alicuius epi=
ſtolę beati Pauli, poſt octauam Epipha. vel epiſtolę canonicę
tempore paſchali, aut alicuius prophetę minoris menſe Noue
bri, infra hebdomadam illorum temporum impeditur aliquo
feſto nouem lectionum habente proprias lectiones de ſcriptu=
ra, dictum initium epiſtolę ⁊ prophetę, quoad commode fieri
poterit, ponatur in ſequenti feria alio ſimili initio ſcripturę po
nendo, vel feſto non impedita: alioquin in pręcedenti ſimiliter

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non impedita, vel cum aliis lectionib. de eadem ſcriptura in ſequentibus diebus continuetur, ita ut aliquo modo ponatur. Cum etiam initium lectionis alicuius libri de ſcriptura transfertur in aliā diē, alię lectionis eadē die, de eadē ſcriptura aſſignatę, vel cum ſuperioribus lectionibus legantur, uel omittantur: ita vt non oporteat eas amplius in alio ſequēti die reſumere: ſed illę legantur, quę ſua quaqꝫ die occurrunt, aut cum eiſdē iungantur. Quod ſemper ſeruetur, quando lectiones occurrentes de ſcriptura legi non poſſunt.

De ſcriptura quoqꝫ tm̄ eſt poſitū, quantum ſatis vī, pro numero hebdomadarum, quę eſſe poſſunt, ⁊ inter Epiphaniam ⁊ Septuag. ⁊ inter pentecoſten. ⁊ Aduentum. Ubi vero contingit minui numerum Dñicarum ⁊ hebdomadarum poſt Epipha. adueniente Dñica Septuageſimę, ⁊ poſt pentecoſt. adueniente alia Dñica, vt infra dī, quod ſuper eſt de ſcriptura alicuius libri pro numero dictarum Dñicarum, ⁊ hebdomadarum, poſiti, eo anno omittitur. Quod etiam fit de ſcriptura ex libris Regum: de quibus legitur ab octaua pentec. vſqꝫ ad primā Dñicam Auguſti, cum non expletur numerus Dñicarum poſt oct. pentec. de eo libro annotatus vſqꝫ ad menſē Auguſti: qr tunc lectionibus de eo libro omiſſis, legitur ſcriptura quę ponitur menſe Auguſti. Quod ſimiliter ⁊ in ſequentibus menſibus obſeruatur: qui menſis cui quinque Dominicę aſſignantur, nō habuerit niſi quatuor: tunc enim omittūtur lectiones quintę Dominicę, ⁊ eius hebdomadę: ⁊ ponuntur lectiones primę dominicę ſequentis menſis, ⁊ eius hebdomadę, quę. ſ. Dominica proximior eſt Calendis illius menſis, ſecundum rubr. menſis Auguſti poſitam in proprio de Tempore.

Lectiones Dñicę quintę Octobris, qñ October habuerit tm̄ quatuor Dñicas, leguntur feria quinta precedentis hebdoma. non impedita feſto duplici, quod habeat proprias lect. ſcripturę: alioquin legātur feria ſexta eiuſdem hebdo. coniunctę lectionibus ſecundę ⁊ tertię ferię hebdomadę quintę.

Lectiones ēt ſecundę Dñicę Nouembris, ⁊ eius hebdomadę ōmittuntur, quando idem menſis habuerit tm̄ quatuor dominicas: tunc e.n. tertia Dominica Nouemb. cum ſua hebdo. ponitur loco ſecundę, ⁊ quarta loco tertię, ⁊ quinta loco quartę.

Lec-

¶ Lectiones de ſcriptura, poſitę in Cōi ſcōꝝ, leguntur tam in feſtis duplicib. q̄ ſemi duplicib. vbi aſſignantur in Proprio ſcōꝝ per annū: Rurſus qn̄ aliquod feſtum in ꝓpria eccleſia ſolenniter celebratur: Item qn̄ aliquod feſtū nouē lect. occurrit in Quadrageſima, ⁊ Quatuor tēporib. in ſecunda feria Rogationū, ⁊ in Vigilia Aſcenſ. in quibus ferijs in offō de Tēpore non aſſignantur lectiones de ſcriptura, ſed de homilia: tunc n. in feſtis recurrēdū eſt ad lectiones de ſcriptura, poſitas in Cōi ſanctorū. Quod ſi occurrat in die octaua alicuius feſti habētis octauā: tunc in primo noct. diei octauę repetantur lectiones, quę in primo noct. feſti lectę fuerint. Alię lectio. ſecundi ⁊ tertij noct. poſitę in Cōi Sanctorū: ſimiliter leguntur qn̄ in proprio ſanctorum aſſignantur: ⁊ quando in aliqua eccleſia aliquod feſtum celebratur cum nouem lectionibus: quia in ea eſt ſolenne, aut conſuetum celebrari, quod proprias de feſto lectiones non habuerit.

¶ In fine cuiuſcunq; lectionis dicitur: Tu autem dn̄e miſerere nobis, ⁊ reſpondetur, Deo gratias. Quod etiam fit in lectionibus breuibus in principio Completorij: ⁊ in fine Primę, poſt Precioſa: pręterquam in triduo maioris hebdo. ante paſcha: ⁊ in officio Defunctorum, vt ſuis locis ponitur.

De Reſponſorijs poſt lectiones.

Reſponſoria dn̄r ad Matut. poſt lectiones: ita vt poſt quālibet lect. dicatur vnum Reſponſorium, vt infra.

¶ In feſtis nouem lect. (pręterquā in feſto SS. Innocentiū, qn̄ non venerit in Dn̄ica) ⁊ in Dn̄icis a Dn̄ica in Albis incluſiue vſq; ad Aduent. excluſiue: ⁊ a Dominica infra oct. Natiuitatis incluſiue vſq; ad Septuag. excluſiue, dicūtur octo tantū Reſpōſoria: ⁊ in fine tertij, ſexti, ⁊ octaui, dicitur Gloria patri, cū repetitione partis Reſponſorij: quod regulare eſt in fine vltimi Reſponſorij cuiuſlibet nocturni, tam in officio nouē, quam triū lect. exceptio tempore paſſionis: quo tēpore repetitur Reſponſoriū a principio: excepto etiā officio Defunctorū: cuius loco dicitur Requiem ęter. Qui verſus Gloria patri, quibuſdam diebus dī in primo Reſponſorio, vt in proprijs locis annotat. Poſt nouā lectionē prędictis diebus, quando octo tantum dicuntur Reſponſoria: immediate dicitur hymnus, Te Deum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ In Dominicis Aduentus, ⁊ in Dominicis a Septuageſima vſque ad Dominicam palmarum: ⁊ in triduo ante paſcha dicuntur nouem ℞ia: quia tunc non dicitur, Te Deum.

¶ In feſtō aūt trium lect. qñ fit de feſtoꝝ ⁊ in ferijs tp̄is paſchalis, quod eſt inter Dñicam in Albis, ⁊ Aſcenſionē (excepta feria ij. Rogationum, in qua dr̄ tertium ℞ium) dicūtur duo ℞ia: quia poſt tertiam lectionē dr̄, Te Deum: Que ℞ia in feſtis ſumuntur de Cōi Scōrum, ⁊ in dictis ferijs Temporis paſchalis, quando alia propria non aſſignantur, ſumuntur de Dominica, in qua primo ſunt poſita, hoc ordine.

¶ Secunda ⁊ quinta feria, primū ⁊ ſecundū ℞ium primi nocturni. Feria tertia ⁊ ſexta, primum, ⁊ ſecūdū ℞ium ſecundi noct. Feria quarta, primum ⁊ ſecundum ℞ium tertij nocturni.

¶ In alijs ferijs, extra tp̄s paſchale dicūtur tria ℞ia (quia in illis non dr̄, Te Deum.) Hoc ordine. Feria ſecunda ⁊ quinta, tria ℞ia primi nocturni. Feria tertia ⁊ ſexta, tria ℞ia ſecundi noct. Feria quarta ⁊ ſabbato, qñ in eo fit de feria, tria ℞ia tertij noct. Dominice precedentis, in qua primo ſunt poſita. Verum quia in tertio noct. Dominicarum a tertia poſt pentec. incluſiue vſque ad Aduentum excluſiue: ⁊ ab octa. Epiphan. vſque ad Septuag. excluſiue, non hꝫ niſi vnum ℞ium dicendū infra hebdomadā, qđ eſt ſeptimū in Dñica, propterea quod ℞ium, Duo Seraphim, non dr̄ niſi in Dominicis poſt penteco. vſque ad Aduentum, ⁊ ab Epiphania vſqꝫ ad Septuag. ideo Feria quarta ⁊ ſabbato quando ex tertio noctur. ſumenda erunt ℞ia, primū ℞ium erit quod eſt ſeptimū Dñice, ſecundo ⁊ tertio loco dr̄ ſecundū ⁊ tertiū ſequentis ferie. i. poſt ſecundā, ⁊ tertiā lect. dr̄ ſecundū ⁊ tertiū ℞ium, quod eſt ſecundū ⁊ tertiū ſecunde ſequentis ferie, ſi ꝓpria ℞ia habuerit: alioquin ſi non habuerit ꝓpria, dr̄ ſecundum ⁊ tertium ℞ium primi noctur. eiuſdem Dominice.

¶ Sumuntur aūt ℞ia ex eo loco, vbi primo ſunt poſita in principio menſis vel libri, ⁊ ea repetuntur in alijs ſequentib. Dñicis illius menſis: in quibus alia non aſſignantur, vel donec de illo libro legitur, vnde ſumpta ſunt ℞ia. Que aūt in prima hebdo. menſis poſita ſunt per ferias, repetantur eodem ordine in eiſdem ferijs per ſequentes hebdo. donec alia ponantur.

¶ Reſponſoria ēt propria ſecunde ferie, ſi pp feſtum occurrēs

poni

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poni non poſſint in ea feria vbi aſſignantur, ponantur in ſequē ti prima occurrenti feria. Ubi vero non adſunt propria, ſemper ex nocturnis Dominicę ſumuntur dicto ordine.

¶ Si ℟ia primi noctur. eius Dominicę, in qua primo ponuntur pp feſtum duplex in ea occurrens, in ipſa Dominica poni non poſſint, ponātur primo die eius hebdomadę, in qua occurrit fieri de feria. ⁊ omittantur alia, quę forte in illa feria propria haberentur. Si uero in tota hebdomada nō occurrat dies, in quo fiat de feria, prima die non impedita feſto nouem lect. fiat offiū de feria, cum comm. feſti trium lect. in ea occurrentis: ſi tota hebdomada, ⁊ ſequens dominica fuerit impedita offō nouē lect. in qua nō poſſit fieri officium de Dominica vel de feria, id fiat in ſequenti hebdomada vel Dominica: dummodō in ea alia ℟ia non ſint primo ponenda: quia tunc ſi alia ℟ia ſint primo ponenda, prima die pręcedentis hebdomadę non impedita feſto duplici, fit de feria, vt ſupra: ⁊ feſtum ſemiduplex ſi̅ ea occurrēns transferatur.

¶ ℟ia ēt tertii nocturni, quę in aliquibus Dominicis ex textu euangelij ſumpta ſunt, non repetantur per hebdomadā, quando in ea ſumenda ſint ℟ia ex tertio noctur. Dominicę: ſed eorum loco dicantur alia ſequentis ferię? Idem ſeruatur de quibuſdam ℟iis proprijs, in ferijs Quadrageſimę, vbi vnum tantum ℟ium ponitur: quia non dicuntur niſi in eo die, quo ponūtur: ⁊ in alijs ſequentibus ferijs Quadrageſimę ſumuntur ex dominica, ordine ſupradicto.

¶ Tpe paſchali in fine ℟ii ante verſum additur Halleluiah. Primum ℟ium feſti quod aliquando nō dicitur infra quaſdam octaua, dicitur in dominica infra octa. ſi ad modū octauę agatur officium, ⁊ in die octaua: niſi aliter notetur.

De Reſponſorijs Breuibus Horarum.

Reſponſoria breuia dicūtur poſt capl'm ad Primam, Tertiam, Sextam, ⁊ Nonā, ⁊ ad Completoriū: pręterquā in triduo ante Paſcha vſqz ad Sabbatum in Albis excluſiue: quibus diebus non dīr. Ad Primam ⁊ Complet. ſemper dīr codē modo, vt in pſalterio. In alijs Horis, qñ fit offiū de dñica, vel de feria per annum, dīr vt hīr in pſalterio. In Aduentu autē, Quadrag. ⁊ tpe paſchali, vt ſuis locis hīr ppria. In feſtis ſimi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

literqñ non habentur propria, dicuntur vt in Cõi ſanctorum.

¶ In fine Rꝝ breuis ſemper dr̃ Gloria patri, cum repetitione partis Rꝝ: eo modo quo ordinatur ad primã in pſalterio: preterquam tẽpore paſſionis: tunc.n. non dr̃ Gloria patri: ſed eius loco repetitur Reſponſorium breue a principio.

¶ In Rꝫo breui ad Primam, loco verſus, Qui ſedes, ⁊ cetera, vt in pſalterio, in Aduentu dr̃, Qui venturus es in mundum, tã in Dñicis ⁊ ferijs, quam in feſtis (excepto feſto Conceptio. B. Marie.) In Natiuitate Dñi ⁊ vſqꝫ ad Epiph. etiã in feſtis occurrentibus. In feſto Corp. Chriſti, ⁊ per octauã: ⁊ in omni offõ B. Marie, tam nouem quam trium lect. dr̃, Qui natus es de Maria virgine. In Epiph. ⁊ per octauã, ⁊ in feſto Transfigu. dr̃, Qui apparuiſti hodie. A Dominica in Albis incluſiue vſque ad Aſcenſionem excluſiue, tam in officio de Tempore, quã de ſanctis (excepto officio ſancte Marie) ſemper dicitur, Qui ſurrexiſti a mortuis. Ab Aſcenſione vſqꝫ ad pentec. excluſiue, dicitur, Qui ſcandis ſuper ſydera. In pentecoſte ⁊ reliquo anni tempore, tam in officio de tempore, quam de Sanctis dicitur, Qui ſedes ad dexteram patris, vt in pſalterio.

¶ Rꝫa breuia aliarum Horarum, que ponuntur in prima Dominica de Aduentu, dñr per totum Aduentum, qñ fit officiũ de Tpe. Similiter que ponuntur in prima Dominica Quadrag. dicuntur vſqꝫ ad Dominicam paſſionis excluſiue. Et que ponuntur in Dominica paſſionis, dicuntur vſqꝫ ad feriam quintam in Cena Domini excluſiue. Itez que ponuntur in Dñica in Albis, dicuntur vſqꝫ ad Aſcenſ. excluſiue. Que vero ponuntur in aliquo feſto habente octauam, dicuntur per totam octauam, qñ fit de octaua. In officio autem B. Marie, tam nouem quam trium lect. excepto feſto Aſſumptionis eiuſdem, dicuntur ſemper Rꝫa breuia de Communi Virginum.

¶ Tpe paſchali a Dñica in Albis vſqꝫ ad ſabbatum poſt pentec. incluſiue, in primo verſu Rꝝ breuis ponuntur duo Alleluia, ⁊ in ſecundo vnũ: tam in offõ de Tpe quam de Sanctis.

De Capitulis.

Capitula ſemper dicuntur (preterquã a feria quinta in Cena Dñi vſqꝫ ad ſabbatũ in Albis incluſiue, ⁊ preterquam in offõ Defunctorũ) ad Veſp. Laud. ⁊ alias Horas, dictis pſalmis,

mis ⁊ antiphonis: Ad Complet. vero dicto etiam hymno.

Capitula Dñicalia, poſita in pſalterio in primis ⁊ ſecundis Veſp. in Laud. ⁊ Horis, dicuntur a tertia Dominica poſt pentec. vſqȝ ad aduentum, ⁊ a ſecunda poſt Epipha. vſque ad Septuag. Capitula autem ferialia dñr eiſdem temporibus: ſed poſt octauam pentec. vſqȝ ad Aduentum, ⁊ ab oct. Epipha. vſque ad Dominicam primam Quadrage. Alio tempore dicuntur vt in proprio de Tempore: ſi fit de ſanctis, vt in proprio de ſanctis, cum propria adſunt: alioquin de Communi ſanctorum. Capitulum Primę ⁊ Completorij (quando Capitula dicantur) nunquam mutatur vt in pſalterio.

In Dñicis ab Aduentu vſqȝ ad octa. Epiph. ⁊ a Septuagę. vſqȝ ad dñicam tertiam poſt pente. ⁊ in omnibus feſtis regulariter Capitulum poſitum in primis Veſpe. dr̃ in Laudib. ad tertiam: ⁊ in ſecundis Veſper. quibuſdam exceptis, quę ſuis locis aſſignantur. Poſt Capitulū ſemper reſpondetur Deo gratias.

De Oratione.

Oratio in veſp. ⁊ Laudib. dicit̃ poſt añas ad Magnificat, ⁊ Benedictus immediate: pręterquā in ferijs Aduentus, Quadrage. Quatuor temporum, ⁊ Vigiliarum, quę ieiunantur in quibus poſt añam dñr preces, excepta vigilia Natiuitatis ⁊ pentec. ⁊ in fine poſt preces. Oratio. Ad Primam ⁊ alias Horas Oratio dicitur poſt Rium breue, niſi dicendę ſint preces: tunc enim Oratio dicitur poſt preces. Ad complet. in duplicibus, ⁊ per octa. Oratio dicitur poſt antiphonaȝ, Salua nos, in alio officio dicitur poſt pręces.

Ad Primam, ⁊ Complet. nunquaȝ mutantur orationes quę habētur in pſalterio, pręterquam in triduo ante paſcha: in quo triduo ad omnes Horaȝ vſqȝ ad Nonam ſabbati ſancti incluſiue poſt pſal. Miſerere, dr̃ Oratio diei, vt ſuo loco ponitur. In alijs Horis regulariter dicitur Oratio, quę dicta eſt in primis Veſp. In Quadrageſima autem, Quatuor temporibus ⁊ Vigilijs, Oratio quę dicta eſt in Laudibus, dicitur tantum ad Tertiam, Sextam, ⁊ Nonam. In Veſp. autem ſequentib. ſi fit de feria, dicitur vel alia propria, vt in Quadrageſima, vel dñicę pręcedentis, vt in ferijs per annū. Quę Oratio pręcedentis dñicę ſemper dr̃ in feriali offō per hebdomadam, quando propria nō aſſignatur.

aſſignatur. Infra octauas dicitur oratio vt in die feſti: ſimiliter in die octaua, niſi alia propria aſſignetur.

¶ Ante Orationem ſemper dicitur verſus, Dñs vobiſcū. Rñdetur, Et cū ſpū tuo. Qui verſus non dicitur ab eo qui non eſt ſaltē in ordine Diaconat⁹, nec a Diacono pñte Sacerdote, niſi de illius licentia. Si quis aūt ad Diaconatus ordinē non peruenerit eius loco dicit. Dñe exaudi orationē meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. Deinde dicatur, Oremus: poſtea oratio, que ſi vnica tm̄ dicatur verſ. Dñs vobiſcū, vel Dñe exaudi, repetitur finita oratione, poſtquā fuerit rñſum, Amen. Sin autē plures Orationes dicende ſint: ante quamlibet orationē dicit Aña & Verſus: deinde dicitur Oremus: & poſt vltimā orationē repetitur, Dñs vobiſcū: poſtea dicitur, Benedicamus dño. Reſpōdetur, Deo grãs. Deinde dicitur Verſus, Fideliū anime: qui Verſus Fidelium, non dicitur poſt Benedicamus dño, ad Primā ante Precioſa &c. neqꝫ ad Cōplet. ante Benedicat, &c.

¶ Si Oratio dirigatur ad Patrem, concluditur, Per dñm: Si ad Filium, Qui viuis & regnas. Si in principio Orationis fiat mentio Filii, dicatur. Per eundem. Si in fine orationis, dicat', Qui tecum viuit & regnat. Si fiat mentio Spiritus ſancti, dicatur. In vnitate eiuſdem Spiritus ſancti &c.

¶ Cū plures Orationes dn̄r, prima tm̄ dicitur ſub ſua concluſione. Per dñm, vel aliter vt ſupra: alie non cōcludūtur niſi in vltima Oratione: ſed vnicuique Orationi ſemper preponitur, Oremus: preterquam in officio Defunctorum: in quo alio modo quam vt ſupra, Orationes dn̄r, vt in eius officio dicitur.

De Hymno, Te Deum.

Hymnus Te Deum, dicitur in oībus feſtis per annum, ſātrium, & nouem lect. & per eorū octauas: excepto feſto ſanctorū Innocentiū: niſi venerit in dominica: & niſi fuerit eius dies oct. quia tunc dicitur. Dicitur ēt in oībus dominicis a paſcha reſurrect. incluſiue, vſqꝫ ad Aduen. excluſiue, & a Natiuitate Domini incluſiue vſqꝫ ad Septuag. excluſiue, & in omnibus ferijs temporis paſchalis. ſ. a dñica in Albis vſqꝫ ad Aſcenſ. excepta ſecunda feria, Rogationum, in qua non dicitur.

¶ Non dicitur aūt in officiis Aduen. & a Septuag. vſqꝫ ad dñicam palmarū incluſiue, neqꝫ in ferijs extra tempus paſchale.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Cum dicitur, omittitur ſemper nonum vel tertium Reſpon: & ſtatim dicitur poſt vltimam lectionem.

¶ Cum non dicitur, eius loco ponitur nonũ vel tertium Reſpõ, cum Gloria patri, in fine: & dicto Reſpõ ſtatim inchoantur Laudes. Similiter qñ dicitur, Te Deum: eo hymno dicto ſtatim inchoantur Laudes: preterquam in nocte Natalis domini: quia tunc dicitur Oratio, poſtea celebratur Miſſa, vt ſuo loco dicit.

De Oratione dominica, & Salutatione Angelica.

ORatione dominica Pater nr̃, & Salutatio Angelicã Aue Maria, ſemper dicitur ſecreto ante oẽs Horas, preterq̃ ad Completo. quia tunc in principio dicitur tm̃ Pater noſter, poſt lectionẽ breuẽ dicto verſu, Adiutoriũ nr̃m, & in fine Pater nr̃, Aue Maria, cũ Credo, poſt orationẽ ſancte Marie. Finitis Horis dicitur ſimiliter ſecreto, Pater nr̃, tm̃, dicto verſu. Fideliũ aie, vbi hic verſus dicitur: qui verſus non dicitur quando poſt offm̃ diei dicitur officium S. Marie: ſed poſt illud, & tunc dicitur, Pater nr̃, vt ſupra. Si aũt alia Hora ſubſequatur, in fine precedentis Hore dicitur Pater noſter ſemel tantum, pro principio ſequentis Hore, addita Aue Maria.

¶ Quando oratio dominica dicenda eſt cũ precibus, ſemper clara voce profertur, Pater nr̃: & in fine. Et ne nos: reliquum dicitur ſecreto: alias nunquã profertur. Ad Laudes vero & Veſpe. qñ in feriali offõ dicuntur preces, totũ dicitur clara voce.

¶ Salutatio Angelica ſemper dicitur ante officiũ ſancte Marie, quando non dicitur cum officio domini: quia tunc ſufficiat dixiſſe in principio cum oratione dominica.

De ſymbolo Apoſtolorum, & ſymbolo Athanaſij.

SYmbolũ Apl'orum ſemper dicitur ante Matut. & Primã: & finito Cõpletorio, poſt orationẽ Angelicã totũ ſecreto: et ſi ad Primã, & cõplet iterũ dicendũ ſit cũ precibus. Quando vero dicitur cũ precibus, ad Primã & Cõplet. clara uoce profertur, Credo in deũ, & in fine, Carnis reſurrectionẽ, reliquũ dicitur ſecreto, alias nunquam dicitur, niſi vt ſupra.

¶ Symbolũ Athanaſii dicitur ad Primã, poſt pſal. Retribue, in oibus dominicis per annũ, quãdo offm̃ fit de dominica, exceptis dominicis infra octauas Natiuit. domini. Epiph. Aſcenſ. & Corpo. Chriſti, ac dominica Reſurrect. & pentecoſtes: in quibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bus dicuntur tantum tres pſalmi conſueti, vt in feſtis. In Dominicis infra alias octauas, ⁊ in Dominica Trinitatis dicitur, alias nunquam, neque ſi aliquod feſtum duplex celebretur in Dominica.

De Precibus.

PReces ſunt aliquot verſus, qui aliquando dicuntur ante orationem, incipientes a Kyrie eleiſon.

¶ Preces Dominicales, ad Primam, ⁊ Completorium, vt in Pſalterio dicuntur tantum quandocunqꝫ officium non eſt duplex, vel infra octauas: in duplicibus autem, ⁊ infra octauas non dicuntur, etiam ſi infra octauaz fiat de Dominica, vel alio feſto ſemiduplici: quia tunc ratione octauę non dicuntur.

¶ Preces feriales ad Laudes, ⁊ Horas diſtinctę, vt in pſalterio, dicuntur tantum in ferijs Aduentus, Quadrageſimę, Quatuor Temporum, ⁊ Vigiliarum, quę ieiunantur: exceptis vigilia Natiuitatis Domini, ⁊ vigilia ⁊ Quatuor temporibus pentecoſtes: ⁊ tunc dicuntur flexis genibus. In alijs ferijs per annum a prędictis nunquam dicuntur, niſi Dominicales: ⁊ in illis non flectuntur genua.

¶ In ferijs Aduentus, Quadrageſimę, ⁊ Quatuor temporum dicuntur preces feriales ad Laudes, per Horas, ⁊ ad Veſperas: ſi non ſequatur feſtum, ad Completorium dicuntur conſuetę de Dominica: ſed flexis genibus. Dicuntur autem preces genibus ab Hebdomadario, vſqꝫ ad verſum, Dominus vobiſcum, ante orationem. A circunſtantibus autem vſque ad verſum Benedicamus domino, poſt Orationem.

¶ In vigilijs Preces feriales dicuntur tantum ad Matutinum, ⁊ per Horas. Ad veſperas vero ſequentes non dicuntur: quia vnde fit de feſto. Pſalmus, Miſerere, non dicitur cū precibus, niſi ad Veſperas: ⁊ pſal. De profundis, niſi ad Laudes: In alijs Horis prędicti pſalmi non dicuntur. In officio Defunctorum dicuntur pſalmi, qui in eorum officio ſignantur.

De Commemorationibus Communibus, ſeu ſuffragijs Sanctorum.

COmmemorationes communes, ſeu ſuffragia de ſanctis, quę habentur in pſalterio ad Veſperas ſabbati, dicuntur in fine Veſperarum, ⁊ Laudum, ab octaua Epiphanię vſqꝫ ad

Dominicam paſſionis excluſiue, ⁊ ab octaua pentecoſtes vſq; ad Aduentum excluſiue: in Dominicis, ferijs, niſi officium ſit duplex, vel infra octauas: ⁊ illis adiungitur commemoratio de patrono, vel titulo Eccleſię ante, vel poſt commemorationem de Apoſtolis, ⁊ de Sācta Maria, pro dignitate illius: ita tamē vt ſemper vltimo loco ponatur commemoratio de pace. Et ante illas, in feriali offō fit commemoratio de Cruce, quę habetur in pſalterio, poſt Laudes ſecundę ferię.

¶ Tempore paſchali fit alia commemoratio de Cruce, vt ibi ponitur ad Laudes ferię ſecundę poſt Dominicam in Albis: ⁊ ea ſolum tunc dicitur.

¶ Si facienda ſit commemo. alicuius feſti occurrentis, commemo. feſti ſemper fit ante ipſa ſuffragia conſueta, etiam ante commemorationem de Cruce.

¶ Commemoratio de Sācta Maria non fit cum alijs, quando dicitur eius officium paruum.

De Antiphonis B. Marię in fine officij.

Antiphonę B. Marię poſitę in fine pſalterij poſt Cōplet. ſingulę dicuntur pro temporis diuerſitate, vt ibi annotatur: pręterquam in triduo maioris Hebdo. ante paſcha.

¶ Dicuntur autem extra Chorum tantum in fine Completorij, ⁊ fine Matutini, dictis Laudib. ſi tunc terminandum ſit officium: alioquin, ſi alia ſubſequatur Hora, in fine vltimę Horę. In Choro autē ſemper dicantur quandocunque terminata aliqua Hora, diſcedendum eſt a Choro.

¶ Nunquam vero dicitur poſt aliquam horam, qū ſubſequitur cum officio diei officium Defunct. vel Litanię, pręterquā poſt Complet. in quo ſemper dicitur etiam ſi pręedicta ſubſequantur: neque etiam dicitur quando poſt aliquam Horam ſubſequitur miſſa. Dicuntur autem ſemper flexis genibus, pręterquam tempore paſchali, Hebdomadario tamen ad orationem ſurgente.

De officio paruo B. Marię, ⁊ alijs.

De officio paruo B. Marię, de officio Defunct. de Septē Pſal. penitentialibus, ⁊ Litanijs: ⁊ de pſalmis Gradualibus, quando ⁊ quō, tam in Choro, quam extra Chorū dicenda ſint, habent ſuis locis proprię rubricę circa finem Breuiarij.

¶ Finis Rubricarum Generalium Breuiarij.

¶ Ser=

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Sermones aliqui per ſacerdotem plebibus ſuis certis diebus feſtiuis in eccleſia intra miſſarum ſolennia faciendi ad earum inſtructionem & exhortationem.

¶ In Natiuitate Domini noſtri Jeſu Chriſti. Dicto offertorio in miſſa, ſacerdos conuerſus ad populum in hunc vel ſimilem modum ipſum alloquatur.

In nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Amen.

Euangelizo vobis gaudiũ magnũ, quod erit oĩ populo: quia natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus dñs in ciuitate Dauid. Luc̨ 2. capite. Si recte conſideremus dilectiſſimi, ex multis quidez aduertere poſſumus, & oculata fide percipere: quantum debeamus & obligati ſimus dño Deo creatori, ſaluatori, & redemptori nr̃o: preſertim aũt conſiderantes huius ſacratiſſimę diei ſolennitatẽ qua ſancta mater eccleſia ad memoriaz adducit illud ſingulare remediũ: quod Deus oĩpotens in ſalutẽ noſtrã operari dignatus eſt: quia hodierna die vnigenitum ſuum a ſe ęternaliter genitũ, conſubſtantialẽ, coomnipotentẽ, Deuz verũ humane carne de ſacratiſſima virgine ſine aliqua macula vel ſorde peccati ſpũs ſancti virtute aſſumpta tẽporaliter naſci voluit ad noſtram ſalutẽ operandam: & ad eruendũ nos de infinitis malis quibus eramus oppreſſi. Eramus enim ſerui omni libertate priuati: & ſub iugo diabolicę & crudeliſſimę captiuitatis aſtricti. Eramus vulnerati & infirmi peccatorum & ſcelerũ iaculis. Eramus demũ exules a cęleſti patria, & infernalibus clauſtris mancipati. Et ab his omnibus per hanc ſacratiſſimã natiuitatem ſumus liberati. Eramus inquã primo ſerui, & omni libertate priuati ꝓp pcm̃ primi parentis noſtri: & in nos diabolus impiã tyrannidem exercebat: nec vlla humana virtute poteramus liberari: & ideo venit ad nos dñs noſter Deus verus, homo verus, qui hodie natus ex virgine ſacratiſſima a tali nos ſeruitute liberauit. Unde Apoſtolus Paulus ad Gal. 4. capit. dicit, Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos q ſub lege erant redimeret ſcilicet a miſerabili ſeruitute. Et Iſa. 26. capit. Domine Deus noſter poſſederunt nos domini. ſ. diaboli abſque te propterea viſitaſti, ſupple humanũ genus, & contriuiſti eos. ſ. demones. Eramus ſecundo vulnerati, & ſauciati,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ac infirmi vulneribus petõrum, ⁊ debilitati iaculis petõrum, ⁊
morbis malarum operationum ⁊ inclinationum: nec bonũ fa-
cere poteramus propter infirmitates noſtras. Gen. 6. cap. Sen
ſus ⁊ cogitatio humani cordis ad malũ prona ſunt ab adoleſcẽ
tia ſua. Uenit ergo de cęlo ſingularis medicus: qui vnctione
miſericordię ſuę gratia ſua nos ſanauit, ſolidauit, ⁊ roborauit
ad faciendũ bona opera: ⁊ oleo miſericordię ſuę nos peruncxit.
pſalmus. Miſit verbum ſuum ideſt filium ſuum, ⁊ ſanauit eos. ſ.
homines. Unde beatus Bernardus in ſermone de vigilia na-
tiuitatis Domini dicit. Jeſus Chriſtus filius Dei in Bethleẽ
Judę naſcitur. Uos qui in puluere eſtis expergiſcimini ⁊ lau-
date. Ecce Dominus cum ſalute venit, venit cum vnguentis,
venit cum gloria: Neq enim ſine ſalute Jeſus: neque Chriſtus
ſine vnctione: nec ſine gloria venit filius Dei. Siquidẽ ipſe ſa-
lus, ipſe vnctio, ipſe gloria. Eramus tertio exules a cęleſti pa-
tria, ⁊ paradiſi porta clauſa erat oibus hominibus propter in-
obedientiam Adę: nec vllus poterat eam introire. Uenit ergo
Dominus noſter: qui deuicta morte ianuam paradiſi omnibus
credentibus ⁊ bene operantibus patefecit, ⁊ cęleſtis regni he-
redes nos fecit. De his beatiſſimus Leo Papa in ſermone hu-
ius diei ſic inquit. Quiſquis igitur chriſtiano nomine pie, ⁊ fi-
deliter gloriaris, reconciliationis huius grãm iuſto perpende
iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruſo a paradiſi ſe-
dibus, tibi per exilia longa morienti, tibi in cinerem ⁊ puluerẽ
diſſoluto, cui iam non erat ſpes vlla viuendi, per incarnationẽ
verbi poteſtas data eſt: vt de longinquo ad tuum reuertaris au
thorem: recognoſcas parentem: liber efficiaris ex ſeruo: de ex-
traneo proueharis in filium: vt qui ex corruptibili carne natus
es, ex Dei ſpiritu renaſcaris: ⁊ obtineas per gratiam quod non
habes per naturam. Hęc tria chariſſimi propoſita verba bre-
uiter continent: quia natus eſt nobis ſaluator: qui nos ab ini-
micis liberauit: quia natus eſt Chriſtus, qui vnctione miſeri-
cordię ſuę nos a peccatis ſanauit: interpretatur enim Chriſtus
vnctus: quia natus eſt nobis Dominus. ſ. vniuerſorum, qui de-
dit nobis gloriam ſuam per ęternam beatitudinem. Jdeo ſuſci
pere debemus gaudium magnum: quod nobis Angelus euan-
gelizauit, ſicut dicit ſanctus Leo Papa: Saluator nr̃ dilectiſ-

ſimi

ſimꝰ hodie natus eſt, gaudeamus. Neq; enim locum fas eſt eſ-
ſe triſtitię, vbi natalis eſt vitę: quę conſumpto natiuitatis timo
re ingerit nobis de promiſſa ęternitate lętitiam. Nemo ab hu-
ius alacritatis participatione ſecernitur: vna cunctis lętitię cō
munis eſt ratio. Hoc aūt gaudium erit perfectum, ſi non in va-
nitate ꝛ mundanis, ſed in domino gaudebimus: ipſum laudan
tes; ꝛ has celebritates cum deuota meditatione tanti beneficij
recolentes, iuxta doctrinā prefati ſanctiſſimi pontificis, qui in
ſermone huius diei ſic dicit. Agnoſce o Chriſtiane dignitatem
tuam, ꝛ diuinę conſors factus naturę, noli in veterem vilitatē
degeneri conuerſatione redire. Memento cuius capitis ꝛ cu-
ius ſis corporis membrum. Reminiſcere: quia erutus de pote-
ſtate tenebrarum tranſlatus es in Dei lumen, ꝛ regnum per
baptiſmatis ſacramentum. Spiritus ſancti factus es templum.
Noli tantum habitatorem prauis de te actibus effugare, ꝛ dia-
boli te iterum ſeruituti ſubijcere: quia precium tuum ſanguis
Chriſti eſt: qui veritate te iudicabit: qui miſericordia te redemit.
Qui cum patre ꝛ ſpiritu ſancto nobis hic gratiam ſuam conce-
dat: ꝛ in futuro ęternam gloriam. Amen.

¶ In feſto Epiphanię cantato Euangelio Diaconus prenun
ciat futurum paſcha ſolenniter cantando prout ſupra.
Et poſtea in vernacula vel vulgari lingua ipſum paſcha, ꝛ alia
feſta mobilia declarat ꝛ pronūciat mō infraſcripto, vel ſili: vez.

Chariſſimi ſuperioribus diebus celebrauimus glorio
ſiſſimam ſolennitatem natiuitatis Domini cum gau
dio ꝛ lętitia ſpirituali: nūc autem, quia inſtant ſolē-
nia, in quibus dominus Deus ſaluator noſter no-
ſtram eſt operatus ſalutem: ad quę nos debemus diligenter
preparare. Ideo ſancta mater eccleſia catholica ſtatuit ꝛ ordi-
nauit, ꝙ hodierna die talia feſta pręnunciarentur: quia nō ſem
per eiſdem diebus contingunt: ſed omni anno variantur: ꝛ hoc
fit vt ſolennitas paſchę ſemper in die dominico celebretur. Et
quia ad feſtum paſchę quędam ſunt ſolennitates quę prece-
dunt ipſum, ꝛ quędam quę ſequuntur: ideo eas omnes vobis
integraliter pronunciabimus, vt eas ſeruare ꝛ celebrare valea
tis ſecundum rationem: qua a ſanctis patribus fuerunt inſti-
tutę. In primis die tali N. talis menſis erit Dominica in Se-

ptuageſima, in qua eccleſia commemorat tempus pręuarica=
tionis Adę, ꝛ cantica lętitię interdicit, ſcilicet Alleluia. Subſe=
quenter xviii. die poſt Septuageſimam erit dies cinerum, ſiue
caput ieiunij, ſiue prima dies Quadrageſimę, quę erit hoc an=
no die N. menſis N. in quo debetis conſiderare fragilitatem
veſtram: ꝛ ex humilitate ſuſcipere cineres ſuper capita veſtra:
ꝛ qui poſſunt debent omni die, exceptis dominicis, ieiunare vſ=
que ad ſcūm paſcha. Quo tpe debetis vos diſponere ad bonum:
odia relinquere, mala ablata reſtituere, eleemoſynas plus ſoli=
to facere: eccl'as, pdicationes, ꝛ indulgentias libenter viſitare,
audire ꝛ inquirere. Et vt ſitis magis capaces: ꝛ vt meritorie ta=
lia bona facere poſſitis in principio Quadrag. oīa pctā vr̄a ↄfi=
teamini integralr. Subſequēter die tali N. menſis N. erit feſtū
paſcha: qđ dn̄s ſua gr̄a vos lętanter ꝛ cū pura ↄſcia celebrare,
ꝛ ſacratiſſimū ſacr̄m digne ſuſcipere cōcedat. Poſt trigeſimūſe=
xtū dié a paſcha. ſ. trigeſimoſeptimo, ſunt dies Rogationum, in
quibus fiunt pceſſiones gn̄ales pro ira Dei placanda: ꝛ p con=
ſeruatione frugū: ꝛ hoc anno incipient die N. menſis N. Qua=
drageſimo die a paſchate eſt feſtum Aſcenſionis: quod erit die
N. menſis N. Et poſt dies decem erit feſtum Pentecoſtes: in
quo dominus miſit ſpiritum ſanctū in Apoſtolos: quod erit die
N. menſis N. Ad quod debetis vos humiliter pręparare: vt gra
tiam ſancti ſpiritus recipere poſſitis. Sequenti dominica erit
feſtū ſanctiſſimę Trinit. Et fer. v. ideſt die iouis ſequenti erit fe=
ſtū ſacratiſſimi Corpus Chr̄i: qđ erit die N. menſis N. Demū ite=
rū aduentus dn̄i. i. prima dn̄ica Aduent. Dn̄i erit die N. menſis
N. Hęc ſunt chariſſimi tpa, ꝛ hi dies: in quibus feſta huius anni
concedente domino celebrantur. Et licet tranſeant omnia quę
temporaliter feſtiuę celebrant: curare tamen debemus ita eas
celebrare: vt in earum celebratione apud Deum aliquid adipi=
ſcamur. Curate ergo vos qui huiuſmodi ſolennitatibus inter=
eſtis: ne ab ęterna ſolēnitate ſeparemini. Quid enim vobis pro=
derit intereſſe feſtis hominum, ſi contingat deeſſe feſtis ange=
lorum? Pręſtet concedatq; vobis dominus tales celebritates
ſancte ꝛ pure celebrare: vt ad perpetuas celebritates peruení=
re valeatis. Pręſtante domino Ieſu Chriſto: qui hic gratiam
tuam, ꝛ in futuro gloriā nobis ſua benignitate concedat. Amē.

℄ In die ſancto Paſche ſacerdos in miſſa poſt offertorium conuerſus ad populum poterit ita eum alloqui: vel alter vt placuerit ei.

HAec dies quam fecit dñs: exultemus ⁊ letemur in ea. p̄s 117. Hodie dilectiſſimi eſt feſtuȝ Paſche.ſ. Reſurrectionis dñi noſtri Jeſu Chri. Paſcha.n. trãſitus dr: ⁊ dñs nr̄ Jeſus Chrs tranſiuit de morte ad vitã glorioſam, ⁊ ſempiternã. Et licet feſta alia.ſ. Annunciationis, Natiuitatis, ⁊ paſſiones dñi, qꝛ in his recepimus maxima beneficia: qꝛ in primo incarnatus eſt, in ſecundo manifeſtatꝰ, in tertio nos ſuo p̄cioſo ſanguine redemit, ſint ſumme veneranda: in feſto tñ Reſurr. magis tenemur Deo grãs agere: quia in eo habuimus certã ſecuritatẽ vite eterne. Et ꝓpea debemus gaudere, ⁊ letari in ea: qꝛ hec dies quaȝ fecit dñs ſecuritatis ⁊ certitudinis ſalutis nr̄e. Eſt aũt multiplex rõ, quare debemus in hac die exultare ⁊ letari. Prima qꝛ nos ſatiauit hodie ſuo ſacratiſſimo corpore ⁊ ſanguine: qꝛ famelicus valde gaudet bona comeſtione. Quaȝ p̄cioſa aũt ſit comeſtio quã hodie ſumpſimus, ex hoc apparet: qꝛ precioſiſſimum corpus, ⁊ aĩa, ⁊ diuinitas dñi nr̄i Jeſu Chriſti: in qua ſignificatur ſtatus beatitudinis: in qua dabit ſeipſum inſeparabiliter ⁊ inamiſſibiliter, ⁊ immediate viſibiliter. O quale donũ, vbi Deus dat ſeipſum: in quo eſt oẽ qd̄ deſiderari põt: ⁊ nunquaȝ recipiens digne poterit eſſe pauper. O quã vere pauper eſt, qui tali cibo non eſt cibatus: qꝛ non ſuſcipit vitaȝ grẽ, que in tali ſacr̄o eſt. Scd̄o debemus gaudere: quia de inferno nos liberauit: qui deſcendens ad infernuȝ ɔtriuit portas ereas, ⁊ vectes ferreos cõfregit. p̄s 106. Porte eree inferni ſunt cupiditates ⁊ vitioſe cõſuetudines hoĩuȝ, que non ſinunt clauſos in eis exire. Sed Chrs tanq̃ alter Sanſon apprehendit ambas fores.i. cupiditates, ⁊ malas ɔſuetudines: ⁊ eas ſuper ſe tulit, eas ſua paſſione delendo: ⁊ ipſe aſcendit montẽ.ſ. celũ empyreũ. Judi. 16. Tertio debemus gaudere ꝓp Reſurrectionem ſuã: qꝛ in ipſa dedit nobis certitudinẽ cognitionis. Nã multũ gaudet qui deſideratũ videt. Ante reſurrectioneȝ Chrs erat abſconditus quo ad diuinitatẽ ſub velo humanitatis: ideo nõ poterat cognoſci: ſed hoc die apparuit eius diuinitas in reſurrectione glorioſa. Jo. 12. cap. Hoc non cognouerũt diſcipuli eius primũ:

ſed

ſed qñ glorificatus eſt Jeſus recordati ſunt, qꝛ hec ſcripta erant
de illo. Quarto debemus gaudere ꝛ letari in eius reſurrectio-
ne: qꝛ per eã ianuam celi nobis aperuit: ꝛ ſibi ꝛ ſanctis angelis
ſociauit. Multũ aũt gaudere debẽt: qui ad ſocietatẽ principium
deducunt. Non ſolũ aũt ianuã celi aperuit: ſed ẽt, quatuor doti-
bus inſignibus corpus noſtrũ dotabit. ſ. ſubtilitatis, claritatis,
impaſſibilitatis, ꝛ immortalitatis: quas oẽs eius corpus poſt re
ſurrectionẽ habuit: quas dotes ẽt nos habebimus: ſi eius man-
data ſeruauerimꝰ: qꝛ tales vult apud ſe hĩe, ꝛ glorificarẽ. Hec
oĩa a ſcis Doctoribus clariſſime declarant, q̃ breuitatis cauſa
pertranſeo. Igit hodierna die debemus exultare ꝛ letari: quia
dñs eã fecit. Et notanduꝫ ꝙ dñs hac die ſue reſurrectionis ap-
paruit decẽ generibus perſonarũ, que figurant perſonas, que
digne erunt eterna glorificatione. Primo penitẽtibus. ſ. Ma-
rie Magdalene peccatrici, ſed penitẽti. Iſta apparitio fuit fi-
gurata in manna. Exo. 16. cap. Ubi dꝛ ꝙ apparuit manna in ſo-
litudine minutũ, ꝛ quaſi pilo tuſum in ſimilitudinẽ pluuie ſuper
terrã. i. manna diuine grẽ apparuit penitenti minuto in contri-
tione, ꝛ tuſo in ꝯfeſſione: quaſi pluuia in ſatiſfactione. Secũdo
feruentibus. ſ. tribus Marijs: vnde venerabilis Beda: Conſu-
lens imbecillitati querentiũ, primo venientibus ad monumen-
tũ feminis ſuo amore feruentibus, ꝛ curioſius inquirentibus
angelorũ viſionẽ oñdit: ꝛ tandẽ ipſe dñs virtutũ eis apparens
quanta potentia mortẽ quã ad horã guſtauerat deuiciſſet, ape-
ruit. Significat ꝙ feruentes in bonis operibus Chrm merent.
Sap. 5. cap. Sapientia, ideſt Chrs eterna Dei ſapientia inueni-
tur ab his qui querũt eũ. ſ. cum feruore: ſicut fecerunt iſte ſancte
mulieres. Tertio amare flentibus: ꝛ hoc figurat in Petro, cui
dñs apparuit. Luc. 23. Surrexit dñs ꝛ apparuit Simoni, ideſt
Petro, qui amare fleuit pctm̃ ſuum. Et de ipſo ſcribitur. Hiere.
31. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miſerãs rur-
ſumqꝫ edificabo te. i. dñs apparet flẽtibus peccata, ꝛ reedificat
ad vitã grẽ. Quarto apparuit charitateꝫ hñtibus: ꝛ hoc ſignifi-
catur in duobus diſcipulis euntibus in Emaus, qui charitati-
ue inuitauerunt immo coegerunt eũ, vt ſecũ hoſpitaret. Quin-
to his qui ſunt clauſi ſenſibus corporis: ꝛ mentẽ eleuant ad cõ-
templationẽ, ꝛ hoc figuratur in Aplis, qui erant clauſi abſente

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thome. Sexto veraȝ fidē habentibus: quod ſignatum fuit in apoſtolis, qui ſimul cū Thoma erant ꝯgregati: ⁊ Thomas euȝ verum deum ⁊ verum hoiem eſt confeſſus. Septimo predicatoribus ⁊ doctoribus, quod figuratum eſt: qñ diſcipulis ad mare Tyberiadis piſcantibus apparuit, ⁊ eos piſcari docuit .i. doctores ⁊ predicatores ſemper inſtruit. Octauo his qui tranſeunt a culpa ad grām: quod figuratur in apparitione facta diſcipulis in Galilea: que tranſmigratio interpretatur. Nono his qui digne ſumunt ſacrm̄ euchariſtie, quod figuratur quando apoſtolis recumbentibus in cenaculo dn̄s apparuit. Decimo, habentibus miſericordiam proximo, ⁊ tribulatis ex compaſſione mentis: quod figuratur qñ apparuit diſcipulis, qui triſtis erant de ſuo receſſu: ⁊ duxit eos in montem Oliueti: ⁊ benedixit eis: ⁊ in celum aſcendit. Conemini igitur chariſſimi habere has proprietates: vt digni ſitis ꝙ Chriſtus vobis per gratiam ſpiritualiter appareat. Unde beatus Auguſtin. in ſermone de hac die dicit. Peccator de indulgentia deſperare non debet: Si in latro paradiſum meruit: cur nō mereatur veniam chriſtianus: Et ſi illi dominus dum crucifigitur miſeretur: multo magis huic miſerebitur dum reſurgit. Nam ſi paſſionis humilitas Deum preſtitit confitenti: ⁊ reſurrectionis gloria quantum tribuet deprecanti? Igitur cum beato Propheta ⁊ rege Dauid: cum hec ſit dies quam fecit dominus, exultemus ⁊ letemur in ea. Ut ad veram reſurrectionem nos perducat Jeſus Chriſtus dominus noſter per gratiam, ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

In celebratione nuptiarum ſermo.

Honorabile connubium in oībus thorus immaculatus: fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit Deus. Apoſt. Paulus ad Heb. 12. concedente domino celebraturi ſacramentuȝ matrimonij inter iſtas perſonas, Chariſſimi, pro aliquali breui veſtrū conſolatione aliquot verba duxi charitatibus veſtris ad hoc propoſitum inducere, ⁊ pro oium informatione. Unde ſcire debetis, ꝙ fuerunt quidaȝ heretici peſſimi, qui Tatiani ⁊ Martiani dicti ſunt: qui omnino damnabant ſacrm̄ matrimonij: illud fornicarijs ⁊ raptoribus comparantes. Uerum eccleſia catholica hoc errore damnato nuptias legitime factas approbauit: vt habetur diſt. 33. ca.

Si qua mulier. ⁊c. Siquis propter Deum. ⁊ c. ſiquis vel virgi-
nitatem. de ſum. Trin. ⁊ fi. catho. Non ſolum virgines ⁊ conti-
nentes ⁊ viduę, ſed etiam coniugati per rectam fidem ⁊ opera-
tionem Deo placentes ad ęternam merentur beatitudinem
peruenire. Ad quod propoſitum etiam loquuntur verba Apo-
ſtoli Pauli per me aſſumpta, honorabile connubium in omni-
bus thorus immaculatus ⁊c. Quod quidem honorabile red-
ditur ex tribus pręſertim. Ex diuina inſtitutione. Ex laudabili
conuerſatione. Ex prolis eductione. Primo dico ꝙ deus ma-
trimonium inſtituit in triplici lege. ſ. Naturę, Scripturę, ⁊ gra
tię. In lege quidem naturę fuit inſtitutum matrimonium in
paradiſo ante peccatum in officium. Gen. 3. vt ſine ardore cõ
ciperent, ⁊ ſine dolore parerent. Hoc nunc os ex oſſibus meis,
⁊ caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem
ſuum, ⁊ matrem ſuam, ⁊ adherebit [illegible] ruorum. [illegible] erunt duo in car
ne vna. Fuit etiam inſtitu[illegible] matrimonij. Tertio eſt bono[illegible]ium: ad
euitandum illicitos moti[illegible]atione. De hoc dicit Dauid [illegible]
⁊ replete terram. Prima [illegible] iuarum. ſ. pulchri moribus ſemper li-
caretur: Secunda vt nat[illegible] ſi in tribulationibus ⁊ tentationib᷒
vt dicit Magiſter in 4. ſent. [illegible]rationibus. Equidem hęc [illegible]
in lege ſcripta. ſ. Moyſi. vbi deus pręc[illegible]entum [illegible] ne contra-
herent matrimonia cum infidelibus, ſed cum illis de domo ſua.
30. q. 2. cap. Cum igitur. §. Hac itaque conſuetudine. Inſtitutum
eſt etiam in lege Chriſti, ideſt gratię. Matth. 19. Quos Deus
coniunxit homo non ſeparet. Unde ex deſponſata naſci voluit,
⁊ nuptijs voluit intereſſe. Jan. 2. capi. vt matrimonium confir-
maret. Hinc eſt, ꝙ omnes pene ſancti patres veteris teſtamen
ti habuerunt vxores. ſ. Adam, Enoch. Noe, Abraham, Iſaac,
Jacob, Joſeph, Moyſes, Aaron, Dauid rex ⁊ propheta, Job,
Tobias, Ezechias rex: Joſias: ⁊ hi omnes fuerunt maximi a-
mici Dei: qui ex matrimonio placuerunt. Non ſolum iſti, ſed
multi alij patres fuerunt vxorati᷒ qui diuinam inſtitutionem
ſeruantes coniugati fuerunt. Secundo honorabile eſt matri-
monium ex laudabili conuerſatione, quam habere debent con-
iuges inter ſe: ⁊ hoc apparet in ſex regulis, quę ſignantur per
ſex hydrias poſitas ĩ nuptijs: quibus Chriſtus interfuit in Cha
na Galilęę, quas habere debent coniuges: ſi volunt laudabi-

 liter

liter viuere. Prima eſt q vir oꝫ diligere vxorē, ⁊ vxor viruꝫ non
amore ribaldorum, ſed virtuoſorum. Ad Ephe. 5. Viri diligite
vxores veſtras ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam. Chriſtus auteꝫ
dilexit eccleſiam vero amore, ⁊ animam ſuam poſuit pro ea.
Vir autem qui vxorem ſuam diligit, ſeipſum diligit, vt dicitur
ad Epheſ. 5. Iſte amor debet habere quatuor. ſ. maioritatem,
perpetuitatem, præcordialitatem, ⁊ ſingularitatem: quę figu-
rantur per annulum, qui ſignificat coniunctionem viri ⁊ mu-
lieris. Nam annulus debet eſſe aureus: quoniam ille amor ex-
cedit omnes amores ſicut aurum metalla. Secundo annulus
eſt rotundus, quia amor ille nunquam debet finiri niſi per mor-
tem. Tertio in digito quarto ponitur ex quo vena procedit ad
cor. Quarto eſt vnus ⁊ non duo: quia coniugium ſanctum ⁊ im-
maculatum non admittit alium virum, nec aliam vxorem. Se-
cunda regula eſt … ripere vxorem ſuam, ⁊ mulier
debet tim… pareat. Unde beatus … 5. Si non ambulauerit ad
manu… Peccator de indulgentia dei … ctu inimicorum tuorum.
S… paradiſum meruit: cur nō merea… quędam ſunt probatę, ⁊
… ſi illi dominus dum crucifigitur … la tales delectant virum.
Et… miſerebitur duꝫ reſurgit. Nam … t virum ſuum. Alię ſuſpectę:
⁊ iſtę ſunt … confitenti … rebus, ⁊ ſub manu viri tenendę: aliter
magnum periculum eſt. Quędam ſunt medię: quia adhuc non
bene probatę: ⁊ iſtę nec nimis arctādę, nec nimis laxādę ſunt.
Eſt autem vxor corripienda tribus modis. Primo, ſecundum
timorem Dei. Secundo, ſecundum confuſionem mundi per
opprobria. Tertio, baculo: vt dicit Chryſoſtomus ſuper Mat-
theum. Tertia regula, vir debet honorare vxorem ſuam, ⁊ ipſa
virum ſuum reuereri. 1. Pet. 3. Infirmiori vaſculo honorem im-
pertientes. Tenetur enim vir magis honorare vxorem, quam
vxor virum: exemplum de phiala ⁊ mortario: ⁊ vxor debet re-
uereri virum verbis: ⁊ opere: exemplo Sarę, quę virum ſuum
dominum appellabat. Quarta regula eſt, q vir debet cōuerſa-
ri ⁊ cohabitare vxori: nec ipſa debet a viro ſuo diſcedere. Nam
talis ſeparatio eſt cauſa multorum malorum. Unde nec pro-
pter infirmitatem, nec propter quamcunqꝫ aliam cauſam vir
debet dimittere vxorem, nec vxor virum, excepta cauſa fornica-
tionis. Matth. 5. Omnis qui reliquerit vxorem ſuam, excepta

cauſa fornicationis, facit eam mechari. Eſt Apoſtol. 1. ad Cor. 7. Precipio non ego, ſed dñs, ꝙ vxor nõ diſcedat a viro. Quinta regula eſt. vir debet vxorem ſuam gubernare, ⁊ ipſa virum ſuum iuuare. Nã tenetur eam alere, ⁊ veſtire, ⁊c. Cõtra illos qui comedunt oĩa que hñt in tabernis: ⁊ vxor remanet domi ſiccis dentibus: ⁊ etiã vxor debet iuuare virum iuxta illud Gen. 2. Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. Sexta regula, vir debet reddere debitum vxori, ⁊ vxor viro. 1. Cor. 7. Uxori vir debitũ reddat: ſimiliter aũt viro mulier. Uxor.n. non habet ptãtem ſui corporis, ſed vir: ſimiliter vir non habet ptãtem ſui corporis, ſed mulier. Nolite fraudari adinuicem, niſi ex ꝯſenſu ad tps, vt vacetis orationi: ⁊ iterum reuertimini in idipſum: ne forte tentet vos ſatanas pp incontinentiam vrãm. Debent aũt abſtinere a coitu coniuges tpe cõtionis, feſtiuitatum, ieiuniorum, ꝯceptus, ⁊ ablactationis pueri: ⁊ tpe menſtruorum. Iſte ſunt ſex hydrie poſite ad purificationez matrimonij. Tertio eſt honorabile matrimonium ex prolis educatione. De hoc dicit Dauid pſ. 127. Filij tui ſicut nouelle oliuarum. ſ. pulchri moribus ſemper virides virtutibus, victorioſi in tribulationibus ⁊ tentationibꝰ: oleum producentes in miſerationibus. Equidem hře bonos filios ⁊ bonas filias non eſt in ptãte parentum, ſed dei miſerentis. Legimus.n. multos ſanctos patres filios peſſimos habuiſſe: ſicut Abrahã, Iſmael, Iſaac, Eſau. Iacob filios, qui Ioſeph frẽm vendiderunt Ezechias rex Manaſſem: ⁊ cõtra mali pr̃es habuerunt bonos filios, ſicut Amon Ioſiam. Debent tñ pater ⁊ mr̃ ſicut nutriunt corpus filij: ita ẽt aĩam inſtruere per bonã doctrinam. Et qñ quis vxorem accipit: ſm Chryſoſt. debet inueſtigare vitam parentum eius: quia vt plurimuz filij moribus aſſimilantur parentibus. Et ſepius mediatores nuptiarũ multa mendacia dicunt. ſ. ꝙ peſſima iuuencula dicetur bona, ⁊ luſor, ⁊ ebrioſus dicetur modeſtus: ⁊ hoc eſt magnuz pctm̃. Ideo parẽtes debent filios ſuos, ⁊ filias admonere vt ſint puri in exteriori conuerſatione, remouendo eos ab inhoneſtis, ⁊ aſſuefacientes eos laboribus ⁊ literis: ab eis ſocietates malas amouẽdo: ad eccleſiam ſepe eos ducentes tam filios quam filias, contra illos qui filias domi relinquunt ſolas ⁊c. ſepe eos, cum vacat, in ſocietatem ducere debẽt, ⁊ vt optimi ſint curare tenentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tur. Iſtis igitur modis honorabile erit connubium, ⁊ thorus immaculatus. Et ſic faciendo ⁊ hic habebitis gratiam, ⁊ in futuro gloriam. Ad quam nos perducat Jeſus Chriſtus dominus noſter, qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat per omnia ſecula ſeculorum Amen.

¶ In electione alicuius pręlati. ſ. Plebani, Archipresbyteri vel Rectoris alicuius eccleſię, Sermo.

¶ Sacerdos maior illius eccleſię, vel alius cui id commiſſum fuerit, congregatis electoribus pro electione, poterit infraſcripta vel ſimilia verba pro futurę electionis celebratione exhortatorię ipſis facere.

NEc quiſquam ſibi ſumat honorem, ſed qui vocatus eſt a domino tanquam Aaron. Heb. v. cap. Celebraturi electionem futuri Plebani, domini obſeruandiſſimi, non incongrue verbum pręfatum aſſumpſi: quo clare ⁊ euidenter Apoſtolus Paulus qualem pręlatum debeatis eligere vobis inſinuat, videlicet, talez qui huiuſmodi honorem ambitioſe non quęrat, qui ſecundum voluntatez Dei ſit, ⁊ qui ornatus virtutibus tanquam Aaron exiſtat. Non enim huc conueniſtis vt terrenum ⁊ corporis vobis eligatis pręfectum: ſed vt paſtorem animarum veſtraruz, mediatorem inter vos ⁊ Deum: qui vos Deo omnipotenti reddat gratos ⁊ acceptos: qui animarum veſtrarum ſaluti intentus ſit, diligens vitiorum correptor, ⁊ virtutum plantator in vobis exiſtat. Qui doctrina, exemplis, opere ⁊ charitate, ad ęternam vos ſalutez perducat. Cum igitur ſpiritualem patrem eligere ⁊ animaruz veſtrarum curatorem creare debeatis: tanto magis debetis eniti ad talez electionem: quanto maior ⁊ potior anima corpore exiſtit. Hoc autem facietis: ſi ea quę vobis beatus Apoſtolus proponit, ſeruaueritis, videlicet ꝙ eligatis non eum qui arroganter ſibi hanc plebem vſurpare conatur, ſed virum a Deo vocatum ⁊ virtuoſum: prout dicebat thema aſſumptum. Neq; quiſquam ſibi ſumat honorem: ſed qui vocatus eſt a Deo tanquam alter Aaron. In quibus verbis tria facit Apoſtolus. Primo ambitioſum excludit. Secundo canonicam inſtitutionem inducit. Tertio dignam executionem exprimit. ¶ Primo ergo ambitioſum excludit. Sunt enim qui appetunt alijs pręponi:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pòni: non vt eis proſint: ſed vel vt alijs ſint ſuperiores, vel pro-
pter diuitias, vel propter proprias commoditates. Nos tales
excludit Deus. ps. lxxiiij. Peccatorum conſtringam cornua. ſ.
ambitionis, ⁊ exultabunt cornua iuſti: ⁊ Amos. 6. cap. Nunquid
in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua? Et ſanctus
Leo Papa, vt habetur. i. q. 1. capi. principatus. ſic ait. Principa-
tus quem metus extorſit, aut ambitus occupauit, etiam ſi mo-
ribus vel actibus ſuis non offendat, ipſius tamen initij ſui exem-
plo eſt pernicioſus: ⁊ difficile eſt vt bono peragantur exitu, que
malo ſunt inchoata principio. Et beatus Auguſtinus, vt habe
tur. 8. q. 1. capit. Qui epiſcopatum. Locus ſuperior, ſine quo regi
populus non poteſt: etſi tenetur ⁊ adminiſtretur vt decet: ta-
men indecenter appetitur. Propterea ſancti cum eligebantur
a populis ad prelaturas, fugiebant, renuebant, ⁊ acceptare re-
cuſabant. Exemplū habemus de ſancto ſanctorū Chriſto dn̄o,
qui ſciēs q populus eum volebat facere regē, aufugit, Ioan. 7.
⁊ ſācti Gregorius, Ambroſius, Auguſtinus, ⁊ multi alij electio-
nem de ſe factā niſi coacti recipere noluerūt: vt oſtēderēt nomi-
nē p ambitionē ad prelaturā aſſumendū. Cū igitur intelligatis
incōueniētiā ambitionis in prelatis, ſtudeatis talē eligere, qui
hoc vitio careat: vt ipſe ⁊ ſue ⁊ veſtre ſaluti conſulere poſſit: ⁊
ſit vt ſeruus fidelis: qui domini ſui gregem humiliter paſcat,
⁊ non vt dominus cleri ⁊ populi: qui omnes velit deſpicere, ⁊ ſe-
ipſum extollere. Unde paſtor eccleſie Beatus Petrus Apoſto-
lus veros prelatos admonet dicens: Paſcite qui in vobis eſt
gregem Dei: prouidentes non coacte: ſed ſpontanee ſecundum
Deum: neque turpis lucri gratia: ſed voluntarie: neque vt do-
minantes, in cleris, ſed forma facti gregis ex animo. Et cum ap-
paruerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem glo
rie coronam. ¶ Secundo canonicam inſtitutionem inducit:
qa a Deo vocatus. Dicit. n. a Deo vocari, q per canonicas inſti
tutiones Dei eccl'e inſtituitur. Nam de malis rectoribus Deus
dicit. i. Reg. Ferunt ſibi regē ⁊ nō p me, principē, ⁊ nō p conſi-
liū meum. Sup quo verbo Beatus Hieronymus, vt habet. 1. q.
in ca. Audacter. Audacter fortaſſe aliquid dicimus, tn̄ qḋ ſcriptū
eſt dicimus. Non ſemper princeps populo ⁊ iudex eccleſie per
Dei arbitriū dat, ſed put merita noſtra depoſcūt. Si mali ſunt
actus

actus noſtri, ⁊ operemur maligna in conſpectu domini, nobis dantur principes ſecundum cor noſtrum. Et hoc tibi de ſcripturis probabo. Audi nanque quid dñs dicat. Fecerunt ſibi regem, ⁊ non per me. Et hoc dictum vẽ de Saule illo, quẽ vtique ipſe dominꝰ elegerat; ⁊ regem ſibi fieri iuſſerat. Sed qñ non ſm dei voluntatem, ſed ſm meritum pctõris populi fuerat electus, negatur eum ſua voluntate ⁊ ꝯſilio cõſtitutum. Tale ergo aliquid intelligamus in eccleſijs fieri, ꝙ pro meritis aut in verbo aut in opere potens tribuitur rector eccleſię: aut ſi malignũ faciat populus in conſpectu dñi, ⁊ tales perſeuerent, talis eccleſię iudex datur, ſub quo famem ⁊ ſitim populus patiatur, non famem panis, nec ſitim aquę, ſed famẽ audiendi verbi dei. Qualis autẽ eligendus ſit prę latus. Idem Hiero. 8. q. 1. c. Licet ſic dicit. Requiritur ergo in ordinãdo ſacerdote populi pñtia, vt ſciant oẽs, ⁊ certi ſint, ꝙ qui prę ſtantior eſt ex oi populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior ille eligitur ad ſacerdotium. Non igitur eligendus eſt Plebanus pp preces parẽtum, amicorũ, ⁊ (quod turpe eſt dictum) infamium perſonarum: ſed pro Dei reuerentia talis eligendus, eſt qui poſſit populo prodeſſe, cuius vita probata ſit ⁊ laudata, ⁊ omnibus eius probitas manifeſta. ¶ Tertio videre debemus in ſacerdote eligẽdo digniam executionẽ. ſ. ꝙ exequatur digne opus Dei: ⁊ hoc ibi, tanquam Aaron. Aaron. n. quadruplici ſigno in virga oſtenſus eſt vocatus a dño: per quatuor illa ſpũaliter habita vẽ quis vocatus eſſe a Deo in prę latura. ¶ Primuz fuit in virga germinatio, ⁊ intelligitur delinquẽtiũ correctio, quę debet eſſe in prę lato. Eſa. 11. Egredietur virga de radice Ieſſe, quod interpretatur zelus. Unde Auguſt. 24. q. 3. Corripiantur a prę poſitis ſubditi, correptionibus de charitate venientibus, pro culparum varietate diuerſis, vel minoribus, vel amplioribus. ⁊ infra: paſtoris officium eſt, cum neceſſitas habet, ne per plures ſerpant dira ꝯtagia, ſeparare ob ouibus ſanis morbidã, ab illo cui nil eſt impoſſibile ipſa forſan ſeparatione ſanandã. ¶ Secunduz qð fuit in virga Aarõ eſt, ꝙ poſtmodum floruit, in quo ſignificatur honeſta conuerſatio. Eccle. 24. Flores mei fructus honoris ⁊ honeſtatis. Unde beatus Hiero. 8. queſtio. 1. dicit qualis erit ędificatio diſcipuli, ſi intelligat ſe magiſtro eſſe maiorem: Unde nõ

ſolum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſolum epi, preſbyteri, ⁊ diacones debent magnopere prouide-
re, vt cunctũ populũ cui pręſident ↄuerſatione ⁊ ſermone pręe-
eant: verum etiam inferior gradus, vt exorciſtę ⁊ cęteri omnes
omnino qui domui Dei deſeruiunt: quia valde Dei eccleſiam
deſtruit, laicos meliores eſſe quam clericos. ¶ Tertium eſt ꝙ
virga Aaron fronduit: in quo ſignificatur verbi prędicatio. ps
1. ⁊ folium eius non defluet. Unde diſtin. 44. §. 1. dicitur ꝙ inno-
cens abſque ſermone conuerſatio, quantum ędificat eccleſiam
in exemplo, tanto nocet ſilentio, ⁊ beatus Aug. in c. Sit rector.
Ibidem idem habetur: ⁊ ſunt verba Gregorii. ¶ Quartum eſt
quod in virga amygdalas produxit: in quo notatur compaſſio.
Theſſ. 5. c. Suſcipite infirmos: ⁊ Leo Papa diſtin. 86. Odio ha-
beantur peccata, non homines: corrigantur tumidi: tolerẽtur
infirmi. ⁊ 6. q. 1. Clemens. Si tanquam omnibus pẽſſe volueris
ſingulos prout poteris iuua: ⁊ ſingulos releua: qui ⁊ ſingulo-
rũ onus ac ſolicitudinem portas. Ea propter domini mei ob-
ſecro vos: vt his ⁊ aliis quę adduci poſſent conſideratis: talem
eligatis huic eccleſię in paſtorem, qui vobis ⁊ ſi poſſit prodeſ-
ſe ⁊ non obeſſe. Unde audiatis beatiſſimum Leonem Papam
dicentem: ⁊ habetur 61. diſt. c. Miramur. Miramur apud vos
tantum aut occaſionem temporis impacati, aut ambientium
pręſumptionem, aut tumultum valuiſſe popularem, ꝙ indignis
quibuſque ⁊ longe extra meritum ſacerdotale conſtitutis paſto-
rale faſtigium ⁊ gubernatio eccleſię committeretur. Non eſt
enim hoc populo conſulere, ſed nocere: non pręſtare regimen,
ſed adiuuare diſcrimen. Integritas enim pręſidentium ſalus
eſt ſubditorum: ⁊ vbi incolumitas eſt obedientię: ibi eſt ſana for-
ma doctrinę. Quod ſi quibuſlibet eccleſię gradibus ſolicite,
prouidenterque curandum eſt: quanto magis elaborandum eſt
vt in electione eius, qui ſuper omnes conſtituitur non erretur?
Nam totius familię domini ſtatus ⁊ ordo nutabitur: ſi quod
requiritur, in corpore non inueniatur in capite. Curetis ergo
dignum eccleſię veſtrę domini honorandiſſimi ⁊ pręſtantiſſi-
mi eligere paſtorem: vt cum eo ⁊ hic gratiam, ⁊ in futuro glo-
riam adipiſci mereamini.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Duę numerorum Tabellę ex Breuiarij rubricis excerptę.

Ex quarum prima ſtatim videri poteris de qua celebrandum erit Officium, ſi plures eodem die feſtiuitates occurrant: Lectis tamen prius, quę ſint primę, vel ſecundę Claſſis feſtiuitates ⁊ Dominicę, vt inferius patet.

In ſecunda autem, quomodo feſtum pręcedens concurrat in Veſperis cum ſequenti.

Ex vtriſque Tabellis hoc ordine reperietur, quod quęritur.

¶ Inueniatur antea numerus appoſitus in quadrangulo illo, in quo feſtiuitates de quibus eſt controuerſia ſibi inuicem occurrunt: deinde legatur Verſiculus, iuxta dictum numerum deſcriptus, ⁊ ex eo clariſſime videbit, quicquid agendū fuerit.

¶ Ad maiorem autem prędictorum intelligentiam ſciendum erit, q̄ Quadrangulus in quo feſtiuitates ſibi inuicem dr̄ occurrere, intelligitur ille, ad quem ambę feſtiuitates, de quibus controuerſia eſt, ex eorum locis recto tramite progredientes, perueniunt, ac in eo ſibi inuicem occurrunt: Vt exempli grā, Quadrangulus in quo ſibi inuicem occurrunt duplex primę Claſſis, ⁊ Dominica primę Claſſis, erit qui eſt in Angulo ſuperiori primę Tabellę, in quo ſignatus eſt 1. quia ſi ad eum, tam Duplex, quam Dominica prędicta, ex eorum locis recto tramite pergerent, in eo ſibi inuicem occurrerent: ⁊ Verſiculus iuxta dictum numerum appoſitus erit iſte.

1. Tranſlatio de Primo, ⁊ Officium de Secundo, ideſt Duplex primę Claſſis prędictum tranſferatur. ⁊ Officium fiat de Dominica primę Claſſis prędicta: quia cum in Verſiculis dicitur de primo, ſeu pręcedenti, intelligendum eſt de Feſto in ſuperiori parte Tabellę appoſito, vt Duplex prędictum: cum de Secundo, vel ſequenti, de Feſto in inferiori parte appoſito, vt Dominica prędicta.

	Simplex.	S. Maria i ſabbato.	Semiduplex.	Duplex.	Patronus Eccleſię.	Dies octauę.	Dies infra octauam.	Dñica per annum.	Dñica ſecundę Claſſis.	Dñica primę Claſſis.
Duplex primę Claſſis.	6	6	2	2		4	6	4	4	1
Duplex ſecundę Claſſis.	4	6	2	2		4	6	4	1	1
Duplex.	4	6	2	8	1	1	4	4	1	1
Patronus Eccleſię.	6	6	2	2	0	4	6	4	4	1
Dies infra octauam.	4	6	3	3	5	5	7	3	3	3
Dies octauę.	4	6	2	2	3	7	4	4	3	3
Semiduplex.	4	6	0	1	1	1	4	1	1	1
Sancta Maria in Sabbato.	4	0	5	5	5	5	5	0	0	0
Simplex.	0	3	3	3	[illegible]	2	2	2	2	2

1 Trãſlatio de pri. officiũ de ſcõo.
2 Officiũ de pri. Trãſlatio de ſcõo.
3 Cõme. de pri. officiũ de ſecundo.
4 Officiũ de pri. Cõme. de ſecundo.
5 Nihil de pri. Officiũ de ſecundo.
6 Officiũ de pri. Nihil de ſecundo.
7 Officium de digniori, Cõmemoratio de minus digno.
8 Officium de digniori, Tranſlatio de minus digno.

¶ De Ferijs Aduentus, Quadrag. Vigiliarum, & Rogationum, fit ſemper officiũ, niſi occurrente in eis feſtum nouẽ lect. quo caſu de ferijs Aduentus, & Quadrageſimę, fit Commemoratio in vtriſque Veſperis, ac in Laudib. de Vigilijs autem, Quattuor temporibus, & Rogationibus, in laudibus tãtum. De alijs ferijs per annum nunquam fit commemoratio, nec de vigilijs occurrentibus in Aduentu, Quadrag. & Quattuor Temporibus, vel occurrente in illis Duplici primę & ſecundę Claſſis, ſeu Patrono Eccleſię.

¶ Cum plures fiunt comme. fiunt hoc ordine. De duplici, de dominica, de die infra octa. de Semid. de feria, & de ſimplici.

¶ Commemorationes autem de Dominica, de Octaua, de feſto Semiduplici, & de Sancta Maria in Sabbato in Veſperis ſextę Ferię, pręcedunt commemorationi ſimplicis ſequentis diei.

Duplicia

Duplicia prime Claſſis,

In quibus nulla fit cõme. quorumcunqz Feſtorũ occurrentiũ, niſi titulus Eccleſie priuilegio aliter fieri oporteat.

Natiuitas Domini.
Paſcha reſurrect. Cum tribus precedentibus, ⁊ duobus ſequentibus diebus.
Aſcenſio Domini.
Penteco ſte cũ duob. ſeq. dieb.
Corpus Chriſti.
Natiuita. S. Joannis Bapti.
Feſtũ SS. Apoſtolorum Petri ⁊ Pauli.
Aſſumptio B. Marie.
Feſtum oĩum ſanctorum.
Dedicatio proprie Eccleſie.

Duplicia ſecunde Claſſis.

In quibus de ſimplicib. fit cõmemor. in Laudibus tantum.

Circunciſio Domini.
Dominica in Albis.
Feſtũ ſanctiſſime Trinitatis.
Purificatio. }
Annunciatio. } S. Marie.
Natiuitas. }
Feſta Apoſtolorum.
Feſta Euangeliſtarum.
Feſta S. Laurentij.
Dedica. S. Michaelis Arch.

Dupl. vel ſemid. occurrens in vigil. Nat. dñi, ⁊ penteco. in fer. iiii. Cinerum, ac in tota maiori hebdomada transferatur

Dominice prime Claſſis.

Que nunquam omittuntur.

Prima Aduẽtꝰ. Prima quadr.
Paſſionis. Palmarum.
Paſche. In Albis.
Pentecoſtes. Trinitatis.

Dominice ſecunde Claſſis.

Que non omittuntur niſi occurrente Patrono Eccleſie.

Secunda }
Tertia } Aduentus.
Quarta }

Dñice } Septuageſime
 } Sexageſime
 } Quinqgeſime.

Secunda }
Tertia } Quadrageſime
Quarta }

Infra octauas Epiphanie, paſche, ⁊ pentecoſtes, non fit de duplici, vel ſemidup. ſed transfertur.

Infra octauam Corp. Chriſti, ſemiduplex tantum transfertur: ⁊ de ea, quocunque adueniente duplici, fit commemoratio.

Dies octaue nunquam transfertur: ideo quamquam Natiuitas Sancti Joannis Baptiſte occurrens in die Corporis Chriſti, transfertur in ſequentez, non tamen transferatur octaua.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

	cum Feria.	cum Die octaue.	cum Die infra octauam.	cum Dominica.	cum Sancta Maria i ſabbato.	cum Simplici.	cum Semiduplici.	cum Duplici.	cum Patrono Eccleſie.	cum Duplici prime & ſecunde claſſis.
Duplex prime & ſecunde Claſſis.	3	4	4	4	4	4	4	4		6
Patronus Eccleſie.	3	4	4	4	4	4	4	4	0	
Duplex.	3	6	4	4	4	4	4	6	1	1
Semiduplex.	3	2	6	6	4	4	6	2	1	1
Simplex.	1	1	0	0	5	5	1	1	4	1
Sancta Maria in Sabbato.	0	0	0	5	6	0	0	1	1	1
Dominica.	3	2	4	0	0	4	4	2	1	1
Dies infra octauam.	0	2	7	6	0	0	0	2	1	1
Dies octaue.	3	6	4	4	4	4	4	6	1	1
Feria.	5	1	0	5	5	5	1	1	1	1

1 Totum de ſequenti, & nihil de precedenti.
2 Totum de ſequenti, & commemoratio de precedenti.
3 Totum de precedenti, & nihil de ſequenti.
4 Totum de precedenti, & commemoratio de ſequenti.
5 Capitulum de ſequenti, & nihil de precedenti.
6 Capitulum de ſequenti, & commemoratio de precedenti.
7 Totum de digniori, & commemoratio de minus digno.

¶ Sed notandũ, ꝙ de Dominicis Aduentus, & a Septuageſima vſque ad octauam Paſche incluſiue, fit commemo. in ſecundis Veſper. quocunque adueniente feſto in ij. Fer.

¶ Et ꝙ in ij. Veſper. diei octau. Epiph. Paſche, Aſcen. Pentec. & Corp. Chriſti, de ſeq. duplici fit tantum commemo. niſi illud fuerit prime vel ſecunde claſſis, ſeu Patronus Eccleſie: quia tunc de feſto fieret officium, & de octa. commemo.

¶ In quadrangulis aũt illis, in quibus ſibi inuicem occurrũt in vtraqꝫ tabella, Dupl. Prime, & ſecũde Claſſis, & Patronus Eccleſie, nullus appoſitus eſt numerus: vt in eo caſu, qui de raro contingit, recurratur ad rub. Breuiari.